

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АҚПАРАТ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ
ДАМУ МИНИСТРЛІГІ

ҚҚДИ
РУХАНИ ЖАҒҒЫРУ

Қазақстандық
қоғамдық
даму
институты

«АУЫЛ ОТБАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ПОРТРЕТІ»

ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТАНУЛЫҚ
ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША ЕСЕП

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОТЧЕТ
ПО РЕЗУЛЬТАТАМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО
ИССЛЕДОВАНИЯ НА ТЕМУ:

«СОЦИАЛЬНЫЙ ПОРТРЕТ СЕЛЬСКОЙ СЕМЬИ»

НҰР-СҰЛТАН - 2021

**«Ауыл отбасының әлеуметтік портреті» әлеуметтанулық зерттеуі /
Нұр-Сұлтан: «Рухани жаңғыру» ҚҚДИ» КеАҚ, 2021. – 200 б.**

Әлеуметтанулық зерттеу Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің тапсырысымен жүргізілді.

**Социологическое исследование «Социальный портрет сельской семьи» /
Нур-Султан: НАО КИОР «Рухани жаңғыру», 2021. – 200 с.**

Социологическое исследование проведено по заказу Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АҚПАРАТ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ
ДАМУ МИНИСТРЛІГІ

«АУЫЛ ОТБАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ПОРТРЕТІ»

ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТАНУЛЫҚ
ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША ЕСЕП

ӘЛЕУМЕТТАНУЛЫҚ ЗЕРТТЕУ БАҒДАРЛАМАСЫ	4
1. Бағдарламаның әдіснамалық бөлімі	4
2. Бағдарламаның әдістемелік бөлімі	7
I ТАРАУ. АУЫЛ ОТБАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК АХУАЛЫ	10
1.1 Респонденттердің әлеуметтік-демографиялық бейнесі	10
1.2 Отбасылық өмірге қанағаттануы	14
1.3 Ауыл отбасының әлеуметтік-экономикалық жағдайы	23
1.4 Ауыл отбасының денсаулық жағдайы	32
1.5 Ауыл отбасының көші-қон көңіл-күйінің себептері мен факторлары	35
II ТАРАУ. БАЛАЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯ САЛУ	41
2.1 Ата-аналар мен балалардың уақытты бірге өткізуі	41
2.2 Балалардың білім алуына инвестиция салу	44
2.3 Ауыл ата-аналарының балалармен өзара іс-қимылындағы ұстанымдары	50
III ТАРАУ. МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ ТУРАЛЫ ХАБАРДАР БОЛУ. МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАР ЖҰМЫСЫН, ИНФРАҚҰРЫЛЫМ МЕН ҚОРШАҒАН ОРТА САПАСЫН БАҒАЛАУ	54
3.1 Ауыл отбасыларының мемлекеттік қолдау туралы ақпараттану деңгейі	54
3.2 Мемлекеттік органдар жұмысына қанағаттану	60
3.3 Инфрақұрылым мен қоршаған орта сапасын бағалау	62
ҚОРЫТЫНДЫ	67
1 ҚОСЫМША. ЗЕРТТЕУ ҚҰРАЛНАМАСЫ	72
2 ҚОСЫМША. СЫЗЫҚТЫҚ БӨЛУ КЕСТЕЛЕРІ	84

«АУЫЛ ОТБАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ПОРТРЕТІ»

тақырыбындағы әлеуметтанулық зерттеу бағдарламасы

1. БАҒДАРЛАМАНЫҢ ӘДІСНАМАЛЫҚ БӨЛІМІ

1.1 Проблемалық жағдайды негіздеу

Әлемдік жаһандану жағдайында урбанизация және миграция процестері заманауи қоғамның ажырамас құрамдас бөлігі болып табылады. Қазақстанның ұлан-ғайыр аумақта орналасқанын және ауданы бойынша әлемде 9-шы орынды иеленетінін ескерсек, елдің әкімшілік-территориялық басқаруында кідіртпей шешуді талап ететін бірқатар стратегиялық проблемалар бар: игерілмеген жерлер, ауылдардың күйреуі, урбанизация мен ішкі миграциядан туындаған өңірлердегі халықтың тығыздығының біркелкі болмауы.

Осы мәселеде ауылдық елді мекендер ерекше және маңызды рөл атқарады. Ауылдық аумақтар – халықтың едәуір бөлігінің әлеуметтік-экономикалық дамуы билік пен басқарудың барлық деңгейлерінің міндеті болып табылатын тұрғылықты мекен¹. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес 2020 жылғы қыркүйектегі жағдай бойынша ауыл халқының өңіраралық миграция сальдосы 53 909 адамды құрайды және теріс динамикаға ие. Негізінен, ауыл тұрғындары жақсы өмір, жұмыс және т.б. іздеп қалаларға көшеді.

ҚР Үкіметі қабылдаған өңірлерді, оның ішінде ауылдарды дамыту жөніндегі мемлекеттік шараларға қарамастан (Қазақстан Республикасының Ауылдық аумақтарды дамытудың 2004-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік ке-

шенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, Өңірлерді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы және т.б.), ауыл халқының өмір сүру деңгейін едәуір арттыруды тежейтін ауылдық жерлерде инфрақұрылымды қалыптастырумен, сапалы жолдар салумен, цифрлық инфрақұрылымды дамытумен байланысты бірқатар мәселелер ішінара шешілмеген күйінде қалып отыр.

ҚР Стратегиялық жоспарлау және реформалар жөніндегі агенттігінің Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша 2020 жылдың 1 желтоқсанына Қазақстан халқының саны 18 852 802 адамды құрады, оның 59,03% (11 129 250 адам) қала халқының үлесінде, ауыл халқының үлесі – 40,97% (7 723 552 адам). Ауыл тұрғындарының құрылымында отбасы мұқият қадағалау объектісі болып табылады, себебі қоғамның осы маңызды институтында индивидтің негізгі құндылықтық ұстанымдары мен әлеуметтік-экономикалық ғадеті қалыптасады.

Отбасының қызмет етуінде территориялық фактор ерекше рөлге ие. Тәжірибе көрсеткендей, қала және ауыл отбасыларының үлгілері бірдей емес. Қалалық отбасы – көп түрлі, өзгермелі құрылым, ол отбасылық топқа қарағанда, әдетте, жеке индивидке бағытталған және белгілі болғандай, әлеуметтік трансформацияларға көбірек бейімделген. Ауыл отбасы – жеке индивидке емес, ауыл қауымына бағытталған құрылым, онда дәстүрлердің ықпалы көбірек байқалады.

Қазақстанда ауыл отбасыларының проблемалары, осы отбасылардың

¹ Алтухов А.И. Мировой продовольственный кризис: причины и последствия /А.И. Алтухов // Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии. – 2013. – No 5. – С. 2-5

өмірлік стратегиялары (материалдық-тұрғын үй жағдайлары, білім беру, медицина сапасы, басқа да қызметтерді ұсыну және т.б.), ауыл және қала халқы арасындағы өмір сапасын қамтамасыз етудегі теңсіздік және басқа да мәселелер егжей-тегжейлі зерттелмеген. Осыған байланысты зерттеуді жүргізу отбасылық саясат және мемлекеттің стратегиялық дамуы саласындағы, сондай-ақ елдің әкімшілік-территориялық басқарудағы бірқатар міндеттерін шешу үшін өзекті болып табылады.

1.2. Зерттеудің мақсаты мен міндеттері

Зерттеудің мақсаты – Қазақстандағы ауыл отбасыларының материалдық жағдайын, әлеуметтік-психологиялық көңіл-күйін зерттеу.

Қойылған мақсатқа қол жеткізу үшін мынадай негізгі **зерттеу міндеттерін** шешу көзделеді:

1. Отбасылық өмірге қанағаттану дәрежесін анықтау (отбасының құндылығы, отбасындағы әлеуметтік-психологиялық ахуал);
2. Әлеуметтік-экономикалық жағдайды айқындау (материалдық жағдай, тұрғын үй жағдайлары, жұмыспен қамту, табысы);
3. Отбасылық бос уақытты ұйымдастыру, дамуға инвестиция салу, балаларға қосымша білім беру және тәрбиелеу (қосымша білім беру, толыққанды демалыс, ата-аналар мен балалардың бірлесіп уақыт өткізуі) практикасын зерделеу;
4. Инфрақұрылымның даму жағдайына байланысты ауыл отбасының ең өткір проблемаларын анықтау;
5. Ауыл халқының мемлекеттік қолдау шаралары туралы хабардар болуын зерттеу (мемлекеттік қолдау, мемлекеттік бағдарламаларға қатысу, олармен қанағаттануы секілді халықтың ақпараттану деңгейін анықтау);
6. Ауыл отбасы мүшелерінің өз ден-

саулығының жай-күйіне қанағаттану деңгейін анықтау;

7. Ауыл отбасы өкілдерінің көші-қон көңіл-күйінің сипатын зерделеу (тұрғылықты жерін ауыстыру ниеті, себептері);

8. Эмпириялық мәліметтер негізінде ауыл отбасының әлеуметтік портретін қалыптастыру.

1.3. Зерттеу гипотезалары

1. Әлеуметтік-психологиялық және әлеуметтік-экономикалық сипаттағы бірқатар проблемалардың болуына байланысты Қазақстанда ауыл отбасының отбасылық өміріне қанағаттану деңгейі жоғары емес.

2. Ауыл отбасының проблемалары негізінен әлеуметтік-экономикалық сипатқа ие. Ауыл отбасының табысы төмен болғандықтан қалалық отбасыға қарағанда мемлекеттік қолдауды қажет етеді, көптеген ауыл тұрғындары мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақыға өмір сүруге мәжбүр. Ауылдарда жұмыссыздық деңгейі айтарлықтай жоғары және халықты жұмыспен қамту проблемасы жұмыс орындарының жоқтығынан әлі күнге дейін шешімін таппай отыр.

3. Ауыл отбасы отбасылық демалыстың пассивті формаларының үстемдігімен, балалардың қосымша білім алуына мүмкіндігінің шектеулігімен, балалардың болашағына инвестиция салудың төмен деңгейімен сипатталады. Қосымша білім беру қызметтерін таңдау шектеулі болып қалуда (дәстүрлі музыкалық аспаптарда ойнау, би үйірмесі).

4. Ауыл отбасының инфрақұрылымдық даму жағдайына байланысты ең өткір проблемалары ауыл тұрғындарының ауыз суға қол жетімсіздігі, балалар мен жастардың (спорттық және сауықтыру мекемелері мен мәдениет бағытындағы мекемелердің) дамуы үшін мүмкіндіктердің болмауы, ұялы және интернет байланысының сапасы.

5. Ауыл отбасының мемлекеттік қол-

дау шаралары туралы ақпараттану деңгейі төмен. Көбіне ауыл тұрғындары көп балалы отбасыларға берілетін мемлекеттік жәрдемақылар, атаулы әлеуметтік көмек туралы хабардар.

6. Негізінен ауыл тұрғындары са-лауатты өмір салтына жеткілікті көңіл бөле отырып, өз денсаулығының жағдайына қанағаттанады.

7. Ауылдық территорияларға тән проблемалардың болуы, жұмыссыздық, жастардың дамуы үшін шектеулі мүмкіндіктер (қосымша білім алу, спортпен шұғылдану мүмкіндіктерін қоса алғанда), қала өмірінің «тартымды» факторлары, әсіресе, жастар арасында көші-қон көңіл-күйінің өсуіне ықпал етеді. Бұл, бір жағынан, ауыл халқының қартаюуына және екінші жағынан, біліктілігі, қалада жеке баспанасы жоқ, әдетте, білімсіз, қалалардағы маргиналды жастардың тым көп болуына алып келеді.

1.4. Зерттеу объектісі мен тақырыбы

Зерттеу объектісі – ауыл отбасы.

Зерттеу тақырыбы – ауыл отбасының әлеуметтік ахуалы.

1.5. Негізгі ұғымдар интерпретациясы

Отбасы – некеден (ерлі-зайыптылықтан), туыстықтан, жекжаттықтан, бала асырап алудан немесе балаларды тәрбиеге алудың өзге де нысандарынан туындайтын және отбасы қатынастарын нығайту мен дамытуға септігін тигізуге арналған мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтар мен міндеттерге байланысты адамдар тобы («Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы

№518-IV Кодексі, 1-бап, 29-тармақ).

Әлеуметтік ахуал қоғам, оның әртүрлі әлеуметтік топтары және жеке адамдар жағдайының жетекші көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Ол адамдар, топтар және жалпы қоғамдағы қарым-қатынастың эмоциялық деңгейін, олардың әлеуметтік құрылымдағы орнын, әлеуметтік қатынастар жүйесіне қатысу дәрежесін белгілейді.

Мемлекеттік қолдау – мемлекеттік билік органдарының азаматтардың әлеуметтік жағдайын жақсартуға және бизнесті дамытуға бағытталған ұйымдастырушылық, құқықтық және қаржылық сипаттағы шешімдері мен іс-әрекеттерінің жиынтығы.

Әлеуметтік-психологиялық климат – (грек. klima (klimatos) – еңкеу) – нәтижелі бірлескен іс-әрекетке және топтағы тұлғаның жан-жақты дамуына ықпал ететін немесе кедергі келтіретін психологиялық жағдайлардың жиынтығы түрінде көрінетін тұлғааралық қатынастардың сапалы сипаты.

Отбасының патриархалды түрі – отбасылық қатынастардың ерекше тұрақты түрі, оның жеке ерекшеліктері елімізде 60 жылдардың ортасына дейін сақталды. Бұл, әдетте, авторитарлық отбасылар, авторитарлық басқару стилі бар шағын абсолюттік мемлекет. Отбасы басшысының беделі даусыз: отбасы өмірінің барлық мәселелерін (шаруашылық-экономикалық, құқықтық, саяси, тәрбиелік) шешу тек ер адамның қолында болды.

Эгалитарлық отбасы – демократиялық қатынастарға, ер мен әйелдің теңдігіне, серіктестік қатынастарға, барлық дискриминацияны жоюға негізделген отбасы.

2. БАҒДАРЛАМАНЫҢ ӨДІСТЕМЕЛІК БӨЛІМІ

2.1. Іріктеме көлемін анықтау

Іріктемелі жиынтық көлемі 1200 респондентті құрайды. Әлеуметтанулық зерттеу жүргізу аумағы Қазақстан Республикасының 14 облысының ауылдық елді мекендерін қамтиды.

Зерттеуде квоталық көп сатылы стратификацияланған іріктеу қолданылады.

Жаппай сауалнама аясында ақпарат жинау респонденттердің тұрғылықты жері бойынша жүзеге асырылады.

1 қадам. Әр облыста ауылдық іріктеменің көлемі есептеледі.

Облыс аясында барлық ауылдық елді мекендер іріктемеге дербес статистика-

лық объектілер ретінде енгізіледі.

2 қадам. Сауалнама нүктелерін іріктеу – қалалық және ауылдық елді мекендерде осы елді мекеннің картографиялық тізімінен шағын аудандар мен көшелерді қарапайым кездейсоқ іріктеу жүргізіледі.

3 қадам. Үй шаруашылығын іріктеу – бағдар бойынша бастапқы нүктеден «сол қол» ережесі бойынша ауыл отбасының мүшесі мәртебесіне ие 1 респондент мөлшерінде бір үй шаруашылығынан белсенді сұхбатты ала отырып, ауылда іріктеудің 3 еселік қадамын сақтай отырып, үй шаруашылығы іріктеледі (сүзгі сұрақ). Бастапқы нүкте еркін таңдалады.

1-кесте. Жоба бойынша іріктемелі жиынтық, адам

Өңір	Ауылдық жерлерде тұратын 18 жасан асқан халық саны	Республика бойынша ауыл халқының жалпы санынан % үлесі	Ауылдық жерлерде тұратын 18 жасан асқан ерлер саны	Ауылдық жерлерде тұратын 18 жасан асқан әйелдер саны	Ауылдық жерлерде тұратын 1200 респонденттің іріктемелі жиынтығы	Ауылдық жерлердегі ерлердің іріктемелі жиынтығы	Ауылдық жерлердегі әйелдердің іріктемелі жиынтығы
Қазақстан Республикасы	4 984 122	100	2 479 094	2 505 028	1200	597	603
Ақмола облысы	281 684	5,65	138 855	142 829	68	33	35
Ақтөбе облысы	170 068	3,41	85 000	85 068	41	20	21
Алматы облысы	1 034 241	20,75	507 767	526 474	249	122	127
Атырау облысы	183 373	3,68	91 456	91 921	44	22	22
Батыс Қазақстан облысы	218 179	4,38	109 193	108 986	53	26	27
Жамбыл облысы	417 481	8,38	208 291	209 190	100	50	50
Қарағанды облысы	196 081	3,93	98 868	97 213	47	24	23
Қостанай облысы	277 064	5,56	135 758	141 306	67	33	34
Қызылорда облысы	277 733	5,57	141 006	136 727	67	34	33
Маңғыстау облысы	246 843	4,95	120 694	126 149	59	29	30
Павлодар облысы	156 694	3,14	77 984	78 710	38	19	19
Солтүстік Қазақстан облысы	219 349	4,40	108 129	111 220	53	26	27
Түркістан облысы	932 758	18,71	471 026	461 732	224	113	111
Шығыс Қазақстан облысы	372 574	7,48	185 071	187 503	90	46	44

*Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі
Ұлттық статистика бюросының 2021 жылғы 01 қаңтардағы ағымдағы деректері бойынша

Зерттеу барысында отбасылық өмір тәжірибесі бар азаматтармен ғана сұхбат жүргізілді. Респонденттің отбасылық жағдайы туралы сұрақ сұхбаттың басында сүзгі сұрақ арқылы нақтыланды. Зерттеу барысында азаматтардың мына санаттары сұралды:

1. Тіркелген не нақты (тіркелмеген) некедегі, балалары бар немесе жоқ адамдар.

2. Тіркелген немесе нақты (тіркелмеген) некеде тұрмайтын және ұқсас тәжірибесі жоқ, бірақ балалары бар адамдар.

3. Бұрын тіркелген немесе нақты (тіркелмеген) некеде болған, бірақ қазіргі уақытта ажырасқан немесе жесір (тұл) қалған, балалары бар немесе жоқ адамдар.

4-қадам. Квотаға сәйкес респонденттерді іріктеу – әрбір жеке алынған үй шаруашылығында респонденттер екі белгі бойынша іріктелді – жынысы мен жасы (18-29 жас, 30-45 жас, 46-60 жас, 61 және одан жоғары жас). Сұралатын ер мен әйел, әртүрлі жастағы, топтағы респондент саны Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес әрбір облыс бойынша есептелді.

Іріктеме – репрезентативті, яғни алынған параметрлер бойынша респонденттердің құрамы бас жиынтықтағы тиісті пропорцияларға жуықтайды (Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының 2021 жылға арналған деректеріне сәйкес). Бұл ретте іріктемелі жиынтықтың орташа сипаттамалары бас жиынтықтың орташа сипаттамасынан ауытқуы $\pm 3,5\%$ аспайды.

2.2 Бастапқы әлеуметтанулық ақпаратты жинау үшін қолданылатын әдістер сипаттамасы

Ақпарат жинау әдісі – 18 және одан жоғары жастағы халықпен «face-to-face» тәсілі бойынша жаппай сауалнама жүргізу. Бұл әдіс отбасылық саясат мәселелеріне қатысты халықтың пікірі туралы ең объективті ақпарат алуға мүмкіндік береді. Жаппай сауалнама нәтижелері негізінде көпшіліктің көзқарасы туралы болжам жасалады.

2.3 Құралнама құрылымы

Мәліметтерді жинау техникасы ретінде логикалық құрылымдалған сұрақтама – әлеуметтанулық зерттеу сауалдамасы – бастапқы ақпаратты жинауға арналған құрал, белгілі бір ережелерге сәйкес тұжырымдалған және өзара байланысты сұрақтар жиынтығын қамтитын көбейтілген құжат алынды. Әлеуметтанулық сауалдама қасиеттері мен сапасы, оның көлемі, құрылымы, сұрақтарды құрастырудың ерекшелігі тығыз байланысты және осы құралды пайдалану көзделетін сауалнама түрімен (жаппай), сондай-ақ зерттеу объектісінің ерекшеліктерімен айқындалады.

Әлеуметтанулық сауалдаманың құрылымы үш блоктан тұрады:

1) кіріспе, респондентке зерттеу туралы ақпарат беруге бағытталған үндеу және т.с.с.;

2) негізгі, зерттелетін өзекті проблема бойынша сұрақтар жиынтығы. Бұл блокта зерттелетін проблеманың әртүрлі аспектілеріне немесе жеке тақырыптарға арналған бірнеше бөлімдер болуы мүмкін;

3) жынысы, жасы, білімі, табысы және т.б. респонденттің сипаттамалары туралы сұрақтар жиынтығын қамтитын әлеуметтік-демографиялық бөлім.

Сұрақтарды тұжырымдау – сауалдаманы құрастырудың ең қиын кезеңі. Сауалдама сұрақтары респонденттерге түсінікті, грамматикалық және лексикалық тұрғыдан қарапайым болуы қажет, сондай-ақ олардың жалпы даму деңгейін, мәдени ерекшеліктерін және зерттеу тақырыбына қатысты саладағы хабардар болу дәрежесін ескеруі керек.

Сауалдаманы құрастыру оны тексеруді, сынақтан өткізуді, нақтылауды қамтиды. Сауалдама сапасын бағалау үшін пилотажды зерттеу жүргізіледі. Оның барысында Сауалдама мазмұны, сұрақтардың тұжырымдары мен реттілігі, жауап нұсқалары және т.б. тексеріледі. Пилотаж микро-іріктемеде (10 адамға дейін) респонденттің жауаптарын, оның сұрақтардың мазмұнына реакциясын, оларды түсіну мен қабылдауды, сондай-ақ сауалнамаға жұмсалған уақытты міндетті түрде белгілей отырып, тәжірибелі әлеуметтанушымен сұхбат түрінде жүргізіледі. Мұның барлығы құралдың кемшіліктерін анықтауға, оларды түзетуге және сауалдаманы жаппай жұмысқа бейімдеуге мүмкіндік береді. Сауалнама тілі: респонденттің тілдік қалауына байланысты қазақ және орыс тілдері.

Зерттеудің далалық кезеңінде ақпарат жинауды әлеуметтік-демографиялық параметрлерге сәйкес таңдалған, арнайы дайындалған интервьюерлер жүргізді. Интервьюерлер әр респондентпен әңгімелесу кезінде сауалдаманың толтырылуын тікелей қамтамасыз етеді.

2.4 Ақпаратты өңдеу әдістемесі

Зерттеудің далалық кезеңінің нәтижелері бойынша «Рухани жағыру» қазақстандық қоғамдық даму институтының қызметкерлері интервьюерлердің жұмысын бақылауды (сауалдамаларды толтыру дұрыстығын 100% және телефон арқылы далалық жұмысты 30% тексеру), сондай-ақ кодтауды, деректерді енгізуді және өңдеуді жүзеге асырды. Далалық жұмысты бақылауды жүргізу үшін «Рухани жағыру» қазақстандық қоғамдық даму институты зерттеудің далалық кезеңінің барлық құжаттарын (сауалдамалар, бағыт парақтары, сызықтық және корреляциялық бөлулер) сақтайды және Тапсырыс берушінің сұрауы бойынша ұсынады.

Бастапқы мәліметтерді енгізу, өңдеу, сондай-ақ бір өлшемді, екі өлшемді кестелерді шығару, корреляциялық талдау SPSS орыс тіліндегі компьютерлік бағдарламасының көмегімен жүзеге асырылды.

2.5 Ақпаратты талдау әдістері

Бастапқы әлеуметтанулық ақпаратты талдаудың негізгі әдістері:

- 1) бір өлшемді мәліметтерді талдау;
- 2) екі өлшемді мәліметтерді талдау;
- 3) корреляциялық талдау.

Зерттеу кезеңі: 2021 жылғы наурыз-сәуір айлары.

Зерттеу нәтижелері бойынша «Рухани жағыру» қазақстандық қоғамдық даму институты Тапсырыс берушіге қызмет көрсету шартында белгіленген тәртіпте және мерзімде талдамалық есеп ұсынады.

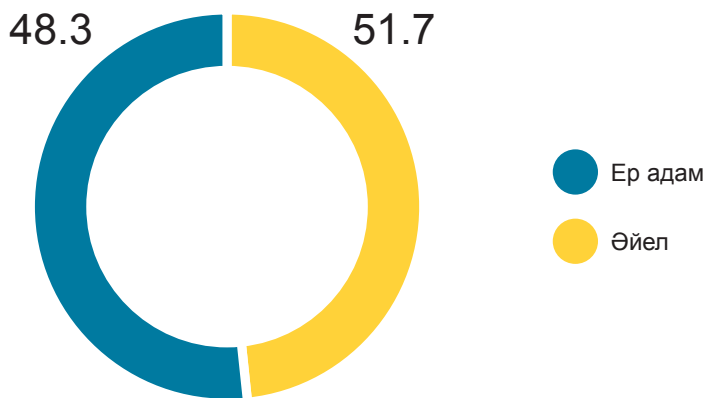
I ТАРАУ. АУЫЛ ОТБАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК АХУАЛЫ

1.1 Респонденттердің әлеуметтік-демографиялық бейнесі

«Ауыл отбасының әлеуметтік пор-

треті» әлеуметтанулық зерттеуіне қатысқандардың 48,3% ер адам және 51,7% әйел (1-диаграмма).

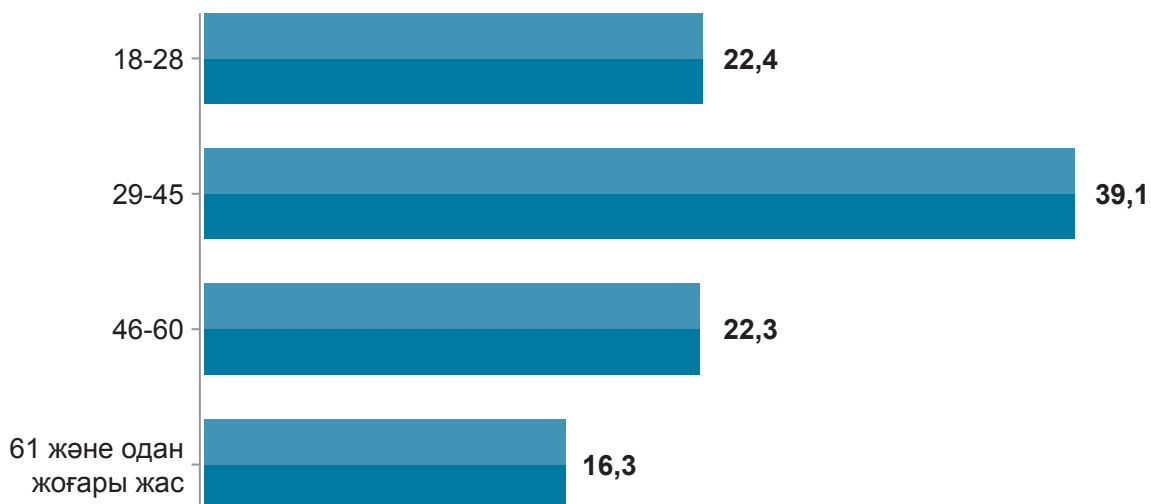
1-диаграмма. «Жынысыңыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Респонденттерді жас шамасына қарай бөлу мынадай сипатқа ие: сұралғандар құрылымында 18-28 жастағы жастар үлесі – 22,4%, 29-45 жастағы респонденттер үлесі –

39,1%, 46-60 жастағылар – 22,3%. Зейнеткерлік және зейнеткерлік жас алдындағы (61 және одан жоғары жас) респонденттердің үлесі – 16,3% (2-диаграмма).

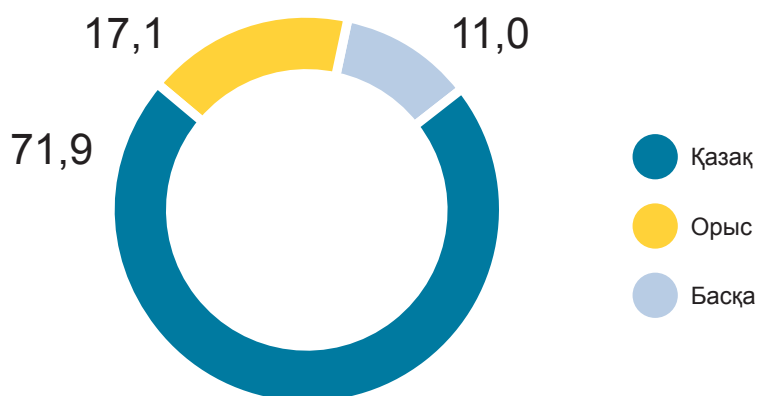
2-диаграмма. «Толық жасыңыз нешеде?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Этностар бөлінісі бойынша сауалнамаға 71,9% қазақ, 17,1% орыс

және 11% басқа ұлт өкілдері қатысты (3-диаграмма).

3-диаграмма. «Сіздің этникалық шығу тегіңіз (ұлтыңыз) қандай?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Негізінен ауыл отбасы үйде қазақ тілінде сөйлейді (56,0%). Сонымен қатар, әрбір төртінші отбасы олардың отбасы мүшелерінің үйде орыс тілінде сөйлейтінін атап өтті (25,4%). Екі тіл-

де (қазақ, орыс) ауыл отбасыларының 13,8% коммуникацияға түседі. Сауалнамаға қатысқандардың 2,1% үйінде өзбек тілінде, ал 1,3% ұйғыр тілінде сөйлейді (2-кесте).

2-кесте. «Сіздер үйде қай тілде сөйлесесіздер?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Қазақ тілінде	56,0
Орыс тілінде	25,4
Екі тілде (қазақ және орыс)	13,8
Өзбек тілінде	2,1
Ұйғыр тілінде	1,3
Әзірбайжан тілінде	0,2
Күрт тілінде	0,3
Шешен тілінде	0,2
Түрік тілінде	0,2
Тәжік тілінде	0,2
Үш тілде (қазақ, орыс және күрт)	0,3
Үш тілде (қазақ, орыс және түрік)	0,2
Үш тілде (қазақ, орыс және әзірбайжан)	0,1

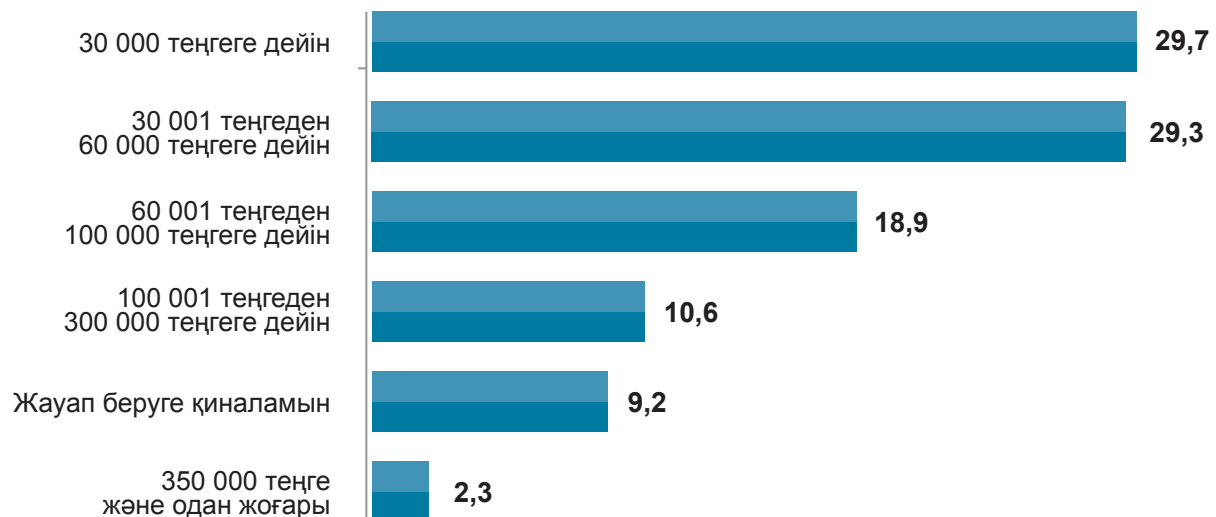
Ауыл отбасының сатып алу қабілетін анықтау үшін «Сіз өзіңіздің сатып алу қабілетіңізді қалай бағалайсыз?» деген сұрақ қойылды. Осылайша, респонденттердің көпшілігінің сатып алу қабілеті (респонденттердің жалпы санының 64,2%) «Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды» деген жауап нұсқасымен сипатталатыны анықталды. Іріктеу жиынтығы құрылымында жоғары қамтамасыз етілген азаматтардың үлесі 6,3% құра-

ды («Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын»). Ауыл отбасының 14,3% қолайлы материалдық жағдаймен сипатталады, яғни олар үшін көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды (тоңазытқыш, теледидар және т.б.) сатып алу қиынға соқпайды. Респонденттердің 11,8% кедейлік шегінде өмір сүреді, оларға тек азық-түлік сатып алуға ғана ақша жетеді. Кедейлік шегінен де төмен ауыл отбасының 1,6% тұрады, оларға азық-түлік өнімдерін сатып алуға да ақша жетпейді (4-диаграмма).

4-диаграмма. «Сіз өзіңіздің сатып алу қабілетіңізді қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Орташа алғанда, ауыл отбасында айына бір адамға шаққандағы орташа табыс көзі «30 000 теңгеге дейін» (29,7%) бастап «30 001-ден 60 000 теңгеге дейін» (29,3%) жауап нұсқасы аралығында ауытқиды. Респонденттердің 18,9% бір адамға айына 60 001 теңгеден 100 000 теңгеге дейін

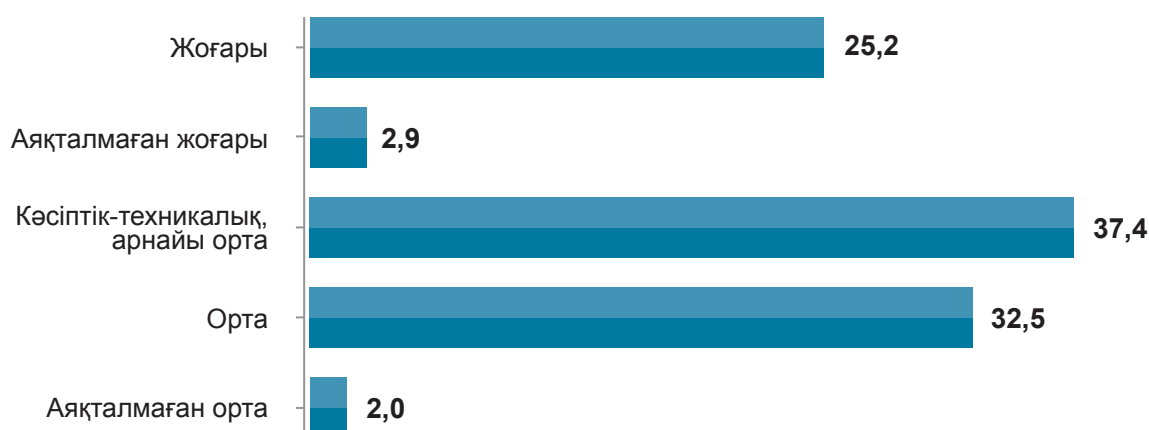
тиесілі екенін атап өтті. Сауалнамаға қатысқандардың 10,6% бір адамға шаққанда 100 001-ден 300 000 теңгеге дейінгі орташа табысы бар екендігі туралы жауап берді. Ауыл отбасының 2,3% ғана айына бір адамға шаққанда 350 000 теңгеден және одан да көп табыс көзі бар (5-диаграмма).

5-диаграмма. «Сіздің отбасыңызда айына бір адамға шаққандағы орташа табыс қандай?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Сауалнамаға қатысқандардың негізгі бөлігінің кәсіптік-техникалық, арнайы орта білімі (37,4%) немесе орта білімі (32,5%) бар. Респонденттердің 25,2%

жоғары білімі бар. Аяқталмаған жоғары және аяқталмаған орта білімі бар респонденттердің үлесі тиісінше 2,9% және 2,0% құрады (6-диаграмма).

6-диаграмма. «Біліміңіз қандай?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Респонденттердің арасындағы дінге сенушілердің үлесі 53,5% құрады («діншіл адаммын» және «діншіл адаммын, дінді өмірімнің маңызды аспектісі деп санаймын» жауаптарының жиынтық көрсеткіші). Респонденттердің 36,1%

өздерінің діншіл адам емес екенін айтты, бірақ олар дінді өмірдің маңызды аспектісі деп санайды. Атеистердің үлесі 2,1% және «маған бәрібір» деп жауап бергендердің үлесі 6,6% құрады (3-кесте).

3-кесте. «Төмендегілердің қайсысы Сіздің дінге көзқарасыңызды көрсетеді?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Діншіл адаммын	38,4
Діншіл адаммын, дінді өмірімнің маңызды аспектісі деп санаймын	15,1
Діншіл емеспін, бірақ дінді өмірдегі маңызды аспект деп санаймын	36,1
Діншіл емеспін, дінді өмірдегі пайдасы жоқ аспект деп санаймын	2,1
Маған бәрібір	6,6
Жауап беруге қиналамын	1,8

Сауалнамаға қатысқандардың жұмыспен қамтылуының негізгі салалары – жеке сектор (22,6%), бюджеттік мекемелер (16,7%) және мемлекеттік қызмет (13,5%). Респонденттердің 14,5% – зей-

неткер, 11,3% – үй шаруасындағы әйелдер, 7,0% – жұмыссыз. Жеке еңбек қызметімен айналысатын азаматтардың үлесі 4,9% құрады. Салалар бойынша бөліну үлестері 4-кестеде келтірілген.

4-кесте. «Сіз жұмыс істейтін (қосымша табыс табатын) саланы көрсетесіз бе?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

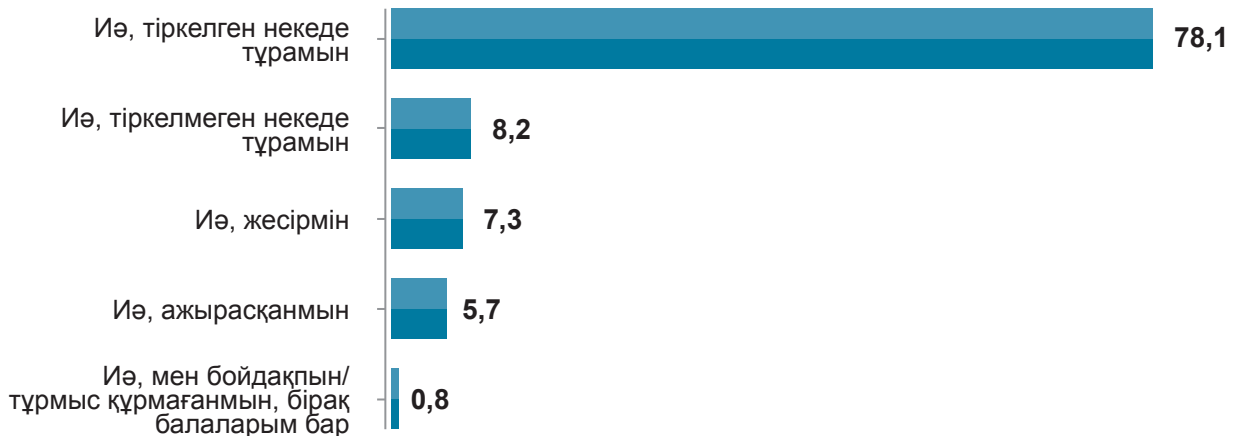
	%
Мемлекеттік қызметкер	13,5
Бюджеттік мекемеде жұмыс жасайды	16,7
Жеке меншік салада жұмыс жасайды	22,6

	%
Жалдамалы қызметкерлерді тарта отырып, өзінің жеке бизнесі бар	1,9
Жеке еңбек қызметі	4,9
Фрилансер (қызмет көрсету келісім-шартының қызметкері)	0,8
Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар	4,3
Зейнеткер	14,5
Студент	1,5
Үй шаруасындағы әйел	11,3
Жұмыссыз	7,0
Мүгедектігіне байланысты жұмыс жасамайды	0,3
Сауда саласы	0,3
Өзін-өзі жұмыспен қамтыған	0,3
Декреттік демалыста	0,1

Респонденттердің 78,1% тіркелген некеде болса, 8,2% некесін тіркеместен бірге тұрады. Ажырасқандардың үлесі – 5,7%, жесірлер мен тұлдар-

дың үлесі – 7,3%, ал респонденттердің 0,8% некеде тұрмайды, бірақ балалары бар (7-диаграмма).

7-диаграмма. «Сіздің отбасылық өмір тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

1.2 Отбасылық өмірге қанағаттануы

Бұл бөлімде Қазақстандағы отбасы институты қызметінің маңызды аспектісі – өмірмен қанағаттану қарастырылған, ол респонденттердің отбасылық өмірімен қанағаттану деңгейі туралы тікелей мәселеден басқа, ауыл отбасының құндылық бағдарларын, отбасындағы проблемалар мен конфликт факторларын, тамақтану сапасын, көші-қон ұстанымдарын және

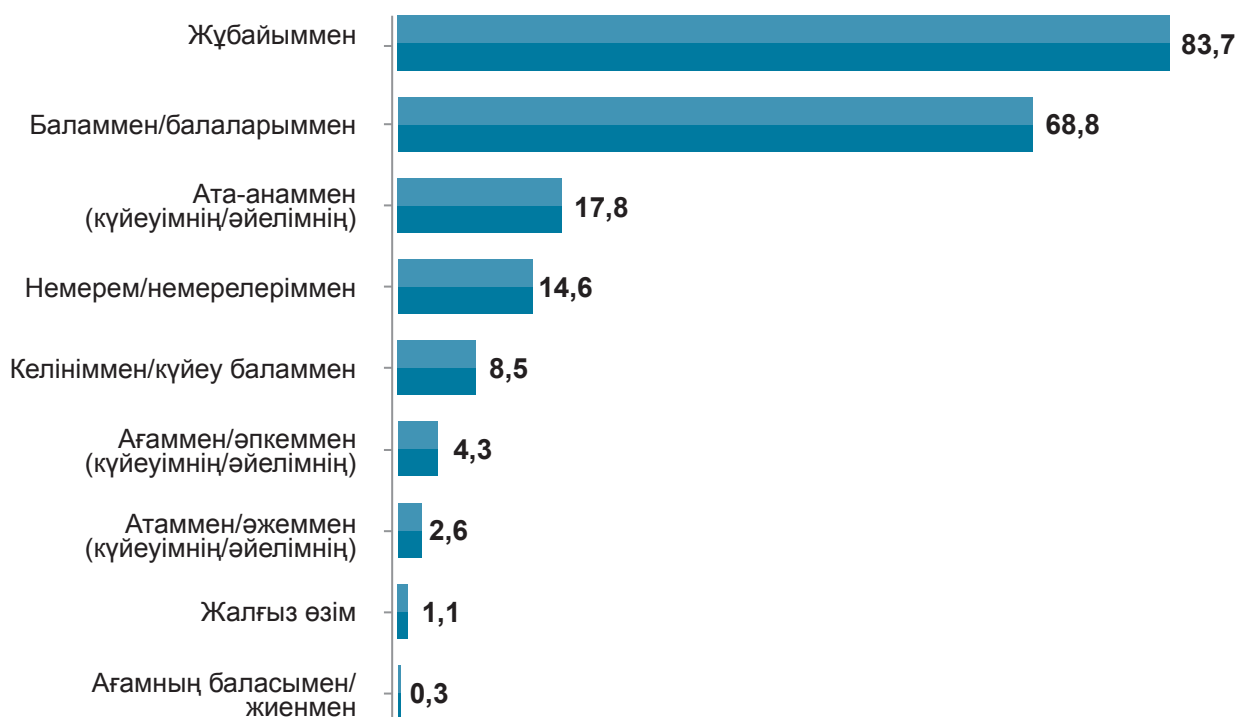
пандемияның отбасындағы психологиялық климатының өзгеруіне ықпалын қарастыруды қамтиды.

Зерттеу көрсеткендей, Қазақстандағы ауыл отбасының көбі нуклеарлы отбасы форматында өмір сүреді, яғни отбасы ата-ана мен балалардан немесе тек ерлі-зайыптылардан тұрады. Респонденттердің 83,7% жұбайымен/зайыбымен, сұралғандардың 68,8% балаларымен бірге тұратынын атап өтті. Бірнеше ерлі-зайыптыларды не-

месе ересектердің бірнеше ұрпағын қамтитын отбасының кеңейтілген түрі ауылдық отбасыларда кең таралмаған. Осылайша, зерттеу нәтижелері бойынша зерттеуге қатысушылардың 17,8% күйеуінің/әйелінің ата-анасымен, 14,6%

немерелерімен, 8,5% келінімен/күйеу баласымен, 4,3% жұбайының аға-інілерімен/әпке-қарындастарымен, 2,6% аталарымен/әжелерімен бір шаңырақ астында тұратыны анықталды (8-диаграмма).

8-диаграмма. «Сіз отбасы мүшелерінің қайсысымен бір шаңырақ астында тұрасыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

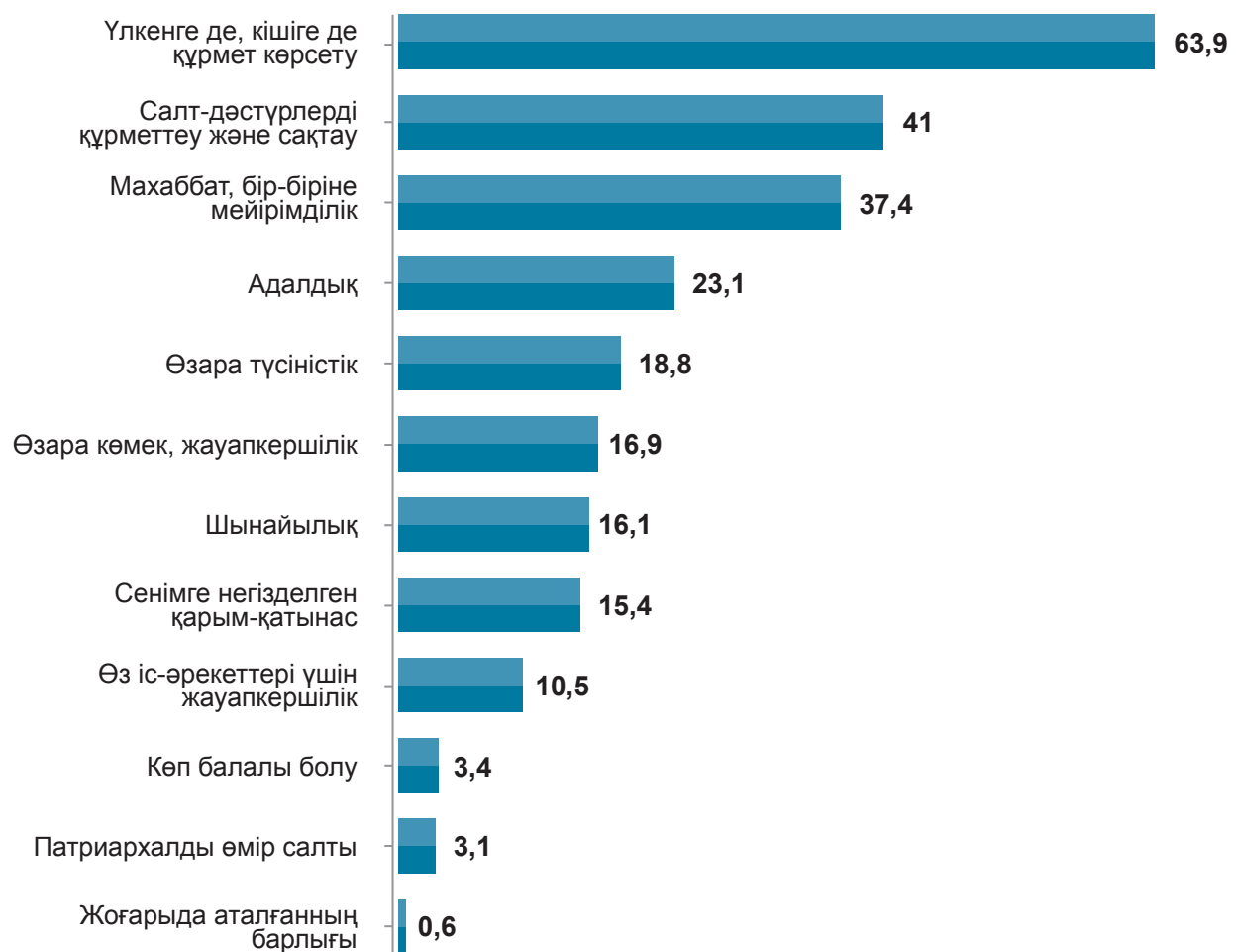

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Сұралғандардың әлеуметтік-демографиялық сипаттамалары бөлінісіндегі мәліметтерді талдау Қазақстанның оңтүстік және батыс өңірлерінде тұратын қазақтар арасында отбасының кеңейтілген түрі басым екенін көрсетті. Осылайша, қазақтардың 19,4% және орыстардың 12,7% ата-аналарымен бірге тұратындарын атап өтті. Өңірлер бөлінісінде ата-аналарымен бірге тұру фактісін Атырау (52,3%), Қызылорда (31,3%), Ақтөбе (26,8%), Батыс Қазақстан (26,4%), Алматы (26,1%) облыстарының тұрғындары көбірек көрсетті. Осыған байланысты басқа аймақтарда бұл көрсеткіштер төмен, әсіресе елдің солтүстік облыстары – 10% аз.

Қазақстандық отбасыларда негізгі басым отбасылық құндылықтар –

үлкенге де, кішіге де құрмет көрсету (63,9%), салт-дәстүрлерді құрметтеу және сақтау (41%), махаббат, бір-біріне мейірімділік (37,4%) болып табылады. Сондай-ақ қазақстандықтар адалдық (23,1%), өзара түсіністік (18,8%), өзара көмек, жауапкершілік (16,9%), шынайылық (16,1%), сенімге негізделген қарым-қатынас (15,4%) сияқты отбасылық құндылықтарды ұстанады. Консервативті сипаттағы құндылықтар – патриархалдық өмір салты, көп балалы болу – респонденттердің жауаптарында ең аз үлеске ие болды, 3% аспайды (9-диаграмма). Айта кету керек, өңірлік бөліністе көп балалы болудың маңыздылығы туралы Түркістан (7,6%) және Қызылорда (7,5%) облыстарының тұрғындары көбірек айтқан болатын.

9-диаграмма. «Сіз қандай отбасылық құндылықтарды ұстанасыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

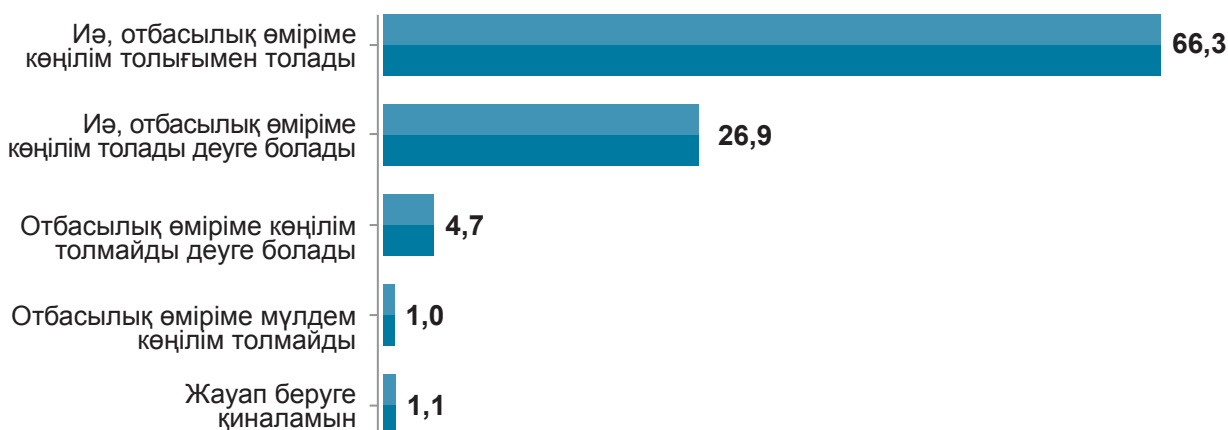
*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Сауалнама нәтижелеріне сәйкес, қазақстандық ауыл отбасыларының басым бөлігі өзінің отбасылық өміріне көңілі толығымен толатынын атап өтті – 66,3%. Респонденттердің тағы 26,9% отбасылық өміріне «көңілі толады дегуге болады» жауап нұсқасын таңдаған. Жалпы, ауыл отбасылары арасындағы отбасылық өмірге қанағаттану пайызы 93,2% құрады.

Отбасылық өмірінің қалай өрбігеніне қанағаттанбағандардың пайызы 5,7%

құрады («отбасылық өміріме көңілім толмайды дегуге болады» және «отбасылық өміріме мүлдем көңілім толмайды» деген жауаптардың жиынтығы). Сонымен қатар, өзінің отбасылық өміріне қанағаттанбайтындардың арасында Батыс Қазақстан облысы өкілдерінің үлесі жоғары, осы өңірдегі әрбір төртінші респондент оның отбасылық өмірге көңілі толмайтынын көрсетті (24,5%) (10-диаграмма).

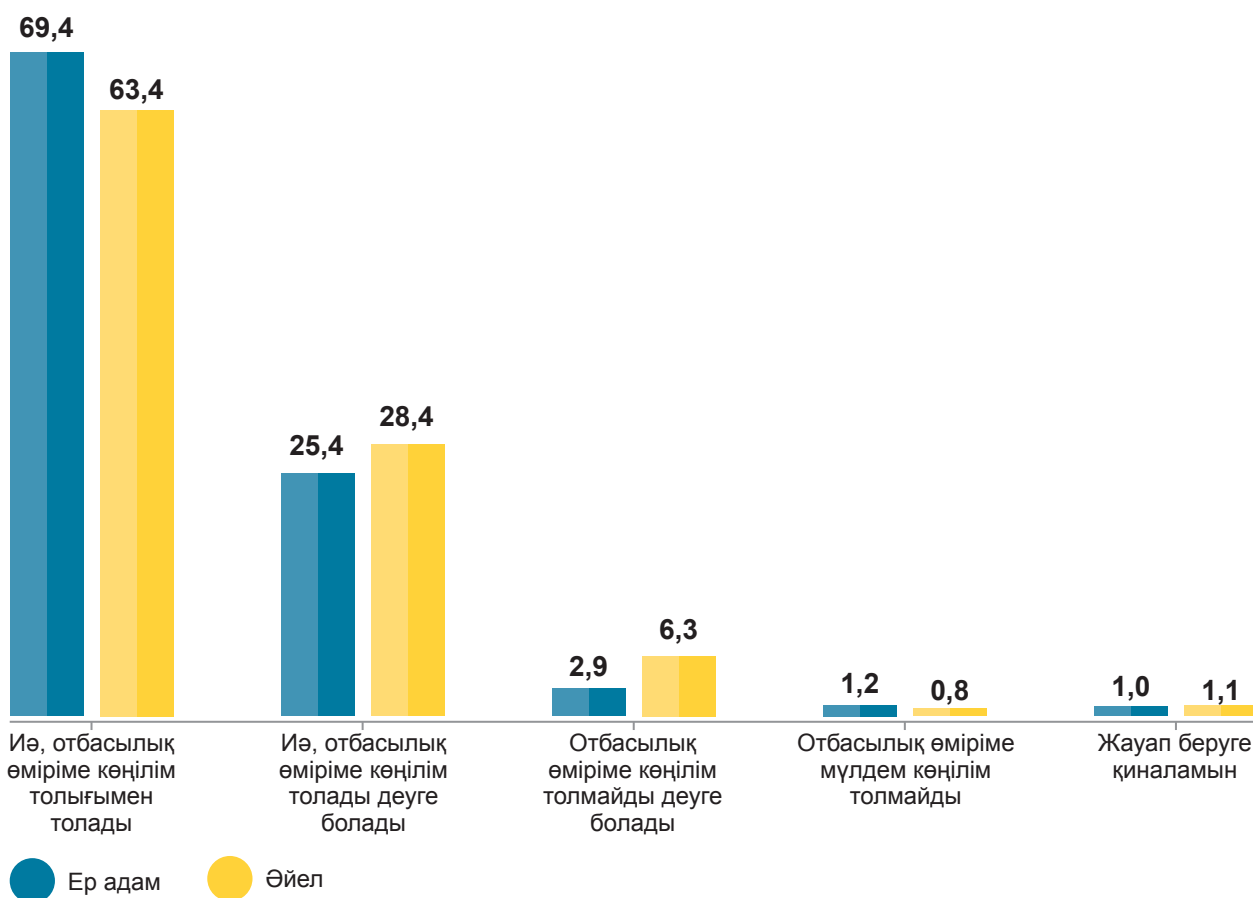
10-диаграмма. «Сіздің отбасылық өміріңізге көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Ер адамдар мен әйелдердің жауаптарында да айырмашылық бар. Пайыздық қатынаста әйелдердің ер адамдардан айырмашылығы, олар отбасылық өміріне аз қанағаттанады. Мәселен, отбасылық өмірге толық көңілі тола-

тын әйелдердің үлесі сауалнамаға қатысқан әйелдердің жалпы санының 63,4% құрайды. Бұл ретте сауалнамаға қатысқан ер адамдардың 69,4% толығымен қанағаттанады (11-диаграмма).

11-диаграмма. «Сіздің отбасылық өміріңізге көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (гендерлік қатыстылық бөлінісінде), %

Респонденттердің материалдық жағдайы тұрғысынан мәліметтерді талдау арқылы отбасылық өмірге көңілі толмау отбасының қаржылық әл-ауқатының төмен деңгейімен тікелей байланысты деп болжауға болады. Осылайша, отбасының бір мүшесіне шаққанда табыс «30 001 теңгеден 60 000 теңгеге дейін» (6,0%) және «30 000 теңгеге дейін» (8,5%) болатын топтарда көңілі толмайтындардың

үлесі айтарлықтай артады. Сондай-ақ, отбасылық өмірге қанағаттанбайтындар көрсеткіші өзінің қаржылық жағдайын «азық-түлік сатып алуға ақша жеткілікті, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді» (11,3%) және «ақша азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді» (21,1%) сияқты жауап нұсқаларымен сипаттайтындар арасында жоғары болып табылады (5-кесте).

5-кесте. «Сіздің отбасылық өміріңізге көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жан басына шаққандағы орташа табыс деңгейі бөлінісінде), %

	30 000 теңгеге дейін	30 001 теңгеден 60 000 теңгеге дейін	60 001 теңгеден 100 000 теңгеге дейін	100 001 теңгеден 300 000 теңгеге дейін	350 000 теңге және одан жоғары	Жауап беруге қиналамын
Иә, отбасылық өміріме көңілім толығымен толады	63,8	69,2	62,8	61,4	77,8	76,4
Иә, отбасылық өміріме көңілім толады деуге болады	27,1	23,9	31,9	35,4	22,2	16,4
Отбасылық өміріме көңілім толмайды деуге болады	6,5	5,4	3,1	2,4	0	2,7
Отбасылық өміріме мүлдем көңілім толмайды	2,0	0,6	0,4	0	0	1,8
Жауап беруге қиналамын	0,6	0,9	1,8	0,8	0	2,7

«Отбасыңыздағы ұрыс-керіс көбінесе қандай себептерге байланысты болады?» деген сұраққа жауаптардың нәтижесі, отбасылық өмірге көңілінің толмауы мен отбасының қолайсыз материалдық жағдайы арасындағы байланыстың бар екенін растайды. Респонденттер отбасыларындағы конфликтілер ақшаның жетіспеуінен болады деп жауап берді (32,2%). Сонымен қатар, ауыл отбасыларындағы ұрыс-керіс тұрмыстық себептерге байланысты (31,2%) орын алады. Конфликтілердің себептік қатарында балаларды тәрбиелеу бойынша келіспеушілік сияқты фактор орын алады – 8,5%. 6,3% жағдайда ауыл отбасыларындағы конфликт отбасының басқа мүшелерінің,

туыстарының отбасы өміріне араласуына байланысты болады. Сұралғандардың 4,8% отбасыларындағы қақтығыстардың себептері бірге уақыт өткізудің болмауы, 4,3% – кез-келген отбасы мүшесінің эмоциялық тұрақсыздығы екенін атап өтті. Ауыл отбасыларындағы конфликтінің ең аз таралған себептері мыналар: ерлі-зайыптылардың біреуінің ауыр жұмысына байланысты жанжалдар (2,8%), отбасы мүшелері арасындағы әртүрлі мүдделер (2,7%), ерлі-зайыптылардың біреуінің алкогольдік ішімдіктерді, есірткі заттарын пайдалануы (2,6%), ерлі-зайыптылардың біреуінің опасыздығы немесе одан күдіктенуі (1%), жыныстық қатынасқа қанағаттанбау (0,2%).

Айта кету керек, сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі (жалпы санның 40,9%), бұл сұраққа жауап бере отырып, олардың отбасыларында ұрыс-керіс жоқ деп атап өтті (6-кесте).

Корреляциялық талдау респонденттердің жасына байланысты ауыл отбасыларындағы конфликтінің кейбір ерекшеліктерін көрсетеді. 61 және одан жоғары жастағы респонденттер (52,1%) отбасында ұрыс-керістің жоқтығын жиі атап өтті. Туыстарының отбасы өміріне араласуы туралы жиі жас респонденттер айтқан (10,8%). Қаржылық қиындықтарға байланысты конфликт негізінен еңбекке қабілетті респонденттердің отбасыларында болады (18-60 жас) –

яғни үш жас тобының әрқайсысы бойынша 34% астам.

Респонденттердің материалдық жағдайы бөлінісінде мынадай өзара байланыс анықталды: табысы жоғары қазақстандықтар өз отбасыларында конфликт туындамайтынын басқаларға қарағанда жиі айтады (56%). Сонымен қатар, конфликт туындауының қаржылық факторы қанағаттанбайтын материалдық мәртебесі бар респонденттердің жауаптарында жиі байқалды, яғни «ақша азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызда өмір сүруге тура келетіндер» арасында тек 21,1% отбасылық өмірінде қақтығыстар жоқ екенін атап көрсетті.

6-кесте. «Отбасыңыздағы ұрыс-керіс көбінесе қандай себептерге байланысты болады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Материалдық жағдай, ақшаның жетіспеушілігі	32,2
Тұрмыстық себептер	31,2
Балаларды тәрбиелеу бойынша келіспеушіліктер	8,5
Отбасының басқа мүшелерінің, туыстардың отбасы өміріне араласуы	6,3
Бірге уақыт өткізудің болмауы	4,8
Кез-келген отбасы мүшесінің эмоционалды тұрақсыздығы	4,3
Ерлі-зайыптылардың біреуінің ауыр жұмысына байланысты жанжалдар	2,8
Ерлі-зайыптылар, ата-аналар мен балалар арасындағы қызығушылықтардың әртүрлі болуы	2,7
Ерлі-зайыптылардың біреуінің алкогольдік ішімдіктерді, есірткі заттарын пайдалануы	2,6
Ерлі-зайыптылардың біреуінің опасыздығы немесе одан күдіктенуі	1,0
Жыныстық қатынасқа қанағаттанбау	0,2
Біздің отбасымызда ұрыс-керістер болмайды	40,9
Ата-ана мен балалар арасындағы түсініспеушілік	0,1
Жауап беруге қиналамын	1,9

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Қазақстандық ауылдағы отбасыларды толғандыратын негізгі проблемалар ретінде 3 басты мәселені атап өтуге болады:

- 50,1% – материалдық (еңбекақының төмендігі, ақшаның жетіспеушілігі);
- 31,7% – тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар;
- 14,6% – жұмысқа орналасудың қиындығы.

Сауалнамаға қатысқан әрбір оныншы адам медициналық қызмет көрсетудің қол жетімсіздігі (8,3%), бірге демалу мүмкіндігінің болмауы (8,3%) және балаларды тәрбиелеу мәселелері (8,2%) оны алаңдататынын атап өтті.

Ауыл отбасыларының 5% отбасындағы міндеттерді бөлу, секциялардың, үйірмелердің балаларға қол жетімсіздігі, туыс-

тардың отбасылық өмірге араласу мен бақылау проблемалары алаңдатады.

Сауалдамада көрсетілген қалған мәселелер өзектілігі респонденттер үшін мардымсыз. Мұндай проблемалардың қатарына алкогольге/есірткіге тәуелділік, тамақтану сапасы проблемасы, құмар ойындарға салыну, отбасы мүшелерінің бірінің тарапынан қол жұмсауы, балаларды физикалық жазалау, отбасы мүшелерінің моральдық-психологиялық зорлық-зомбылық көрсетуі, яғни бұл жауап нұсқаларын сұралғандардың 2% жуығы таңдады.

Сауалнамаға қатысушылардың тек 6,2% ешқандай проблема жоқ екенін атап өтті (7-кесте).

Өңірлік бөліністе мынадай ерекшеліктер байқалады: материалдық проблемалардың өзектілігін қалған өңірлерге қарағанда Маңғыстау (71,2%), Түркістан

(68,2%), Батыс Қазақстан (66,0%) және Қостанай (64,2%) облыстарының ауыл тұрғындары жиі көрсетеді.

Тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар әрбір екінші респондентті Жамбыл (48,0) және Маңғыстау (52,5%) облыстарында алаңдатады.

Балаларға секциялар мен үйірмелердің қолжетімсіздігі мәселесі Шығыс Қазақстан (15,6%) және Атырау (15,9%) облыстарында байқалады.

Атырау облысы респонденттерінің (36,4%) жауаптарында медициналық қызмет көрсетудің қол жетімсіздігі басқаларға қарағанда жиі кездеседі.

Жұмыспен қамту проблемаларын негізгі проблема ретінде Атырау (36,4%), Қызылорда (22,4%), Жамбыл (18,0%), Түркістан (18,4%), Шығыс Қазақстан (20,0%) және Ақмола (17,6%) облыстарының ауыл тұрғындарын бөліп көрсетті.

7-кесте. «Отбасыңыздың негізгі маңызды проблемаларын көрсетіңіз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

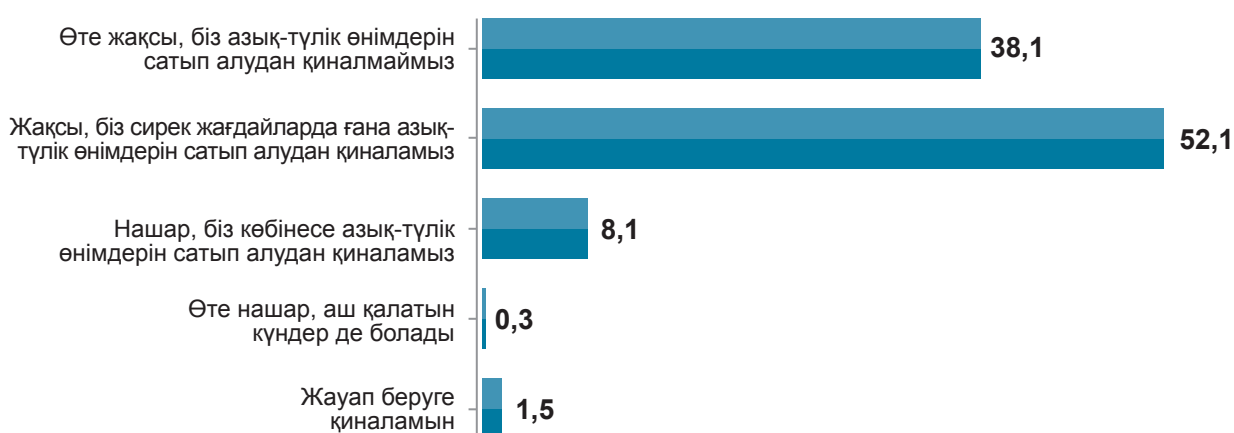
	%
Материалдық (жалақының аздығы, ақшаның жетіспеушілігі)	50,1
Тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар	31,7
Жұмысқа орналасудың қиындығы	14,6
Медициналық қызмет көрсетудің қол жетімсіздігі	8,3
Бірге демалу мүмкіндігінің болмауы	8,3
Балаларды тәрбиелеу мәселелері	8,2
Отбасындағы міндеттерді бөлу	5,2
Секциялардың, үйірмелердің балаларға қол жетімсіздігі	5,2
Туыстардың отбасылық өмірге араласуы, бақылауы	4,9
Білім беру саласында	4,4
Кәсіпкерлікті жүргізудегі проблемалар	3,0
Алкогольге/есірткіге тәуелділік	1,4
Тамақтану сапасы проблемасы	1,3
Құмар ойындарға салыну	0,3
Отбасы мүшелерінің бірінің қол жұмсауы	0,5
Балаларды физикалық жазалау	0,2
Отбасы мүшелерінің моральдық-психологиялық зорлық-зомбылық көрсетуі	0,5
Бізде проблема жоқ	6,2
Денсаулыққа байланысты проблемалар	0,1
Су сапасымен байланысты проблемалар	0,1
Үйге газ кіргізу қажеттілігі	0,2
Жауап беруге қиналамын	9,0

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Ауыл отбасыларының тамақтану сапасын анықтау үшін сауалнамаға «Сіздің отбасыңыз қалай тамақтанады?» деген сұрақ қосылды. Осылайша, қазақстандық ауыл отбасыларының көпшілігінің тамақтану сапасы «жақсы» деп сауалнамаға қатысқандардың 52,1% жауап береді, респонденттердің бұл тобы жақсы тамақтанады, сирек жағдайларда азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналады. Респонденттердің тағы 38,1% өте жақсы тамақтанады, азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналмайды. Берілген өлшемге қатысты қолайсыз жағдай респонденттердің 8,4% тіркеледі, ауыл тұрғындарының бұл тобы көбінесе тамақ өнімдерінің жетіспеушілігін сезінеді («нашар, біз көбінесе азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз» және «өте нашар, аш қалатын күндер болады» жауаптарының жалпы көрсеткіші) (12-диаграмма).

тердің тағы 38,1% өте жақсы тамақтанады, азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналмайды. Берілген өлшемге қатысты қолайсыз жағдай респонденттердің 8,4% тіркеледі, ауыл тұрғындарының бұл тобы көбінесе тамақ өнімдерінің жетіспеушілігін сезінеді («нашар, біз көбінесе азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз» және «өте нашар, аш қалатын күндер болады» жауаптарының жалпы көрсеткіші) (12-диаграмма).

12-диаграмма. «Сіздің отбасыңыз қалай тамақтанады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Тамақтану сапасына қатысты проблемалар азаматтардың қаржылық әл-ауқатына байланысты екені анық. Материалдық мәртебе неғұрлым төмен болған сайын, азық-түлік тапшылығы-

ның көрсеткіші соғұрлым жоғары болады. Қамтамасыз етілген респонденттер тобында бұл көрсеткіш нөлге тең, кедейлік шегінен төмен тұратын азаматтар тобында – 52,6% (8-кесте).

8-кесте. «Сіздің отбасыңыз қалай тамақтанады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Өте жақсы, біз азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналмаймыз	85,3	43,6	36,5	20,4	15,8	22,7
Жақсы, біз сирек жағдайларда ғана азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз	10,7	52,9	54,9	59,9	31,6	54,5

Нашар, біз көбінесе азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз	0	3,5	7,7	15,5	42,1	9,1
Өте нашар, аш қалатын күндер де болады	0	0	0,1	0	10,5	0
Жауап беруге қиналамын	4,0	0	0,8	4,2	0	13,6

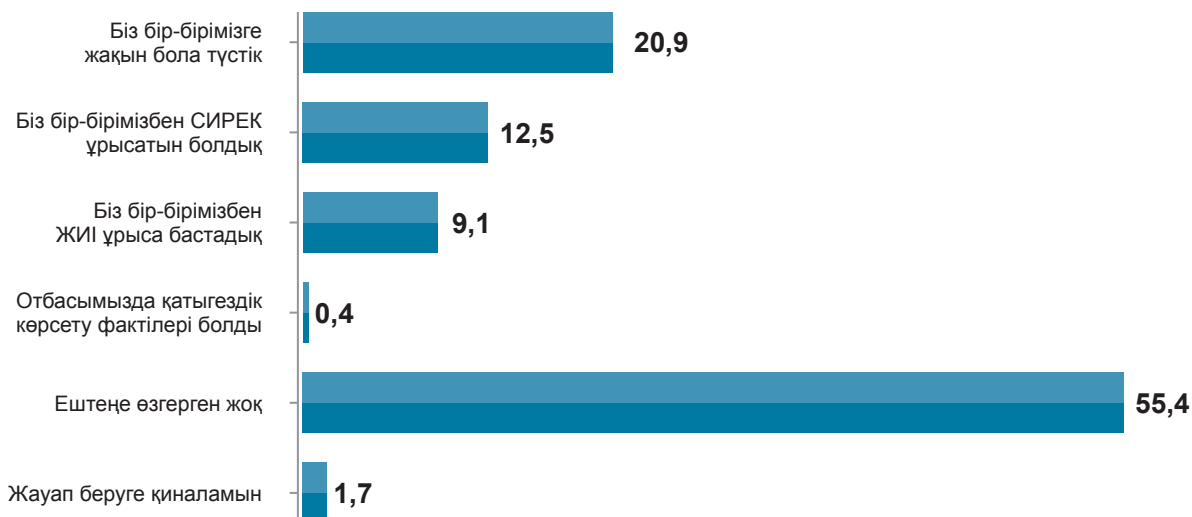
Өңірлік бөліністе тамақ сапасына қатысты проблемаларды Жамбыл (18,0%), Батыс Қазақстан (15,1%) және Солтүстік Қазақстан (15,1%) облыстарындағы респонденттер жиі атап өтті («нашар, біз көбінесе азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз» және «өте нашар, аш қалатын күндер болады» жауаптарының қосындысы).

Осы сауалнама барысында респонденттер карантин шараларын енгізілуіне байланысты, олардың отбасыларындағы психологиялық жағдай қалай өзгергендігі туралы сұраққа жауап берді. Ресми статистика көрсетіп отырғандай, COVID-19 қарсы күрес режиміндегі жағдай отбасы институтына айтарлықтай ықпал етті: ажырасулар саны артты, отбасылардағы тұрмыстық зорлық-зомбылық жағдайлары жиілеп кетті және т.б. Қазақстанда тұрмыстық зорлық-зомбылықтан зардап шеккен әйелдерге көмек көрсететін жедел желілерінің бірі (150) 2020 жылғы

ақпанмен салыстырғанда сәуірдің бірінші жартысында келіп түскен қоңыраулардың саны 50% артқанын, тұрмыстық зорлық-зомбылық фактілері бойынша Дағдарыс орталықтары одағының жедел желісіне 300 әйел жүгінгенін хабарлайды. Республикада 2020 жылдың наурызынан шілдесіне дейін 237 құқық бұзушылық тіркелді, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 41,7% артық².

Алынған мәліметтерге сәйкес, 55,4% ауыл отбасылары карантин кезінде ешқандай өзгеріс болмағанын атап өтті. Әрбір үшінші жағдайда карантиндік шаралардың енгізілуі оң нәтиже берді, олардың 20,9% бір-біріне жақын бола түсті, 12,5% бір-бірімен сирек ұрысатын болды. Алайда, 9,5% жағдайда корона-вирус пандемиясы қазақстандық ауыл отбасыларға теріс ықпал етті: 9,1% жиі жанжалдаса бастады, 0,4% отбасы ішінде қатыгездік көрсету фактілерінің бар екенін атап өтті (13-диаграмма).

13-диаграмма. «Карантин шараларын енгізуге байланысты отбасыңыздағы психологиялық жағдай өзгерді ме?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

² Қазақстанда карантин кезінде тұрмыстық зорлық-зомбылықтың күрт артуы/www.informburo.kz

Әлеуметтік-демографиялық сипаттамалар бойынша корреляция ауыл отбасыларындағы психологиялық жағдайдың теріс тенденцияға өзгеруі жас отбасыларда және қаржылық жағдайы нашар отбасыларда көбірек байқалады. Мәселен, отбасындағы жағдайдың нашарлауы туралы ауқатты азаматтар

қатарынан респонденттердің тек 1,3% және кедейлік шегінен төмен тұратындардың 15,8% айтты. Бұл жағдай пандемия кезіндегі отбасылардағы конфликт көбіне материалдық проблемаларға байланысты деп болжауға болады (9-кесте).

9-кесте. «Карантин шараларын енгізуге байланысты отбасыңыздағы психологиялық жағдай өзгерді ме?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Біз бір-бірімізге жақын бола түстік	33,3	25,7	19,7	16,2	26,3	9,1
Біз бір-бірімізбен СИРЕК ұрысатын болдық	1,3	16,4	13,0	13,4	10,5	0
Біз бір-бірімізбен ЖИІ ұрыса бастадық	0	8,8	8,5	15,5	15,8	18,2
Отбасымызда қатыгездік көрсету фактілері болды	1,3	0,6	0,3	0,7	0	0
Ештеңе өзгерген жоқ	62,7	47,4	57,5	49,3	47,4	63,6
Жауап беруге қиналамын	1,3	1,2	1,0	4,9	0	9,1

Өңірлік бөліністе отбасылық өзара қарым-қатынастардың нашарлауын Маңғыстау (28,8%), Солтүстік Қазақстан (20,8%), Батыс Қазақстан (13,2%) және Алматы (12,7%) облыстарының («бір-бірімізбен жиі ұрыса бастадық» және «отбасымызда қатыгездік көрсету фактілері болды») ауыл тұрғындары атап өтті.

1.3 Ауыл отбасының әлеуметтік-экономикалық жағдайы

Бұл бөлім Қазақстандағы ауыл отбасының әлеуметтік-экономикалық жағдайына арналған. Отбасылардың әлеуметтік-экономикалық мәртебесін зерттеу, біріншіден, отбасының жағдайы қоғам

жағдайының барометрі ретінде қызмет ететіндігімен, оның азаматтарға даму үшін нақты мүмкіндіктер жасау дәрежесін көрсетуіне байланысты маңызды. Отбасының өмір сүру деңгейі неғұрлым жоғары болса, қоғамның даму деңгейі соғұрлым жоғары болады. Екіншіден, отбасының әлеуметтік-экономикалық жағдайы оның негізгі функцияларын орындауға және тұтастай алғанда отбасының өміріне ықпал етуіне байланысты маңызды.

Қазақстандық ауыл отбасының әлеуметтік-экономикалық жағдайы қандай? Бұл сұраққа жауап беру үшін біз әлеуметтік-экономикалық мәртебенің құрамдас бөліктерін қарастырамыз: отбасының

табыс көздері, тұрғын үйдің болуы, жинақтардың болуы, шығындардың негізгі желісі, мемлекеттік қолдау қажеттілігі және т.б.

Сауалнама нәтижесі көрсеткендей, ауыл отбасының көпшілігі еңбекақыға - 63,5% өмір сүреді. Еңбекақыдан басқа қосымша кіріс көзі бар екенін 11,3% респонденттер атап өтті. Жеке қосалқы шаруашылықтан түсетін табысы сауалнамаға қатысқандардың 13,8% бар. 23,4% респондент өздерінің табыс көзі ретінде зейнетақы мен шәкіртақыны атады. Жәрдемақылар мен әлеуметтік төлемдер 7,4% ауыл отбасы үшін табыс көзі болып табылады. Респонденттердің 6,4% кездейсоқ табыспен шектеледі. 5,9% респондент кәсіпкерлік қызметтен табысы бар екенін атап өтті. Қалған респонденттер (2,6%) туыстарының, еріктілердің

көмегі есебінен тұрады (14-диаграмма).

Бір қызығы, бұл көрсеткіштер респонденттің білім деңгейі мен қаржылық жағдайына байланысты өзгереді. Мәселен, жоғары білімі және қолайлы материалдық мәртебесі бар азаматтардың тұрақты қосымша табысы бар. Ал кездейсоқ табыс көзіне орта білімі бар респонденттер мен ақша тіпті азық-түлік сатып алуға жетпейтін респонденттер өмір сүреді.

Өңірлер бөлінісінде еңбекақыға қосымша табысты көбінесе Алматы (22,6%) және Қостанай (22,4%) облыстарының тұрғындары алады. Кездейсоқ табыс Павлодар облысының әрбір бесінші респондентінде (18,4%) және Солтүстік Қазақстан облысының әрбір жетінші респондентінде (13,2%) артық табыс көзі болып табылады.

14-диаграмма. «Отбасыңыздың негізгі табыс көзі неде?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Ауыл отбасында тұрғын үй қалаға қарағанда аса өткір мәселе емес. Себебі ауылды жерлерде үй қолжетімді және салыстырмалы түрде арзан. Мұны сауалнама нәтижелері растайды: респонденттердің көпшілігінің жеке тұрғын үйі бар – 78,1% (15-диаграмма).

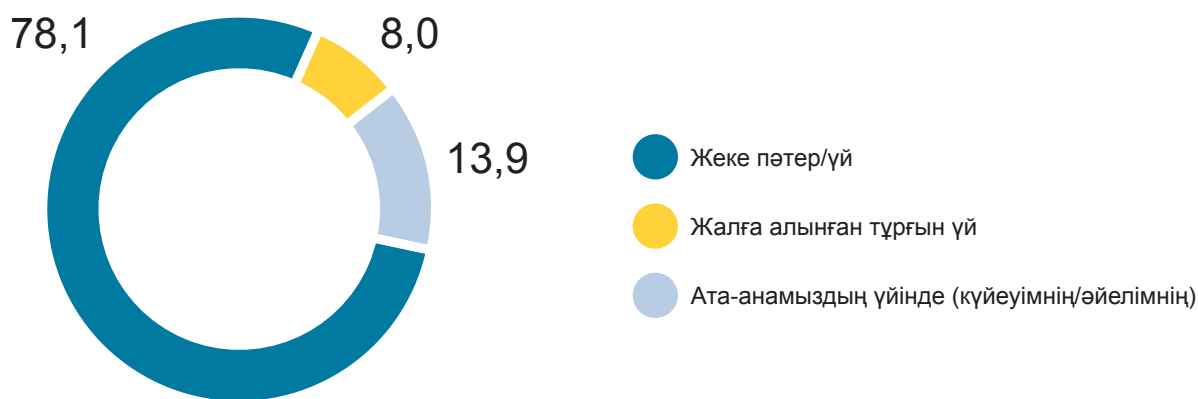
13,9% респондент жұбайының ата-анасымен немесе туыстарымен бірге тұрады, бұл ең алдымен, отбасының кенже ұлы ата-анасымен бірге тұратын қазақ отбасының дәстүрлі көзқарастарымен түсіндіріледі. Өңірлер бөлінісінде бірлесіп өмір сүрудің мұндай түрі Қазақстанның батысы мен оңтүстігінде жиі байқалады: Атырау облысы (34,1%), Маңғыстау облысы (15,3%), Батыс Қазақстан облысы (15,1%), Түркістан облысы (22,1%), Қызылорда облысы (19,7%), Алматы облысы (15,7%), бұны осы өңірлерде қазақ этносының таралуымен байланыстыруға болады.

Екінші жағынан, материалдық жағдай тұрғысынан алынған мәліметтер ата-аналарымен немесе басқа

туыстарымен бірге тұратын 36,8% респондент өздерінің қаржылық жағдайын «ақша азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді» категориясымен сипаттайтындығын көрсетеді. Демек, бұл жағдайда туыстарымен бірге тұру мәжбүрлі шара және жас отбасы тобы қаржылық жағдайын жақсартып отырып, өз баспаналарын сатып алуы мүмкін деп болжауға болады.

Алынған мәліметтер Қазақстандағы 8% ауыл отбасының тұрғын үйді жалға алатындығын көрсетеді. Корреляциялық талдау келесідей көріністі анықтады: тұрғын үйді жалға алатын отбасылардың басым бөлігі Ақмола (20,9%), Павлодар (13,2%) және Солтүстік Қазақстан (15,1%) облыстарында тұрады. 18-28 жас (10,4%) және 29-45 жас (9,4%) аралығындағы респонденттер тұрғын үйді жалға алады. Материалдық мәртебесі тұрғысынан табысы төмен отбасылар мен табысы тек азық-түлік сатып алуға ғана жететіндер ауылда тұрғын үйді жалға алады.

15-диаграмма. «Отбасыңыз қайда тұрады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Бүгінгі таңда Қазақстандағы ауыл тұрғындарының басым көпшілігінің қаржылық стратегиясы «тапқанымның барлығын жұмсаймын» сценарийі бойынша өтіп жатыр. Осылайша, 55,5% респондент отбасының негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда олардың жинақтары жоқ екенін атап өтті. Табы-

сынан айырылған жағдайда сауалнамаға қатысқандардың тек 33,3% ғана қолайлы өмір сүру деңгейін сақтай отырып, біраз уақыт өмір сүре алады, оның ішінде 20,7% - үш айға дейін, 6,7% - алты айға дейін, 5,9% - алты айдан аса уақытқа жетеді (10-кесте).

10-кесте. «Отбасының негізгі табыс көзі (жалақы, бизнестен түсетін табыс және т.б.) жоғалған жағдайда, қолайлы өмір сүру деңгейін сақтай отырып, Сіз қанша уақыт өмір сүре аласыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Біздің жинаған ақшамыз жоқ немесе бір айға ғана жетеді	55,5
Үш айға дейін жетеді	20,7
Алты айға дейін жетеді	6,7
Алты айдан аса уақытқа жетеді	5,9
Негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда, қосымша табыс көзін табамыз	0,3
Жауап беруге қиналамын	10,9

Әлеуметтік-демографиялық сипаттамалар бөлінісінде білім деңгейі мен қаржылық қамтамасыз етілу деңгейі жоғары болса, респонденттің «қажет-

ті күнге» ақша жинау ықтималдығы соғұрлым жоғары болатыны анықталды (11,12-кесте).

11-кесте. «Отбасының негізгі табыс көзі (жалақы, бизнестен түсетін табыс және т.б.) жоғалған жағдайда, қолайлы өмір сүру деңгейін сақтай отырып, Сіз қанша уақыт өмір сүре аласыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Біздің жинаған ақшамыз жоқ немесе бір айға ғана жетеді	44,0	32,0	59,8	67,6	84,2	22,7
Үш айға дейін жетеді	20,0	30,8	20,5	14,1	0	9,1
Алты айға дейін жетеді	2,7	12,8	5,9	5,6	5,3	9,1
Алты айдан аса уақытқа жетеді	21,3	14,0	3,4	3,5	0	0

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда, қосымша табыс көзін табамыз	1,3	0,6	0,1	0	5,3	0
Жауап беруге қиналамын	10,7	9,9	10,3	9,2	5,3	59,1

12-кесте. «Отбасының негізгі табыс көзі (жалақы, бизнестен түсетін табыс және т.б.) жоғалған жағдайда, қолайлы өмір сүру деңгейін сақтай отырып, Сіз қанша уақыт өмір сүре аласыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (білім деңгейі бөлінісінде), %

	Аяқталмаған орта	Орта	Кәсіптік-техникалық арнайы орта	Аяқталмаған жоғары	Жоғары
Біздің жинаған ақшамыз жоқ немесе бір айға ғана жетеді	83,3	59,9	53,0	62,9	50,3
Үш айға дейін жетеді	12,5	17,5	24,9	20,0	19,2
Алты айға дейін жетеді	0	5,7	6,0	5,7	9,6
Алты айдан аса уақытқа жетеді	0	4,9	4,9	5,7	9,3
Негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда, қосымша табыс көзін табамыз	0	0	0,4	0	0,7
Жауап беруге қиналамын	4,2	12,1	10,7	5,7	10,9

Өңірлер бөлінісінде ауыл тұрғындарында қосалқы қаржылық жағдайының болмауы көбінесе Шығыс Қазақстан (83,3%), Атырау (72,7%) және Маңғыстау (89,8%) облыстарында тіркелген.

Отбасының әлеуметтік-экономикалық жағдайын талдау кезінде кіріс көздерін ғана емес, сонымен қатар шығындардың негізгі бағыттарын зерттеу керек. Зерттеу нәтижесі арқылы Қа-

зақстандағы 90,7% ауыл отбасы отбасылық бюджет ең алдымен азық-түлік сатып алуға жұмсайтынын атап өтті. Екінші кезекте табыстары коммуналдық қызметтерді төлеуге кетеді (46,8%). Үшінші кезекте – несие төлеуге (42,5%). Бұдан кейін жылу үшін отын сатып алу (21,8%), киім сатып алу (16,7%) және мал азығын/топыраққа тыңайтқыш сатып алу (10,3%) сияқты шығын тараула-

ры келтірілген. Көбінесе ауыл отбасылары оқу ақысын төлеуге, іс-шараларға,

құрылысқа және сыйлықтар сатып алуға ақша жұмсайды (16-диаграмма).

16-диаграмма. «Сіздің отбасылық бюджет бірінші кезекте неге жұмсалады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Бірінші кезекте ауыл отбасылары қандай көмекке мұқтаж деген сұраққа респонденттердің басым бөлігі мемлекеттен материалдық көмек (37,9%) қажет екенін атап өтті. 16,7% саулнамаға қатысқандар жұмысқа орналастыру бойынша көмекке мұқтаж. 13,7% тұрғын үй жағдайын жақсарту бойынша көмекке мұқтаж. 12,4% респондент мемлекеттен әлеуметтік қолдау қажет екенін атап

өтті. 7,8% кәсіпкерлікті жүргізу және бизнесті дамыту бойынша қолдаудың қажеттілігін атап өтті.

Ауыл тұрғындары қоғамдық ұйымдар мен қарапайым азаматтардан киім, азық-түлік түрінде көмекке мұқтаж екенін аз атап өтті (3,8%).

Әрбір үшінші респондент (27,0%) өз отбасының ешқандай көмекке мұқтаж емес екенін атап өтті (13-кесте).

Өңірлер бөлінісінде мемлекеттің материалдық көмегіне Солтүстік Қазақстан (66,0%), Түркістан (62,2%) және Жамбыл (44,0%) облыстарының тұрғындары мұқтаж.

Мемлекет тарапынан әлеуметтік қолдауға Жамбыл (37,0%), Қарағанды (23,4%), Ақмола (25,0%) және Солтүстік Қазақстан (26,4%) облыстарының ауыл тұрғындары аса мұқтаж.

Маңғыстау (62,7%), Қызылорда (40,3%), Шығыс Қазақстан (26,7%) және Батыс Қазақстан (26,4%) облыстарының респонденттері жұмысқа орналасуға көмек қажет екенін атап өтті.

Кәсіпкерлік жүргізуге Түркістан (12,6%), Солтүстік Қазақстан (18,9%), Шығыс Қазақстан (10,0%) облыстарының ауыл тұрғындары көбірек көмек сұрайды.

Атырау облысында сауалнамаға қатысқан әрбір екінші респондент (45,5%) тұрғын үй жағдайын жақсарту қажет екенін белгіледі.

Балалар саны бөлісіндегі мәліметтерді талдау барысында 4 не одан көп балалары бар көпбалалы отбасылардың мемлекеттік көмек (48,3%) пен тұрғын үйді жөндеуге (21,2%) мұқтаж екені анық болды.

13-кесте. «Сіздің отбасыңыз бірінші кезекте қандай көмекке мұқтаж?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

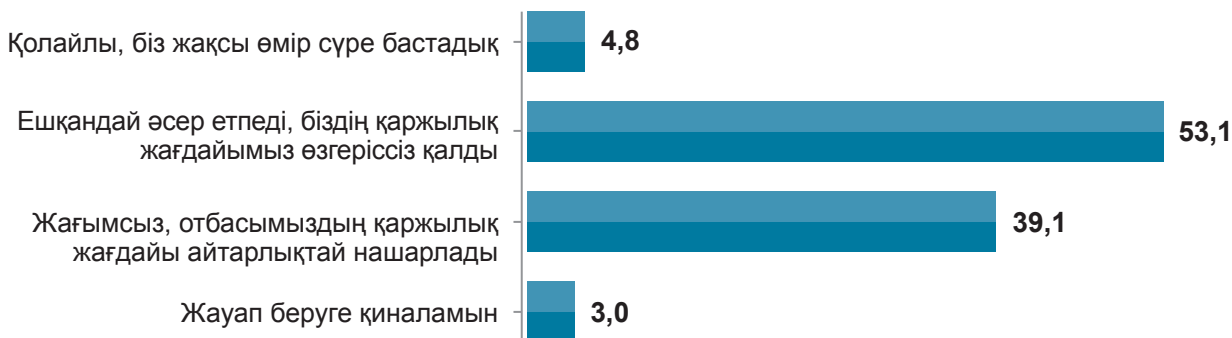
	%
Мемлекеттен материалдық көмекке (ақшалай төлемдер, жәрдемақылар, субсидиялар және т.б.)	37,9
Мемлекеттің әлеуметтік қолдауына (балабақшаға жеңілдіктер, тегін тамақтану/жол жүру және т.б.)	12,4
Қоғамдық ұйымдар мен қарапайым азаматтардан қайырымдылық көмекке (киім, тамақ өнімдері)	3,8
Жұмысқа орналастыру бойынша көмекке	16,7
Кәсіпкерлікті жүргізуге және бизнесті дамытуға қолдау көрсетуге	7,8
Тұрғын үй жағдайын жақсартуда	13,7
Маманның психологиялық көмегіне	0,3
Ешқандай көмекке мұқтаж емес	27,0
Құжаттарды қалпына келтіруде	0,1
Елді мекен инфрақұрылымын жақсарту	0,3
Жауап беруге қиналамын	3,3

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Әлеуметтік-экономикалық жағдайы туралы блоктың соңында біз пандемия мен карантин шараларының ауыл отбасының материалдық әл-ауқатына ықпалы туралы мәселені қарастырамыз. Әрбір екінші респондент (53,1%) карантиннің енгізілуінің оның отбасының материалдық

жағдайына ықпалы болмағанын айтты. Респонденттердің маңызды үлесі шектеу шараларының олардың отбасының қаржылық әл-ауқатына теріс ықпал еткенін мәлімдеді - 39,1%. Тек 4,8% респондент пандемия кезінде жақсы өмір сүре бастағанын атап өтті (17-диаграмма).

17-диаграмма. «Карантин шараларын енгізу отбасыңыздың материалдық әл-ауқатына қалай әсер етті?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Өңірлік бөліністе Солтүстік Қазақстан (78,8%) және Маңғыстау (91,5%) облыстарындағы сауалнамаға қатысқандардың басым көпшілігі пандемия кезеңінде өзінің қаржылық жағдайының нашарлауы туралы мәлімдеді. Сонымен қатар, Атырау (45,5%) және Түркістан (45,5%) өңірлеріндегі ауыл отбасылары пандемияның теріс әсерін сезінді. Керісінше, карантиндік шараларды енгізумен Ақтөбе облысында сауалнамаға қатыс-

қандардың 12,2% жақсы өмір сүре бастады (ел бойынша ең жоғары көрсеткіш).

Коронавирустық жағдай және пандемияға қарсы іс-шаралар қаржылық жағдайы төмен халық санаттарына қаты әсер етті. Мәселен, табысы жоғары азаматтардың тек 12% және ақшасы тіпті азық-түлікке де жетпейтін 73,7% респондент отбасының қаржылық жағдайының нашарлағанын атап өтті (14-кесте).

14-кесте. «Карантин шараларын енгізу отбасыңыздың материалдық әл-ауқатына қалай әсер етті?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді. үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Қолайлы, біз жақсы өмір сүре бастадық	12,0	7,0	4,2	2,8	0	0
Ешқандай әсер етпеді, біздің қаржылық жағдайымыз өзгеріссіз қалды	72,0	64,5	52,9	32,6	21,1	63,6

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Жағымсыз, отбасымыздың қаржылық жағдайы айтарлықтай нашарлады	12,0	24,4	40,5	61,0	73,7	27,3
Жауап беруге қиналамын	4,0	4,1	2,3	3,5	5,3	9,1

Респонденттердің әлеуметтік мәртебесін ескере отырып, карантин шараларының теріс әсерін жеке сектор қызметкерлері (52,8%), жеке кәсіпкерлер

(42,4%), жұмыссыздар (65,1%) және үй шаруасындағы әйелдер (40,0%) сезінді (15-кесте).

15-кесте. «Карантин шараларын енгізу отбасыңыздың материалдық әл-ауқатына қалай әсер етті?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (әлеуметтік статус бөлінісінде), %

	Мемлекеттік қызметкер	Бюджеттік мекемеде жұмыс жасайды	Жеке меншік салада жұмыс жасайды	Жеке бизнес	Жеке еңбек қызметі	Фрилансер (қызмет көрсету келісім-шартының қызметкері)	Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар	Зейнеткер	Студент	Үй шаруасындағы әйел	Жұмыссыз
Қолайлы, біз жақсы өмір сүре бастадық	3,7	6,0	4,1	17,4	10,2	10,0	5,8	3,5	16,7	3,0	1,2
Ешқандай әсер етпеді, біздің қаржылық жағдайымыз өзгеріссіз қалды	66,7	59,0	42,0	47,8	45,8	50,0	46,2	65,1	55,6	53,3	32,5
Жағымсыз, отбасымыздың қаржылық жағдайы айтарлықтай нашарлады	27,8	32,0	52,8	30,4	42,4	40,0	34,6	26,7	22,2	40,0	65,1
Жауап беруге қиналамын	1,9	3,0	1,1	4,3	1,7	0	13,5	4,7	5,6	3,7	1,2

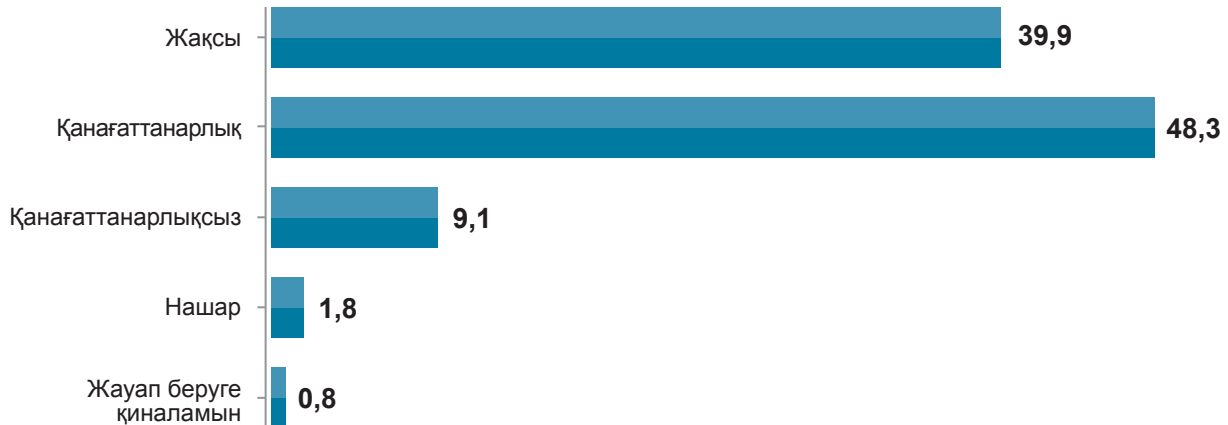
1.4 Ауыл отбасының денсаулық жағдайы

Отбасының өмір сүру сапасы индикаторларының бірі денсаулық жағдайын бағалау көрсеткіші болып табылады. Сауалнама нәтижесіне сәйкес, респонденттердің 39,9% өз денсаулығын «жақсы» деп санайды. Көпшілігі (48,3%) өз

денсаулығын «қанағаттанарлық» деп бағалайды (18-диаграмма).

Сауалнамаға қатысқан әрбір оныншы адам өз денсаулығын «қанағаттанарлықсыз» және «нашар» деп бағалады. Бұл туралы Маңғыстау (33,9%) және Солтүстік Қазақстан (28,3%) облыстарының тұрғындары жиі айтты.

18-диаграмма. «Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Ауыл тұрғындарының денсаулық жағдайын бағалау олардың материалдық жағдайының деңгейімен тікелей байланысты. Қамтамасыз етілген қазақстандықтар («Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын») өз денсаулығын тек 2,7% жағ-

дайда ғана «қанағаттанарлықсыз» деп бағалады, ал қолайсыз материалдық жағдайдағы азаматтар арасында («ақша азық-түлік өнімдерін сатып алуға да ақша жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді») бұл көрсеткіш айтарлықтай жоғары - 47,4% (16-кесте).

16-кесте. «Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	Нашар	Жауап беруге қиналамын
Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	64,0	30,7	2,7	0	2,7
Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды (тоңазытқыш, теледидар және т.б.) сатып алу қиынға соқпайды	43,9	50,3	5,3	0	0
Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	39,2	49,3	9,1	1,8	0,5

	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	Нашар	Жауап беруге қиналамын
Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	26,1	53,5	13,4	4,9	2,1
Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	26,3	26,3	42,1	5,3	0
Жауап беруге қиналамын	54,5	40,9	4,5	0	0

Денсаулық жағдайын бағалау респонденттің жасына да байланысты. Респонденттер неғұрлым жас болса, соғұрлым ол денсаулығын бағалайды және керісінше. Мәселен, 18-28 жастағы респонденттер арасында өз

денсаулығын сауалнамаға қатысқандардың тек 3,0% қанағаттанарлықсыз немесе нашар деп бағаласа, 61 және одан жоғары жастағы респонденттер арасында ол көрсеткіш 24,6% құрады (17-кесте).

17-кесте. «Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

	18-28	29-45	46-60	61 және одан жоғары жас
Жақсы	57,8	43,3	31,7	18,5
Қанағаттанарлық	39,2	47,8	53,2	55,4
Қанағаттанарлықсыз	2,2	7,2	12,1	19,0
Нашар	0,7	1,1	1,5	5,6
Жауап беруге қиналамын	0	0,6	1,5	1,5

Қазақстандықтардың денсаулық жағдайына «отбасындағы балалар саны» көрсеткіші де әсер етеді. Көп балалы

отбасылар денсаулығын үш баласы бар және одан аз отбасыларға қарағанда нашар бағалайды (18 кесте).

18 кесте. «Сіз өзіңіздің денсаулық жағдайыңызды қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (бала саны бөлінісінде), %

	Бір бала	Екі бала	Үш бала	Төрт және одан көп бала	Бала жоқ
Жақсы	43,9	44,0	41,5	56,4	28,7
Қанағаттанарлық	49,8	47,0	50,0	33,3	52,3
Қанағаттанарлықсыз	4,8	7,9	4,9	10,3	14,0
Нашар	1,1	0,8	3,5	0	3,0
Жауап беруге қиналамын	0,4	0,4	0	0	2,0

Денсаулық проблемаларына келетін болсақ, ауыл отбасыларының үштен бірі жиі суық тиюге тап болады (30,6%). Сауалнамаға қатысқандардың бестен бір бөлігін (19,5%) созылмалы аурулардың өршуі жиі алаңдатады. Респонденттердің жалпы санының 12,3% белгіленген диагнозсыз жалпы әлсіздікке шағымданды.

Сауалнамаға қатысқан азаматтардың 41,2% денсаулығына байланысты проблемалар жоқ екенін атап өтті (19-кесте). Олардың арасында

қаржылық жағдайы жақсы азаматтардың үлесі жоғары. Ал азық-түлікке тіпті табысы жетпейтін қазақстандықтар сапасыз тамақтану салдарынан жиі суық тиюден зардап шегеді, созылмалы аурулардың өршуін сезінеді және депрессияға ұшырайды.

Мәліметтер респонденттердің жасына байланысты өзгереді. 18 жастан 45 жасқа дейінгі респонденттер суық тиюге жиі ұшырайды, ал созылмалы аурулардың өршуі 46 жастан асқан респонденттерді жиі алаңдатады.

19-кесте. «Отбасы мүшелерінің (Сіз, жұбайыңыз, балаларыңыз) денсаулығына қатысты қандай проблемалар жиі кездеседі?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Жиі суық ию	30,6
Созылмалы аурулардың мерзімді өршуі	19,5
Белгіленген диагнозсыз жалпы дімкәстік	12,3
Депрессия	2,0
Бізде денсаулыққа қатысты проблемалар жоқ	41,2
Гипертония	0,2
Көздің көруімен байланысты проблемалар	0,1
Жүрек жеткіліксіздігі	0,1
Жауап беруге қиналамын	1,8

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

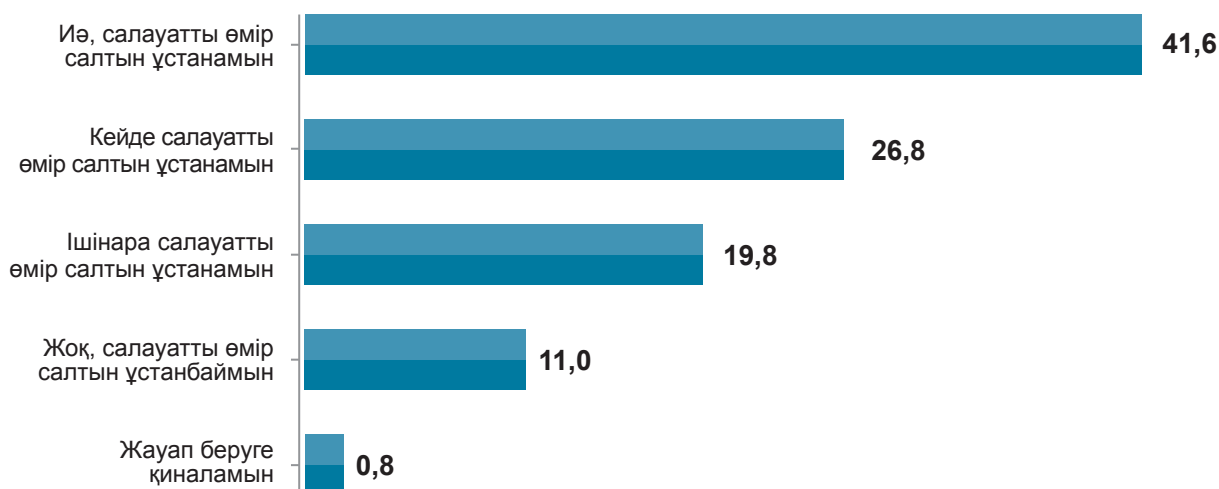
Денсаулық туралы сұрақтар блогының соңында респонденттер салауатты өмір салтын ұстанатындығы туралы сұраққа жауап берді. Сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының басым бөлігі салауатты өмір салты қағидаларын ұстанатынын атап өтті. Бұл ретте сауалнамаға қатысқандардың 41,6% тұрақты, 26,8% кейде салауатты өмір салтын ұстанады. 19,8% ішінара салауатты өмір салтын ұстанады, респонденттердің 11,0% салауатты өмір салтын ұстанбайды (19-диаграмма).

Өңірлік бөліністе салауатты өмір салтын Павлодар (100%), Түркістан (93,8%), Маңғыстау (96,6%), Қызылор-

да (92,5%), Жамбыл (96,0%) және Атырау (93,2%) облыстарының тұрғындары («Иә, Мен салауатты өмір салтын ұстанамын», «кейде салауатты өмір салтын ұстанамын» және «ішінара салауатты өмір салтын ұстанамын» жауаптарының қосындысында) жиі ұстанады.

Батыс Қазақстан облысының тұрғындары (24,5%) көбінесе салауатты өмір салтын ұстанбайды, материалдық мәртебесі бойынша азық-түлікке де (15,8%) қаражаты жоқ, білімі аз және жасы үлкен азаматтар. Осылайша, салауатты өмір салтын негізінен жас білімді қазақстандықтар ұстанады.

19-диаграмма. «Сіз салауатты өмір салтын ұстанасыз ба (дұрыс тамақтану, жаттығу, спорт, жаман әдеттерден бас тарту және т.б.)?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

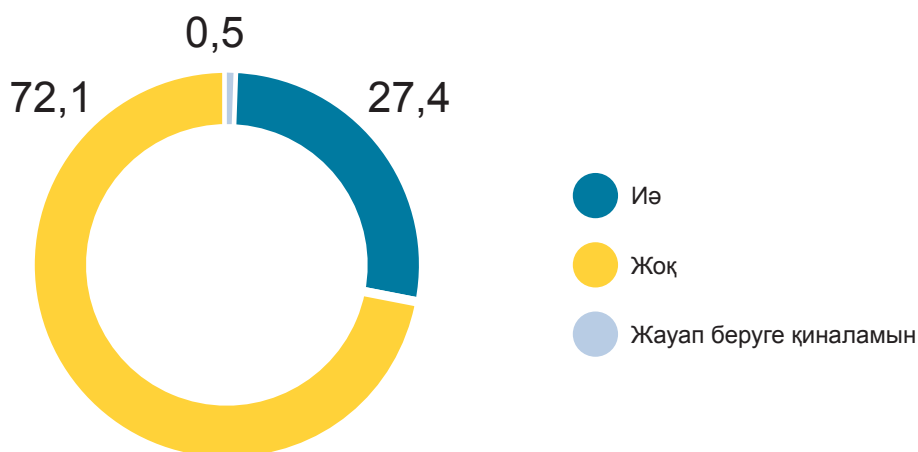
1.5 Ауыл отбасының көші-қон көңіл-күйінің себептері мен факторлары

Көші-қон көңіл-күйін зерттеу ауыл отбасыларының жағдайын зерттеу тұрғысынан өте өзекті, өйткені көші-қон көңіл-күйі халықтың ауылдағы өмірге қанағаттануының көрсеткіші болып табылады. Көп жағдайда көші-қонның негізгі себебі – өмір сүру жағдайларын жақсарту. Егер қалаға көшуге деген ұмтылыс көрсеткіші жоғары болса, онда елді мекендегі өмір негізгі қажет-

тіліктерді қанағаттандыруға мүмкіндік бермейді. Біз респонденттерден қалаға көшуге ниеті туралы сұраған болатынбыз.

Алынған мәліметтерге сәйкес, көші-қон әлеуеті 27,4% құрады. Сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының үштен бірі қалаларға қоныс аударғысы келеді (20-диаграмма). Қалаға көшуге ниет білдірушілердің ең жоғары үлесі Қостанай (53,7%), Атырау (50,0%) және Солтүстік Қазақстан (41,5%) облыстарында тіркелген.

20-диаграмма. «Қалаға көшуге ниетіңіз бар ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Барлығынан бұрын, негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін табысы

жоқ респонденттер қалаға көшуді қалайды (57,9%) (20-кесте).

20-кесте. «Қалаға көшуге ниетіңіз бар ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Иә	17,3	30,2	26,3	31,9	57,9	22,7
Жоқ	82,7	69,2	73,2	67,4	42,1	77,3
Жауап беруге қиналамын	0	0,6	0,5	0,7	0	0

Респонденттердің жас шамасы бойынша мәліметтерді талдау келесі тенденцияны анықтады: респондент неғұрлым жас болса, көші-қон әлеуеті соғұрлым жоғары болады. Мысалы, егер 61 және одан жоғары жастағы ре-

спонденттер арасында қалаға 12,3% қоныс аударғысы келсе, 18-28 жастағы балалар арасында – 37,4% (21-кесте).

Сұралғандардың көпшілігі (72,1%) қандай да бір жерге қоныс аударуға ниет білдірген жоқ.

21-кесте. «Қалаға көшуге ниетіңіз бар ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

	18-28	29-45	46-60	61 және одан жоғары жас
Иә	37,4	29,9	24,2	12,3
Жоқ	61,9	69,2	75,8	87,7
Жауап беруге қиналамын	0,8	0,9	0	0

Респонденттер қалаға үш негізгі себеппен қоныс аударғысы келеді: білім, жұмыс және мүмкіндіктер.

37,2% балаларына білім беру мақсатында қалаға көшуді ойлайды. 34,2% ауылды жерлерде жұмыс табуға байланысты мәселелер оларды қозғалуға итермелейтіндігін айтты. 29,5% қалада өз елді мекендеріне қарағанда әлдеқайда көп болатын жаңа мүмкіндіктер үшін қоныс аударғысы келеді.

Халықты көші-қонға итермелейтін факторлардың тағы бір тобы – ауданнан, облыс орталығынан қашықтығы (17,2%), перспективалардың болмауы (16,6%), еңбекақының төмендігі салда-

рынан қаржылық проблемалардың болуы (15,7%).

Ауыл тұрғындарының көші-қон көңіл-күйінің басты факторлары ауылдық жерлер инфрақұрылымының төмен даму деңгейінің (12,9%) және денсаулық сақтау проблемаларының (10,5%) салдарынан туындайды.

Бос уақытты ұйымдастырудағы қиындықтар, нашар экология, сапалы білім алу қиындықтары, балабақшалардың жетіспеушілігі сияқты басқа факторлар ауыл тұрғындарын көшуге итермелейтін маңызды факторлар болып табылады (22-кесте).

22-кесте. «Сізді қалаға көшу туралы ойға итермелейтін себеп қандай?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Балаларды қалада оқыту	37,2
Ауылдағы жұмыссыздық, жұмыспен қамту мәселелері	34,2
Қалада жаңа мүмкіндіктерді ашу	29,5
Ауылдың аудан, облыс орталығынан қашықтығы	17,2
Ауылда перспективалардың жоқтығы	16,6
Ауылдағы жалақының төмен болуына байланысты қаржылық проблемалардың орын алуы	15,7
Ауылдық жердің инфрақұрылымдық дамуының төмен деңгейі	12,9
Ауылдағы денсаулық сақтау саласындағы проблемалар, дәрігерлердің, жабдықтардың жетіспеушілігі және медициналық қызметтердің төмен сапасы	10,5
Ауылда бос уақытты ұйымдастырудағы қиындықтар	9,5
Ауылдық жердегі экологияның нашарлығы	7,7
Ауылда сапалы орта білім алудың қиындығы	5,8
Ауылда балабақшалардың жоқтығы немесе жетіспеуі	1,2
Ауылдағы жергілікті биліктің әрекетсіздігі, сыбайлас жемқорлық, бюрократия	0,3
Отбасындағы проблемалар	0,3
Жауап беруге қиналамын	2,5

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Сауалнама қатысушылары үшін көші-қонның ең басты тежеуші факторы қалада баспананың болмауы және тұрғын үйді сатып алудың қол жетімсіздігі (71,2%) болып табылады. Сондай-ақ, респонденттер қоныс ауда-

руға байланысты ақшаны жоғалтудан (15,4%) және жаңа өмір салтынан қорқады (13,5%).

Тұрғындарды ауылда ұстауға ықпал ететін маңызы аз факторлар 23-кестеде келтірілген.

23-кесте. «Сізді қалаға көшуден не тоқтатады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Қалада тұрғын үйдің жоқтығы және сатып алудың қолжетімсіздігі	71,2
Көшуге кететін үлкен шығындар	15,4
Жаңа өмір салтынан қорқу, өз күшіме сенімсіздік	13,5
Қалаға көшкеннен кейін туыстардың қолдауының болмауы	6,6
Әдеттегі өмір салтын өзгертуге ниеттің болмауы	6,3
Қалада жұмыс, табыс табу үшін білімнің, қажетті дағдылардың, құзыреттердің жоқтығы	5,6
Қалада жұмыстың болмауы немесе жалақысы төмен жұмыс	4,1
Балалар үшін ерекше өмір салты және олардың құрдастары арасында оқу және материалдық байлық тұрғысынан жоғары бәсекелестік	3,1
Көшу туралы әкімдік шешімінің шықпауы	2,2
Жарымның (жұбайымның) көшу ниетінің жоқтығы	0,6
Ештеңе де тоқтатпайды	0,9
Шаруа қожалығының болуы	0,3
Жауап беруге қиналамын	6,0

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

I ТАРАУ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ

Отбасылық өмірге қанағаттану

1. Отбасының ең көп таралған түрі – ерлі-зайыпты отбасы (86,3%). Респонденттердің 78,1% тіркелген некеде тұрады, некені тіркеместен жұбайымен бірге тұратындардың үлесі 8,2% құрайды. Респонденттердің 13,7% толық емес отбасылар: 7,3% – тұл ер адамдар/жесірлер, 5,7% – ажырасқандар, респонденттердің 0,8% балаларды некеден тыс жалғыз тәрбиелейді.

2. Толық емес отбасылар арасында әйелдер ерлерге қарағанда екі есе көп, ал жесір әйелдер тұл ер адамдардан бес есе көп.

3. Бірнеше ерлі-зайыптыларды немесе ересектердің бірнеше ұрпағын қамтитын кеңейтілген отбасы типі ауыл тұрғындары арасында нуклеарлық отбасына қарағанда анағұрлым аз таралған. Отбасының мұндай түрі қазақтар арасында, Қазақстанның оңтүстік және батыс өңірлерінің Атырау (52,3%), Қызылорда (31,3%), Ақтөбе (26,8%), Батыс Қазақстан (26,4%) және Алматы (26,1%) облыстарының тұрғындары арасында жиі кездеседі.

4. Қазақстандық отбасылардың негізгі отбасылық құндылықтары – үлкендерге де, кішілерге де құрмет көрсету (63,9%), салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды құрметтеу және сақтау (41%), сүйіспеншілік, бір-біріне мейірімділік (37,4%). Консервативті мағынадағы құндылықтар – патриархалды өмір салты, көп балалы болу – респонденттердің жауаптарында ең аз үлеске ие, 3% аспайды.

5. Респонденттердің басым бөлігінің өздерінің отбасылық өміріне көңілі толады (93,2%), ал 66,3% респондент отбасылық өмірге толық қанағаттанады. Респонденттердің 5,7% отбасылық өмірінің қалыптасу жолына қанағаттанбайды («отбасылық өміріме көңілім толмайды деуге болады» және «отбасылық

өміріме мүлдем көңілім толмайды» деген жауаптардың жиынтық көрсеткіші). Сонымен қатар, олардың арасында Батыс Қазақстан облысы өкілдерінің үлесі жоғары, осы өңірдегі әрбір төртінші сауалнама қатысушысы (24,5%) отбасылық өміріне көңілі толмайтынын көрсетті. Әлеуметтік-демографиялық сипаттама бөлінісінде мәліметтерді талдау отбасылық өмірге көңілінің толмау себептері отбасының қаржылық әл-ауқатының төмен деңгейімен тікелей байланысты екенін көрсетті.

6. Респонденттердің 40,9% отбасында конфликт болмайды деп мәлімдеді. Қалған респонденттер үшін отбасылық конфликтінің неғұрлым жиі кездесетін себептері – материалдық (32,2%) және тұрмыстық (31,2%).

7. Қазақстандық отбасыларды толғандыратын негізгі проблемалардың қатарына: материалдық проблемалар (төмен еңбекақы, ақша тапшылығы) (50,1%), тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар (31,7%) және жұмысқа орналасу проблемалары (14,6%) кіреді.

8. Респонденттердің 38,1% үшін тамақтануда ешқандай қиындықтарға тап болмайды. Әрбір екінші респондент өз отбасының тамақтануын жақсы деп бағалайды. Респонденттердің 8,1% нашар тамақтанады, көбінесе тамақ тапшылығын сезінеді. Респонденттердің 0,3% кейде аш болады.

9. Сонымен қатар, қаржылық әл-ауқат деңгейі неғұрлым төмен болса, азық-түлік тапшылығы бар адамдардың көрсеткіші соғұрлым жоғары болады. Өңірлік бөліністе тамақтану сапасына қатысты проблемаларды Жамбыл (18,0%), Батыс Қазақстан (15,1%) және Солтүстік Қазақстан (15,1%) облыстарында респонденттер жиі кездестіреді.

10. 55,4% жағдайда карантиндік шараларды енгізу ауыл отбасыларындағы

психологиялық ахуалға ықпал етпеді. Әрбір үшінші жағдайда карантиндік шараларды енгізу оң нәтиже берді. 9,5% жағдайда коронавирус пандемиясы қазақстандық ауыл отбасыларындағы жағдайға теріс әсер етті: жанжал көбейе бастады, отбасы ішінде қатыгез қарым-қатынас фактілері орын алды. Корреляцияны талдау көрсеткендей, ауыл отбасыларындағы психологиялық

ахуалдың жағымсыз өзгерісі жас отбасыларда және қаржылық жағдайы нашар отбасыларда көбірек байқалады. Өңірлік бөліністе отбасылық өзара қарым-қатынастардың нашарлауы Маңғыстау (28,8%), Солтүстік Қазақстан (20,8%), Батыс Қазақстан (13,2%) және Алматы (12,7%) облыстарының тұрғындарының басым бөлігінде байқалады.

Әлеуметтік-экономикалық жағдайы

1. Көп ауыл отбасы үшін негізгі табыс көзі еңбекақы болып табылады. Сауалнама қатысушыларының жартысынан көбі (63,5%) еңбекақыға ғана өмір сүреді. Респонденттердің 11,3% негізгі табыс көзі ретінде еңбекақы мен қосымша табысты көрсетті. Шамамен әрбір төртінші респондент зейнетақыға күн көреді.

2. Сұралған отбасылардың көпшілігінің жеке баспанасы бар – 78,1%. Ауыл отбасыларының 22% жеке тұрғын үйі жоқ (туыстарымен бірге тұрады, жалға алады), басым бөлігі жеке тұрғын үй сатып алуға жеткілікті табысы жоқ жастар. Тұрғын үйді жалға алатын отбасылар негізінен Ақмола (20,9%), Павлодар (13,2%) және Солтүстік Қазақстан (15,1%) облыстарында тұрады.

3. Отбасының негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда барлық сауалнама қатысушыларының жартысынан көбінде (55,5%) жинақтары жоқ және бір айдан аспайтын мерзімге қосымша табыссыз өмір сүре алады. Осындай жағдайда әрбір бесінші респондент жинақтарын пайдалана алады және үш айға дейін өмір сүре алады. Респонденттердің тек 5,9% негізгі табыс көздерінен айырылған жағдайда, өздерінің жинақ ақшаларына 6 айдан астам уақыт өмір сүре алады. Шығыс Қазақстан (83,3%), Атырау (72,7%) және Маңғыстау (89,8%) облыстарының ауыл тұрғындары жинақтардың болмауы тұрғысынан неғұрлым осал болып табылады.

4. Отбасылық бюджетті респонденттердің 90,7% бірінші кезекте азық-түлік сатып алуға жұмсайды. Респонденттердің 46,8% ең алдымен коммуналдық төлемдерді төлейді, ал 42,5% несиені төлейді. Әрбір бесінші респондент отын сатып алады, әрбір оныншы респондент мал азығы мен топыраққа тыңайтқыш сатып алады.

5. Бүгінгі таңда ауыл отбасына не қажет екендігі туралы айта отырып, респонденттердің көпшілігі оларға мемлекеттен материалдық көмек (37,9%), жұмысқа орналасуға көмек (16,7%), тұрғын үй жағдайын жақсартуға көмек (13,7%), әлеуметтік қолдау (12,4%) қажет екенін көрсетті. 4 және одан да көп балалары бар көп балалы отбасылар мемлекеттің материалдық көмегіне (48,3%) және тұрғын үй жағдайын жақсартуға (21,2%) мұқтаж.

6. Респонденттердің маңызды үлесі карантиндік шараларды енгізу олардың отбасының қаржылық әл-ауқатына теріс ықпалын атап өтті – 39,1%. Өңірлік бөліністе сауалнама қатысушыларының басым көпшілігі Солтүстік Қазақстан (78,8%) және Маңғыстау (91,5%) облыстарында пандемия кезеңінде қаржылық жағдайдың нашарлауы туралы айтты. Сонымен қатар, Атырау (45,5%) және Түркістан (45,5%) облыстарындағы отбасыларда пандемияның теріс ықпалы айтарлықтай байқалды.

Ауыл отбасының денсаулық жағдайы

1. Респонденттердің 88,2% өз денсаулығының жай-күйін жақсы және қанағаттанарлық деп бағалайды. Бұл ретте респонденттердің 41,2% денсаулыққа қатысты қандай да бір проблемалары жоқ. Сауалнама қатысушыларының 30,6% және олардың отбасы мүшелері жиі суық тию, 19,5% созыл-

малы аурулардың мерзімді асқынуы, 12,3% белгіленген диагнозсыз жалпы әлсіздік мазалайды.

2. Сонымен қатар, 41,2% сұралған салауатты өмір салтын ұстанатындарын мәлімдеді. Респонденттердің 46,6% салауатты өмір салтын ішінара қолдайды немесе аракідік сақтайды.

Көші-қон көңіл-күйі

1. Респонденттердің 27,4% қалаға көшуге ниетті. Олардың ішінде Қостанай (53,7%), Атырау (50,0%) және Солтүстік Қазақстан (41,5%) облыстары тұрғындарының үлесі жоғары.

2. Қалаға ықтимал көші-қонның басты «тартушы» факторлары: балалардың білімі (37,2%), жұмыс (34,2%) және жаңа мүмкіндіктер (29,5%).

3. Ауылдан қалаға көші-қонның басты «итермелейтін» факторлары: аудан-

нан, облыс орталығынан шалғайлығы (17,2%), перспективалардың болмауы (16,6%), еңбекақының төмендігінен қаржылық проблемалардың болуы (15,7%).

4. Сауалнама қатысушылары үшін көші-қонның ең басты тежеуші факторы – қалада баспананың болмауы және оны сатып алудың қол жетімсіздігі (71,2%).

II ТАРАУ. БАЛАЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯ САЛУ

2.1 Ата-аналар мен балалардың уақытты бірге өткізуі

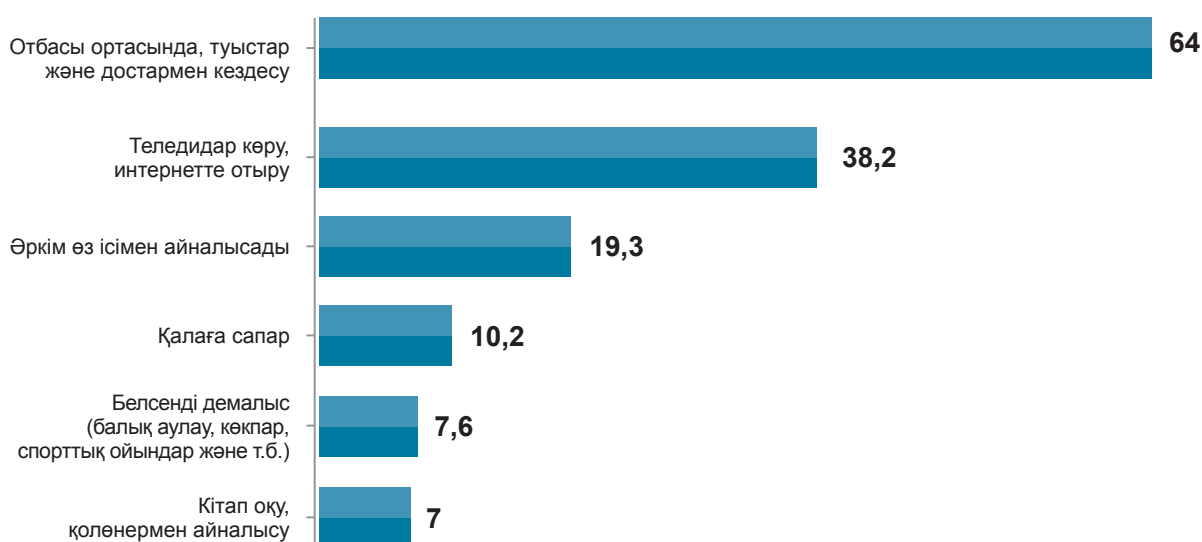
Диджитализация және цифрлық технологияларды жаппай пайдалану ғасыры халықтың өмір салтын өзгертеді: бос уақытында белсенді демалыс түрлеріне емес, онлайн режимде уақыт өткізуге артықшылық беріледі – әлеуметтік желілер, онлайн-ойындар, бейне контентті қарау және веб-серфинг және т.б. Балалар мен ата-аналардың бірге уақыт өткізуінің қысқаруына байланысты көптеген отбасыларда салт-дәстүрлер жоғалады: бірлесіп тағам дайындау және тамақтану, ата-әжелермен, жақын достармен іс-шараларды мерекелеу, кешкі серуендер, шынайы әңгімелер. Бірақ бұл өте маңызды, өйткені отбасы баланың жеке басының дамуына зор үлес қосады, онда балалар негізгі өнегелік құндылықтарды меңгереді, алғашқы білім алады, іс-әрекеттің, қарым-қатынастың және салауатты өмір салтын ұстанудың негізгі дағдыларын игереді. Play Well Report (2018) мәліметтері бойынша, ата-аналары балалар ойындарына қатысатын отбасылар са-

лыстырмалы түрде бақытты, мейірімді және конфликтілерге бейім емес³.

Заманауи әлемнің көптеген елдеріне тән жоғарыда сипатталған үрдістерге қарамастан, Қазақстандағы ауыл отбасыларының осы зерттеулері отбасылық демалыстың басым түрі бірлескен уақыт өткізу болып табылатынын көрсетеді. Сұралғандардың көпшілігі бос уақыттарын отбасымен өткізіп, туыстарымен және достарымен (64,0%) сөйлесетіндерін айтты. Бос уақыттың екінші танымал түрі – теледидарды, интернет көздерін (38,2%) көру. 19,3% жағдайда әркім өз ісімен айналысады. 10,2% бос уақытында бүкіл отбасымен қалаға шығады. Белсенді демалыс (балық аулау, көкпар, спорттық ойындар және т.б.) (7,6%) және оқу, қолөнер (7,0%) ауыл отбасылары арасында онша танымал емес (21-диаграмма).

Осылайша, ауыл отбасыларында бос уақытты бірге өткізу үрдісі үстем болғанына қарамастан, пассивті бірлескен демалыс басым – белсенді және шығармашылық демалыстар кең таралмаған.

21-диаграмма. «Отбасыңызбен бос уақытыңызды қалай өткізесіз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

³ <https://parent-portal.ru/2018/09/13/sovместnye-igry-roditelej-s-detmi-zalog-druzhnoj-i-schastlivoj-semi/>

Сұралғандардың материалдық жағдайы тұрғысынан мәліметтерді талдау отбасылық демалыстың белсенді нысандарын неғұрлым ауқатты қазақстандықтар жиі қолданатынын көрсетті.

Отбасылық демалыстың құндылығы қаржылық қаматамасыз етілген отбасыларда жоғары. Сонымен, бос уақытын отбасы аясында өткізетін респонденттердің 67,3% ештеңеге мұқтаж емес және кез-келген нәрсені ала алады және 68,3% үшін ұзақ мерзімді тауарлардың көпшілігін сатып алу қиындық туғызбайды. Бос уақытын отбасымен өткізетін респонденттердің ең аз үлесі «азық-түлік сатып алуға да ақша жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді» са-

натында есептеледі – 54,5%. Бұл жағдайды аз қамтылған отбасылардағы ата-аналардың жұмыстағы шамадан тыс жүктемелерімен түсіндіруге болады, кез-келген бос минут ақша табу және отбасының кем дегенде негізгі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін пайдаланылады, бұл отбасылық өмірдің құбылысы ретінде бірлескен бос уақыттың азаюына алып келеді. Сонымен қатар, жоғарыда аталған санаттағы респонденттерде, басқалармен салыстырғанда, бірлескен отбасылық демалыс кезінде әркім өз ісімен айналысады, бұл осындай отбасыларда бірлескен демалыс мәнінің төмен екенін көрсетеді – 36,4% (24-кесте).

24-кесте. «Отбасыңызбен бос уақытыңызды қалай өткізесіз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Отбасы ортасында, туыстар және достармен кездесу (отбасылық мейрамдар және т.б.)	67,3	68,3	63,3	60,3	54,5	75,0
Белсенді демалыс (балық аулау, көкпар, спорттық ойындар және т.б.)	12,2	8,3	7,0	6,4	9,1	25,0
Кітап оқу, қолөнермен айналысу	4,1	7,5	7,3	6,4	9,1	0
Теледидар көру, интернетте отыру	34,7	45,0	37,2	42,3	9,1	25,0
Қалаға сапар	8,2	15,8	9,6	6,4	9,1	12,5
Әркім өз ісімен айналысады	30,6	14,2	19,4	16,7	36,4	25,0

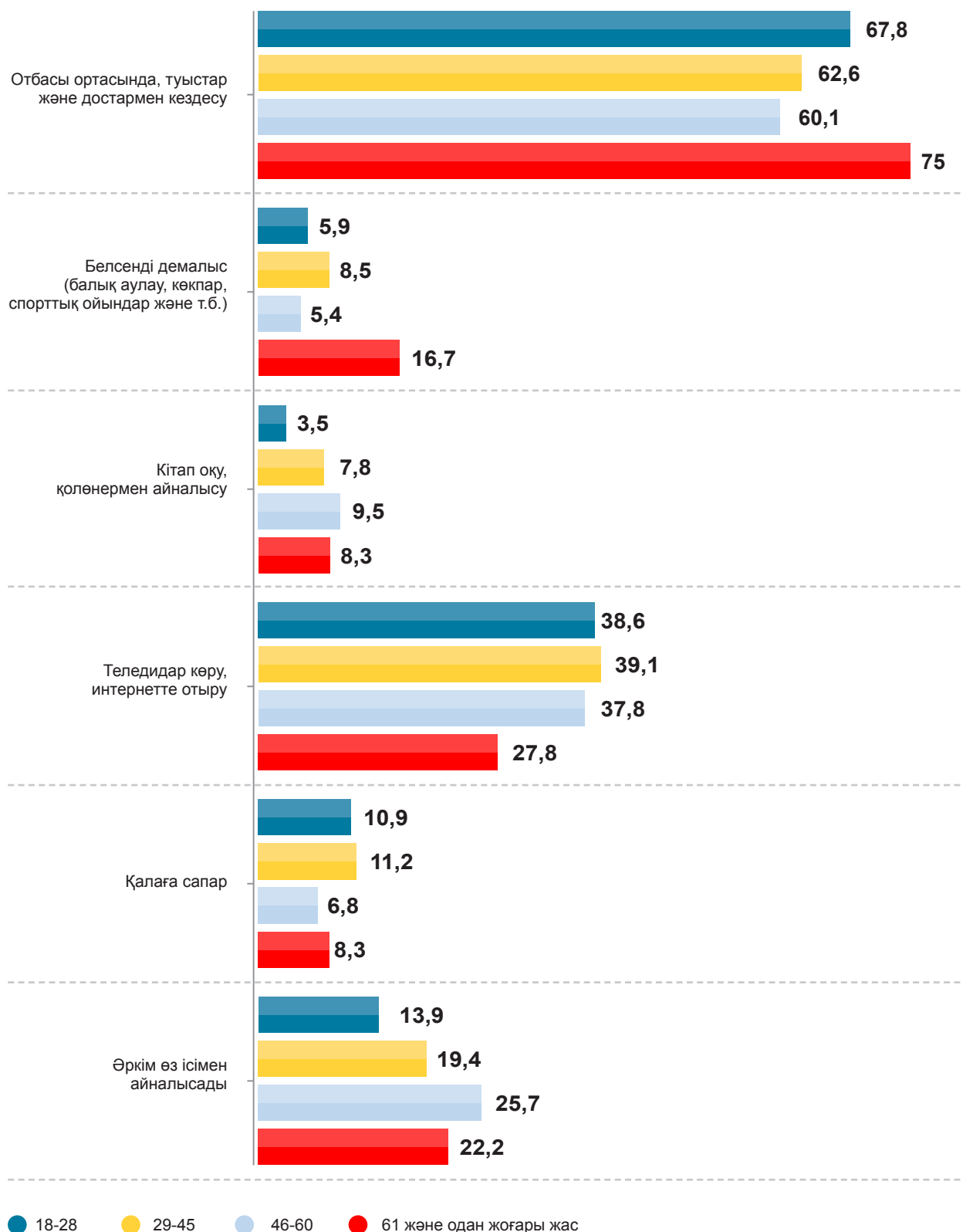
Сұралғандардың жас шамасы бойынша мәліметтер айрықшаланады. Көбіне қарт адамдар бос уақытын отбасымен, оның ішінде туыстарымен отба-

сылық мерекелерді өткізеді. Мәселен, 61 және одан жоғары жастағы респонденттердің 75,0% бос уақытын отбасы шеңберінде өткізеді, бұл ретте тиісті

көрсеткіштер басқа жас топтарында да айтарлықтай жоғары – қалған үш топ бойынша олар 60% асады. Респонденттердің ең үлкен жас санатына бел-

сенді отбасылық демалысты (балық аулау, көкпар, спорттық ойындар және т.б.) қалайтындардың ең көп үлесі тиесілі – 16,7% (22-диаграмма).

22-диаграмма. «Отбасыңызбен бос уақытыңызды қалай өткізесіз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

Әрі қарай респонденттер балаларының бос уақытын қалай өткізетіні туралы сұраққа жауап берді. Сауалнамаға қатысқан ауыл тұрғындарының 50,8% балаларының таза ауада ойнап, серуендейтінін айтты. Жауап берушілердің 36,0% балалардың кино, мультфильмдер және басқа да бейне контент көретіндігін көрсетті. Балалардың 26,9% үй шаруашылығына көмектеседі. Телефондағы, компьютердегі, ойын приставкаларындағы ойындарды ауыл балаларының 22,7% ойнайды, кітап оқиды – 16,8%, әлеуметтік желілерде отырады – 16,2%, шығармашылықпен айналысады (сурет салу, қолөнер, қолөнер жасау) – 12,4%. Балалар арасында

спорт секцияларындағы сабақтар және үйірмелерге, қызығушылық клубтарына бару аса танымал емес. Спорттық сабақтарға, үйірмелер мен қызығушылық клубтарына баратын балалардың аздығы ауылдық жерлерде қосымша білім беру инфрақұрылымының жоқтығымен немесе нашар дамығандығымен түсіндіріледі, бұл ата-аналарды балаларының бос уақытын өз бетінше жоспарлауға және ұйымдастыруға мәжбүр етеді. Мәліметтер көрсеткендей, әдетте, ауылдағы балалардың бос уақыты ата-аналардың ең аз қатысуымен (немесе толық қатыспауымен) (шаруашылық бойынша көмекті қоспағанда) өтеді (25-кесте).

25-кесте. «Сіздің балаларыңыз көбінесе уақыттарын қалай өткізеді?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Таза ауада белсенді ойындарды ойнайды, серуендейді	50,8
Кино, мультфильмдер және басқа бейнеконтенттер көреді	36,0
Үй шаруашылығына көмектеседі	26,9
Мобильді құрылғыларда, компьютерде, ойын приставкаларында және т.б. ойын ойнайды	22,7
Кітап оқиды	16,8
Әлеуметтік желілерде отырады	16,2
Сурет салады, қолөнермен айналысады, қолдан бұйымдар жасайды	12,4
Спорт секцияларындағы сабақтарға қатысады	6,6
Қызығушылық бойынша үйірмелерге, клубтарға барады	3,6
Менің балаларым әлі кішкентай	0,9
Бала ұйықтайды	0,1
Жауап беруге қиналамын	1,1

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

2.2. Балалардың білім алуына инвестиция салу

Мектептен тыс қызмет балаларға сабақта немесе отбасында әрдайым алуға мүмкін болмайтын дағдыларды

игеруге септігін тигізеді. Бұл тұрғыда құрылымдалған мектептен тыс іс-шаралар нәтижелі болады. Олар тәжірибелі тәлімгерлердің басшылығымен өтеді, белгілі бір кестеге сәйкес келеді

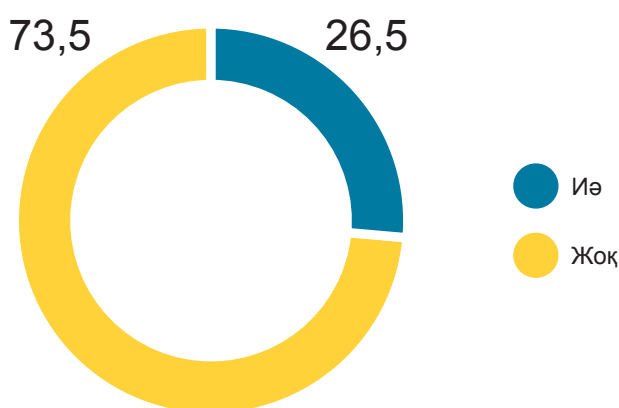
және ерекше қабілеттерді дамытуға бағытталған. Үйірмелер қалыптастыратын әлеуметтендіру дағдыларының ішінде сарапшылар командада жұмыс істеу, тайм-менеджмент, мақсатқа ұмтылу, тәуелсіздік және қарым-қатынас жасау қабілеттерін ажыратады.

Сауалнама нәтижелеріне сәйкес, Қазақстандағы ауыл балаларының тек 26,5% ғана қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатысады. Сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі (73,5%) балаларының қосымша білім беру ұйым-

дарына бармайтынын айтты (23-диаграмма).

Ауыл балалары қосымша біліммен неғұрлым көп қамтылған ел өңірлерінің арасында Маңғыстау облысы көш бастап тұр. Маңғыстау облысы тұрғындарының 70,9% балаларының үйірмелерге қатысатынын атап өтті. Ең аз қамту Павлодар (100%), Солтүстік Қазақстан (84,0%) және Алматы (84,1%) облыстарында тіркеледі, мұнда балалардың 80% астамы қосымша сабақтарға қатыспайды.

23-диаграмма. «Балаларыңыз қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатысады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Бұл жағдайда материалдық фактор да орын алады. Мәселен, кедейлік шегінен төмен тұратын респонденттер

арасында қосымша білім беру ұйымдарына бармау деңгейі 90,9% құрады (26-кесте).

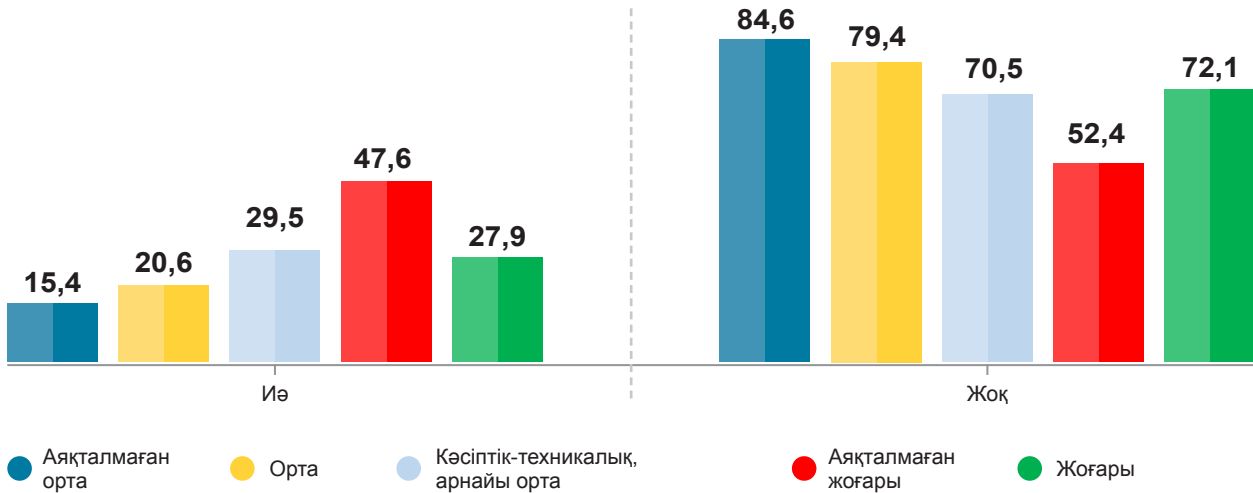
26-кесте. «Балаларыңыз қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатысады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Иә	Жоқ
Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	28,6	71,4
Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды (тоңазытқыш, теледидар және т.б.) сатып алу қиынға соқпайды	26,7	73,3
Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	27,0	73,0
Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	23,1	76,9
Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	9,1	90,9
Жауап беруге қиналамын	37,5	62,5

Мәліметтер респонденттердің білім деңгейіне байланысты да айрықшаланады. Білімді ата-аналардың балалары үйірмелерге жиі баратыны белгілі болды. Орта білімі барлар арасында

балалардың қосымша сабақтарға қатысу пайызы 20,6%, аяқталмаған жоғары білімі барлар арасында – 47,6%, ал жоғары білімі бар респонденттер арасында – 27,9% құрады (24-диаграмма).

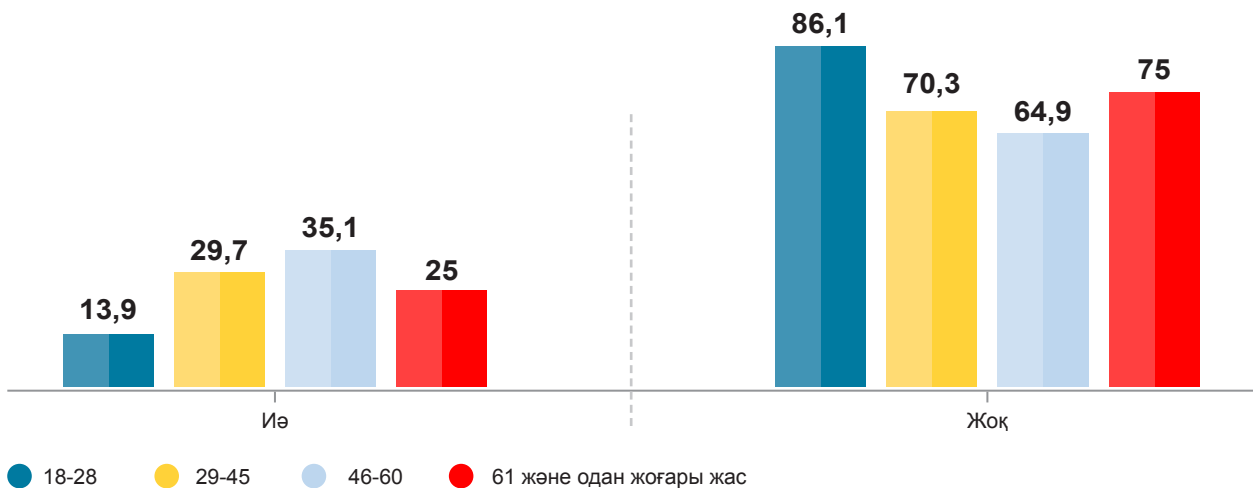
24-диаграмма. «Балаларыңыз қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатысады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (білім деңгейі бөлінісінде), %

Респонденттердің жас шамасы бойынша корреляция анықталды: жас респонденттердің балалары 30 жастан асқан респонденттердің балаларына қарағанда үйірмелерге сирек барады, бұл балалардың жас ерекшеліктеріне байланысты. 30 жасқа дейінгі респонденттердің балалары қосымша білім беру ұйымдарына баруға әлі кішкентай (25-диаграмма). Балалары қосымша сабақтарға/үйірмелерге қатысатын ре-

спонденттердің ең көп үлесі 46-60 жас санатына жатады. Үлкен жастағы ата-аналар балаларына қосымша инвестиция салу қажеттілігін көбірек түсінеді деп болжауға болады. Сонымен қатар, 46-60 жас аралығындағы респонденттер арасында немерелеріне қосымша білім беруді ұйымдастыруға көп уақыт бөле алатын әжелер мен аталардың үлесі үлкен болуы әбден мүмкін.

25-диаграмма. «Балаларыңыз қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатысады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

Ауыл отбасыларынан шыққан балаларды қосымша білім беру ұйымдарына тартудың төмен болуының басты себебі ауылдарда қосымша білім беру инфрақұрылымының жоқтығы болып табылады (бұл туралы сұралғандардың 44,4% мәлімдеді). Балалардың үйірмелерге қатыспауының тағы бір маңызды себебі – балалар тарапынан қосымша сабақтарға қызығушылықтың болмауы (17,0%). 16,1% қосымша сабақтарға балалардың бармауын

ақы төлеуге қаражаттың жоқтығымен түсіндіреді (27-кесте).

Көбіне елді мекендерінде қосымша білім беру инфрақұрылымының жоқтығын Атырау (78,3%), Шығыс Қазақстан (64,7%) және Қостанай (58,1%) облыстарының тұрғындары атап өтті. Маңғыстау (50%), Солтүстік Қазақстан (38,1%) және Түркістан (31,3%) облыстарында респонденттер басқаларға қарағанда үйірмелерге ақы төлеу үшін қаражаттың жетіспейтіндігін айтқан.

27-кесте. «Балаларыңыз қандай себепке байланысты қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатыспайды?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Біз тұратын жерде балаларға арналған қосымша сабақтар мен үйірмелер жоқ	44,4
Біздің кенттегі/ауылдағы қосымша сабақтар мен үйірмелер балаға қызық емес	17,0
Қосымша сабақтар мен үйірмелердің ақысын төлеуге ақша жоқ	16,1
Менің балаларым әлі кішкентай	11,2
Карантинге байланысты үйірмелер жабық	1,9
Балаларым ер жетті	0,5
Балаларды алып бару мүмкіндігі жоқ	0,2
Жауап беруге қиналамын	8,7

Респонденттердің жалпы санының 74,7% мектепке дейінгі балалар мекемелеріне баратын балалары бар. Сауалнама барысында респонденттердің бұл тобы мектепке дейінгі ұйымдардың жұмысын мынадай параметрлер бойынша бағалады: сабақ сапасы, ғимараттардың жай-күйі, балалармен қосымша сабақ көлемі, балабақшаға орналасудың қиындығы, балабақшаның беделі, бағаның қолжетімділігі, тамақтану сапасы, мектепке дайындық, бала күтімі.

Респонденттер «бала күтімі», «тамақтану сапасы» және «мектепке дайындық» сияқты параметрлерді жоғары бағалады, осы көрсеткіштердің орташа мәні сәйкесінше 3,92 балл, 3,80 балл және 3,74 балл.

Мектепке дейінгі балалар мекемелерінің «балабақшаның беделі», «тәрбиешілер мен оқытушылардың білік-

тілігі», «балалармен қосымша сабақтар саны», «баланы күтіп-бағу бағасының қолжетімділігі» және «ғимараттардың, жиһаздың және т.б. жай-күйі» сияқты құрамдас бөліктері орташа позицияға жайғасты, көрсетілген сипаттамалардың орташа мәндері тиісінше 3,70 балл, 3,69 балл, 3,54 балл, 3,55 балл және 3,51 баллды құрады (28-кесте).

Респонденттер «балабақшаға орналасудың қиындығы» сияқты критерийге ең төмен баға берді, мұнда орташа баға 3,27 баллды құрады. Бұл мектепке дейінгі мекемелердегі орындардың жетіспеушілігінен және жүйеге тіркелу, орындарды бақылау, балабақшаны таңдау және балабақшадан орын алу үшін қажырлықты қажет ететін «Индиго» электрондық жүйесін пайдалана білмеуінен туындауы мүмкін.

28-кесте. «Сіздің балаңыз баратын мектепке дейінгі мекемені келесі сипаттамаларға сәйкес бағалаңыз (бес балдық шкала бойынша)» сұрағына жауаптардың бөлінуі, % және орташа мән

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.	Орташа мән
Балалармен өткізілетін сабақтың сапасы, тәрбиешілер мен оқытушылардың біліктілігі	1,2	8,7	26,5	36,1	19,0	8,7	3,69
Ғимараттың, жиһаздың және т.б. жай-күйі	3,6	9,1	29,7	36,0	13,9	7,7	3,51
Балалармен өткізілетін қосымша сабақтар саны	4,6	10,8	22,3	38,1	15,3	8,9	3,54
Балабақшаға орналасудың қиындығы	6,5	16,3	28,8	24,8	14,4	9,1	3,27
Балабақшаның беделі, абыройы	3,6	7,5	23,1	34,6	21,4	9,9	3,70
Баланы күтіп-бағу бағасының қолжетімділігі	1,0	11,5	33,6	26,1	18,7	9,1	3,55
Тамақтану сапасы	0,7	7,5	23,1	38,2	21,6	8,9	3,80
Мектепке дайындау	0,7	6,7	26,7	39,2	18,3	8,4	3,74
Бала күтімі	0,7	3,4	21,6	42,9	23,0	8,4	3,92

Сонымен қатар, мектеп жасындағы балалары бар ата-аналар балалары баратын мектептердің қызметін келесі параметрлер бойынша бағалады: білім сапасы, тәрбие сапасы, үй-жайлардың, жиһаздардың, спорт ғимараттарының жай-күйі, қауіпсіздік, педагогикалық ұжым, мұғалімнің оқушылармен қарым-қатынасы. Жалпы респонденттердің 86% мектеп мекемелеріне баға берді.

Айта кету керек, респонденттер мектепте білім беру ұйымдарын мектепке дейінгі білім беру ұйымдарына қарағанда жоғары бағалады. Бірінші жағдайда, зерттелген параметрлер бойынша бағалау 3,57 балдан төмен түспеді, ал ба-

лабақшалар жағдайында 3,27 балдық бағалар болды.

Мектеп қызметінде респонденттер «мұғалім мен оқушының өзара іс-қимылы» және «педагогикалық ұжым» сияқты сипаттамаларды жоғары бағалады, сәйкесінше 3,98 және 3,96 балл. Орта позицияны келесі параметрлер иеленді: «тәрбие сапасы» (3,84 балл), «білім сапасы» (3,78 балл) және «қауіпсіздік» (3,77 балл). Респонденттер мектеп мекемелерінің жұмысында орташа мәні 3,57 балды құрайтын ғимараттардың, жиһаздың, спорт құрылыстарының жай-күйін төмен бағалады (29-кесте).

29-кесте. «Сіздің балаңыз баратын мектептің қызметін келесі сипаттамаларға сәйкес бағалаңыз» сұрағына жауаптардың бөлінуі, % және орташа мән

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.	Орташа мән
Білім сапасы	1,4	5,4	24,6	48,7	17,8	2,1	3,78
Тәрбие сапасы	0,8	6,0	21,1	49,5	20,2	2,4	3,84
Ғимараттың, жиһаздың, спорттық ғимараттың жағдайы	4,1	6,0	32,4	39,0	15,2	3,2	3,57
Қауіпсіздік	1,9	5,6	23,8	47,0	18,4	3,3	3,77

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.	Орташа мән
Педагогикалық ұжым	0,6	5,9	17,6	46,3	27,0	2,5	3,96
Мұғалім мен оқушының өзара іс-қимылы	0,8	5,4	17,8	44,5	28,8	2,7	3,98

Жылдар өткен сайын білім берудің құндылығы оның құны сияқты өсіп келеді. Қазақстанда жоғары білімді мемлекеттік бюджет есебінен және коммерциялық негізде алуға болады, алайда грантқа түсу әркімге мүмкін бола бермейді, сондықтан кейбір ата-аналар оқуға арналған жинақ туралы балаларының мектепке баруынан әлдеқайда ерте ойлана бастайды. Зерттеу нәтижесінде қазақстандық отбасылардың 33% балаларына білім беру үшін ақша қаражатын жинақтау бойынша іс-қимыл жасай бастағаны анықталды. Оның ішінде 12% үнемделген ақшаны жинақтайды және оны үйде сақтайды, тағы 12,1% болашақта сату және балаларды оқыту үшін мал шаруашылығымен айналысады, 7,8% ақшаны банктің білім алуға арналған жинақтау депозитіне салады, 1% болашақта білім алуға табыс алу үшін жылжымайтын мүлікке инвестициялайды (30-кесте).

Бұл ретте сұралғандардың 69,8% балалардың білім алуына ақша қаражатының жинақталуын жүргізбейді, олардың басым бөлігі жинақтауға қаражаттың жетіспеуі себебінен (56,1%), басқалары (13,4%) оқуға грант ұтып

алады деп күтуде, қалғандары (0,3%) бұл туралы әлі ойланбаған.

Өңірлер бөлінісінде балалардың білім алуына қаражатты негізінен Маңғыстау (98,2%), Солтүстік Қазақстан (84,0%), Қарағанды (75,0%), Ақмола (65,4%) және Қостанай (64,3%) облыстарының тұрғындары жинақтай алмайды.

Білім алуға жинақтарды жүргізудің мүмкін еместігі туралы аз қамтамасыз етілген қазақстандықтар айтқаны анық. Мәселен, ештеңеге мұқтаж емес адамдар арасында бұл көрсеткіш 10,2% құрады, кедейлік шегінен төмен тұратындар арасында көрсеткіш 8 есе жоғары – 81,8%.

Респонденттердің жас шамасы тұрғысынан мәліметтерді талдау көрсеткендей: респондент неғұрлым жас болса, соғұрлым ол балаларының білім алуына жинақ жасамайтын ықтималдығы жоғары болады.

Әлеуметтік мәртебе тұрғысынан алғанда, бизнесмендер көбіне балалардың білім алуына ақша жинайды. Кері жағдай студенттерге, жұмыссыздарға және үй шаруасындағы әйелдерге тән.

30-кесте. «Сіз балалардың білім алуына ақша қаражаттарын жинақтайсыз ба?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Иә, үнемделген ақшаны жинап, үйде сақтаймыз	12,1
Иә, банкке білім беру жинақтау депозитіне саламыз	7,8
Иә, болашақта балалар білім алуы үшін сататын мал өсіреміз	12,1
Иә, болашақта балалар білім алу үшін жылжымайтын мүлікке инвестиция саламыз	1,0
Жоқ, жинақтауға қаражат жетпейді	56,1
Жоқ, біз оқуға грант аламыз деп үміттенеміз	13,4
Бұл туралы әлі ойланбаппыз	0,3
Жауап беруге қиналамын	3,3

2.3 Ауыл ата-аналарының балалармен өзара іс-қимылындағы ұстанымдары

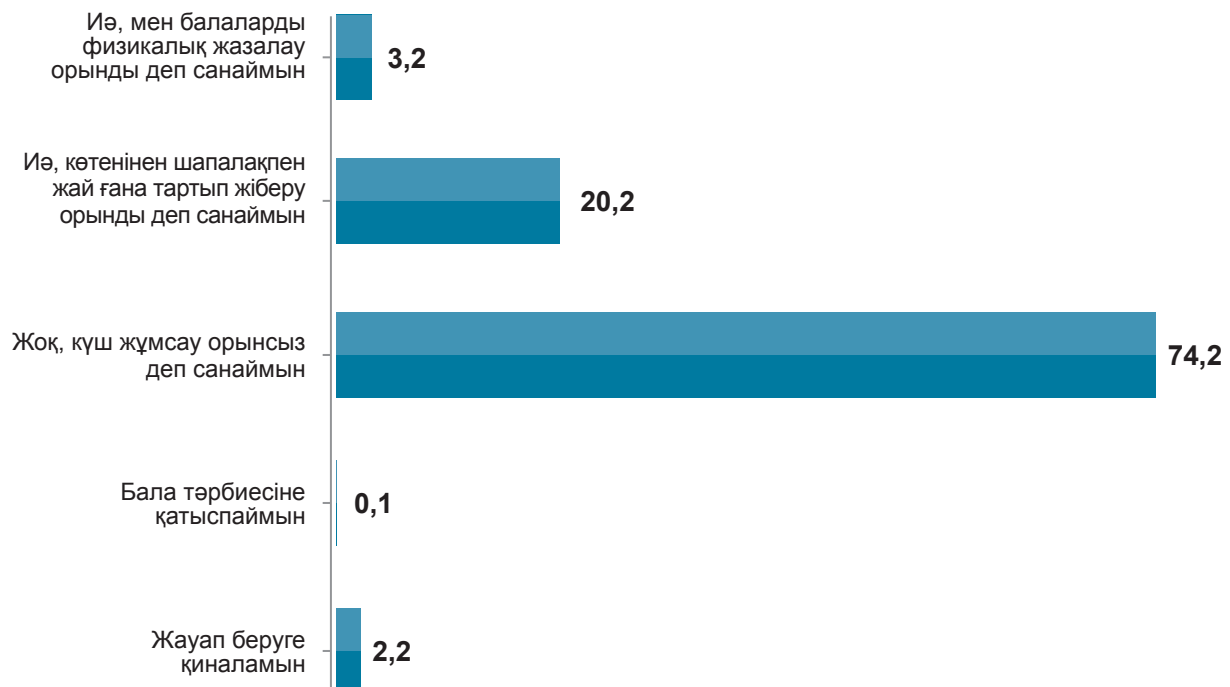
Соңғы уақытқа дейін балаларға қатысты зорлық-зомбылық мәселесін талқылау табу болды. Отбасыишілік конфликтілер тақырыбы жабық болды, отбасылық қатынастарға араласу әдепсіз болып саналды. Отбасындағы зорлық-зомбылық мәселесі шамамен бір ғасыр бұрын Еуропада жанданды және қазіргі уақытта зорлық-зомбылықтың әр түрі әкімшілік жазадан түрмеге дейін жазланады. Ең ауыр жазалар – Солтүстік Еуропада. Мысалы, Швецияда тұрмыстық зорлық-зомбылықтың барлық түрлері қылмыстандырылған.

Қазақстанда тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы заң 10 жылдан бері қолданылып келеді, алайда осы уақыт ішінде елде зорлық-зомбылық деңгейі төмендеген жоқ. ҚР БП

ҚСЖАЕК ресми деректеріне сәйкес отбасылық-тұрмыстық салада тіркелген қылмыстық құқық бұзушылықтар өсу сипатына ие. Мәселен, отбасылық-тұрмыстық саладағы қылмыстық құқық бұзушылық саны 2017 жылы – 443, 2018 жылы – 898, 2019 жылы – 1030 және 2020 жылдың 6 айында – 500 жағдайды құраған.

Осы зерттеу барысында респонденттерден бала тәрбиесінде күш қолдану орындылығы жайлы сұрақ қойылды. Респонденттердің 74,2% бұл орынды емес деп санайды. 20,2% балаларына көтенінен шапалақпен жай ғана тартып жіберу орынды деп санайды. Респонденттердің 3,2% балаларды физикалық жазалау орынды деп есептейді (26-диаграмма). Өңірлік аспектіде мұндай пікірді Алматы (8,2%) және Жамбыл (9,1%) облыстарының тұрғындары жиі ұстанды.

26-диаграмма. «Сіз баланы тәрбиелеуде күш жұмсау орынды деп есептейсіз бе?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Респонденттердің жас шамасына байланысты кейбір тәуелділіктер байқалады: 61 және одан жоғары жастағы топ өкілдері басқа жас топтарына қарағанда балаларды тәрбиелеуде күш

қолдану ұйғарындылығын жиі қолдайды («Иә, көтенінен шапалақпен жай ғана тартып жіберу орынды деп санаймын» жауап нұсқасы) (31-кесте).

31-кесте. «Сіз баланы тәрбиелеуде күш жұмсау орынды деп есептейсіз бе?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

	18-28	29-45	46-60	61 және одан жоғары жас
Иә, мен балаларды физикалық жазалау орынды деп санаймын	4,0	3,6	0,7	5,3
Иә, көтенінен шапалақпен жай ғана тартып жіберу орынды деп санаймын	18,3	21,5	16,2	31,6
Жоқ, күш жұмсау орынсыз деп санаймын	74,8	73,7	79,7	55,3
Бала тәрбиесіне қатыспаймын	0,5	0	0	0
Жауап беруге қиналамын	2,5	1,2	3,4	7,9

Жынысы, материалдық жағдайы, білім деңгейі және әлеуметтік мәртебесіне қатысты мәліметтерде айырмашылықтар табылған жоқ.

Қазақстандықтарды балаларымен өзара қарым-қатынастарында көбіне тіл алмаушылық (15,6%), балалармен сөйлесуге уақыттың жетіспеуі (14,8%) және сенімнің жоқтығы (12,2%) толғандырады. Ауыл отбасыларында балалар-

дың ата-аналардың назары үшін өзара күресі, балалардың бір-біріне қамқорлығының жоқтығы және балалармен ортақ қызығушылықтардың болмауы сияқты проблемалар өзектілігі төмен болып табылады, тиісінше 5,8%, 5,5% және 5,5%.

Респонденттердің 54,3% балаларымен қарым-қатынаста оларды ештеңе алаңдатпайтынын атап өтті (32-кесте).

32-кесте. «Балаларыңызбен қарым-қатынаста Сізді не алаңдатады?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Сенімнің жоқтығы	15,6
Балалардың бір-біріне қамқорлықтарының жоқтығы	14,8
Ата-аналардың назары үшін балалардың өзара күресі	12,2
Балалармен сөйлесуге уақыттың болмауы	5,8
Тіл алмаушылық	5,5
Балалармен ортақ қызығушылықтардың жоқтығы	5,5
Ештеңе алаңдатпайды	54,3
Балалардың гаджеттерге, Интернетке қызығуы	0,4
Жауап беруге қиналамын	2,0

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

II ТАРАУ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ

Ата-аналар мен балалардың бірге уақыт өткізуі

1. Отбасындағы бос уақыттың ең кең таралған түрі – туыстарымен қарым-қатынас және отбасылық мерекелер (64,0%), респонденттердің тағы 38,2% бос уақытында теледидар көреді немесе интернетте уақыт өткізеді. Шамамен әрбір бесінші респондент отбасындағы әрбір адам өз ісімен айналысатынын атап өтті. Түйінді кестелерді талдау отбасылық демалыстың белсенді түрлерін неғұрлым ауқатты қазақстандықтар жиі өткізетінін, оларда бірлескен отбасылық

демалыстың құндылығы неғұрлым жоғары екенін көрсетеді.

2. Бос уақытында ауыл отбасыларындағы балалардың көпшілігі жеке қалады. Респонденттердің жартысының балалары негізінен таза ауада ойнайды, 36,0% респонденттің балалары бос уақытында кино мен мультфильмдер көреді, 22,7% – мобильді құрылғыларда, компьютерде, ойын приставкаларында ойнайды, 16,2% – әлеуметтік желілерде отырады. 26,9% респондентке балалары үй шаруашылығына көмектеседі.

Балалардың білім алуына инвестиция салу

1. Қазақстандағы ауыл балаларының тек 26,5% ғана қосымша сабақтарға, үйірмелерге қатысады. Қосымша білім берудің неғұрлым өткір жағдайы Павлодар, Солтүстік Қазақстан және Алматы облыстарында байқалады, мұнда балалардың 80% астамы қосымша сабақтарға қатыспайды. Сонымен қатар, аз қамтылған отбасылар арасында қосымша білім беру ұйымдарына бармау деңгейі жоғары. Балалардың үйірмелерге немесе секцияларға қосымша қатыспауының негізгі себептері ауылда мұндай үйірмелер мен секциялардың болмауы (44,4%) және осы сабақтар ақысын төлеуге ақшаның жетіспеуі (16,1%) болып табылады.

2. Респонденттер мектепке дейінгі мекемелер қызметінің «бала күтімі», «тамақтану сапасы» және «мектепке дайындық» сияқты параметрлерін жоғары бағалады, осы көрсеткіштердің орташа мәндері тиісінше 3,92 балл, 3,80 балл және 3,74 балды құрады.

3. Респонденттер «балабақшаға орналасудың қиындығы» сияқты параметрге ең төмен баға берді, мұнда орташа мән 3,27 баллды құрады.

4. Мектеп қызметінде респонденттер «мұғалім мен оқушының өзара іс-қимылы» және «педагогикалық ұжым» сияқты сипаттамаларды жоғары бағалады, сәйкесінше 3,98 және 3,96 балл.

5. Мектеп мекемелерінің жұмысында респонденттер ғимараттардың, жиназдың, спорт ғимараттарының жай-күйін төмен бағалады, орташа мәні 3,57 балды құрады.

6. Респонденттердің жартысынан көбіне (56,1%) балаларының болашақ біліміне қаражат жинақтау үшін ақша жетпейді. Сұралғандардың 13,4% оқуға грант ұтып алуға ғана сенеді. 33,0% әртүрлі жинақтаушы білім стратегияларын қолданады: 12,1% балаларды оқытуға ақша жинайды және кейін сату үшін мал өсіреді; 7,8% білім алу үшін жинақтау салымы бар.

Ауыл ата-аналарының балалармен өзара іс-қимылындағы ұстанымдары

1. Респонденттердің көпшілігі (74,2%) бала тәрбиесінде физикалық күш қолдану орынды емес деп санайды. Әрбір бесінші респондент шапалақты орында деп санайды. Балалардың физикалық жазаларын мақұлдайтындардың үлесі шамалы, бірақ оның болу фактісінің өзі сақтықты тудырады – 3,2%. Сонымен қатар, респонденттер тарапынан әлеуметтік мақұлданған жауаптардың ықтималдығын ескере отырып,

бұл көрсеткіш іс жүзінде одан да жоғары болуы мүмкін.

2. Респонденттердің 54,3% балаларымен қарым-қатынаста қандай да бір проблемалар жоқ. Респонденттердің 15,6% балаларының тіл алмаушылығына, олардың тарапынан сенімнің болмауына алаңдайды (12,2%). Респонденттердің 14,8% балаларымен сөйлесуге уақыт жоқ деп санайды.

III ТАРАУ. МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ ТУРАЛЫ ХАБАРДАР БОЛУ. МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАР ЖҰМЫСЫН, ИНФРАҚҰРЫЛЫМ МЕН ҚОРШАҒАН ОРТА САПАСЫН БАҒАЛАУ

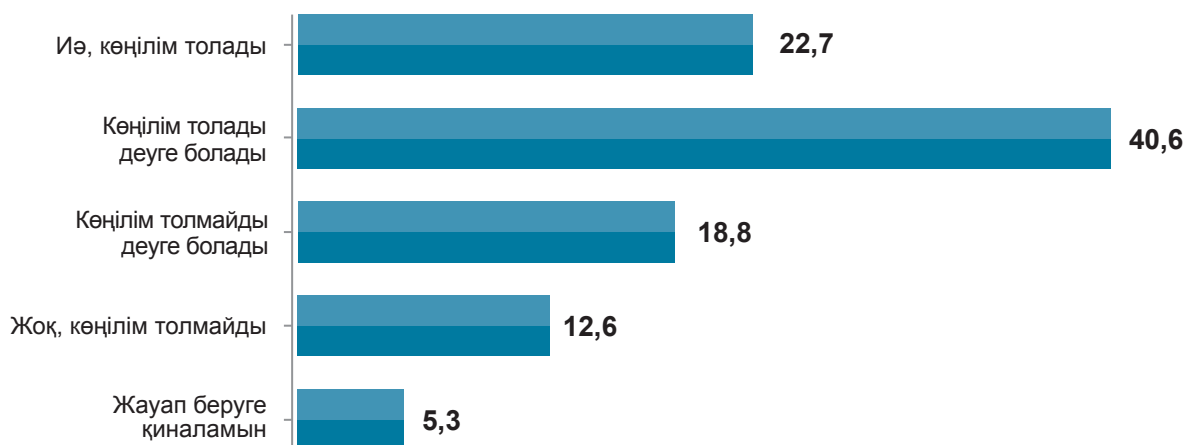
3.1 Ауыл отбасыларының мемлекеттік қолдау туралы ақпараттану деңгейі

Қазақстанда неше түрлі өмірлік жағдайларды ескеретін өмірдің барлық кезеңдерінде азаматтардың түрлі санаттары үшін әртүрлі мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар мен төлемдердің едәуір саны бар. Әлеуметтік қолдау елімізде отбасының бес санатына көрсетіледі. Бірінші санат – бір жасқа дейінгі балалары бар аналар мен отбасылар, екінші санат – көп балалы отбасылар, одан кейін мүгедек балалары бар отбасылар, төртінші санат – аз қамтылған отбасылар және бесінші санат – асыраушысынан айырылған немесе балаларды қорғаншылыққа және қамқоршылыққа алған отбасылар. Бұл тарауда біз ауылдық отбасылардың мем-

лекеттік қолдау туралы қаншалықты хабардар екенін қарастырамыз.

Мемлекеттің әлеуметтік қолдауына қанағаттану деңгейін анықтау үшін респонденттерге тиісті сұрақ қойылды: **«Сіздің Қазақстандағы отбасының әлеуметтік қолдау деңгейіне көңіліңіз толады ма?»**. Алынған жауаптарға сәйкес, сұралғандардың 63,3% Қазақстандағы отбасыларға көрсетілетін әлеуметтік қолдау деңгейіне қанағаттанады («иә, көңілім толады» және «көңілім толады деуге болады» жауаптарының жиынтық көрсеткіші). Әрбір үшінші адам отбасын әлеуметтік қолдау деңгейіне қанағаттанбайтындығын білдірді – 31,4% («жоқ, көңілім толмайды» және «көңілім толмайды деуге болады» жауап нұсқаларының жиынтық көрсеткіші) (27-диаграмма).

27-диаграмма. «Сіздің Қазақстандағы отбасын әлеуметтік қолдау деңгейіне көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Әлеуметтік-демографиялық сипаттамалар бөлінісінде зерттеу нәтижелерін талдау отбасының әлеуметтік қолдау деңгейіне неғұрлым көңілі толатындар қатарында жастар (69,2%), халықтың неғұрлым қамтамасыз етілген жіктері (81,3%), мемлекеттік қызметкерлер (74,5%) және бюджеттік ұйымдар қызметкерлері (71,4%) бар екенін көрсетті. Қазақстандағы отбасының

әлеуметтік қолдау деңгейіне көңілі толмайтындар – 46-60 жастағылар (58,9%), кедейлік шегінде өмір сүретіндер (10,5%), жеке сектор жұмысшылары (51,7%), бизнесмендер (65,2%), жеке кәсіпкерлер (61,0%) және жұмыссыздар (54,8%), бірақ 50 және одан да жоғары пайызды құрайтын көңілі толу деңгейін төмен деп айтуға келмейді (33, 34, 35-кесте).

33-кесте. «Сіздің Қазақстандағы отбасын әлеуметтік қолдау деңгейіне көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

	18-28	29-45	46-60	61 және одан жоғары жас
Иә, көңілім толады	27,1	20,0	21,1	25,1
Көңілім толады деуге болады	42,1	40,1	37,7	43,6
Көңілім толмайды деуге болады	13,2	20,5	22,3	17,9
Жоқ, көңілім толмайды	10,5	14,5	15,5	7,2
Жауап беруге қиналамын	7,1	4,9	3,4	6,2

34-кесте. «Сіздің Қазақстандағы отбасын әлеуметтік қолдау деңгейіне көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (материалдық жағдайы бөлінісінде), %

	Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды сатып алу қиынға соқпайды	Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	Жауап беруге қиналамын
Иә, көңілім толады	49,3	20,3	22,2	15,0	5,3	31,8
Көңілім толады деуге болады	32,0	52,9	41,3	33,6	5,3	22,7
Көңілім толмайды деуге болады	6,7	16,9	18,9	25,0	47,4	9,1
Жоқ, көңілім толмайды	8,0	4,7	12,5	22,1	36,8	13,6
Жауап беруге қиналамын	4,0	5,2	5,1	4,3	5,3	22,7

35-кесте. «Сіздің Қазақстандағы отбасын әлеуметтік қолдау деңгейіне көңіліңіз толады ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (әлеуметтік статус бөлінісінде), %

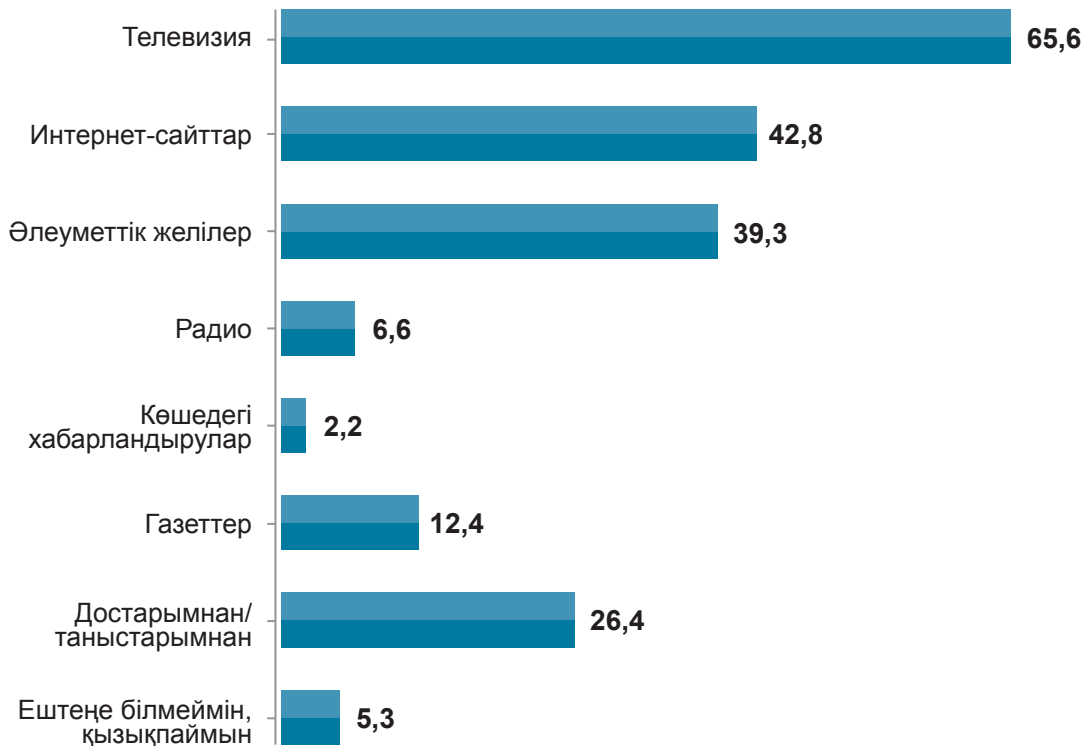
	Мемлекеттік қызметкер	Бюджеттік мекемеде жұмыс жасайды	Жеке меншік салада жұмыс жасайды	Жеке бизнес	Жеке еңбек қызметі	Фрилансер (қызмет көрсету келісім-шартының қызметкері)	Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар	Зейнеткер	Студент	Үй шаруасындағы әйел	Жұмыссыз
Иә, көңілім толады	31,1	25,1	15,4	17,4	23,7	30,0	23,1	27,2	16,7	23,7	15,5
Көңілім толады деуге болады	43,5	46,2	36,3	47,8	37,3	30,0	38,5	39,9	61,1	37,0	39,3
Көңілім толмайды деуге болады	11,2	16,1	26,6	8,7	16,9	20,0	25,0	18,5	5,6	17,8	20,2
Жоқ, көңілім толмайды	9,9	6,5	16,9	13,0	15,3	20,0	9,6	8,1	11,1	17,0	20,2
Жауап беруге қиналамын	4,3	6,0	4,9	13,0	6,8	0	3,8	6,4	5,6	4,4	4,8

Өңірлер бөлінісінде мемлекеттің отбасыларды қолдауға көңілінің толуының жоғары деңгейін Маңғыстау (93,1%), Жамбыл (91,0%), Ақтөбе (82,9%), Шығыс Қазақстан (81,1%) облыстарының тұрғындары, ең төмен көрсеткіштерді Батыс Қазақстан (35,8%), Ақмола (35,3%) және Солтүстік Қазақстан (30,2%) облыстарының тұрғындары көрсетті.

Ауылдық жерлерде тұратын қазақстандықтар үшін мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпараттың басты көзі телевизия (65,6%) болып табыла-

ды. Екінші және үшінші орынды интернет-сайттар (42,8%) және әлеуметтік желілер (39,3%) алады. Сауалнамаға қатысқан әрбір төртінші адам мемлекеттік бағдарламалар туралы достары мен таныстары арқылы біледі (26,4%). Мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпарат алу көзінің бестігін газеттер түйіндеп тұр – 12,4%. Қазақстандықтар мемлекеттік бағдарламалар туралы радио және көшедегі хабарландырулар арқылы өте сирек біледі, тиісінше 6,6% және 2,2% (28-диаграмма).

28-диаграмма. «Сіз мемлекеттік бағдарламалар туралы мәліметті қандай ақпарат көздерінен аласыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

Респонденттердің жас шамасына байланысты мәліметтерде айырмашылықтар бар. Сонымен, дәстүрлі БАҚ-тың танымалдылық деңгейі респонденттердің жасымен қатар өседі. Жаңа медианың (интернет-сайттар, әлеуметтік желілер) танымалдылығы,

керісінше, респонденттердің жасына пропорциялық кері қарай артады. Жастар мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпаратты интернет, әлеуметтік желілер, ал егде жастағы респонденттер – телевизия арқылы жиі алады (36-кесте).

36-кесте. «Сіз мемлекеттік бағдарламалар туралы мәліметті қандай ақпарат көздерінен аласыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі (жас шамасы бөлінісінде), %

	18-28	29-45	46-60	61 және одан жоғары
Теледидар	49,4	62,8	76,4	79,5
Интернет-сайттар	57,3	48,1	37,1	17,9
Әлеуметтік желілер	49,1	46,6	33,0	16,9
Радио	4,1	5,8	7,9	10,3
Көшедегі хабарландырулар	0,4	2,8	3,0	2,1
Газеттер	7,1	10,5	16,1	19,0
Достарымнан/ таныстарымнан	27,3	25,2	27,7	26,2
Ештеңе білмеймін, қызықпаймын	6,0	3,8	5,2	7,7

Өңірлер бойынша бөліністе мемлекеттік бағдарламалар туралы телевизия арқылы Павлодар (100%) және Ақтөбе (95,1%) облыстарының тұрғындары жиі біледі. Интернет-сайттарды мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпарат көзі ретінде Маңғыстау облысының (75,9%), Қарағанды облысының (61,7%), Атырау облысының (59,1%) және Ақтөбе облысының (58,5%) тұрғындары жиі таңдайды. Әлеуметтік желілер арқылы мемлекеттік бағдарламалар туралы көбіне Ақтөбе (85,4%) Атырау (65,9%) және Батыс Қазақстан (62,3%) облыстарының тұрғындары біледі.

Зерттеу барысында ауыл отбасылары арасында ең танымал мемлекеттік бағдарламалар/қолдау шаралары мыналар екені белгілі болды:

- 1 жасқа дейінгі бала күтімі бойынша жәрдемақы – ақпараттану деңгейі 82,6% («бір нәрсе естідім», «жақсы білемін, бірақ қатыспадым», «білемін, қатыстым» жауаптарының жиынтық көрсеткіші);

- Бала туылғанда берілетін біржолғы жәрдемақы – ақпараттану деңгейі 82,3%;

- Жүктілік және босану бойынша төлем – ақпараттандыру деңгейі 80,9%

- Көп балалы аналарға ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы – ақпараттану деңгейі 78,9%;

- Жүктілігі және босануы бойынша демалыс – ақпараттану деңгейі 78,1%

Ауылдарда тұратын қазақстандықтар

мына мемлекеттік бағдарламалар туралы аз біледі:

- Өңірлерді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы – сұралғандардың 50% бағдарлама туралы ештеңе білмейді және естімеген;

- Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы – 46,5% бағдарлама туралы білмейді;

- «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы – 45,6% бағдарламасы туралы білмейді;

- Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017–2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын субсидиялау және т.б.), халықтың хабардар болмау деңгейі – 45,5%.

Ауыл халқының қатысу деңгейі мынадай мемлекеттік бағдарламаларда/қолдау шараларында жоғары: бала туылғанда берілетін біржолғы жәрдемақы (31,8%), 1 жасқа дейінгі бала күтімі бойынша жәрдемақы (30,3%), жүктілік және босану бойынша төлем (29,8%), жүктілік және босану бойынша демалыс (23,8%), көп балалы аналарға берілетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы (18,5%), атаулы әлеуметтік көмек (12,0%).

Ауыл халқының қатысуының ең төменгі деңгейі Нәтижелі жұмыспен қамтуды

және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы (3,8%), Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын

субсидиялау және т.б.) (4,0%), «Нұрлы жер» тұрғын үй-коммуналдық дамудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (сатып алу құқығынсыз жалға берілетін тұрғын үй, ЖТҚ үшін жер учаскесін беру) (4,2%) сияқты бағдарламаларға тиесілі екені анықталды (37-кесте).

37-кесте. «Ауылдық отбасыларды қолдау бойынша қандай мемлекеттік бағдарламаларды/шараларды білесіз, естідіңіз және оларға қатыстыңыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Мемлекеттік бағдарламалар/шаралар	Бір нәрсе естідім	Жақсы білемін, бірақ қатыспадым	Білемін, қатыстым	Ештеңе білмеймін, естіген жоқпын
Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын субсидиялау және т.б.)	29,7	20,9	4,0	45,5
Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы	29,3	20,4	3,8	46,5
Өңірлерді дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы	26,1	19,2	4,8	50,0
«Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы	29,5	19,9	4,9	45,6
«Бизнестің жол картасы – 2025» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	32,4	22,3	5,2	40,1
«Дипломмен ауылға!» бағдарламасы	32,1	28,1	8,0	31,8
Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған жол картасы	31,1	23,2	7,6	38,1
Тұрғын үй-коммуналдық дамудың 2020 – 2025 жылдарға арналған «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы (сатып алу құқығынсыз жалға берілетін тұрғын үй, ЖТҚ үшін жер учаскесін беру)	32,2	24,5	4,2	39,2
Атаулы әлеуметтік көмек	35,3	26,3	12,0	26,5
Бала туғанда берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақы	27,6	22,9	31,8	17,8
Жүктілікке және босануға байланысты жәрдемақы	27,9	23,3	29,8	19,1
Баланың бір жасқа толғанға дейінгі күтімі бойынша әлеуметтік жәрдемақы	28,3	24,1	30,3	17,4
Көп балалы аналарға төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы	32,8	27,6	18,5	21,1
Жүктілікке және босануға байланысты демалыс	29,0	25,4	23,8	21,9

Өңірлер бөлінісінде мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпараттанудың неғұрлым төмен деңгейін Қарағанды және Павлодар облыстарының тұрғындары көрсетті. Бұдан басқа, мемлекеттік бағдарламалар туралы неғұрлым аз ақпа-

раттандырылғандар қатарында Солтүстік Қазақстан және Қызылорда облыстарының тұрғындары бар – бұл өңірлерде ауыл халқының 60% астамы отбасын қолдау саласындағы мемлекеттік бағдарламалар туралы ештеңе білмейді (38-кесте).

38-кесте. «Ауылдық отбасыларды қолдау бойынша қандай мемлекеттік бағдарламаларды/шараларды білесіз, естідіңіз және оларға қатыстыңыз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі («ештеңе білмеймін, естіген жоқпын» жауап нұсқасы) (өңірлер бөлінісінде), %

Мемлекеттік бағдарламалар/шаралар/Өңірлер	Ақмола	Ақтөбе	Алматы	Атырау	Батыс Қазақстан	Жамбыл	Қарағанды	Қостанай	Қызылорда	Маңғыстау	Түркістан	Павлодар	Солтүстік Қазақстан	Шығыс Қазақстан
Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын субсидиялау және т.б.)	50,7	41,5	51,0	22,7	28,3	2,0	87,2	25,4	61,2	62,7	43,3	84,2	67,9	43,3
Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы	57,4	51,2	51,8	29,5	34,0	2,0	83,0	23,9	67,2	54,2	43,5	78,9	64,2	47,8
Өңірлерді дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы	55,9	58,5	57,4	59,1	30,2	3,0	80,9	28,4	67,2	37,3	47,8	100	56,6	56,7
«Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы	38,2	58,5	51,8	51,2	30,2	4,0	72,3	31,3	62,7	30,5	46,4	89,5	69,8	40,0
«Бизнестің жол картасы – 2025» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	48,5	34,1	45,8	34,1	15,1	4,0	44,7	25,4	47,8	45,8	40,6	73,7	62,3	48,9
«Дипломмен ауылға!» бағдарламасы	48,5	17,1	34,9	4,5	18,9	4,0	40,4	20,9	28,4	37,3	32,6	50,0	67,9	41,1
Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған жол картасы	52,9	19,5	43,4	43,2	18,9	2,0	31,9	22,4	44,8	40,7	39,0	78,9	60,4	45,6
Тұрғын үй-коммуналдық дамудың 2020 – 2025 жылдарға арналған «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы (сатып алу құқығынсыз жалға берілетін тұрғын үй, ЖТҚ үшін жер учаскесін беру)	51,5	17,1	38,6	22,7	15,1	4,0	74,5	26,9	58,2	45,8	40,6	65,8	52,8	52,2
Атаулы әлеуметтік көмек	39,7	17,1	22,1	18,2	3,8	3,0	23,4	22,4	35,8	37,3	37,9	15,8	37,7	36,7
Бала туғанда берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақы	29,4	4,9	16,1	4,5	5,7	3,0	2,1	16,4	22,4	30,5	23,2	5,3	34,0	28,9
Жүктілікке және босануға байланысты жәрдемақы	29,4	4,9	16,5	9,1	5,7	1,0	0,0	16,4	22,4	30,5	29,5	5,3	35,8	30,0
Баланың бір жасқа толғанға дейінгі күтімі бойынша әлеуметтік жәрдемақы	23,5	2,4	14,9	2,3	3,8	3,0	2,1	13,4	20,9	37,3	27,7	5,3	32,1	24,4
Көп балалы аналарға төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы	30,9	2,5	15,3	4,5	5,7	6,0	0,0	17,9	25,4	45,8	32,1	13,2	41,5	30,0
Жүктілікке және босануға байланысты демалыс	25,0	2,5	19,7	2,3	5,7	1,0	0	16,4	23,9	44,1	35,7	23,7	39,6	30,0

3.2 Мемлекеттік органдар жұмысына қанағаттану

Осы бөлімде ауыл тұрғындарының өз елді мекендеріндегі мемлекеттік органдардың жұмысын қалай бағалайтыны туралы мәселені қарастырамыз. Респонденттер әкімдіктің, «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ (ХҚКО), мемлекеттік мұрағаттың, аудандық соттың, прокуратураның, ішкі істер органдарының және Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталықтың (ЗТМО) қызметін бес балдық шкала бойынша бағалады. Алынған жауаптарға сәйкес

жоғарыда аталған барлық мемлекеттік құрылымдардан респонденттер Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталықтың және «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ жұмысын жоғары бағалады, бұл жағдайларда орташа баға тиісінше 3,62 балды және 3,59 балды құрады. Рейтингте орта позицияны ішкі істер органдары (3,55 балл), ауданның мемлекеттік мұрағаты (3,51 балл), аудандық сот (3,51 балл) және прокуратура (3,51 балл) алды. Сұралғандар әкімдіктердің жұмысын ең төмен – 3,45 балл деп бағалады (39-кесте).

39-кесте. «Аудан орталығындағы келесі мемлекеттік құрылымдардың жұмысын бағалаңыз» сұрағына жауаптардың бөлінуі, % және орташа мән

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.	Орташа мән
Әкімдік (Ауыл шаруашылығы бөлімі, Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі, Кәсіпкерлік және өнеркәсіп бөлімі, Білім бөлімі және т.б.)	3,5	12,1	30,7	31,2	14,9	7,7	3,45
«Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КеАҚ (ХҚКО)	2,0	9,9	29,1	32,6	17,5	8,8	3,59
Ауданның мемлекеттік мұрағаты	2,5	7,9	26,6	31,9	10,8	20,3	3,51
Аудандық сот	2,8	8,4	26,4	31,9	11,8	18,7	3,51
Прокуратура	2,9	8,2	27,0	30,8	12,2	18,9	3,51
Ішкі істер органдары (учаскелік полиция инспекторы, ювеналдық полиция учаскелік инспекторы және т.б.)	3,4	7,4	28,6	33,8	14,1	12,7	3,55
Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық	2,6	7,5	23,9	34,2	15,3	16,5	3,62

Өңірлер бөлінісінде мынадай ерекшеліктер анықталды: Қызылорда (4,21 балл), Ақтөбе (4,12 балл) және Қарағанды (3,98 балл) облыстарындағы әкімдіктердің жұмысы жоғары бағаланды. Керісінше, әкімдік жұмысының ең төменгі бағасы Ақмола (2,94 балл) және Маңғыстау (2,95 балл) өңірлерінде тіркелген.

«Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ қызметі Атырау (4,29 балл), Қызылорда (4,30 балл) және Павлодар (4,25 балл) облыстарындағы респонденттермен жоғары бағаланды.

Мемлекеттік мұрағаттың жұмысы Атырау (4,62 балл) және Қызылорда (4,57 балл) облыстарында оң бағаланды. Кері жағдай – Солтүстік Қазақстан облысында (2,94 балл).

Аудандық соттар жұмысының жоғары бағасын Атырау (4,38 балл) және Қызылорда (4,11 балл) облыстарының тұрғындары берді.

Өңірлер бойынша бөліністе прокуратура жұмысын бағалаудың ең жоғары көрсеткіші Атырау облысында байқалады (4,40 балл).

Респонденттердің пікірінше, Ақтөбе (4,23 балл), Атырау (4,10 балл) және Маңғыстау (4,09 балл) облыстарында ішкі істер органдарының жұмысы ең жақсы нәтижелерімен ерекшеленеді.

Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік

орталықтың қызметі Атырау (4,44 балл), Қызылорда (4,40 балл), Павлодар (4,33 балл) және Ақтөбе (4,18 балл) облыстарының тұрғындарымен жоғары бағаланды (40-кесте).

40-кесте. «Аудан орталығындағы келесі мемлекеттік құрылымдардың жұмысын бағалаңыз» сұрағына жауаптардың бөлінуі (өңірлер бөлінісіндегі орташа мән), %

	Әкімдік	ХҚКО	Мем. мұрағат	Аудандық сот	Прокуратура	ИО	ЗТМО
Ақмола облысы	2,94	3,11	3,20	3,17	3,21	3,15	3,21
Ақтөбе облысы	4,12	4,08	4,11	4,00	3,95	4,23	4,18
Алматы облысы	3,31	3,36	3,28	3,20	3,17	3,20	3,29
Атырау облысы	3,70	4,29	4,62	4,38	4,40	4,10	4,44
Батыс Қазақстан облысы	3,66	3,57	3,52	3,53	3,56	3,60	3,63
Жамбыл облысы	3,47	3,73	3,90	4,00	4,02	3,76	3,94
Қарағанды облысы	3,98	3,79	3,40	3,36	3,36	3,83	4,00
Қостанай облысы	3,45	3,74	3,50	3,55	3,52	3,55	3,83
Қызылорда облысы	4,21	4,30	4,57	4,11	4,09	3,98	4,40
Маңғыстау облысы	2,95	3,83	3,63	3,91	4,06	4,09	3,37
Түркістан облысы	3,27	3,19	3,26	3,31	3,33	3,30	3,53
Павлодар облысы	3,16	4,25	4,00	3,75	3,63	3,93	4,33
Солтүстік Қазақстан облысы	3,25	3,21	2,94	3,08	3,06	3,23	2,90
Шығыс Қазақстан облысы	3,71	3,71	3,56	3,64	3,62	3,75	3,76

Мемлекеттік органдардың жұмысын бағалаудан басқа, респонденттер «Сіз өзіңіз тұратын елді мекенде мемлекеттік органдар қызметкерлері тарапынан өз қызметтік міндеттеріне адал қарамаудың қандай түрімен кездестіңіз?» сұрағына жауап берді. Сұралғандардың едәуір бөлігі мемлекеттік құрылымдар қызметкерлері тарапынан (73,7%) өз міндеттеріне адал қарамау фактілеріне тап болған жоқ. Респонденттер мемлекеттік қызметкерлер арасында жұмысқа адал болмаудың жиі кездесетін практикасы ретінде отбасылық және туыстық байланыстарды (11,3%) атап өтеді. Парақорлық, қызмет бабын асыра пайдалана отырып қызмет көрсету, мемлекеттік қаражатты мақсатсыз пайдалану, ақтал-

маған жеңілдіктер мен артықшылықтар беру сияқты құбылыстарды респонденттер сирек кездестіреді, әрбір құбылыс бойынша жағдайлардың мәні 6% аспайды (41-кесте).

Өңірлер бөлінісінде парақорлық жағдайлары туралы Ақмола (11,8%), Алматы (11,6%), Қарағанды (12,8%) және Солтүстік Қазақстан (15,1%) облыстарының тұрғындары арасында жиі айтылды. Жамбыл (13,0%) және Солтүстік Қазақстан (13,2%) облыстарының тұрғындары мемлекеттік қаражатты мақсатсыз пайдалану жағдайларына жиі тап болған. Маңғыстау облысының тұрғындары көбінесе мемлекеттік органдардың жұмысында отбасылық және туыстық қатынастарға тап болғаны анықталды (40,7%).

41-кесте. «Сіз өзіңіз тұратын елді мекенде мемлекеттік органдар қызметкерлері тарапынан өз қызметтік міндеттеріне адал қарамаудың қандай түрімен кездестіңіз?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

	%
Пара алу	6,0
Қызмет бабын асыра пайдалана отырып қызмет көрсету	5,0
Мемлекеттік қаражатты мақсатсыз пайдалану	4,8
Негізсіз жеңілдіктер мен артықшылықтар беру	3,0
Отбасылық, туыстық байланыстар	11,3
Ондай фактілер орын алмады	73,7
Қызметкерлердің кәсібилігінің болмауы	0,2
Жауап беруге қиналамын	3,7

*Жауап жиынтығы 100% көп, себебі респондентке жауаптың бірнеше нұсқасын таңдауға мүмкіндік берілді

3.3 Инфрақұрылым мен қоршаған орта сапасын бағалау

Қорытындылай келе, ауыл тұрғындары өз елді мекендеріндегі инфрақұрылымның сапасын қалай бағалайтынын қарастырамыз. Жалпы, респонденттер мына инфрақұрылым объектілерінің сапасын бағалады: әлеуметтік-мәдени объектілер; тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілері, денсаулық сақтау объектілері, білім беру мекемелері, бөлшек сауда кәсіпорындары, қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары, спорт және

сауықтыру мекемелері, жолаушылар көлігі, қаржы институттары, мобильді байланыс, интернет, автомобиль жолдары. Аталған барлық объектілердің ішінен білім беру мекемелерінің (мүмкін болатын 5 балдан 3,72 балл) және бөлшек сауда кәсіпорындарының (3,64 балл) жұмыс сапасы орта есеппен ел бойынша жоғары бағаланады. Бәрінен төмен ауыл тұрғындары автомобиль жолдарының сапасын бағалайды (3,00 балл). Қалған инфрақұрылым объектілері 3,20-дан 3,50 балға дейінгі баға алды (42-кесте).

42-кесте. «Сіз тұратын ауылдағы/кенттегі инфрақұрылымдық объектілердің жұмыс сапасын бағалауыңызды өтінеміз» сұрағына жауаптардың бөлінуі, % және орташа мән

Инфрақұрылымдық объектілер	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Бұл объект жоқ	Ж.б.қ.	Орташа мән
Әлеуметтік-мәдени объектілер: мәдениет үйлері және басқа да ойын-сауық орындары	8,5	6,8	20,7	22,5	14,4	23,0	4,1	3,38
Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілері: ТКШ-мен байланысты барлық объектілер (су құбыры, кәріз, электрмен жабдықтаудың сапасы мен тарифтік есептеу саясаты және т.б.)	6,9	9,7	24,1	24,4	14,1	17,3	3,5	3,37
Денсаулық сақтау объектілері: ауруханалар, емханалар, жедел жәрдем станциялары және т.б.	5,8	9,8	28,3	31,5	15,8	6,2	2,7	3,46

Білім беру мекемелері: бөбекжай, балабақша, мектеп	3,0	6,7	24,3	34,0	21,7	2,9	7,4	3,72
Бөлшек сауда кәсіпорындары: дүкендер, дүңгіршектер, супермаркеттер	3,0	9,2	28,5	30,0	22,3	5,1	1,9	3,64
Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары: дәмханалар, мейрамханалар	7,6	7,0	21,3	18,4	10,3	32,0	3,3	3,26
Спорттық және сауықтыру мекемелері: стадиондар, клубтар, алаңдар	5,8	9,8	25,3	21,8	10,0	22,7	4,8	3,28
Жолаушылар көлігі	8,0	9,8	26,3	21,4	13,1	18,9	2,5	3,28
Қаржы мекемелері: банктер, жинақ кассалары	6,4	7,2	20,5	17,8	7,4	38,0	2,8	3,21
Мобильді байланыс, интернет	8,8	11,7	32,2	28,5	14,5	1,4	2,9	3,30
Автомобиль жолдары	13,0	17,5	29,9	23,4	10,2	3,8	2,2	3,00

Өңірлік бөліністе әлеуметтік-мәдени мақсаттағы объектілердің жұмыс сапасы Ақтөбе (4,58 балл) және Атырау (4,64 балл) облыстарында жоғары бағаланды. Қостанай (2,06 балл) және Ақмола (2,77 балл) өңірлерінің тұрғындары мәдениет үйлері мен басқа да ойын-сауық орындарының жұмыс сапасына төмен баға берді.

ТКШ жұмысына негізінен Ақтөбе (4,43 балл) және Атырау (4,64 балл) облыстарының тұрғындары оң баға берді. Респонденттер ТКШ қызметіне ең төмен бағаларды Ақмола (2,64 балл), Алматы (2,82 балл) және Қостанай (2,57 балл) облыстарында берді.

Сұралғандар денсаулық сақтау объектілерінің жұмыс сапасына ең жоғары баға Атырау облысында (4,59 балл), ең төмен баға Алматы (2,91 балл) және Солтүстік Қазақстан (2,94 балл) облыстарында берді.

Білім беру мекемелері мен бөлшек сауда кәсіпорындары барлық аймақтарда қанағаттанарлық жұмыс сапасымен ерекшеленді, ешбір аймақта бағалау 3,00 балдан төмен түскен жоқ.

Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындарының жұмыс сапасын Атырау (4,73 балл) және Батыс Қазақстан (4,40 балл) облыстарында жоғары бағалады. Кафелер мен мейрамханалардың жұмыс сапасының төмен деңгейі Ақмола (2,53 балл), Қарағанды (2,91 балл), Солтүстік

Қазақстан (2,60 балл) және Шығыс Қазақстан (2,04 балл) облыстарында тіркелді.

Спорт және сауықтыру мекемелері Ақтөбе (4,25 балл), Атырау (4,28 балл) және Павлодар (4,17 балл) облыстарында оң бағалармен марапатталды. Төмен бағалар Ақмола (2,76 балл), Алматы (2,75 балл), Қарағанды (2,90 балл) және Қостанай (2,72 балл) облыстары тұрғындарының жауаптарында басым.

Жолаушылар көлігінің жұмыс сапасы Ақтөбе (4,54 балл) және Атырау (5,00 балл) облыстарында жоғары бағаланды. Павлодар облысында жолаушылар көлігі жұмысының сапасы ең төмен – бес балдық шкала бойынша 1,97 балл болды.

Атырау облысындағы респонденттер қаржы мекемелерінің қызметін барынша оң бағалады (4,75 балл). Теріс бағалар Ақмола (2,36 балл), Солтүстік Қазақстан (2,66 балл) және Шығыс Қазақстан (2,41 балл) облыстары тұрғындарының жауаптарында басым.

Ақтөбе (4,66 балл) және Атырау (4,40 балл) облыстарында мобильді байланыс пен интернеттің жоғары сапасы туралы айтылды. Мобильді байланыс пен интернеттің төмен сапасы туралы Түркістан (2,85 балл), Солтүстік Қазақстан (2,81 балл) және Шығыс Қазақстан (2,62 балл) облыстарының тұрғындары айтты.

Барлық дерлік өңірлерде автомобиль жолдарының сапасына шағымданады. Тек Ақтөбе (4,34 балл) және Атырау

(4,95 балл) облыстарының тұрғындары ел бойынша ең жоғары баға берді (43-кесте).

43-кесте. «Сіз тұратын ауылдағы/кенттегі инфрақұрылымдық объектілердің жұмыс сапасын бағалауыңызды етінеміз» сұрағына жауаптардың бөлінуі (өңірлер бөлінісіндегі орташа мән), %

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ақмола облысы	2,77	2,64	3,15	3,43	3,24	2,53	2,76	2,91	2,36	3,31	2,85
Ақтөбе облысы	4,58	4,43	3,76	4,50	4,46	4,08	4,25	4,54	4,07	4,66	4,34
Алматы облысы	3,02	2,82	2,91	3,23	3,29	3,10	2,75	2,96	2,96	3,03	2,83
Атырау облысы	4,64	4,64	4,59	4,82	4,86	4,73	4,28	5,00	4,75	4,40	4,95
Батыс Қазақстан облысы	3,43	3,94	4,05	4,13	4,29	4,40	3,32	3,26	2,50	3,67	2,56
Жамбыл облысы	3,92	3,91	4,13	4,20	3,92	4,08	3,90	4,01	4,18	3,88	3,78
Қарағанды облысы	3,30	3,51	3,51	3,74	3,87	2,91	2,90	3,43	3,44	3,83	2,30
Қостанай облысы	2,06	2,57	3,65	3,73	4,05	3,03	2,72	2,80	3,06	3,37	2,88
Қызылорда облысы	3,78	3,91	3,61	4,33	3,86	3,91	3,90	3,61	4,15	3,58	2,73
Маңғыстау облысы	4,11	3,91	3,88	3,47	3,61	3,53	3,55	3,57	3,49	3,68	3,10
Түркістан облысы	3,11	3,17	3,36	3,54	3,38	3,22	3,25	3,21	3,08	2,85	3,00
Павлодар облысы	3,22	3,62	3,31	4,08	4,16	-	4,17	1,97	-	3,03	2,82
Солтүстік Қазақстан облысы	3,06	3,00	2,94	3,39	3,08	2,60	3,04	2,53	2,66	2,81	2,40
Шығыс Қазақстан облысы	3,58	3,45	3,87	3,99	3,59	2,04	3,25	3,08	2,41	2,62	2,87

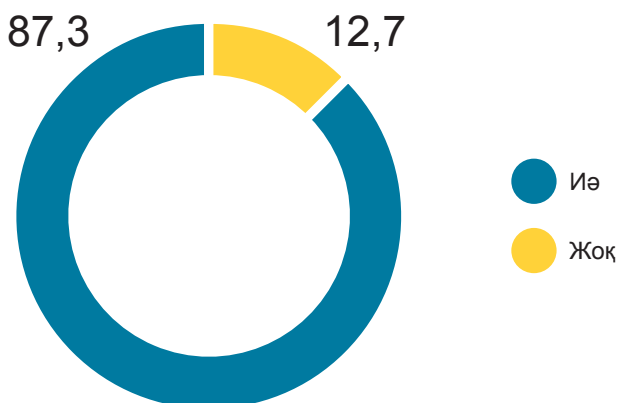
Ескерту: 1 – Әлеуметтік-мәдени объектілер; 2 – Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілері; 3 – Денсаулық сақтау объектілері; 4 – Білім беру мекемелері; 5 – Бөлшек сауда кәсіпорындары; 6 – Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары; 7 – Спорттық және сауықтыру мекемелері; 8 – Жолаушылар көлігі; 9 – Қаржы мекемелері; 10 – Мобильді байланыс, интернет; 11 – Автомобиль жолдары

Ауылдарда тұратын қазақстандықтардың көпшілігі (87,3%) ауыз суға қол жеткізе алады. Ауыл тұрғындарының 12,7% ауыз суға қолжетімділігі жоқ (29-диаграмма).

Ақмола, Қостанай, Солтүстік Қазақстан және Шығыс Қазақстан облыстарында

ауыз суға қатысты мәселенің өзектілігі неғұрлым өткір екені байқалады, мұнда ауыз суға қол жетімділіктің жоқтығы туралы сәйкесінше 29,4%, 41,8%, 32,1%, 31,1% респондент айтты.

29-диаграмма. «Сіз тұратын елді мекенде ауыз суға қолжетімділік бар ма?» сұрағына жауаптардың бөлінуі, %

Бұл ретте, егер ауыз су сапасының көрсеткіштерін және атмосфералық ауаның тазалық дәрежесін өзара салыстыратын

болсақ, респонденттер атмосфералық ауаның сапасын жоғары бағалайды – 3,62 балға қарсы 3,99 балл (44-кесте).

44-кесте. «Сіз тұратын ауылдағы/кенттегі ауыз судың сапасы мен атмосфералық ауаның тазалық дәрежесін бағалауыңызды өтінеміз» сұрағына жауаптардың бөлінуі, % және орташа мән

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.	Орташа мән
Ауыз су сапасы	10,7	9,2	18,1	30,5	30,8	0,8	3,62
Атмосфералық ауаның тазалық дәрежесі	3,1	6,8	16,7	33,6	38,3	1,5	3,99

Өңірлер бөлінісінде ауыз судың төмен сапасы туралы Ақмола (2,87 балл) және Қостанай (2,85 балл) облыстарының тұрғындары айтты. Ауыз судың ең жақсы сапасы Ақтөбе (4,73 балл), Атырау (4,43 балл) және Жамбыл (4,13 балл) өңірлерінде байқалды.

Маңғыстау облысындағы ауылдық елді мекендердің тұрғындары

атмосфералық ауаның сапасына көп шағымданған, ауа сапасын бағалаудың орташа мәні бес балдық шкала бойынша 2,63 баллды құрады. Ауа сапасы Павлодар (4,89 балл), Ақтөбе (4,56 балл) және Жамбыл (4,47 балл) облыстарында жоғары бағаланды (45-кесте).

45-кесте. «Сіз тұратын ауылдағы/кенттегі ауыз судың сапасы мен атмосфералық ауаның тазалық дәрежесін бағалауыңызды өтінеміз» сұрағына жауаптардың бөлінуі (өңірлер бөлінісіндегі орташа мән), %

	Ауыз су сапасы	Атмосфералық ауаның тазалық дәрежесі
Ақмола облысы	2,87	3,90
Ақтөбе облысы	4,73	4,56
Алматы облысы	3,49	4,16
Атырау облысы	4,43	3,23
Батыс Қазақстан облысы	3,58	3,58
Жамбыл облысы	4,13	4,47
Қарағанды облысы	3,91	3,83
Қостанай облысы	2,85	3,78
Қызылорда облысы	3,80	3,60
Маңғыстау облысы	3,90	2,63
Түркістан облысы	3,45	3,94
Павлодар облысы	3,68	4,89
Солтүстік Қазақстан облысы	3,32	4,21
Шығыс Қазақстан облысы	3,71	4,35

III ТАРАУ БОЙЫНША ҚОРЫТЫНДЫ

Ауыл отбасыларының мемлекеттік қолдау туралы ақпараттану деңгейі

1. Ауылдық отбасыларды қолдау жөніндегі барлық мемлекеттік бағдарламалар мен шаралардың ішінде респонденттер жиі хабардар болып, жеке қатысты (әр түрлі бағдарламалар үшін 18-ден 31%-ға дейін): бала туғыланда берілетін біржолғы жәрдемақы; жүктілік және босану бойынша төлем; 1 жасқа дейінгі бала күтімі бойынша жәрдемақы; көп балалы аналарға берілетін жәрдемақы; жүктілік және босану бойынша демалыс.

2. Сұралғандардың 63,3% Қазақстандағы отбасыларды әлеуметтік қолдау деңгейіне көңілі толады, мемлекеттің отбасын қалай қолдайтынына қанағаттанбайтындардың үлесі 17,9% құрайды.

3. Сауалнамаға қатысқандардың жартысына жуығы Агроөнеркәсіптік кешен

бағдарламасы, Азық-түлікпен қамтуды дамыту бағдарламасы, Өңірлерді дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған бағдарламасы, «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы сияқты бағдарламалар туралы ештеңе білмейді және естімеген.

4. Ауылдық жерлерде тұратын қазақстандықтар үшін мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпараттың басты көзі телевизия (65,6%) болып табылады. Екінші және үшінші орынды интернет-сайттар (42,8%) және әлеуметтік желілер (39,3%) алады.

5. Өңірлер бөлінісінде мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпараттанудың ең төмен деңгейін Қарағанды, Павлодар, Солтүстік Қазақстан және Қызылорда облыстарының тұрғындары көрсетеді.

Мемлекеттік органдар жұмысына қанағаттану

1. Ұсынылған мемлекеттік құрылымдардың ішінен респонденттер бәрінен жоғары Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталықтың және «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ жұмысын бағалады, орташа мән тиісінше 3,62 балды және 3,59 балды құрады. Сұралғандар әкімдіктердің жұмысын ең төмен – 3,45 балл деп бағалады.

2. Бұл ретте әкімдіктердің жұмысына Қызылорда (4,21 балл), Ақтөбе (4,12 балл) және Қарағанды (3,98 балл) облыстарының тұрғындары жоғары баға,

ал ең төменгісін – Ақмола (2,94 балл) және Маңғыстау (2,95 балл) облыстарының ауыл тұрғындары берді.

3. Респонденттердің 73,7% мемлекеттік органдар қызметкерлері тарапынан өз міндеттеріне адал қарамауына тап болмағанын атап өтті. Қарама-қарсы көзқарас 30,4% құрайды. Олардың ішінде респонденттердің 11,3% «отбасылық, туыстық байланыстар», 6,0% парақорлық, 5,0% қызмет бабын асыра пайдалана отырып қызмет көрсету, 4,8% мемлекеттік қаражатты мақсатсыз пайдалануды атап өтті.

Инфрақұрылым мен қоршаған орта сапасын бағалау

1. Қазақстан бойынша орта есеппен білім беру мекемелерінің (3,72 балл) және бөлшек сауда кәсіпорындарының (3,64 балл) жұмыс сапасы жоғары бағаланады. Бәрінен төмен ауыл тұрғындары автомобиль жолдарының сапасын бағалайды (3,00 балл). Ақтөбе (автомобиль жолдарының сапасы 5 шкала бойынша 4,34 балға бағаланды) және Атырау (4,95 балл) облыстарын қоспағанда, ауыл тұрғындары іс жүзінде барлық өңірлерде автомобиль жолдарының сапасына шағымданған.

2. Негізінен Қостанай, Түркістан облысы, СҚО және Ақмола облыстарында тұратын респонденттердің 12,7% ауыз суға қолжетімділігі жоқ. Алматы және Түркістан облыстарының респонденттері өз елді мекендерінде ауыз судың төмен және өте төмен сапасы (19,8%) туралы мәлімдеді. Қызылорда, Маңғыстау және Түркістан облыстарының респонденттері өздері тұратын жердегі өте ластанған атмосфералық ауа (9,9%) туралы айтты.

ҚОРЫТЫНДЫ

Отбасы, халықтың табиғи көбеюінің бірден-бір көзі бола отырып, бүгінде қоғамдағы ролін асыра бағалауға болмайтын негізгі институттардың бірі болып табылады. Экономикалық және интеллектуалдық маңызды әлеуетке ие бола отырып отбасы репродуктивті, экономикалық, тәрбиелік, бос уақытты өткізу, рекреациялық функцияларды ғана емес, сонымен бірге адами капиталды, құндылықтарды, өмір салтын жинақтау, сақтау және беру көзі бола отырып, халықтың этникалық сәйкестенуін сақтаудың қуатты факторы болып табылады.

Қазақстандағы ауыл отбасыларының қызмет ету ерекшеліктерін әлеуметтанулық талдау ауыл отбасының портретін қалыптастыруға мүмкіндік береді. **Әлеуметтік-демографиялық реңкінен бастайық.**

- Отбасының ең көп таралған түрі – толық отбасы – ерлі-зайыптылардың екеуі де бар (86,3%). Респонденттердің 78,1% тіркелген некеде тұрады, ал некені тіркеместен жұбайымен бірге тұратындардың үлесі 8,2% құрайды.

- Респонденттердің 13,7% толық емес отбасында тұрады: 7,3% тұл ерлерлер/жесірлер, 5,7% ажырасқандар, респонденттердің 0,8% балаларды некенен тыс жалғыз тәрбиелеп отыр. Толық емес отбасылар арасында әйелдер саны ерлерге қарағанда екі есе көп, ал жесірлер саны тұл ерлер санынан бес есе көп.

- Өз отбасында кәмелеттік жасқа

толмаған балалары бар респонденттердің үлесі 67%. Респонденттердің тағы 14,6% немерелерімен бірге тұратынын атап өтті. Отбасылардың көпшілігі көп балалы емес. Көбіне отбасында бір немесе екі бала бар (сәйкесінше 22,8% және 22,3%). Сұралғандардың 12% отбасында үш бала, тек әрбір оныншы ауыл отбасында төрт немесе одан да көп бала бар. Осылайша, ауыл отбасыларындағы балаларға қатысты ұстанымдардың балалар санының азаюы жағына өзгергенін айта аламыз.

- Қазақстандық әрбір екінші ауыл отбасы тек қазақ тілінде (56%), әрбір төртінші – орыс тілінде (25,4%), екі тілде (орыс, қазақ) 13,8% сөйлейді.

- Ауыл тұрғындарының білім деңгейі көбінесе орта (32,5%) немесе арнайы орта (37,4%) біліммен анықталады. Сұралғандардың 25,2% жоғары білімі бар.

- Ауыл тұрғындары негізінен жеке секторда (22,6%), бюджеттік мекемелерде (16,7%) немесе мемлекеттік қызметте (13,5%) еңбек етеді.

- Қазіргі кезде ауылдық жерлерде ең көп таралған отбасы типі – нуклеарлы отбасы, оларда негізгі отбасылық құндылықтар – үлкенге де, кішіге де құрмет көрсету (63,9%), салт-дәстүрлерді құрметтеу және сақтау (41%), махаббат, бір-біріне мейірімділік (37,4%). Сонымен қатар, дін ауыл тұрғындары үшін өмірдің маңызды аспектісі болып саналады.

Экономикалық сипаты

- Көп ауыл отбасы үшін негізгі табыс көзі еңбекақы болып табылады – барлық сұралғандардың жартысынан көбі (63,5%) дәл осы табыс көзі есебінен күн көреді. Респонденттердің тағы 11,3% негізгі табыс көзі ретінде еңбек-ақы мен қосымша табысты көрсетті. Шамамен әрбір төртінші респондент зейнетқақыға өмір сүреді. Жеке қосалқы шаруашылықтан түскен табысқа респонденттердің 13,8% күн көреді. 5,9% негізгі күнкөріс көзі – жеке кәсіпкерлік қызметтен түсетін кіріс.

- Негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда, ауыл отбасыларының жартысынан көбінің жинақтары жоқ және бір ай ғана табыссыз өмір сүре алады. Дәл осындай жағдайда әрбір бесінші респондент өз жинақтарын пайдалана отырып үш айға дейін өмір сүре алады. Респонденттердің тек 5,9% ғана 6 ай ішінде негізгі кіріс көзінсіз жинақтарын пайдалана алады.

- Ауыл отбасынан шыққан респонденттердің 77,6% қосымша жинақтар жасау мүмкіндігіне ие емес, бұл ретте олардың 1,6% тұрақты түрде қарызға өмір сүреді; 11,8% респонденттердің табысы азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге қалмайды; респонденттердің ең кең тараған тобы (64,2%) тек қажетті азық-түлік пен киім сатып ала алады және коммуналдық қызметтерді төлей алады.

- Респонденттердің тек 6,3% кезкелген нәрсені қиындықсыз сатып

алуға қол жеткізе алады. Тағы 14,3% ұзақ мерзімді қолданатын тауарлардың көпшілігін сатып ала алады.

- Ауыл отбасылары үшін табыстың негізгі көздері еңбекақы (63,5%), жеке қосалқы шаруашылықтан түскен табыс (13,8%) және зейнетақы, шәкіртақы (23,4%), әлеуметтік жәрдемақы (7,4%) түріндегі мемлекеттік төлемдер болып табылады.

- Респонденттердің 90,7% отбасылық бюджеті ең алдымен азық-түлік сатып алуға жұмсалады. Респонденттердің 46,8% ең алдымен коммуналдық төлемдерді, ал 42,5% несие төлейді. Әрбір бесінші респондент жылыту үшін отын, оннан бір бөлігі малға жем, топыраққа тыңайтқыш сатып алады. Респонденттердің тек 8,8% ғана балаларының оқуы үшін төлейді.

- Респонденттердің 78,1% жеке баспанасы бар, ал 17,9% сұралған өз отбасымен ата-аналарымен немесе туыстарымен бірге тұрады. Жалға алынған тұрғын үйде тұратын респонденттердің үлесі 8% құрады.

- Респонденттердің 38,1% тамақтанумен байланысты ешқандай қиындық жоқ. Әрбір екінші респондент өз отбасының тамақтануын жақсы деп бағалайды. Сұралғандардың 8,1% нашар тамақтанады немесе көбінесе тамақ жетіспейді, 0,3% кейде аш болады.

- Сұратылған отбасылардың көпшілігінің денсаулық жағдайы «жақсы» және «қанағаттанарлық» ретінде сипатталады (қосындысы – 88,2%).

Әлеуметтік сипаты

- Респонденттердің басым көпшілігі отбасылық өміріне қанағаттанады (93,2%), ал отбасылық өмір респонденттердің 66,3% толығымен қанағаттандырады.

- Респонденттердің 40,9% отбасыларында ешқандай конфликт болмайтынын мәлімдеді. Қалған бөлігі үшін

отбасылық конфликтінің ең жиі себептері – материалдық (32,2%) және тұрмыстық себептер (31,2%).

- Респонденттердің көбі (74,2%) балаларды тәрбиелеу кезінде күш қолдануды орынсыз деп ұйғарса, әрбір бесінші респондент шапалақ беру орынды деп санайды. Балаларды физикалық

жазалауды мақұлдайтындардың үлесі 3,2% құрайды, бірақ іс жүзінде бұл көрсеткіш одан да көп болуы мүмкін.

- Жұмыссыздықтың жоғары деңгейі, еңбек қызметінің тар сипаттамасы, перспективаның жоқтығы ауыл отбасыларының қалаларға ұмтылуына алып келеді. Респонденттердің 27,4% балаларды оқыту (37,2%), жұмыспен қамту (34,2%) және жаңа мүмкіндіктерді іздеу (29,5%) мәселелерін шешу үшін қалаға көшуге ниетті. Адамдардың қалаға әлі

көшіп кетпеуінің басты себебі – қалада баспананың жоқтығы және оны сатып алудың қол жетімсіздігі (71,2%).

- Қазақстандағы ауыл балаларының тек 26,5% ғана қосымша сабақтар мен үйірмелерге барады. Балалардың қосымша білім беру ұйымдарына бармауының негізгі себептері – ауылдарда қосымша білім беру инфрақұрылымының жоқтығы (44,4%) және қосымша сабақтар ақысын төлеуге қаражаттың болмауы (16,1%).

Мемлекеттік қолдау туралы хабардар болу

- Респонденттердің 63,3% Қазақстандағы отбасыларға көрсетілетін әлеуметтік қолдау деңгейіне көңілдері толады.

- Ауыл отбасылары отбасыларды қолдау жөніндегі мемлекеттік шаралар туралы (босануға, бала күтіміне, көп балалы аналарға жәрдемақы, жүктілік және босануға төлемдер, бала күтімі бойынша демалыстар) жақсы хабардар, бірақ олар республикалық ауқымдағы мемлекеттік бағдарлама-

лар туралы нашар біледі («Нұрлы Жер», «Еңбек», ПРР, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту бағдарламасы және т.б.), сонымен қатар тұрғындардың мемлекеттік бағдарламаларға қатысу деңгейі төмен.

- Өңірлер бөлінісінде Қарағанды, Павлодар, Солтүстік Қазақстан және Қызылорда облыстарының тұрғындары мемлекеттік бағдарламалар туралы ақпараттанудың төмен деңгейін көрсетті.

Ауыл отбасының проблемалары мен қажеттіліктері

- Ауыл отбасын негізгі 3 проблема мазалайды: материалдық (еңбекақының төмендігі, ақшаның жетіспеушілігі) – 50,1%, тұрғын үй-тұрмыс жағдайы (31,7%) және жұмыспен қамту проблемалары (14,6%).

- Ауылдардың қолданыстағы және біртіндеп қысқарып жатқан әлеуметтік инфрақұрылымы ауыл тұрғындарының өмір сапасына ықпал етеді. Ауыл тұрғындары жолдардың сапасына, ғимараттардың, жиһаздардың, мектептердегі спорттық құрылыстардың жағдайына ең төменгі бағаларын берді. Мектепке дейінгі мекемелердің жұмысына келетін болсақ, ауыл тұрғындары мектепке дейінгі білім беру жүйесінің негізгі проблемасын мектепке дейін-

гі мекемелерге баланы орналастыру қиындықтарынан көреді.

- Негізінен Қостанай, Түркістан, ШҚО, СҚО және Ақмола облыстарында тұратын 12,7% респондентің ауыз суға қолжетімділігі жоқ. Алматы және Түркістан облыстарының респонденттері өз елді мекендерінде ауыз судың өте төмен сапасы (19,8%) туралы мәлімдеді.

- Ауылдық жерлерде бос уақытты өткізу мүмкіндіктерін қарастыра отырып, сауалнама мәліметтеріне сәйкес респонденттердің 23,% өздерінің елді мекендерінде әлеуметтік-мәдени мақсаттағы объектілер жоқ екенін (Ақмола, Алматы, Атырау, Түркістан, Қостанай, Қарағанды және БҚО облыстарының

бірқатар аудандары) және 22,7% респондент осы облыстармен қатар Павлодар облысын қоса алғанда, өз ауылында спорттық және сауықтыру мекемелерінің жоқ екенін хабарлады.

- Респонденттердің 27% қандай да бір көмекке мұқтаж емес. Қандай да бір көмекті қажет ететін респонденттердің

үлесі – 63,0%. Мәселен, 37,9% үшін мемлекеттен материалдық, 16,7% үшін жұмысқа орналасу бойынша көмекке мұқтаж, респонденттердің 13,7% тұрғын үй жағдайын жақсарту бойынша көмекке үміттенеді, ал 12,4% мемлекеттен әлеуметтік қолдау алуға мүдделі.

ҰСЫНЫСТАР

Қорытындылай келе, Қазақстандағы ауыл отбасылары дәстүрлі өмір салтының өзгерту, ауылшаруашылық өндіріс қарқынының құлдырауы, жұмыссыздық және әлеуметтік инфрақұрылым нысандарының қысқаруы жағдайында қиын жағдайға тап болғанын атап өтуге болады. Тұрақты әлеуметтік-экономикалық дағдарыс жағдайындағы қазақстандық орташа статистикалық ауыл отбасы, қанағаттанарлықсыз әлеуметтік-экономикалық жағдаймен сипатталады, бұл отбасы мүшелерінің денсаулығына, өмір сүру сапасына, балалардың білім траекторияларына және отбасындағы психологиялық климатқа ықпал етеді.

Әлеуметтанулық талдау төмендегі шаралар арқылы ауыл отбасының өмір сүру сапасын жедел жақсартудың қажеттілігін көрсетті:

1. Ауылда жұмыспен қамтуды қолдау шаралары жұмыс орындарын құруды, ауылшаруашылық несиелендіру бағдарламаларына қатысу үшін жағдайларды жеңілдетуді және жеке мекемелерде жалақыны индекстеудің міндетті тәжірибесін енгізуді қамтуы қажет.

2. Зерттеу көрсеткендей, мемлекет қабылдаған шаралар ауыл халқының өмір сүру сапасын жақсарту үшін жеткіліксіз. Мемлекеттік бағдарламалардың басты проблемасы – ауыл халқы арасында ақпараттанудың төмен деңгейі. Бұл ретте халық бала туумен байланысты барлық отбасы-

ларға көрсетілетін отбасын қолдау шаралары – жәрдемақылар, демалыстар, төлемдер туралы жақсы ақпараттанған. Осы қолдау шараларының ерекшелігі – олар проактивті режимде көрсетіледі. Басқаша айтқанда, мемлекеттің өзі азаматтарға мемлекеттік қызметті ұсынады. Бұдан мемлекеттік бағдарламаларға қатысты да мемлекеттік қызмет көрсетудің проактивті әдістерін қолдану ұсынылады.

3. Ауыл отбасының 22% жеке баспанасы жоқ. Ауылдық елді мекендерді тұрғын үйді несиелендіру бағдарламаларына қосу қазақстандық ауыл тұрғындарының баспана мәселесін шешіп қана қоймай, ауыл-қала бағыты бойынша көші-қон үрдістерінің күшеюін және урбандалу қарқынын ескере отырып, азаматтардың осы санаты үшін көші-қонды тежеуші фактор ретінде қызмет етеді.

4. Ауылдағы әлеуметтік инфрақұрылым объектілері де жіті назар аударуды талап етеді. Атап айтқанда, автомобиль жолдары, білім беру мекемелерінің жай-күйі әрбір ауылдық елді мекенде күрделі жөндеуді және қайта жаңартуды талап етеді.

5. Қосымша білім беру инфрақұрылымының болмауына байланысты ауыл отбасыларындағы балалар тек ақыл-ойды дамытып қана қоймай, өмірлік маңызды дағдыларды игеруге, практикалық зияткерлікті дамытуға ықпал ететін үйірмелерге, секцияларға қатыса алмайды. Осыған

байланысты, ауыл мектептерінің оқушыларына балаларға қосымша білім беруді қамтамасыз ететін мекемелердің муниципалды желісін құру арқылы бүкіл ауданның білім беру ұйымдарының қызметтерін пайдалануға мүмкіндік беру ұсынылады. Желі мекемелері арасындағы көлік қатынасы мәселесін педагогикалық және балалар ұжымдары үшін мобильді (көліктік) жылжымалы нысандарды құру арқылы шешуге болады. Бұдан басқа, ауыл балалары үшін қосымша білім беру қызметтерін кеңейту жылжымалы ресурстық орталықтарды құру, қашықтықтан оқыту бағдарламалары

бойынша оқыту арқылы мүмкін болады.

6. Ауыл халқының мәдени бос уақытын өткізу мүмкіндіктерін қалыптастыру және кеңейту мақсатында мәдени мекемелері жоқ елді мекендерге қызметтер кешенін (мәдени-демалыс, кітапхана, ақпараттық, көрме) ұсыну, ашық алаңдарда бұқаралық іс-шаралар өткізу үшін сахна-трансформермен, дыбыс, жарық және бейне жабдығымен жарақтандырылған жылжымалы көпфункционалық мәдени орталықтың (автоклубтың) шығуын көздеу ұсынылады.

ХАЛЫҚТЫ ЖАППАЙ СҰРАУҒА АРНАЛҒАН САУАЛНАМА

Сауалнама № _____

Аудан _____

Облыс _____

Ауыл _____

СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ ӨМІР ТӘЖІРИБЕҢІЗ БАР МА?

1. Жоқ, мен бойдақпын/тұрмыс құрмағанмын, балаларым жоқ ----- СҰРАУДЫ АЯҚТАУ
2. Иә, тіркелген некеде тұрамын
3. Иә, тіркелмеген некеде тұрамын
4. Иә, мен бойдақпын/тұрмыс құрмағанмын, бірақ балаларым бар
5. Иә, ажырасқанмын
6. Иә, жесірмін

1. ОТБАСЫЛЫҚ ӨМІРГЕ ҚАНАҒАТТАНУ**1. СІЗ ҚАНДАЙ ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҰСТАНАСЫЗ?**

(ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Үлкенге де, кішіге де құрмет көрсету
 2. Салт-дәстүрлерді құрметтеу және сақтау
 3. Махаббат, бір-біріне мейірімділік
 4. Сенімге негізделген қарым-қатынас
 5. Өзара көмек, жауапкершілік
 6. Адалдық
 7. Шынайылық
 8. Өзара түсіністік
 9. Өз іс-әрекеттері үшін жауапкершілік
 10. Патриархалды өмір салты (ер адам – отбасын басқарушы)
 11. Көп балалы болу
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

2. СІЗ ОТБАСЫ МҮШЕЛЕРІНІҢ ҚАЙСЫСЫМЕН БІР ШАҢЫРАҚ АСТЫҢДА ТҰРАСЫЗ?

(КЕЗ КЕЛГЕН ЖАУАП САНЫ)

1. Жұбайыммен
2. Келініммен/күйеу баламмен
3. Баламмен/балаларыммен
4. Немерем/немерелеріммен
3. Ата-анаммен (күйеуімнің/әйелімнің)
4. Атаммен/әжеммен (күйеуімнің/әйелімнің)
4. Ағаммен/әпкеммен (күйеуімнің/әйелімнің)
5. Басқа туысқандар (КӨРСЕТІҢІЗ) _____

3. СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ ӨМІРІҢІЗГЕ КӨҢІЛІҢІЗ ТОЛАДЫ МА?

(БІР ЖАУАП)

1. Иә, отбасылық өміріме көңілім толығымен толады
2. Иә, отбасылық өміріме көңілім толады деуге болады

3. Отбасылық өміріме көңілім толмайды деуге болады
 4. Отбасылық өміріме мүлдем көңілім толмайды
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

4. ОТБАСЫҢЫЗДАҒЫ ҰРЫС-КЕРІС КӨБІНЕСЕ ҚАНДАЙ СЕБЕПТЕРГЕ БАЙЛАНЫСТЫ БОЛАДЫ? (ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Материалдық жағдай, ақшаның жетіспеушілігі
 2. Тұрмыстық себептер
 3. Балаларды тәрбиелеу бойынша келіспеушіліктер
 4. Бірге уақыт өткізудің болмауы
 5. Ерлі-зайыптылардың біреуінің ауыр жұмысына байланысты жанжалдар
 6. Отбасының басқа мүшелерінің, туыстардың отбасы өміріне араласуы
 7. Ерлі-зайыптылардың біреуінің алкогольдік ішімдіктерді, есірткі заттарын пайдалануы
 8. Ерлі-зайыптылардың біреуінің опасыздығы немесе одан күдіктенуі
 9. Жыныстық қатынасқа қанағаттанбау
 10. Кез-келген отбасы мүшесінің эмоционалды тұрақсыздығы (ашуланшақтық, агрессивтілік)
 11. Ерлі-зайыптылар, ата-аналар мен балалар арасындағы қызығушылықтардың әртүрлі болуы
 12. Біздің отбасымызда ұрыс-керістер болмайды
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

5. ОТБАСЫҢЫЗДЫҢ НЕГІЗГІ МАҢЫЗДЫ ПРОБЛЕМАЛАРЫН КӨРСЕТІҢІЗ? (ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Материалдық (жалақының аздығы, ақшаның жетіспеушілігі)
 2. Тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар
 3. Білім беру саласында (ЖОО, колледждерде оқу ақысын төлеу мүмкіндігінің болмауы және т.б.)
 4. Балаларды тәрбиелеу мәселелері
 5. Отбасындағы міндеттерді бөлу
 6. Бірге демалу мүмкіндігінің болмауы
 7. Секциялардың, үйірмелердің балаларға қол жетімсіздігі
 9. Медициналық қызмет көрсетудің қол жетімсіздігі
 10. Жұмысқа орналасудың қиындығы
 11. Кәсіпкерлікті жүргізудегі проблемалар
 12. Тамақтану сапасы проблемасы
 13. Туыстардың отбасылық өмірге араласуы, бақылауы
 14. Алкогольге/есірткіге тәуелділік
 15. Құмар ойындарға салыну
 16. Отбасы мүшелерінің бірінің қол жұмсауы
 17. Балаларды физикалық жазалау
 18. Отбасы мүшелерінің моральдық-психологиялық зорлық-зомбылық көрсетуі
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

6. СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ ҚАЛАЙ ТАМАҚТАНАДЫ? (БІР ЖАУАП)

1. Өте жақсы, біз азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналмаймыз
 2. Жақсы, біз сирек жағдайларда ғана азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз
 3. Нашар, біз көбінесе азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз
 4. Өте нашар, аш қалатын күндер де болады
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

7. КАРАНТИН ШАРАЛАРЫН ЕНГІЗУГЕ БАЙЛАНЫСТЫ ОТБАСЫҢЫЗДАҒЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙ ӨЗГЕРДІ МЕ? (БІР ЖАУАП)

1. Біз бір-бірімізге жақын бола түстік
 2. Біз бір-бірімізбен СИРЕК ұрысатын болдық
 3. Біз бір-бірімізбен ЖИІ ұрыса бастадық
 4. Отбасымызда қатыгездік көрсету фактілері болды
 5. Ештеңе өзгерген жоқ
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

2. ОТБАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

8. ОТБАСЫҢЫЗДЫҢ НЕГІЗГІ ТАБЫС КӨЗІ НЕДЕ? (КЕЗ КЕЛГЕН ЖАУАП САНЫ)

1. Жалақы есебінен күн көреміз
 2. Жалақыға өмір сүреміз және қосымша табыс көзі бар
 3. Өзіміздің кәсіпкерлік қызметімізден түскен табысқа өмір сүреміз
 4. Жеке қосалқы шаруашылықтан түскен табысқа өмір сүреміз (мал өсіру, сатуға көкөніс/жеміс өсіру, т.б.)
 5. Кездейсоқ табыстарға өмір сүреміз
 6. Жәрдемақылар, әлеуметтік төлемдер есебінен өмір сүреміз
 7. Зейнетақы, шәкіртақы есебінен өмір сүреміз
 8. Туыстардың материалдық көмегіне жүгінеміз
 9. Қамқор адамдардың, еріктілердің көмегінің арқасында күн көріп жүрміз
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

9. ОТБАСЫҢЫЗ ҚАЙДА ТҰРАДЫ? (БІР ЖАУАП)

1. Жеке пәтер/үй
 2. Жалға алынған тұрғын үй
 3. Жатақхана/коммуналдық тұрғын үй
 4. Ата-анамыздың үйінде (күйеуімнің/әйелімнің)
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

10. ОТБАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТАБЫС КӨЗІ (ЖАЛАҚЫ, БИЗНЕСТЕН ТҮСЕТІН ТАБЫС ЖӘНЕ Т.Б.) ЖОҒАЛҒАН ЖАҒДАЙДА, ҚОЛАЙЛЫ ӨМІР СҮРУ ДЕҢГЕЙІН САҚТАЙ ОТЫРЫП, СІЗ ҚАНША УАҚЫТ ӨМІР СҮРЕ АЛАСЫЗ? ? (БІР ЖАУАП)

1. Біздің жинаған ақшамыз жоқ немесе бір айға ғана жетеді
 2. Үш айға дейін жетеді
 3. Алты айға дейін жетеді
 4. Алты айдан аса уақытқа жетеді
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

11. СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ БЮДЖЕТ БІРІНШІ КЕЗЕКТЕ НЕГЕ ЖҰМСАЛАДЫ? (ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Азық-түлік сатып алуға
2. Несие (-лер) төлеуге
3. Оқу ақысын төлеуге
4. Коммуналдық қызметтерді төлеуге

5. Жылыту үшін отын сатып алу (көмір, отын, т.б.)
 6. Киім сатып алуға
 7. Іс-шараларға (тойлар, отбасылық мейрамдар)
 8. Мал азығын/топыраққа тыңайтқыш сатып алуға
 9. Қосалқы жапсыра салынған қора салуға (сарайлар, қашалар, гараждар және т.б.)
 10. Арнайы техниканы (трактор, суару жүйелері және т.б.), қызметті сатып алу
 11. Жалдамалы пәтер ақысына
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

12. СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ БІРІНШІ КЕЗЕКТЕ ҚАНДАЙ КӨМЕККЕ МҰҚТАЖ? (ЕКІ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Мемлекеттен материалдық көмекке (ақшалай төлемдер, жәрдемақылар, субсидиялар және т.б.)
 2. Мемлекеттің әлеуметтік қолдауына (балабақшаға жеңілдіктер, тегін тамақтану/жол жүру және т.б.)
 3. Қоғамдық ұйымдар мен қарапайым азаматтардан қайырымдылық көмекке (киім, тамақ өнімдері)
 4. Жұмысқа орналастыру бойынша көмекке
 5. Кәсіпкерлікті жүргізуге және бизнесті дамытуға қолдау көрсетуге
 6. Тұрғын үй жағдайын жақсартуға
 7. Маманның психологиялық көмегіне
 8. Ешқандай көмекке мұқтаж емес
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

13. КАРАНТИН ШАРАЛАРЫН ЕНГІЗУ ОТБАСЫҢЫЗДЫҢ МАТЕРИАЛДЫҚ ӘЛ-АУҚАТЫНА ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТТІ? (БІР ЖАУАП)

1. Қолайлы, біз жақсы өмір сүре бастадық
 2. Ешқандай әсер етпеді, біздің қаржылық жағдайымыз өзгеріссіз қалды
 3. Жағымсыз, отбасымыздың қаржылық жағдайы айтарлықтай нашарлады
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

3. БАЛАЛАРДЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАУ ЖӘНЕ ТӘРБИЕЛЕУ

14. СІЗДЕ ҚАНША КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАН (18 ЖАСҚА ТОЛМАҒАН) БАЛА БАР? (БІР ЖАУАП)

1. Бір бала
2. Екі бала
3. Үш бала
4. Төрт және одан көп бала
5. Балам жоқ -----№24 СҰРАҚҚА КӨШУ

15. ОТБАСЫҢЫЗБЕН БОС УАҚЫТЫҢЫЗДЫ ҚАЛАЙ ӨТКІЗЕСІЗ? (ЕКІ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Отбасы ортасында, туыстар және достармен кездесу (отбасылық мейрамдар және т.б.)
 2. Белсенді демалыс (балық аулау, көкпар, спорттық ойындар және т.б.)
 3. Кітап оқу, қолөнермен айналысу
 4. Теледидар көру, интернетте отыру
 5. Қалаға сапар
 6. Өркім өз ісімен айналысады
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

16. СІЗДІҢ БАЛАЛАРЫҢЫЗ КӨБІНЕСЕ УАҚЫТТАРЫН ҚАЛАЙ ӨТКІЗЕДІ?
(ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Таза ауада белсенді ойындарды ойнайды, серуендейді
 2. Кітап оқиды
 3. Сурет салады, қолөнермен айналысады, қолдан бұйымдар жасайды
 4. Спорт секцияларындағы сабақтарға қатысады
 5. Қызығушылық бойынша үйірмелерге, клубтарға барады
 6. Мобильді құрылғыларда, компьютерде, ойын приставкаларында және т.б. ойын ойнайды
 7. Кино, мультфильмдер және басқа бейнеконтенттер көреді
 8. Әлеуметтік желілерде отырады
 9. Үй шаруашылығына көмектеседі
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

17. БАЛАЛАРЫҢЫЗ ҚОСЫМША САБАҚТАРҒА, ҮЙІРМЕЛЕРГЕ ҚАТЫСАДЫ МА?
(БІР ЖАУАП)

1. Иә _____ №19 СҰРАҚҚА КӨШУ
2. Жоқ

18. БАЛАЛАРЫҢЫЗ ҚАНДАЙ СЕБЕПКЕ БАЙЛАНЫСТЫ ҚОСЫМША САБАҚТАРҒА, ҮЙІРМЕЛЕРГЕ ҚАТЫСПАЙДЫ ? (БІР ЖАУАП)

1. Қосымша сабақтар мен үйірмелердің ақысын төлеуге ақша жоқ
 2. Біздің кенттегі/ауылдағы қосымша сабақтар мен үйірмелер балаға қызық емес
 3. Біз тұратын жерде балаларға арналған қосымша сабақтар мен үйірмелер жоқ
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

19. СІЗДІҢ БАЛАҢЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕНІ КЕЛЕСІ СИПАТТАМАЛАРҒА СӘЙКЕС БАҒАЛАҢЫЗ: (әр жолға бес балдық шкала бойынша бір жауапты белгілеңіз, мұнда «1» – өте төмен баға, «5» – өте жоғары баға, «99» – жауап беруге қиналамын)

		Өте төмен				Өте жоғары	Ж.б.қ
1	Балалармен өткізілетін сабақтың сапасы, тәрбиешілер мен оқытушылардың біліктілігі	1	2	3	4	5	(99)
2	Ғимараттың, жиһаздың және т.б. жай-күйі	1	2	3	4	5	(99)
3	Балалармен өткізілетін қосымша сабақтар саны	1	2	3	4	5	(99)
4	Балабақшаға орналасудың қиындығы	1	2	3	4	5	(99)
5	Балабақшаның беделі, абыройы	1	2	3	4	5	(99)
6	Баланы күтіп-бағу бағасының қолжетімділігі	1	2	3	4	5	(99)
7	Тамақтану сапасы	1	2	3	4	5	(99)
8	Мектепке дайындау	1	2	3	4	5	(99)
9	Бала күтімі	1	2	3	4	5	(99)
(96)	Менің мектепке дейінгі мекемеге баратын балаларым жоқ						

20. СІЗДІҢ БАЛАҒЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПТІҢ ҚЫЗМЕТІН КЕЛЕСІ СИПАТТАМАЛАРҒА СӘЙКЕС БАҒАЛАҒЫЗ: (әр жолға бес балдық шкала бойынша бір жауапты белгілеңіз, мұнда «1» – өте төмен баға, «5» – өте жоғары баға, «99» – жауап беруге қиналамын)

		Өте төмен				Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Білім сапасы	1	2	3	4	5	(99)
2	Тәрбие сапасы	1	2	3	4	5	(99)
3	Ғимараттың, жиһаздың, спорттық ғимараттың жағдайы	1	2	3	4	5	(99)
4	Қауіпсіздік	1	2	3	4	5	(99)
5	Педагогикалық ұжым	1	2	3	4	5	(99)
6	Мұғалім мен оқушының өзара іс-қимылы	1	2	3	4	5	(99)
(96)	Менің оқушы балаларым жоқ						

21. СІЗ БАЛАЛАРДЫҢ БІЛІМ АЛУЫНА АҚША ҚАРАЖАТТАРЫН ЖИНАҚТАЙСЫЗ БА?
(КЕЗ КЕЛГЕН ЖАУАП САНЫ)

1. Иә, үнемделген ақшаны жинап, үйде сақтаймыз
 2. Иә, банкке білім беру жинақтау депозитіне саламыз
 3. Иә, болашақта балалар білім алуы үшін сататын мал өсіреміз
 4. Иә, болашақта балалар білім алу үшін жылжымайтын мүлікке инвестиция саламыз
 5. Жоқ, жинақтауға қаражат жетпейді
 6. Жоқ, біз оқуға грант аламыз деп үміттенеміз
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

22. СІЗ БАЛАНЫ ТӘРБИЕЛЕУДЕ КҮШ ЖҰМСАУ ОРЫНДЫ ДЕП ЕСЕПТЕЙСІЗ БЕ?
(БІР ЖАУАП)

1. Иә, мен балаларды физикалық жазалау орынды деп санаймын
 2. Иә, көтенінен шапалақпен жай ғана тартып жіберу орынды деп санаймын
 3. Жоқ, күш жұмсау орынсыз деп санаймын
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

23. БАЛАЛАРЫҢЫЗБЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА СІЗДІ НЕ АЛАҢДАТАДЫ?
(ЕКІ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Сенімнің жоқтығы
 2. Балалардың бір-біріне қамқорлықтарының жоқтығы
 3. Ата-аналардың назары үшін балалардың өзара күресі
 4. Балалармен сөйлесуге уақыттың болмауы
 5. Тіл алмаушылық
 6. Балалармен ортақ қызығушылықтардың жоқтығы
 7. Ештеңе алаңдатпайды
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

4. МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ ТУРАЛЫ ХАБАРДАРЛЫҚ ДЕНГЕЙІ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРДЫҢ ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАУ

24. АУЫЛДЫҚ ОТБАСЫЛАРДЫ ҚОЛДАУ БОЙЫНША ҚАНДАЙ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ/ШАРАЛАРДЫ БІЛЕСІЗ, ЕСТІДІҢІЗ ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚАТЫСТЫҢЫЗ (ӘР ЖОЛ БОЙЫНША ЖАУАП ТАҢДАУ)

	Мемлекеттік бағдарламалар/шаралар	Бір нәрсе естідім	Жақсы білемін, бірақ қатыспадым	Білемін, қатыстым	Ештеңе білмеймін, естіген жоқпын
1	Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын субсидиялау және т.б.)	1	2	3	4
2	Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы	1	2	3	4
3	Өңірлерді дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы	1	2	3	4
4	«Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы	1	2	3	4
5	«Бизнестің жол картасы – 2025» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	1	2	3	4
6	«Дипломмен ауылға!» бағдарламасы	1	2	3	4
7	Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған жол картасы	1	2	3	4
8	Тұрғын үй-коммуналдық дамудың 2020 – 2025 жылдарға арналған «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы (сатып алу құқығынсыз жалға берілетін тұрғын үй, ЖТҚ үшін жер учаскесін беру)	1	2	3	4
9	Атаулы әлеуметтік көмек	1	2	3	4
10	Бала туғанда берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақы	1	2	3	4
11	Жүктілікке және босануға байланысты жәрдемақы	1	2	3	4
12	Баланың бір жасқа толғанға дейінгі күтімі бойынша әлеуметтік жәрдемақы	1	2	3	4
13	Көп балалы аналарға төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы	1	2	3	4
14	Жүктілікке және босануға байланысты демалыс	1	2	3	4

25. СІЗ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТТІ ҚАНДАЙ АҚПАРАТ КӨЗДЕРІНЕН АЛАСЫЗ? (КЕЗ КЕЛГЕН ЖАУАП САНЫ)

1. Теледидар
 2. Интернет-сайттар
 3. Әлеуметтік желілер (инстаграм, фейсбук, т.б.)
 4. Радио
 5. Көшедегі хабарландырулар
 6. Газеттер
 7. Достарымнан/таныстарымнан
 8. Ештеңе білмеймін, қызықпаймын
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

26. СІЗДІҢ ҚАЗАҚСТАҢДАҒЫ ОТБАСЫН ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ ДЕҢГЕЙІНЕ КӨҢІЛІЗ ТОЛАДЫ МА? (БІР ЖАУАП)

1. Иә, көңілім толады
 2. Көңілім толады деуге болады
 3. Көңілім толмайды деуге болады
 4. Жоқ, көңілім толмайды
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

27. АУДАН ОРТАЛЫҒЫНДАҒЫ КЕЛЕСІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРЫЛЫМДАРДЫҢ ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАҢЫЗ: (әр жолға бес балдық шкала бойынша бір жауапты белгілеңіз, мұнда «1» - өте төмен баға, «5» - өте жоғары баға, «99» - жауап беруге қиналамын)

		Өте төмен				Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Әкімдік (Ауыл шаруашылығы бөлімі, Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі, Кәсіпкерлік және өнеркәсіп бөлімі, Білім бөлімі және т.б.)	1	2	3	4	5	(99)
2	«Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КеАҚ (ХҚКО)	1	2	3	4	5	(99)
3	Ауданның мемлекеттік мұрағаты	1	2	3	4	5	(99)
4	Аудандық сот	1	2	3	4	5	(99)
5	Прокуратура	1	2	3	4	5	(99)
6	Ішкі істер органдары (учаскелік полиция инспекторы, ювеналдық полиция учаскелік инспекторы және т.б.)	1	2	3	4	5	(99)
7	Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық	1	2	3	4	5	(99)

28. ССІЗ ӨЗІҢІЗ ТҰРАТЫН ЕЛДІ МЕКЕНДЕ МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАР ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ ТАРАПЫНАН ӨЗ ҚЫЗМЕТТІК МІНДЕТТЕРІНЕ АДАЛ ҚАРАМАУДЫҢ ҚАНДАЙ ТҮРІМЕН КЕЗДЕСТІҢІЗ? (ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Пара алу
 2. Қызмет бабын асыра пайдалана отырып қызмет көрсету
 3. Мемлекеттік қаражатты мақсатсыз пайдалану
 4. Негізсіз жеңілдіктер мен артықшылықтар беру
 5. Отбасылық, туыстық байланыстар
 6. Ондай фактілер орын алмады
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

5. АУЫЛ ОТБАСЫЛАРЫНЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ

29. СІЗ ӨЗІҢІЗДІҢ ДЕНСАУЛЫҚ ЖАҒДАЙЫҢЫЗДЫ ҚАЛАЙ БАҒАЛАЙСЫЗ? (БІР ЖАУАП)

1. Жақсы
 2. Қанағаттанарлық
 3. Қанағаттанарлықсыз
 4. Нашар
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

30. ОТБАСЫ МҮШЕЛЕРІНІҢ (СІЗ, ЖҰБАЙЫҢЫЗ, БАЛАЛАРЫҢЫЗ) ДЕНСАУЛЫҒЫНА ҚАТЫСТЫ ҚАНДАЙ ПРОБЛЕМАЛАР ЖИІ КЕЗДЕСЕДІ? (КЕЗ КЕЛГЕН ЖАУАП САНЫ)

1. Жиі суық тию
 2. Созылмалы аурулардың мерзімді өршуі
 3. Белгіленген диагнозсыз жалпы дімкәстік (шаршау, әлсіздік, апатия)
 4. Депрессия
 5. Бізде денсаулыққа қатысты проблемалар жоқ
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

31. СІЗ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҰСТАНАСЫЗ БА (ДҰРЫС ТАМАҚТАНУ, ЖАТТЫҒУ, СПОРТ, ЖАМАН ӘДЕТТЕРДЕН БАС ТАРТУ ЖӘНЕ Т.Б.)? (БІР ЖАУАП)

1. Иә, салауатты өмір салтын ұстанамын
 2. Кейде салауатты өмір салтын ұстанамын
 3. Ішінара салауатты өмір салтын ұстанамын
 4. Жоқ, салауатты өмір салтын ұстанбаймын
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

6. ИНФРАҚҰРЫЛЫМ МЕН ҚОРШАҒАН ОРТА САПАСЫН БАҒАЛАУ

32. СІЗ ТҰРАТЫН АУЫЛДАҒЫ/КЕНТТЕГІ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ ОБЪЕКТІЛЕРДІҢ ЖҰМЫС САПАСЫН БАҒАЛАУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ (әр жолға бес балдық шкала бойынша бір жауапты белгілеңіз, мұнда «1» - өте төмен баға, «5» - өте жоғары баға, «99» - жауап беруге қиналамын)

	Инфрақұрылымдық объектілер	Өте төмен				Өте жоғары	Бұл объект жоқ	Ж.б.қ.
1	Әлеуметтік-мәдени объектілер: мәдениет үйлері және басқа да ойын-сауық орындары	1	2	3	4	5	(94)	(99)
2	Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілері: ТКШ-мен байланысты барлық объектілер (су құбыры, кәріз, электрмен жабдықтаудың сапасы мен тарифтік есептеу саясаты және т.б)	1	2	3	4	5	(94)	(99)
3	Денсаулық сақтау объектілері: ауруханалар, емханалар, жедел жәрдем станциялары және т.б.	1	2	3	4	5	(94)	(99)
4	Білім беру мекемелері: бөбекжай, балабақша, мектеп	1	2	3	4	5	(94)	(99)
5	Бөлшек сауда кәсіпорындары: дүкендер, дүңгіршектер, супермаркеттер	1	2	3	4	5	(94)	(99)
6	Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары: дәмханалар, мейрамханалар	1	2	3	4	5	(94)	(99)
7	Спорттық және сауықтыру мекемелері: стадиондар, клубтар, алаңдар	1	2	3	4	5	(94)	(99)
8	Жолаушылар көлігі	1	2	3	4	5	(94)	(99)
9	Қаржы мекемелері: банктер, жинақ кассалары	1	2	3	4	5	(94)	(99)
10	Мобильді байланыс, интернет	1	2	3	4	5	(94)	(99)
11	Автомобиль жолдары	1	2	3	4	5	(94)	(99)

33. СІЗ ТҰРАТЫН ЕЛДІ МЕКЕНДЕ АУЫЗ СУҒА ҚОЛЖЕТІМДІЛІК БАР МА?
(БІР ЖАУАП)

1. Иә, бар
 2. Жоқ
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

34. СІЗ ТҰРАТЫН АУЫЛДАҒЫ/КЕНТТЕГІ АУЫЗ СУДЫҢ САПАСЫ МЕН АТМОСФЕРАЛЫҚ АУАНЫҢ ТАЗАЛЫҚ ДӘРЕЖЕСІН БАҒАЛАУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ (әр жолға бес балдық шкала бойынша бір жауапты белгілеңіз, мұнда «1» - өте төмен баға, «5» - өте жоғары баға, «99» - жауап беруге қиналамын)

		Өте төмен				Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Ауыз су сапасы	1	2	3	4	5	(99)
2	Атмосфералық ауаның тазалық дәрежесі	1	2	3	4	5	(99)

7. АУЫЛ ОТБАСЫЛАРЫНЫҢ МИГРАЦИЯЛЫҚ КӨНІЛ-КҮЙІ

35. ҚАЛАҒА КӨШУГЕ НИЕТИҢІЗ БАР МА?
(БІР ЖАУАП)

1. Иә
 2. Жоқ ----- D1 СҰРАҚҚА КӨШУ
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
(99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

36. СІЗДІ ҚАЛАҒА КӨШУ ТУРАЛЫ ОЙҒА ИТЕРМЕЛЕЙТІН СЕБЕП ҚАНДАЙ?
(ҮШ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Ауылдың аудан, облыс орталығынан қашықтығы
 2. Ауылдағы жұмыссыздық, жұмыспен қамту мәселелері
 3. Ауылдағы жалақының төмен болуына байланысты қаржылық проблемалардың орын алуы
 4. Қалада жаңа мүмкіндіктерді ашу
 5. Балаларды қалада оқыту
 6. Ауылдық жердің инфрақұрылымдық дамуының төмен деңгейі
 7. Ауылдық жердегі экологияның нашарлығы
 8. Ауылда бос уақытты ұйымдастырудағы қиындықтар
 9. Ауылдағы денсаулық сақтау саласындағы проблемалар, дәрігерлердің, жабдықтардың жетіспеушілігі және медициналық қызметтердің төмен сапасы
 10. Ауылда балабақшалардың жоқтығы немесе жетіспеуі
 11. Ауылда сапалы орта білім алудың қиындығы
 12. Ауылдағы жергілікті биліктің әрекетсіздігі, сыбайлас жемқорлық, бюрократия
 13. Ауылда перспективалардың жоқтығы
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
(99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

37. СІЗДІ ҚАЛАҒА КӨШУДЕН НЕ ТОҚТАТАДЫ? (ЕКІ ЖАУАПТАН АРТЫҚ ЕМЕС)

1. Қалада тұрғын үйдің жоқтығы және сатып алудың қолжетімсіздігі
2. Қалаға көшкеннен кейін туыстардың қолдауының болмауы

3. Көшуге кететін үлкен шығындар
 4. Қалада жұмыс, табыс табу үшін білімнің, қажетті дағдылардың, құзыреттердің жоқтығы
 5. Қалада жұмыстың болмауы немесе жалақысы төмен жұмыс
 6. Балалар үшін ерекше өмір салты және олардың құрдастары арасында оқу және материалдық байлық тұрғысынан жоғары бәсекелестік
 7. Жаңа өмір салтынан қорқу, өз күшіме сенімсіздік
 8. Әдеттегі өмір салтын өзгертуге ниеттің болмауы
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

СОҢЫНДА ӨЗІҢІЗ ТУРАЛЫ БІРҚАТАР АҚПАРАТПЕН БӨЛІСУІҢІЗДІ СҰРАЙМЫЗ

D1. ЖЫНЫСЫҢЫЗ: 1. Ер адам 2. Әйел

D2. ТОЛЫҚ ЖАСЫҢЫЗ НЕШЕДЕ? _____

D3.	А) СІЗДІҢ ЭТНИКАЛЫҚ ШЫҒУ ТЕГІҢІЗ (ҰЛТЫҢЫЗ) ҚАНДАЙ?	Б) ЖҰБАЙЫҢЫЗДЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ШЫҒУ ТЕГІ (ҰЛТЫ) ҚАНДАЙ?
	1. Қазақ	1. Қазақ
	2. Орыс	2. Орыс
	(98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____	(98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
		97. Жұбайым жоқ

D4. СІЗДЕР ҮЙДЕ ҚАЙ ТІЛДЕ СӨЙЛЕСЕСІЗДЕР? (БІР ЖАУАП)

1. Қазақ
 2. Орыс
 3. Екі тілде де (қазақ, орыс)
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____

D5. СІЗ ӨЗІҢІЗДІҢ САТЫП АЛУ ҚАБІЛЕТІҢІЗДІ ҚАЛАЙ БАҒАЛАЙСЫЗ? (БІР ЖАУАП)

1. Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын
2. Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды (тоңазытқыш, теледидар және т.б.) сатып алу қиынға соқпайды
3. Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды
4. Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді
5. Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді
6. (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

D6. СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗДА АЙЫНА БІР АДАМҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ОРТАША ТАБЫС ҚАНДАЙ? (АЙЫНА ТҮСЕТІН БАРЛЫҚ КІРІСТЕРДІ ЖИНАҚТАП, ОТБАСЫ МҮШЕЛЕРІНІҢ ЖАЛПЫ САНЫНА БӨЛІҢІЗ)

1. 30 000 теңгеге дейін
 2. 30 001 теңгеден 60 000 теңгеге дейін
 3. 60 001 теңгеден 100 000 теңгеге дейін
 4. 100 001 теңгеден 300 000 теңгеге дейін
 5. 350 000 теңге және одан жоғары
- (98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)

D7.	а) Біліміңіз қандай? (БІР ЖАУАП)	б) Жұбайыңыздың білімі қандай? (БІР ЖАУАП)
	1. Аяқталмаған орта	1. Аяқталмаған орта
	2. Орта	2. Орта
	3. Кәсіптік-техникалық, арнайы орта	3. Кәсіптік-техникалық, арнайы орта
	4. Аяқталмаған жоғары	4. Аяқталмаған жоғары
	5. Жоғары	5. Жоғары
		97. Жұбайым жоқ

D8.	а) Төмендегілердің қайсысы Сіздің дінге көзқарасыңызды көрсетеді? (БІР ЖАУАП)	б) Төмендегілердің қайсысы жұбайыңыздың дінге көзқарасын көрсетеді? (БІР ЖАУАП)
	1. Діншіл адаммын	1. Діншіл адам
	2. Діншіл адаммын, дінді өмірімнің маңызды аспектісі деп санаймын	2. Діншіл адам, дінді өмірінің маңызды аспектісі деп санайды
	3. Діншіл емеспін, бірақ дінді өмірдегі маңызды аспект деп санаймын	3. Діншіл емес, бірақ дінді өмірдегі маңызды аспект деп санайды
	4. Діншіл емеспін, дінді өмірдегі пайдасы жоқ аспект деп санаймын	4. Діншіл емес, дінді өмірдегі пайдасы жоқ аспект деп санайды
	5. Маған бәрібір	5. Оған бәрібір
	(98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ)	(98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ)
	(99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)	(99) Жауап беруге қиналамын (ОҚЫМАҢЫЗ)
		97. Жұбайым жоқ

D9.	а) Сіз жұмыс істейтін (қосымша табыс табатын) саланы көрсетесіз бе? (БІР ЖАУАП)	б) Сіздің жұбайыңыз жұмыс істейтін (қосымша табыс табатын) саланы көрсетесіз бе? (БІР ЖАУАП)
	1. Мемлекеттік қызметкер	1. Мемлекеттік қызметкер
	2. Бюджеттік мекемеде жұмыс жасаймын	2. Бюджеттік мекемеде жұмыс жасайды
	3. Жеке меншік салада жұмыс жасаймын	3. Жеке меншік салада жұмыс жасайды
	4. Жалдамалы қызметкерлерді тарта отырып, өзімнің жеке бизнесім бар	4. Жалдамалы қызметкерлерді тарта отырып, өзінің жеке бизнесі бар
	5. Жеке еңбек қызметі	5. Жеке еңбек қызметі
	6. Фрилансер	6. Фрилансер
	7. Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар	7. Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар
	8. Зейнеткер	8. Зейнеткер
	9. Студент	9. Студент
	10. Үй шаруасындағы әйел	10. Үй шаруасындағы әйел
	11. Жұмыссыз	11. Жұмыссыз
	12. Мүгедектігіме байланысты жұмыс жасамаймын	12. Мүгедектігіне байланысты жұмыс жасамайды
	(98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ)	(98) Басқа (ЖАЗЫҢЫЗ)
		97. Жұбайым жоқ

САУАЛНАМАҒА ҚАТЫСҚАНЫҢЫЗ ҮШІН АЛҒЫС АЙТАМЫЗ!

Біздің Нұр-Сұлтан қаласындағы телефонымыз (7172) 64 85 27

Сіз бізге қоңырау шалып, сұрақтарыңызды қоя аласыз.

Сауалнама толтырылғаннан кейін интервьюердің жұмысын бақылау үшін сауалнама жүргізуді растау мақсатында сізге қоңырау шалуымыз мүмкін. Ол үшін телефон нөміріңізді хабарлауыңызды сұраймыз

Интервьюердің аты-жөні _____
Сұрау күні _____

Интервьюердің № _____
Интервьюердің қолы _____

КОД _____ ЕНГІЗУ _____

СЫЗЫҚТЫҚ БӨЛУ КЕСТЕЛЕРІ

СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ ӨМІР ТӘЖІРИБЕҢІЗ БАР МА?

	Саны	%
Жоқ, мен бойдақпын/тұрмыс құрмағанмын, балаларым жоқ	0	0,0
Иә, тіркелген некеде тұрамын	937	78,1
Иә, тіркелмеген некеде тұрамын	98	8,2
Иә, мен бойдақпын/тұрмыс құрмағанмын, бірақ балаларым бар	10	0,8
Иә, ажырасқанмын	68	5,7
Иә, жесірмін	87	7,3

1. СІЗ ҚАНДАЙ ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҰСТАНАСЫЗ?

	Саны	%
Үлкенге де, кішіге де құрмет көрсету	766	63,9
Салт-дәстүрлерді құрметтеу және сақтау	491	41,0
Махаббат, бір-біріне мейірімділік	448	37,4
Сенімге негізделген қарым-қатынас	185	15,4
Өзара көмек, жауапкершілік	203	16,9
Адалдық	277	23,1
Шынайылық	193	16,1
Өзара түсіністік	225	18,8
Өз іс-әрекеттері үшін жауапкершілік	126	10,5
Патриархалды өмір салты (ер адам – отбасын басқарушы)	37	3,1
Көп балалы болу	41	3,4
Жоғарыда аталғанның барлығы	7	0,6
Жауап беруге қиналамын	7	0,6

2. СІЗ ОТБАСЫ МҮШЕЛЕРІНІҢ ҚАЙСЫСЫМЕН БІР ШАҢЫРАҚ АСТЫНДА ТҰРАСЫЗ?

	Саны	%
Жұбайыммен	999	83,7
Келініммен/күйеу баламмен	102	8,5
Баламмен/балаларыммен	822	68,8
Немерем/немерелеріммен	174	14,6
Ата-анаммен (күйеуімнің/әйелімнің)	213	17,8
Атаммен/әжеммен (күйеуімнің/әйелімнің)	31	2,6
Ағаммен/әпкеммен (күйеуімнің/әйелімнің)	51	4,3
Жалғыз өзім	13	1,1
Ағамның баласымен/жиенмен	3	0,3

3. СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ ӨМІРІҢІЗГЕ КӨҢІЛІҢІЗ ТОЛАДЫ МА?

	Саны	%
Иә, отбасылық өміріме көңілім толығымен толады	795	66,3
Иә, отбасылық өміріме көңілім толады деуге болады	323	26,9
Отбасылық өміріме көңілім толмайды деуге болады	56	4,7
Отбасылық өміріме мүлдем көңілім толмайды	12	1,0
Жауап беруге қиналамын	13	1,1

4. ОТБАСЫҢЫЗДАҒЫ ҰРЫС-КЕРІС КӨБІНЕСЕ ҚАНДАЙ СЕБЕПТЕРГЕ БАЙЛАНЫСТЫ БОЛАДЫ?

	Саны	%
Материалдық жағдай, ақшаның жетіспеушілігі	386	32,2
Тұрмыстық себептер	374	31,2
Балаларды тәрбиелеу бойынша келіспеушіліктер	102	8,5
Бірге уақыт өткізудің болмауы	57	4,8
Ерлі-зайыптылардың біреуінің ауыр жұмысына байланысты жанжалдар	33	2,8
Отбасының басқа мүшелерінің, туыстардың отбасы өміріне араласуы	75	6,3
Ерлі-зайыптылардың біреуінің алкогольдік ішімдіктерді, есірткі заттарын пайдалануы	31	2,6
Ерлі-зайыптылардың біреуінің опасыздығы немесе одан күдіктенуі	12	1,0
Жыныстық қатынасқа қанағаттанбау	2	0,2
Кез-келген отбасы мүшесінің эмоционалды тұрақсыздығы (ашуланшақтық, агрессивтілік)	52	4,3
Ерлі-зайыптылар, ата-аналар мен балалар арасындағы қызығушылықтардың әртүрлі болуы	32	2,7
Біздің отбасымызда ұрыс-керістер болмайды	490	40,9
Ата-ана мен балалар арасындағы түсініспеушілік	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	23	1,9

5. ОТБАСЫҢЫЗДЫҢ НЕГІЗГІ МАҢЫЗДЫ ПРОБЛЕМАЛАРЫН КӨРСЕТІҢІЗ?

	Саны	%
Материалдық (жалақының аздығы, ақшаның жетіспеушілігі)	600	50,1
Тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлар	380	31,7
Білім беру саласында (ЖОО, колледждерде оқу ақысын төлеу мүмкіндігінің болмауы және т.б.)	53	4,4
Балаларды тәрбиелеу мәселелері	98	8,2
Отбасындағы міндеттерді бөлу	62	5,2
Бірге демалу мүмкіндігінің болмауы	99	8,3
Секциялардың, үйірмелердің балаларға қол жетімсіздігі	62	5,2
Медициналық қызмет көрсетудің қол жетімсіздігі	100	8,3
Жұмысқа орналасудың қиындығы	175	14,6
Кәсіпкерлікті жүргізудегі проблемалар	36	3,0
Тамақтану сапасы проблемасы	16	1,3
Туыстардың отбасылық өмірге араласуы, бақылауы	59	4,9
Алкогольге/есірткіге тәуелділік	17	1,4
Құмар ойындарға салыну	3	0,3
Отбасы мүшелерінің бірінің қол жұмсауы	6	0,5
Балаларды физикалық жазалау	2	0,2
Отбасы мүшелерінің моральдық-психологиялық зорлық-зомбылық көрсетуі	6	0,5
Бізде проблема жоқ	74	6,2
Денсаулыққа байланысты проблемалар	1	0,1
Су сапасымен байланысты проблемалар	1	0,1
Үйге газ кіргізу қажеттілігі	2	0,2
Жауап беруге қиналамын	108	9,0

6. СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ ҚАЛАЙ ТАМАҚТАНАДЫ?

	Саны	%
Өте жақсы, біз азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналмаймыз	456	38,1
Жақсы, біз сирек жағдайларда ғана азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз	624	52,1
Нашар, біз көбінесе азық-түлік өнімдерін сатып алудан қиналамыз	97	8,1
Өте нашар, аш қалатын күндер де болады	3	0,3
Жауап беруге қиналамын	18	1,5

7. КАРАНТИН ШАРАЛАРЫН ЕНГІЗУГЕ БАЙЛАНЫСТЫ ОТБАСЫҢЫЗДАҒЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙ ӨЗГЕРДІ МЕ?

	Саны	%
Біз бір-бірімізге жақын бола түстік	250	20,9
Біз бір-бірімізбен СИРЕК ұрысатын болдық	150	12,5
Біз бір-бірімізбен ЖИІ ұрыса бастадық	109	9,1
Отбасымызда қатыгездік көрсету фактілері болды	5	0,4
Ештеңе өзгерген жоқ	662	55,4
Жауап беруге қиналамын	20	1,7

8. ОТБАСЫҢЫЗДЫҢ НЕГІЗГІ ТАБЫС КӨЗІ НЕДЕ?

	Саны	%
Жалақы есебінен күн көреміз	761	63,5
Жалақыға өмір сүреміз және қосымша табыс көзі бар	135	11,3
Өзіміздің кәсіпкерлік қызметімізден түскен табысқа өмір сүреміз	71	5,9
Жеке қосалқы шаруашылықтан түскен табысқа өмір сүреміз (мал өсіру, сатуға көкөніс/жеміс өсіру, т.б.)	165	13,8
Кездейсоқ табыстарға өмір сүреміз	77	6,4
Жәрдемақылар, әлеуметтік төлемдер есебінен өмір сүреміз	89	7,4
Зейнетақы, шәкіртақы есебінен өмір сүреміз	280	23,4
Туыстардың материалдық көмегіне жүгінеміз	28	2,3
Қамқор адамдардың, еріктілердің көмегінің арқасында күн көріп жүрміз	4	0,3
Жауап беруге қиналамын	10	0,8

9. ОТБАСЫҢЫЗ ҚАЙДА ТҰРАДЫ?

	Саны	%
Жеке пәтер/үй	934	78,1
Жалға алынған тұрғын үй	96	8,0
Жатақхана/коммуналдық тұрғын үй	0	0,0
Ата-анамыздың үйінде (күйеуімнің/әйелімнің)	164	13,7
Ата-анамыздың үйінде	2	0,2

10. ОТБАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТАБЫС КӨЗІ (ЖАЛАҚЫ, БИЗНЕСТЕН ТҮСЕТІН ТАБЫС ЖӘНЕ Т.Б.) ЖОҒАЛҒАН ЖАҒДАЙДА, ҚОЛАЙЛЫ ӨМІР СҮРУ ДЕҢГЕЙІН САҚТАЙ ОТЫРЫП, СІЗ ҚАНША УАҚЫТ ӨМІР СҮРЕ АЛАСЫЗ?

	Саны	%
Біздің жинаған ақшамыз жоқ немесе бір айға ғана жетеді	665	55,5
Үш айға дейін жетеді	248	20,7
Алты айға дейін жетеді	80	6,7
Алты айдан аса уақытқа жетеді	71	5,9
Негізгі табыс көзін жоғалтқан жағдайда, қосымша табыс көзін табамыз	4	0,3
Жауап беруге қиналамын	131	10,9

11. СІЗДІҢ ОТБАСЫЛЫҚ БЮДЖЕТ БІРІНШІ КЕЗЕКТЕ НЕГЕ ЖҰМСАЛАДЫ?

	Саны	%
Азық-түлік сатып алуға	1088	90,7
Несие (-лер) төлеуге	509	42,5
Оқу ақысын төлеуге	105	8,8
Коммуналдық қызметтерді төлеуге	561	46,8
Жылыту үшін отын сатып алу (көмір, отын, т.б.)	261	21,8
Киім сатып алуға	200	16,7
Іс-шараларға (тойлар, отбасылық мейрамдар)	62	5,2
Мал азығын/топыраққа тыңайтқыш сатып алуға	124	10,3
Қосалқы жапсыра салынған қора салуға (сарайлар, қашалар, гараждар және т.б.)	30	2,5
Арнайы техниканы (трактор, суару жүйелері және т.б.), қызметті сатып алу	11	0,9
Жалдамалы пәтер ақысына	17	1,4
Дәрі-дәрмек сатып алуға	6	0,5
Балаларға/немерелерге көмек	3	0,3
Медициналық қызметке	1	0,1
Алимент төлеуге	1	0,1
Қайырымдылық жасауға	1	0,1

12. СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗ БІРІНШІ КЕЗЕКТЕ ҚАНДАЙ КӨМЕККЕ МҰҚТАЖ?

	Саны	%
Мемлекеттен материалдық көмекке (ақшалай төлемдер, жәрдемақылар, субсидиялар және т.б.)	454	37,9
Мемлекеттің әлеуметтік қолдауына (балабақшаға жеңілдіктер, тегін тамақтану/жол жүру және т.б.)	149	12,4
Қоғамдық ұйымдар мен қарапайым азаматтардан қайырымдылық көмекке (киім, тамақ өнімдері)	46	3,8
Жұмысқа орналастыру бойынша көмекке	200	16,7
Кәсіпкерлікті жүргізуге және бизнесті дамытуға қолдау көрсетуге	93	7,8
Тұрғын үй жағдайын жақсартуда	164	13,7
Маманның психологиялық көмегіне	4	0,3
Ешқандай көмекке мұқтаж емес	324	27,0
Құжаттарды қалпына келтіруде	1	0,1
Елді мекен инфрақұрылымын жақсарту	4	0,3
Жауап беруге қиналамын	39	3,3

13. КАРАНТИН ШАРАЛАРЫН ЕНГІЗУ ОТБАСЫҢЫЗДЫҢ МАТЕРИАЛДЫҚ ӘЛ-АУҚАТЫНА ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТТІ?

	Саны	%
Қолайлы, біз жақсы өмір сүре бастадық	57	4,8
Ешқандай әсер етпеді, біздің қаржылық жағдайымыз өзгеріссіз қалды	635	53,1
Жағымсыз, отбасымыздың қаржылық жағдайы айтарлықтай нашарлады	468	39,1
Жауап беруге қиналамын	36	3,0

14. СІЗДЕ ҚАНША КӨМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАН (18 ЖАСҚА ТОЛМАҒАН) БАЛА БАР?

	Саны	%
Бір бала	272	22,8
Екі бала	266	22,3
Үш бала	143	12,0
Төрт және одан көп бала	118	9,9
Бала жоқ	394	33,0

15. ОТБАСЫҢЫЗБЕН БОС УАҚЫТЫҢЫЗДЫ ҚАЛАЙ ӨТКІЗЕСІЗ?

	Саны	%
Отбасы ортасында, туыстар және достармен кездесу (отбасылық мейрамдар және т.б.)	511	64,0
Белсенді демалыс (балық аулау, көкпар, спорттық ойындар және т.б.)	61	7,6
Кітап оқу, қолөнермен айналысу	56	7,0
Теледидар көру, интернетте отыру	305	38,2
Қалаға сапар	81	10,2
Өркім өз ісімен айналысады	154	19,3

16. СІЗДІҢ БАЛАЛАРЫҢЫЗ КӨБІНЕСЕ УАҚЫТТАРЫН ҚАЛАЙ ӨТКІЗЕДІ?

	Саны	%
Таза ауада белсенді ойындарды ойнайды, серуендейді	405	50,8
Кітап оқиды	134	16,8
Сурет салады, қолөнермен айналысады, қолдан бұйымдар жасайды	99	12,4
Спорт секцияларындағы сабақтарға қатысады	53	6,6
Қызығушылық бойынша үйірмелерге, клубтарға барады	29	3,6
Мобильді құрылғыларда, компьютерде, ойын приставкаларында және т.б. ойын ойнайды	181	22,7
Кино, мультфильмдер және басқа бейнеконтенттер көреді	287	36,0
Әлеуметтік желілерде отырады	129	16,2
Үй шаруашылығына көмектеседі	215	26,9
Менің балаларым әлі кішкентай	7	0,9
Бала ұйықтайды	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	9	1,1

17. БАЛАЛАРЫҢЫЗ ҚОСЫМША САБАҚТАРҒА, ҮЙІРМЕЛЕРГЕ ҚАТЫСАДЫ МА?

	Саны	%
Иә	212	26,5
Жоқ	588	73,5

18. БАЛАЛАРЫҢЫЗ ҚАНДАЙ СЕБЕПКЕ БАЙЛАНЫСТЫ ҚОСЫМША САБАҚТАРҒА, ҮЙРМЕЛЕРГЕ ҚАТЫСПАЙДЫ?

	Саны	%
Қосымша сабақтар мен үйірмелердің ақысын төлеуге ақша жоқ	91	16,1
Біздің кенттегі/ауылдағы қосымша сабақтар мен үйірмелер балаға қызық емес	96	17,0
Біз тұратын жерде балаларға арналған қосымша сабақтар мен үйірмелер жоқ	251	44,4
Менің балаларым әлі кішкентай	63	11,2
Карантинге байланысты үйірмелер жабық	11	1,9
Балаларым ер жетті	3	0,5
Балаларды алып бару мүмкіндігі жоқ	1	0,2
Жауап беруге қиналамын	49	8,7

19. СІЗДІҢ БАЛАҢЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕНІ БАҒАЛАҢЫЗ

	Саны	%
Менің мектепке дейінгі мекемеге баратын балаларым бар	896	74,7
Менің мектепке дейінгі мекемеге баратын балаларым жоқ	304	25,3

19. СІЗДІҢ БАЛАҢЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕНІ КЕЛЕСІ СИПАТТАМАЛАРҒА СӘЙКЕС БАҒАЛАҢЫЗ: САНЫ

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Балалармен өткізілетін сабақтың сапасы, тәрбиешілер мен оқытушылардың біліктілігі	5	37	113	154	81	37
2	Ғимараттың, жиһаздың және т.б. жай-күйі	15	38	124	150	58	32
3	Балалармен өткізілетін қосымша сабақтар саны	19	45	93	159	64	37
4	Балабақшаға орналасудың қиындығы	27	68	120	103	60	38
5	Балабақшаның беделі, абыройы	15	31	96	144	89	41
6	Баланы күтіп-бағу бағасының қолжетімділігі	4	48	140	109	78	38
7	Тамақтану сапасы	3	31	96	159	90	37
8	Мектепке дайындау	3	28	111	163	76	35
9	Бала күтімі	3	14	90	179	96	35

19. СІЗДІҢ БАЛАҢЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ МЕКЕМЕНІ КЕЛЕСІ СИПАТТАМАЛАРҒА СӘЙКЕС БАҒАЛАҢЫЗ: %

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Балалармен өткізілетін сабақтың сапасы, тәрбиешілер мен оқытушылардың біліктілігі	1,2	8,7	26,5	36,1	19,0	8,7
2	Ғимараттың, жиһаздың және т.б. жай-күйі	3,6	9,1	29,7	36,0	13,9	7,7
3	Балалармен өткізілетін қосымша сабақтар саны	4,6	10,8	22,3	38,1	15,3	8,9
4	Балабақшаға орналасудың қиындығы	6,5	16,3	28,8	24,8	14,4	9,1
5	Балабақшаның беделі, абыройы	3,6	7,5	23,1	34,6	21,4	9,9
6	Баланы күтіп-бағу бағасының қолжетімділігі	1,0	11,5	33,6	26,1	18,7	9,1
7	Тамақтану сапасы	0,7	7,5	23,1	38,2	21,6	8,9
8	Мектепке дайындау	0,7	6,7	26,7	39,2	18,3	8,4
9	Бала күтімі	0,7	3,4	21,6	42,9	23,0	8,4

20. СІЗДІҢ БАЛАҒЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПТІҢ ҚЫЗМЕТІН БАҒАЛАҒЫЗ

	Саны	%
Менің оқушы балаларым бар	1032	86,0%
Менің оқушы балаларым жоқ	168	14,0%

20. СІЗДІҢ БАЛАҒЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПТІҢ ҚЫЗМЕТІН КЕЛЕСІ СИПАТТАМАЛАРҒА СӘЙКЕС БАҒАЛАҒЫЗ: САНЫ

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Білім сапасы	9	34	155	307	112	13
2	Тәрбие сапасы	5	38	133	312	127	15
3	Ғимараттың, жиһаздың, спорттық ғимараттың жағдайы	26	38	204	246	96	20
4	Қауіпсіздік	12	35	150	296	116	21
5	Педагогикалық ұжым	4	37	111	292	170	16
6	Мұғалім мен оқушының өзара іс-қимылы	5	34	112	280	181	17

20. СІЗДІҢ БАЛАҒЫЗ БАРАТЫН МЕКТЕПТІҢ ҚЫЗМЕТІН КЕЛЕСІ СИПАТТАМАЛАРҒА СӘЙКЕС БАҒАЛАҒЫЗ: %

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Білім сапасы	1,4	5,4	24,6	48,7	17,8	2,1
2	Тәрбие сапасы	0,8	6,0	21,1	49,5	20,2	2,4
3	Ғимараттың, жиһаздың, спорттық ғимараттың жағдайы	4,1	6,0	32,4	39,0	15,2	3,2
4	Қауіпсіздік	1,9	5,6	23,8	47,0	18,4	3,3
5	Педагогикалық ұжым	0,6	5,9	17,6	46,3	27,0	2,5
6	Мұғалім мен оқушының өзара іс-қимылы	0,8	5,4	17,8	44,5	28,8	2,7

21. СІЗ БАЛАЛАРДЫҢ БІЛІМ АЛУЫНА АҚША ҚАРАЖАТТАРЫН ЖИНАҚТАЙСЫЗ БА?

	Саны	%
Иә, үнемделген ақшаны жинап, үйде сақтаймыз	97	12,1%
Иә, банкке білім беру жинақтау депозитіне саламыз	62	7,8%
Иә, болашақта балалар білім алуы үшін сататын мал өсіреміз	97	12,1%
Иә, болашақта балалар білім алу үшін жылжымайтын мүлікке инвестиция саламыз	8	1,0%
Жоқ, жинақтауға қаражат жетпейді	449	56,1%
Жоқ, біз оқуға грант аламыз деп үміттенеміз	107	13,4%
Бұл туралы әлі ойланбаппыз	2	0,3%
Жауап беруге қиналамын	26	3,3%

22. СІЗ БАЛАНЫ ТӘРБИЕЛЕУДЕ КҮШ ЖҰМСАУ ОРЫНДЫ ДЕП ЕСЕПТЕЙСІЗ БЕ?

	Саны	%
Иә, мен балаларды физикалық жазалау орынды деп санаймын	26	3,2
Иә, көтенінен шапалақпен жай ғана тартып жіберу орынды деп санаймын	162	20,2
Жоқ, күш жұмсау орынсыз деп санаймын	595	74,2
Бала тәрбиесіне қатыспаймын	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	18	2,2

23. БАЛАЛАРЫҢЫЗБЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА СІЗДІ НЕ АЛАҢДАТАДЫ?

	Саны	%
Сенімнің жоқтығы	96	12,2
Балалардың бір-біріне қамқорлықтарының жоқтығы	43	5,5
Ата-аналардың назары үшін балалардың өзара күресі	46	5,8
Балалармен сөйлесуге уақыттың болмауы	117	14,8
Тіл алмаушылық	123	15,6
Балалармен ортақ қызығушылықтардың жоқтығы	43	5,5
Ештеңе алаңдатпайды	428	54,3
Балалардың гаджеттерге, Интернетке қызығуы	3	0,4
Жауап беруге қиналамын	16	2,0

24. АУЫЛДЫҚ ОТБАСЫЛАРДЫ ҚОЛДАУ БОЙЫНША ҚАНДАЙ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ/ШАРАЛАРДЫ БІЛЕСІЗ, ЕСТІДІҢІЗ ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚАТЫСТЫҢЫЗ? САНЫ

	Мемлекеттік бағдарламалар/шаралар	Бір нәрсе естідім	Жақсы білемін, бірақ қатыспадым	Білемін, қатыстым	Ештеңе білмеймін, естіген жоқпын
1	Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын субсидиялау және т.б.)	356	250	48	545
2	Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы	351	245	45	558
3	Өңірлерді дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы	313	230	57	600
4	«Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы	354	239	59	547
5	«Бизнестің жол картасы – 2025» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	389	268	62	481
6	«Дипломмен ауылға!» бағдарламасы	385	337	96	382
7	Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған жол картасы	373	278	91	457
8	Тұрғын үй-коммуналдық дамудың 2020 – 2025 жылдарға арналған «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы (сатып алу құқығынсыз жалға берілетін тұрғын үй, ЖТҚ үшін жер учаскесін беру)	386	294	50	470
9	Атаулы әлеуметтік көмек	423	315	144	318

10	Бала туғанда берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақы	331	275	381	213
11	Жүктілікке және босануға байланысты жәрдемақы	335	279	357	229
12	Баланың бір жасқа толғанға дейінгі күтімі бойынша әлеуметтік жәрдемақы	339	289	363	209
13	Көп балалы аналарға төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы	393	331	222	253
14	Жүктілікке және босануға байланысты демалыс	348	304	285	262

24. АУЫЛДЫҚ ОТБАСЫЛАРДЫ ҚОЛДАУ БОЙЫНША ҚАНДАЙ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ/ШАРАЛАРДЫ БІЛЕСІЗ, ЕСТІДІҢІЗ ЖӘНЕ ОЛАРҒА ҚАТЫСТЫҢЫЗ? %

	Мемлекеттік бағдарламалар/шаралар	Бір нәрсе естідім	Жақсы білемін, бірақ қатыспадым	Біле-мін, қатыстым	Ештеңе білмеймін, естіген жоқпын
1	Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (агроөнеркәсіптік кешен саласында кредит беру, мал шаруашылығын субсидиялау және т.б.)	29,7	20,9	4,0	45,5
2	Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы	29,3	20,4	3,8	46,5
3	Өңірлерді дамытудың 2020 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы	26,1	19,2	4,8	50,0
4	«Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы	29,5	19,9	4,9	45,6
5	«Бизнестің жол картасы – 2025» бизнесті қолдау мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	32,4	22,3	5,2	40,1
6	«Дипломмен ауылға!» бағдарламасы	32,1	28,1	8,0	31,8
7	Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған жол картасы	31,1	23,2	7,6	38,1
8	Тұрғын үй-коммуналдық дамудың 2020 – 2025 жылдарға арналған «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы (сатып алу құқығынсыз жалға берілетін тұрғын үй, ЖТҚ үшін жер учаскесін беру)	32,2	24,5	4,2	39,2
9	Атаулы әлеуметтік көмек	35,3	26,3	12,0	26,5
10	Бала туғанда берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақы	27,6	22,9	31,8	17,8
11	Жүктілікке және босануға байланысты жәрдемақы	27,9	23,3	29,8	19,1
12	Баланың бір жасқа толғанға дейінгі күтімі бойынша әлеуметтік жәрдемақы	28,3	24,1	30,3	17,4
13	Көп балалы аналарға төленетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақы	32,8	27,6	18,5	21,1
14	Жүктілікке және босануға байланысты демалыс	29,0	25,4	23,8	21,9

25. СІЗ МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТТІ ҚАНДАЙ АҚПАРАТ КӨЗДЕРІНЕН АЛАСЫЗ?

	Саны	%
Теледидар	785	65,6
Интернет-сайттар	512	42,8
Әлеуметтік желілер (инстаграм, фейсбук, т.б.)	470	39,3
Радио	79	6,6
Көшедегі хабарландырулар	26	2,2
Газеттер	148	12,4
Достарымнан/таныстарымнан	316	26,4
Ештеңе білмеймін, қызықпаймын	63	5,3

26. СІЗДІҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ОТБАСЫН ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ ДЕҢГЕЙІНЕ КӨҢІЛІҢІЗ ТОЛАДЫ МА?

	Саны	%
Иә, көңілім толады	271	22,7
Көңілім толады деуге болады	485	40,6
Көңілім толмайды деуге болады	225	18,8
Жоқ, көңілім толмайды	151	12,6
Жауап беруге қиналамын	63	5,3

27. АУДАН ОРТАЛЫҒЫНДАҒЫ КЕЛЕСІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРЫЛЫМДАРДЫҢ ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАҢЫЗ: САНЫ

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Әкімдік (Ауыл шаруашылығы бөлімі, Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі, Кәсіпкерлік және өнеркәсіп бөлімі, Білім бөлімі және т.б.)	42	145	367	373	178	92
2	«Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КеАҚ (ХҚКО)	24	119	349	391	210	106
3	Ауданның мемлекеттік мұрағаты	30	95	318	382	129	243
4	Аудандық сот	34	101	317	382	141	224
5	Прокуратура	35	98	324	369	146	227
6	Ішкі істер органдары (учаскелік полиция инспекторы, ювеналдық полиция учаскелік инспекторы және т.б.)	41	89	343	405	169	152
7	Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық	31	90	287	410	183	198

27. АУДАН ОРТАЛЫҒЫНДАҒЫ КЕЛЕСІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРЫЛЫМДАРДЫҢ ЖҰМЫСЫН БАҒАЛАҢЫЗ: %

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1	Әкімдік (Ауыл шаруашылығы бөлімі, Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі, Кәсіпкерлік және өнеркәсіп бөлімі, Білім бөлімі және т.б.)	3,5	12,1	30,7	31,2	14,9	7,7
2	«Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КеАҚ (ХҚКО)	2,0	9,9	29,1	32,6	17,5	8,8
3	Ауданның мемлекеттік мұрағаты	2,5	7,9	26,6	31,9	10,8	20,3
4	Аудандық сот	2,8	8,4	26,4	31,9	11,8	18,7
5	Прокуратура	2,9	8,2	27,0	30,8	12,2	18,9

6	Ішкі істер органдары (учаскелік полиция инспекторы, ювеналдық полиция учаскелік инспекторы және т.б.)	3,4	7,4	28,6	33,8	14,1	12,7
7	Зейнетақы төлеу жөніндегі мемлекеттік орталық	2,6	7,5	23,9	34,2	15,3	16,5

28. СІЗ ӨЗІҢІЗ ТҰРАТЫН ЕЛДІ МЕКЕНДЕ МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАР ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ ТАРАПЫНАН ӨЗ ҚЫЗМЕТТІК МІНДЕТТЕРІНЕ АДАЛ ҚАРАМАУДЫҢ ҚАНДАЙ ТҮРІМЕН КЕЗДЕСТІҢІЗ?

	Саны	%
Пара алу	72	6,0
Қызмет бабын асыра пайдалана отырып қызмет көрсету	60	5,0
Мемлекеттік қаражатты мақсатсыз пайдалану	58	4,8
Негізсіз жеңілдіктер мен артықшылықтар беру	36	3,0
Отбасылық, туыстық байланыстар	136	11,3
Ондай фактілер орын алмады	884	73,7
Қызметкерлердің кәсібилігінің болмауы	2	0,2
Жауап беруге қиналамын	44	3,7

29. СІЗ ӨЗІҢІЗДІҢ ДЕНСАУЛЫҚ ЖАҒДАЙЫҢЫЗДЫ ҚАЛАЙ БАҒАЛАЙСЫЗ?

	Саны	%
Жақсы	478	39,9
Қанағаттанарлық	578	48,3
Қанағаттанарлықсыз	109	9,1
Нашар	22	1,8
Жауап беруге қиналамын	10	0,8

30. ОТБАСЫ МҮШЕЛЕРІНІҢ (СІЗ, ЖҰБАЙЫҢЫЗ, БАЛАЛАРЫҢЫЗ) ДЕНСАУЛЫҒЫНА ҚАТЫСТЫ ҚАНДАЙ ПРОБЛЕМАЛАР ЖИІ КЕЗДЕСЕДІ?

	Саны	%
Жиі суық ию	367	30,6
Созылмалы аурулардың мерзімді өршуі	234	19,5
Белгіленген диагнозсыз жалпы дiмкестiк	147	12,3
Депрессия	24	2,0
Бiзде денсаулыққа қатысты проблемалар жоқ	494	41,2
Гипертония	2	0,2
Көздің көруімен байланысты проблемалар	1	0,1
Жүрек жеткіліксіздігі	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	22	1,8

31. СІЗ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҰСТАНАСЫЗ БА (ДҰРЫС ТАМАҚТАНУ, ЖАТТЫҒУ, СПОРТ, ЖАМАН ӘДЕТТЕРДЕН БАС ТАРТУ ЖӘНЕ Т.Б.)?

	Саны	%
Иә, салауатты өмір салтын ұстанамын	499	41,6
Кейде салауатты өмір салтын ұстанамын	321	26,8
Ішінара салауатты өмір салтын ұстанамын	238	19,8
Жоқ, салауатты өмір салтын ұстанбаймын	132	11,0
Жауап беруге қиналамын	10	0,8

32. СІЗ ТҰРАТЫН АУЫЛДАҒЫ/КЕНТТЕГІ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ ОБЪЕКТІЛЕРДІҢ ЖҰМЫС САПАСЫН БАҒАЛАУЫҢИЗДЫ ӨТІНЕМІЗ : САНЫ

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Бұл объект жоқ	Ж.б.қ.
1	Әлеуметтік-мәдени объектілер: мәдениет үйлері және басқа да ойын-сауық орындары	101	81	246	268	171	274	49
2	Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілері: ТКШ-мен байланысты барлық объектілер (су құбыры, кәріз, электрмен жабдықтаудың сапасы мен тарифтік есептеу саясаты және т.б)	83	116	289	293	169	208	42
3	Денсаулық сақтау объектілері: ауруханалар, емханалар, жедел жәрдем станциялары және т.б.	70	117	340	378	189	74	32
4	Білім беру мекемелері: бөбекжай, балабақша, мектеп	36	80	292	408	260	35	89
5	Бөлшек сауда кәсіпорындары: дүкендер, дүңгіршектер, супермаркеттер	36	110	342	359	267	61	23
6	Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары: дәмханалар, мейрамханалар	91	84	255	221	124	384	40
7	Спорттық және сауықтыру мекемелері: стадиондар, клубтар, алаңдар	69	117	303	262	120	272	57
8	Жолаушылар көлігі	96	117	316	257	157	227	30
9	Қаржы мекемелері: банктер, жинақ қассалары	77	86	246	213	89	456	33
10	Мобильді байланыс, интернет	105	140	386	342	174	17	35
11	Автомобиль жолдары	156	210	359	281	122	45	26

32. СІЗ ТҰРАТЫН АУЫЛДАҒЫ/КЕНТТЕГІ ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ ОБЪЕКТІЛЕРДІҢ ЖҰМЫС САПАСЫН БАҒАЛАУЫҢИЗДЫ ӨТІНЕМІЗ: %

		Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Бұл объект жоқ	Ж.б.қ.
1	Әлеуметтік-мәдени объектілер: мәдениет үйлері және басқа да ойын-сауық орындары	8,5	6,8	20,7	22,5	14,4	23,0	4,1
2	Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілері: ТКШ-мен байланысты барлық объектілер (су құбыры, кәріз, электрмен жабдықтаудың сапасы мен тарифтік есептеу саясаты және т.б)	6,9	9,7	24,1	24,4	14,1	17,3	3,5
3	Денсаулық сақтау объектілері: ауруханалар, емханалар, жедел жәрдем станциялары және т.б.	5,8	9,8	28,3	31,5	15,8	6,2	2,7
4	Білім беру мекемелері: бөбекжай, балабақша, мектеп	3,0	6,7	24,3	34,0	21,7	2,9	7,4

5	Бөлшек сауда кәсіпорындары: дүкендер, дүңгіршектер, супермаркеттер	3,0	9,2	28,5	30,0	22,3	5,1	1,9
6	Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындары: дәмханалар, мейрамханалар	7,6	7,0	21,3	18,4	10,3	32,0	3,3
7	Спорттық және сауықтыру мекемелері: стадиондар, клубтар, алаңдар	5,8	9,8	25,3	21,8	10,0	22,7	4,8
8	Жолаушылар көлігі	8,0	9,8	26,3	21,4	13,1	18,9	2,5
9	Қаржы мекемелері: банктер, жинақ қассалары	6,4	7,2	20,5	17,8	7,4	38,0	2,8
10	Мобильді байланыс, интернет	8,8	11,7	32,2	28,5	14,5	1,4	2,9
11	Автомобиль жолдары	13,0	17,5	29,9	23,4	10,2	3,8	2,2

33. СІЗ ТҰРАТЫН ЕЛДІ МЕКЕНДЕ АУЫЗ СУҒА ҚОЛЖЕТІМДІЛІК БАР МА

	Саны	%
Иә	1048	87,3
Жоқ	152	12,7

34. СІЗ ТҰРАТЫН АУЫЛДАҒЫ/КЕНТТЕГІ АУЫЗ СУДЫҢ САПАСЫ МЕН АТМОСФЕРАЛЫҚ АУАНЫҢ ТАЗАЛЫҚ ДӘРЕЖЕСІН БАҒАЛАУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ: САНЫ

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1 Ауыз су сапасы	128	110	217	366	369	10
2 Атмосфералық ауаның тазалық дәрежесі	37	82	200	403	460	18

34. СІЗ ТҰРАТЫН АУЫЛДАҒЫ/КЕНТТЕГІ АУЫЗ СУДЫҢ САПАСЫ МЕН АТМОСФЕРАЛЫҚ АУАНЫҢ ТАЗАЛЫҚ ДӘРЕЖЕСІН БАҒАЛАУЫҢЫЗДЫ ӨТІНЕМІЗ: %

	Өте төмен	2	3	4	Өте жоғары	Ж.б.қ.
1 Ауыз су сапасы	10,7	9,2	18,1	30,5	30,8	0,8
2 Атмосфералық ауаның тазалық дәрежесі	3,1	6,8	16,7	33,6	38,3	1,5

35. ҚАЛАҒА КӨШУГЕ НИЕТІҢІЗ БАР МА?

	Саны	%
Иә	327	27,4
Жоқ	860	72,1
Жауап беруге қиналамын	6	0,5

36. СІЗДІ ҚАЛАҒА КӨШУ ТУРАЛЫ ОЙҒА ИТЕРМЕЛЕЙТІН СЕБЕП ҚАНДАЙ?

	Саны	%
Ауылдың аудан, облыс орталығынан қашықтығы	56	17,2
Ауылдағы жұмыссыздық, жұмыспен қамту мәселелері	111	34,2
Ауылдағы жалақының төмен болуына байланысты қаржылық проблемалардың орын алуы	51	15,7
Қалада жаңа мүмкіндіктерді ашу	96	29,5
Балаларды қалада оқыту	121	37,2
Ауылдық жердің инфрақұрылымдық дамуының төмен деңгейі	42	12,9

Ауылдық жердегі экологияның нашарлығы	25	7,7
Ауылда бос уақытты ұйымдастырудағы қиындықтар	31	9,5
Ауылдағы денсаулық сақтау саласындағы проблемалар, дәрігерлердің, жабдықтардың жетіспеушілігі және медициналық қызметтердің төмен сапасы	34	10,5
Ауылда балабақшалардың жоқтығы немесе жетіспеуі	4	1,2
Ауылда сапалы орта білім алудың қиындығы	19	5,8
Ауылдағы жергілікті биліктің әрекетсіздігі, сыбайлас жемқорлық, бюрократия	1	0,3
Ауылда перспективалардың жоқтығы	54	16,6
Отбасындағы проблемалар	1	0,3
Жауап беруге қиналамын	8	2,5

37. СІЗДІ ҚАЛАҒА КӨШУДЕН НЕ ТОҚТАТАДЫ?

	Саны	%
Қалада тұрғын үйдің жоқтығы және сатып алудың қолжетімсіздігі	227	71,2
Қалаға көшкеннен кейін туыстардың қолдауының болмауы	21	6,6
Көшуге кететін үлкен шығындар	49	15,4
Қалада жұмыс, табыс табу үшін білімнің, қажетті дағдылардың, құзыреттердің жоқтығы	18	5,6
Қалада жұмыстың болмауы немесе жалақысы төмен жұмыс	13	4,1
Балалар үшін ерекше өмір салты және олардың құрдастары арасында оқу және материалдық байлық тұрғысынан жоғары бәсекелестік	10	3,1
Жаңа өмір салтынан қорқу, өз күшіме сенімсіздік	43	13,5
Әдеттегі өмір салтын өзгертуге ниеттің болмауы	20	6,3
Жарымның (жұбайымның) көшу ниетінің жоқтығы	2	0,6
Ештеңе де тоқтатпайды	3	0,9
Көшу туралы әкімдік шешімінің шықпауы	7	2,2
Шаруа қожалығының болуы	1	0,3
Жауап беруге қиналамын	19	6,0

D1. ЖЫНЫСЫҢЫЗ:

	Саны	%
Ер адам	580	48,3
Әйел	620	51,7

D2. ТОЛЫҚ ЖАСЫҢЫЗ НЕШЕДЕ?

	Саны	%
18-28	269	22,4
29-45	469	39,1
46-60	267	22,3
61 жас және одан жоғары	195	16,3

D3. А) СІЗДІҢ ЭТНИКАЛЫҚ ШЫҒУ ТЕГІҢІЗ (ҰЛТЫҢЫЗ) ҚАНДАЙ?

	Саны	%
Қазақ	863	71,9
Орыс	205	17,1
Басқа	132	11,0

D3. Б) ЖҰБАЙЫҢЫЗДЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ШЫҒУ ТЕГІ (ҰЛТЫ) ҚАНДАЙ?

	Саны	%
Қазақ	782	65,2
Орыс	184	15,3
Басқа	103	8,6
Жұбайым жоқ	131	10,9

D4. СІЗДЕР ҮЙДЕ ҚАЙ ТІЛДЕ СӨЙЛЕСЕСІЗДЕР?

	Саны	%
Қазақ тілінде	672	56,0
Орыс тілінде	305	25,4
Екі тілде (қазақ және орыс)	165	13,8
Өзірбайжан тілінде	2	0,2
Күрт тілінде	3	0,3
Шешен тілінде	2	0,2
Өзбек тілінде	25	2,1
Түрік тілінде	2	0,2
Ұйғыр тілінде	15	1,3
Тәжік тілінде	2	0,2
Үш тілде (қазақ, орыс және күрт)	4	0,3
Үш тілде (қазақ, орыс және түрік)	2	0,2
Үш тілде (қазақ, орыс және өзірбайжан)	1	0,1

D5. СІЗ ӨЗІҢІЗДІҢ САТЫП АЛУ ҚАБІЛЕТІҢІЗДІ ҚАЛАЙ БАҒАЛАЙСЫЗ?

	Саны	%
Ақша барлығына жетеді, өзіме кез келген затты сатып ала аламын	75	6,3
Көптеген ұзақ мерзімді қолданыстағы тауарларды (тоңазытқыш, теледидар және т.б.) сатып алу қиынға соқпайды	172	14,3
Ақша тек азық-түлік, киім сатып алуға, коммуналдық қызметтерді төлеуге ғана жетеді, жинақтауға ақша қалмайды	770	64,2
Ақша тек азық-түлік сатып алуға ғана жетеді, бірақ коммуналдық қызметтерді төлеуге жетпейді	142	11,8
Ақша тіпті азық-түлік сатып алуға да жетпейді, үнемі қарызға өмір сүруге тура келеді	19	1,6
Жауап беруге қиналамын	22	1,8

D6. СІЗДІҢ ОТБАСЫҢЫЗДА АЙЫНА БІР АДАМҒА ШАҚҚАНДАҒЫ ОРТАША ТАБЫС ҚАНДАЙ?

	Саны	%
30 000 теңгеге дейін	355	29,7
30 001 теңгеден 60 000 теңгеге дейін	351	29,3

60 001 теңгеден 100 000 теңгеге дейін	226	18,9
100 001 теңгеден 300 000 теңгеге дейін	127	10,6
350 000 теңге және одан жоғары	27	2,3
Жауап беруге қиналамын	110	9,2

D7. А) БІЛІМІҢІЗ ҚАНДАЙ?

	Саны	%
Аяқталмаған орта	29	2,4
Орта	363	30,3
Кәсіптік-техникалық, арнайы орта	385	32,1
Аяқталмаған жоғары	28	2,3
Жоғары	253	21,1
Жұбайым жоқ	142	11,8

D7. Б) ЖҰБАЙЫҢЫЗДЫҢ БІЛІМІ ҚАНДАЙ?

	Саны	%
Аяқталмаған орта	29	2,4
Орта	363	30,3
Кәсіптік-техникалық, арнайы орта	385	32,1
Аяқталмаған жоғары	28	2,3
Жоғары	253	21,1
Жұбайым жоқ	142	11,8

D8. А) ТӨМЕНДЕГІЛЕРДІҢ ҚАЙСЫСЫ СІЗДІҢ ДІНГЕ КӨЗҚАРАСЫҢЫЗДЫ КӨРСЕТЕДІ?

	Саны	%
Діншіл адаммын	460	38,4
Діншіл адаммын, дінді өмірімнің маңызды аспектісі деп санаймын	181	15,1
Діншіл емеспін, бірақ дінді өмірдегі маңызды аспект деп санаймын	432	36,1
Діншіл емеспін, дінді өмірдегі пайдасы жоқ аспект деп санаймын	25	2,1
Маған бәрібір	79	6,6
Жауап беруге қиналамын	21	1,8

D8. Б) ТӨМЕНДЕГІЛЕРДІҢ ҚАЙСЫСЫ ЖҰБАЙЫҢЫЗДЫҢ ДІНГЕ КӨЗҚАРАСЫН КӨРСЕТЕДІ?

	Саны	%
Діншіл адам	392	32,7
Діншіл адам, дінді өмірінің маңызды аспектісі деп санайды	163	13,6
Діншіл емес, бірақ дінді өмірдегі маңызды аспект деп санайды	394	32,9
Діншіл емес, дінді өмірдегі пайдасы жоқ аспект деп санайды	22	1,8
Оған бәрібір	63	5,3
Жұбайым жоқ	144	12,0
Жауап беруге қиналамын	21	1,8

D9. А) СІЗ ЖҰМЫС ІСТЕЙТІН (ҚОСЫМША ТАБЫС ТАБАТЫН) САЛАНЫ КӨРСЕТЕСІЗ БЕ?

	Саны	%
Мемлекеттік қызметкер	162	13,5
Бюджеттік мекемеде жұмыс жасайды	200	16,7
Жеке меншік салада жұмыс жасайды	270	22,6
Жалдамалы қызметкерлерді тарта отырып, өзінің жеке бизнесі бар	23	1,9
Жеке еңбек қызметі	59	4,9
Фрилансер (қызмет көрсету келісім-шартының қызметкері)	10	0,8
Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар	52	4,3
Зейнеткер	173	14,5
Студент	18	1,5
Үй шаруасындағы әйел	135	11,3
Жұмыссыз	84	7,0
Мүгедектігіне байланысты жұмыс жасамайды	3	0,3
Сауда саласы	3	0,3
Өзін-өзі жұмыспен қамтыған	4	0,3
Декреттік демалыста	1	0,1

D9. Б) СІЗДІҢ ЖҰБАЙЫҢЫЗ ЖҰМЫС ІСТЕЙТІН (ҚОСЫМША ТАБЫС ТАБАТЫН) САЛАНЫ КӨРСЕТЕСІЗ БЕ?

	Саны	%
Мемлекеттік қызметкер	125	10,5
Бюджеттік мекемеде жұмыс жасайды	147	12,3
Жеке меншік салада жұмыс жасайды	225	18,9
Жалдамалы қызметкерлерді тарта отырып, өзінің жеке бизнесі бар	19	1,6
Жеке еңбек қызметі	53	4,5
Фрилансер (қызмет көрсету келісім-шартының қызметкері)	4	0,3
Жеке қосалқы шаруашылықта, отбасылық кәсіпорында жұмыспен қамтылғандар	38	3,2
Зейнеткер	107	9,0
Студент	16	1,3
Үй шаруасындағы әйел	198	16,6
Жұмыссыз	100	8,4
Мүгедектігіне байланысты жұмыс жасамайды	11	0,9
Өзін-өзі жұмыспен қамтыған	4	0,3
Декреттік демалыста	1	0,1
Жұбайым жоқ	143	12,0

МИНИСТЕРСТВО ИНФОРМАЦИИ
И ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОТЧЕТ
ПО РЕЗУЛЬТАТАМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО
ИССЛЕДОВАНИЯ НА ТЕМУ:
**«СОЦИАЛЬНЫЙ ПОРТРЕТ
СЕЛЬСКОЙ СЕМЬИ»**

НУР-СУЛТАН - 2021

СОДЕРЖАНИЕ

ПРОГРАММА СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	103
1. Методологическая часть программы	103
2. Методическая часть программы	106
РАЗДЕЛ I. СОЦИАЛЬНОЕ САМОЧУВСТВИЕ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ	109
1.1 Социально-демографический профиль респондентов	109
1.2 Удовлетворенность семейной жизнью	113
1.3 Социально-экономическое положение сельской семьи	122
1.4 Состояние здоровья сельских семей	131
1.5 Причины и факторы миграционных настроений сельских семей	134
РАЗДЕЛ II. ИНВЕСТИЦИИ В ДЕТЕЙ	140
2.1 Совместное времяпровождение родителей и детей	140
2.2 Инвестиции в образование детей	143
2.3 Принципы сельских родителей во взаимодействиях с детьми	149
РАЗДЕЛ III. ИНФОРМИРОВАННОСТЬ О ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКЕ. ОЦЕНКА РАБОТЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ, КАЧЕСТВА ИНФРАСТРУКТУРЫ И ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ	153
3.1 Уровень информированности сельских семей о государственной поддержке	153
3.2 Удовлетворенность работой государственных органов	159
3.3 Оценка качества инфраструктуры и окружающей среды	161
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	167
ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ИНСТРУМЕНТАРИЙ ИССЛЕДОВАНИЯ	172
ПРИЛОЖЕНИЕ 2. ТАБЛИЦЫ ЛИНЕЙНЫХ РАСПРЕДЕЛЕНИЙ	184

Программа социологического исследования на тему «СОЦИАЛЬНЫЙ ПОРТРЕТ СЕЛЬСКОЙ СЕМЬИ»

1. МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ЧАСТЬ ПРОГРАММЫ

1.1 Обоснование проблемной ситуации

В условиях мировой глобализации процессы урбанизации и миграции являются неотъемлемыми составляющими современного общества. Учитывая, что Казахстан расположен на огромной территории и занимает 9-ое место в мире по площади, в административно-территориальном управлении страны имеется ряд стратегических проблем, требующих безотлагательного решения: неосвоенные территории, опустошение сел, неравномерная плотность населения в регионах, вызванная урбанизацией и внутренней миграцией.

В этой проблематике особую и значимую роль играют сельские населенные пункты. Сельские территории – это место проживания значительной доли населения, социально-экономическое развитие которого является задачей всех уровней власти и управления¹. Согласно данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан по состоянию на сентябрь 2020 года сальдо межрегиональной миграции сельского населения составляет 53 909 человек и имеет отрицательную динамику. В основном, жители сел переезжают в города в поисках лучшей жизни, работы и т.д.

Несмотря на предпринятые Правительством РК государственные меры по развитию регионов, в том числе сел (государственная программа развития сельских территорий Республики Казахстан на 2004-2010 годы, государственная программа развития агропромышленного комплекса Респу-

блики Казахстан на 2017-2021 годы, государственная программа развития регионов на 2020-2025 годы и т.д.), ряд проблем, связанных с формированием инфраструктуры, строительством качественных дорог, развитием цифровой инфраструктуры в сельской местности, сдерживающих существенное повышение уровня жизни сельского населения, остаются отчасти нерешенными.

По данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам РК, к 1 декабря 2020 года численность населения Казахстана составила 18 852 802 человека, среди них доля городского населения в Казахстане составляет 59,03% (11 129 250 чел.), доля сельского населения – 40,97% (7 723 552 чел.). В структуре сельского населения семьи выступают объектом пристального надзора, так как именно в этом важнейшем институте общества формируются основные ценностные установки и социально-экономическое поведение индивидов.

Территориальный фактор функционирования семьи играет особую роль. Как показывает практика, модели городской и сельской семьи неодинаковы. Городская семья является собой структуру многообразную, вариативную, которая ориентирована в большей степени на отдельного индивида, чем на семейную группу и, как оказалось, более приспособлена к социальным трансформациям. Сельская семья является структурой, на которую ориентируется не столько отдельный индивид, сколько сельский социум, в ней более заметно влияние традиций.

¹ Алтухов А.И. Мировой продовольственный кризис: причины и последствия /А.И. Алтухов // Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии. – 2013. – № 5. – С. 2-5

В Казахстане недостаточно изучены проблемы сельских семей, жизненные стратегии этих семей (материально-жилищные условия, качество образования, медицины, предоставления других услуг и т.п.), неравенство в обеспечении качества жизни между сельским и городским населением и др. вопросы. В этой связи, проведение данного исследования является актуальным для решения ряда задач в области семейной политики и стратегического развития государства, а также в административно-территориальном управлении страны.

1.2. Цель и задачи исследования

Целью исследования является изучение материального положения, социально-психологического самочувствия сельских семей в Казахстане.

Для достижения поставленной цели предполагается решение следующих ключевых **исследовательских задач**:

1. Выявить степень удовлетворенности семейной жизнью (ценность семьи, социально-психологический климат в семье);

2. Определить социально-экономическое положение (материальное положение, жилищные условия, занятость, доходы);

3. Изучить практики организации семейного досуга, инвестирования в развитие, дополнительное образование и воспитание детей (дополнительное образование, полноценный отдых, совместное время родителей и детей);

4. Выявить наиболее острые проблемы сельской семьи, связанные с состоянием развития инфраструктуры;

5. Исследовать информированность сельского населения о мерах государственной поддержки (изучение уровня информированности о государственной поддержке, участия в государственных программах, удовлетворенность ими);

6. Выявить уровень удовлетворен-

ности членов сельских семей состоянием собственного здоровья;

7. Изучить характер миграционных настроений представителей сельских семей (намерение, мотивы к смене места жительства);

8. На основе эмпирических данных сформировать социальный портрет сельской семьи.

1.3. Гипотезы исследования

1. Степень удовлетворенности семейной жизнью сельских семей в Казахстане не высокая из-за наличия ряда проблем социально-психологического и социально-экономического порядка.

2. Проблемы сельских семей главным образом носят социально-экономический характер. Сельские семьи чаще городских нуждаются в государственной поддержке из-за низкого уровня дохода, многие жители сел вынуждены жить на государственные социальные пособия. Уровень безработицы в селах значительно выше и проблема занятости населения по сей день остается нерешенной из-за отсутствия рабочих мест.

3. Сельские семьи характеризуются доминированием пассивных форм семейного досуга, ограниченными возможностями для получения детьми дополнительного образования, низким уровнем инвестирования в будущее детей. Выбор услуг дополнительного образования остается ограниченным (игра на традиционных музыкальных инструментах, танцы).

4. Наиболее острыми проблемами сельской семьи, связанными с состоянием развития инфраструктуры, является ограниченный доступ сельского населения к питьевой воде, отсутствие возможностей для развития детей и молодежи (спортивных и оздоровительных учреждений и объектов культурного назначения), качество мобильной и интернет-связи.

5. Уровень информированности сельских семей о мерах государственной поддержки невысокий. Чаще всего жители сел осведомлены о государственных пособиях многодетным семьям, адресной социальной помощи.

6. Сельские жители в целом удовлетворены состоянием собственного здоровья, уделяя достаточно внимание здоровому образу жизни.

7. Наличие проблем, характерных именно для сельских территорий, безработица, ограниченные возможности для развития молодежи (включая возможности для дополнительного образования, занятий спортом), вместе с «притягивающими» факторами городской жизни способствуют росту миграционных настроений, главным образом среди молодежи. Это ведет к старению сельского населения, с одной стороны, и к переизбытку неквалифицированной, не имеющей собственного жилья в городе, зачастую необразованной, потенциально маргинальной молодежи в городах, с другой стороны.

1.4. Объект и предмет исследования

Объект исследования – сельская семья.

Предмет исследования – социальное самочувствие сельских семей.

1.5. Интерпретация основных понятий

Семья – круг лиц, связанных имущественными и личными неимущественными правами и обязанностями, вытекающими из брака (супружества), родства, свойства, усыновления (удочерения) или иной формы принятия детей на воспитание и призванными способствовать укреплению и развитию семейных отношений (Кодекс Республики Казахстан «О браке (супружес-

тве) и семье» от 26 декабря 2011 года №518-IV, статья 1, пункт 29).

Социальное самочувствие выступает одним из ведущих показателей состояния общества, его различных социальных групп и отдельных людей. Оно фиксирует эмоциональный уровень отношений людей, групп и общества в целом, их положение в социальной структуре, степень включенности в систему общественных отношений.

Государственная поддержка – совокупность решений и действий организационного, правового и финансового характера государственных органов власти, направленных на улучшение социального положения граждан и развитие бизнеса.

Социально-психологический климат – (от греч. klima (klimatos) – наклон) – качественная сторона межличностных отношений, проявляющаяся в виде совокупности психологических условий, способствующих или препятствующих продуктивной совместной деятельности и всестороннему развитию личности в группе.

Патриархальный тип семьи – необычайно устойчивый тип семейных отношений, его отдельные черты сохранялись в нашей стране до середины 60-х годов. Это, как правило, авторитарные семьи, представляющие собой маленькое абсолютистское государство с авторитарным стилем правления. Авторитет главы семьи непререкаем: решение всех вопросов жизни семьи (хозяйственно-экономических, правовых, политических, воспитательных) находилось только в руках мужчины.

Эгалитарная семья – это семья, основанная на демократических отношениях, равенстве мужчины и женщины, отношениях партнерства, отмене всякой дискриминации.

2. МЕТОДИЧЕСКАЯ ЧАСТЬ ПРОГРАММЫ

2.1. Определение объема выборки

Объем выборочной совокупности составляет 1200 респондентов. Территория проведения социологического исследования охватывает сельские населенные пункты 14 областей Республики Казахстан.

В исследовании используется многоступенчатая стратифицированная выборка с квотированием.

Сбор информации в рамках массового опроса производится по месту жительства респондентов.

Ступень 1. В каждой области рассчитываются объемы сельской выборки.

В пределах области все сельские населенные пункты включаются в выборку как

самостоятельные статистические объекты.

Ступень 2. Отбор точек опроса – в городских и сельских населенных пунктах производится простой случайный отбор микрорайонов и улиц из картографического списка данного поселения.

Ступень 3. Отбор домохозяйства – следуя по маршруту от стартовой точки по правилу «левой руки» отбирается домохозяйство с трехкратным шагом отбора в селе с ограничением активных интервью на одно домохозяйство в количестве 1 респондента, обладающего статусом члена сельской семьи (вопрос-фильтр). Стартовая точка выбирается произвольно.

Таблица 1. Выборочная совокупность по проекту, человек

РЕГИОНЫ	Численность населения старше 18 лет, проживающего в сельской местности	% от общей численности сельского населения по республике	Численность мужчин старше 18 лет, проживающих в сельской местности	Численность женщин старше 18 лет, проживающих в сельской местности	Выборочная совокупность 1200 респондентов, проживающих в сельской местности	Выборочная совокупность мужчин в сельской местности	Выборочная совокупность женщин в сельской местности
Республика Казахстан	4 984 122	100	2 479 094	2 505 028	1200	597	603
Акмолинская	281 684	5,65	138 855	142 829	68	33	35
Актюбинская	170 068	3,41	85 000	85 068	41	20	21
Алматинская	1 034 241	20,75	507 767	526 474	249	122	127
Атырауская	183 373	3,68	91 456	91 921	44	22	22
Западно-Казахстанская	218 179	4,38	109 193	108 986	53	26	27
Жамбылская	417 481	8,38	208 291	209 190	100	50	50
Карагандинская	196 081	3,93	98 868	97 213	47	24	23
Костанайская	277 064	5,56	135 758	141 306	67	33	34
Кызылординская	277 733	5,57	141 006	136 727	67	34	33
Мангистауская	246 843	4,95	120 694	126 149	59	29	30
Павлодарская	156 694	3,14	77 984	78 710	38	19	19
Северо-Казахстанская	219 349	4,40	108 129	111 220	53	26	27
Туркестанская	932 758	18,71	471 026	461 732	224	113	111
Восточно-Казахстанская	372 574	7,48	185 071	187 503	90	46	44

* По текущим данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан на 01 января 2021 года

В рамках исследования были опрошены исключительно граждане с опытом семейной жизни. Вопрос о семейном статусе респондента уточнялся посредством вопроса-фильтра в самом начале интервью. В ходе исследования были опрошены следующие категории граждан:

1. Люди, состоящие в зарегистрированном либо фактическом (незарегистрированном) браке, имеющие или не имеющие детей.

2. Люди, не состоящие в зарегистрированном либо фактическом (незарегистрированном) браке и не имеющие подобного опыта, но имеющие детей.

3. Люди, состоявшие в зарегистрированном либо фактическом (незарегистрированном) браке в прошлом, но в настоящее время являющиеся разведенными либо вдовцами (вдовами), имеющие или не имеющие детей.

Ступень 4. Отбор респондентов согласно квоте – в каждом отдельно взятом домохозяйстве респонденты отбирались по двум признакам – пол и возраст (18-29 лет, 30-45 лет, 46-60 лет, 61 год и старше). Количество опрашиваемых мужчин и женщин, численность респондентов разных возрастных групп рассчитывались согласно данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан по каждой области.

Выборка является репрезентативной, т.е. по выделенным параметрам состав респондентов приближается к соответствующим пропорциям в генеральной совокупности (согласно данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан на 2021 год). При этом отклонение средних характеристик выборочной совокупности от средних харак-

теристик генеральной совокупности не превысит $\pm 3,5\%$.

2.2 Описание используемых методов сбора первичной социологической информации

Методом сбора информации выступает массовый опрос «face-to-face» населения в возрасте 18 лет и старше. Данный метод позволяет получить наиболее объективную информацию о мнении населения в отношении вопросов семейной политики. На основании результатов проведенного массового опроса строится прогноз о массовом поведении.

2.3 Структура инструментария

Техникой сбора данных выступает логически структурированный вопросник – анкета социологического исследования – инструмент для сбора первичной информации, тиражированный документ, который содержит набор вопросов, сформулированных и связанных между собой по определенным правилам. Свойства и качества социологической анкеты, ее объем, структура, специфика конструирования вопросов тесно связаны и определяются типом опроса, для которого данный инструмент предполагается использовать (массовый), а также особенностями объекта исследования.

Структура социологической анкеты состоит из трех блоков:

1) вводный, содержащий обращение, информацию для респондента об исследовании и т.п.;

2) основной, содержащий набор вопросов собственно по изучаемой проблеме. Этот блок может иметь несколько разделов, посвященных различным аспектам изучаемой проблемы или отдельным темам;

3) социально-демографический, содержащий набор вопросов о таких ха-

рактических характеристиках респондента, как пол, возраст, образование, доход и т.п.

Формулировка вопросов – самый сложный этап составления анкеты. Вопросы анкеты должны быть понятны респондентам, быть достаточно простыми в грамматическом и лексическом отношении, учитывать уровень их общего развития, особенности культуры и степень осведомленности в той области, которая относится к предмету исследования.

Составление анкеты предполагает ее проверку, апробацию, уточнение. Для оценки качества анкеты проводится пилотажное исследование. В ходе его осуществляется проверка содержания анкеты, формулировок и последовательности вопросов, вариантов ответов и т.п. Пилотаж проводится на микро-выборке (до 10 человек) опытным социологом в форме интервью с фиксацией ответов респондента, его реакций на содержание вопросов, их понимание и восприятие, а также с обязательной фиксацией времени, затраченного на опрос. Все это позволяет выявить недостатки инструментария, откорректировать их и адаптировать анкету к массовой работе. Язык опроса: казахский и русский, в зависимости от языковых предпочтений респондента.

Сбор информации полевого этапа исследования реализован специально подготовленными интервьюерами, отображенными в соответствии с социально-демографическими параметрами. Интервьюеры непосредственно обеспечивают заполнение анкеты в ходе беседы с каждым респондентом.

2.4 Методика обработки информации

По итогам полевого этапа исследования сотрудниками Казахстанского института общественного развития «Рухани жаңғыру» проведен контроль работы интервьюеров (100 % проверка корректности заполнения анкет и 30 % контроль поля по телефону), а также кодировка, ввод и обработка данных. Для проведения контроля поля Казахстанский институт общественного развития «Рухани жаңғыру» будет хранить и по запросу Заказчика предоставит все документы полевого этапа исследования (анкеты, маршрутные листы, линейные и корреляционные распределения).

Ввод, обработка первичных данных, а также вывод одномерных, двумерных таблиц, корреляционный анализ выполнены с помощью русифицированной компьютерной программы SPSS.

2.5 Методы анализа информации

Основными методами анализа первичной социологической информации выступают:

- 1) одномерный анализ данных;
- 2) двумерный анализ данных;
- 3) корреляционный анализ.

Период исследования: март-апрель 2021 года.

По результатам исследования Казахстанский институт общественного развития «Рухани жаңғыру» сдает Заказчику аналитический отчет в порядке и сроки, установленные договором об оказании услуги.

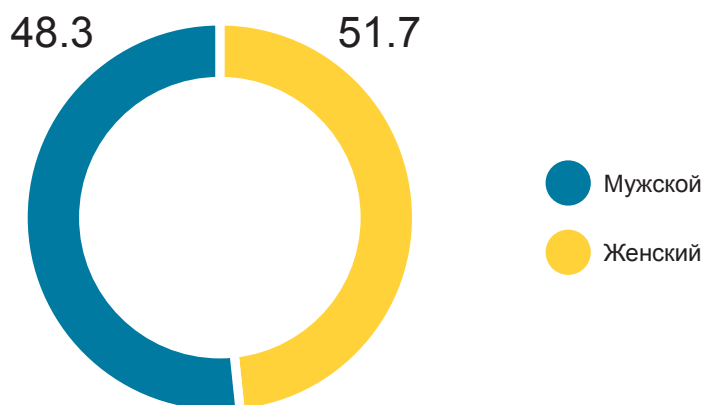
РАЗДЕЛ I. СОЦИАЛЬНОЕ САМОЧУВСТВИЕ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ

1.1 Социально-демографический профиль респондентов

В социологическом исследовании

«Социальный портрет сельской семьи» приняли участие 48,3% мужчин и 51,7% женщин (Диаграмма 1).

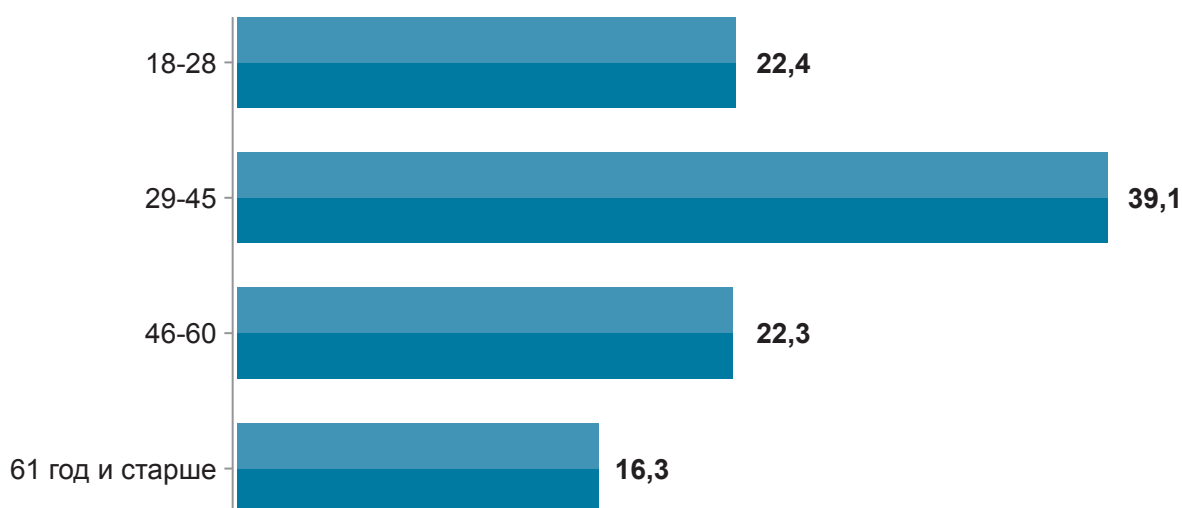
Диаграмма 1. Распределение ответов на вопрос: «Ваш пол?», в %

Распределение респондентов в возрастном разрезе выглядит следующим образом: доля молодежи в возрасте 18-28 лет в структуре опрошенных составила 22,4%, респондентов

в возрасте 29-45 лет – 39,1%, 46-60 лет – 22,3%. Представленность респондентов пенсионного и предпенсионного возраста (61 год и старше) – 16,3% (Диаграмма 2).

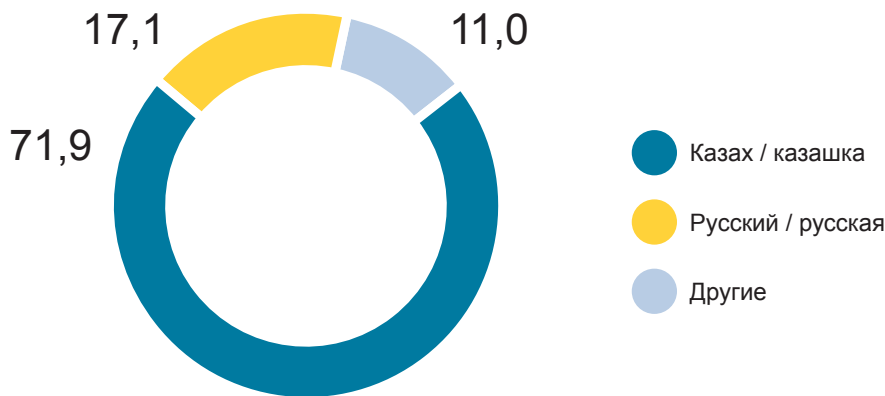
Диаграмма 2. Распределение ответов на вопрос: «Ваш возраст?», в %

В разрезе этносов в опросе приняли участие 71,9% казахов, 17,1% русских

и 11% представителей других национальностей (Диаграмма 3).

Диаграмма 3. Распределение ответов на вопрос: «Ваша этническая принадлежность (национальность)?», в %

В основном сельские семьи разговаривают дома на казахском языке (56,0%). При этом, каждая четвертая опрошенная семья отметила, что члены их семьи разговаривают дома на

русском языке (25,4%). На двух языках (казахский, русский) коммуницируют 13,8% сельских семей. Говорят дома на узбекском 2,1% опрошенных, на уйгурском – 1,3% (Таблица 2).

Таблица 2. Распределение ответов на вопрос: «На каком языке Вы разговариваете дома?», в %

	%
На казахском	56,0
На русском	25,4
На двух языках (казахский, русский)	13,8
На узбекском	2,1
На уйгурском	1,3
На азербайджанском	0,2
На курдском	0,3
На чеченском	0,2
На турецком	0,2
На таджикском	0,2
На трех (казахский, русский, курдский)	0,3
На трех (казахский, русский, турецкий)	0,2
На трех (казахский, русский, азербайджанский)	0,1

Для определения покупательской способности сельских семей был задан вопрос «**Как бы Вы оценили Вашу покупательную способность?**». Таким образом удалось выяснить, что покупательская способность большей части опрошенных (64,2% от общего числа опрошенных) характеризуется вариантом ответа «Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды, оплаты коммунальных услуг, на накопления не остается». Доля высокообеспеченных граждан в структу-

ре выборочной совокупности составила 6,3% («Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать»). 14,3% сельских семей характеризуются благополучным материальным положением, их доходов хватает на покупку большинства товаров длительного пользования. Живут на грани бедности 11,8%, им денег хватает только на приобретение продуктов питания. За чертой бедности проживают 1,6% сельских семей, им не хватает денег даже на приобретение продуктов питания (Диаграмма 4).

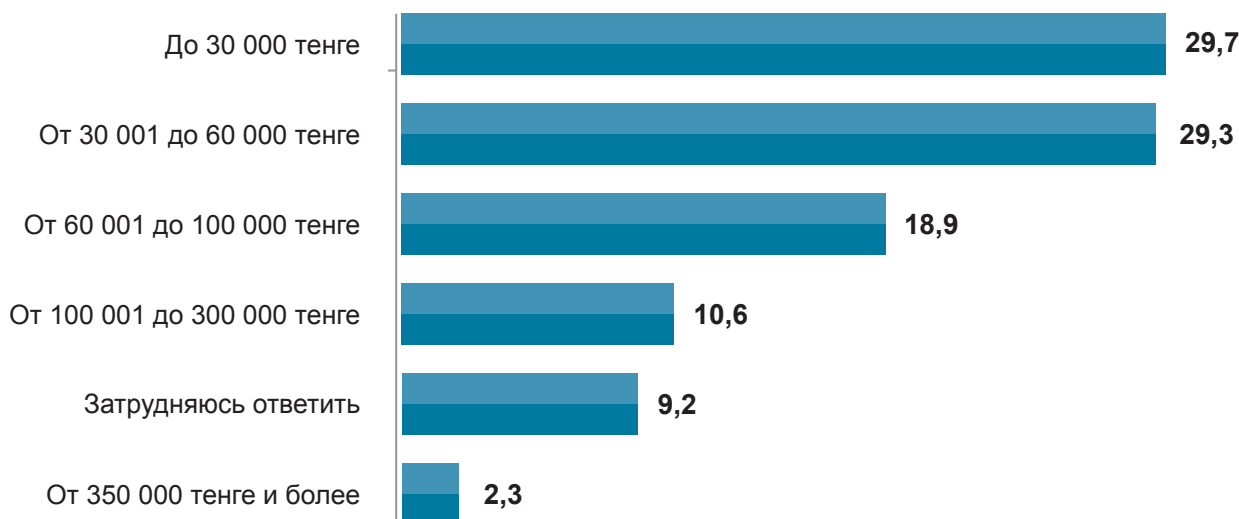
Диаграмма 4. Распределение ответов на вопрос: «Как бы Вы оценили Вашу покупательную способность?», в %

В среднем доход на одного члена семьи в месяц в большинстве сельских семей колеблется от «до 30 000 тенге» (29,7%) до «от 30 001 до 60 000 тенге» (29,3%). 18,9% отметили, что на одного человека приходится от 60 001 до 100

000 тенге в месяц. Имеют среднедушевой доход в пределах от 100 001 до 300 000 тенге 10,6% опрошенных. И лишь 2,3% сельских семей располагают доходом от 350 000 тенге и более на одного человека в месяц (Диаграмма 5).

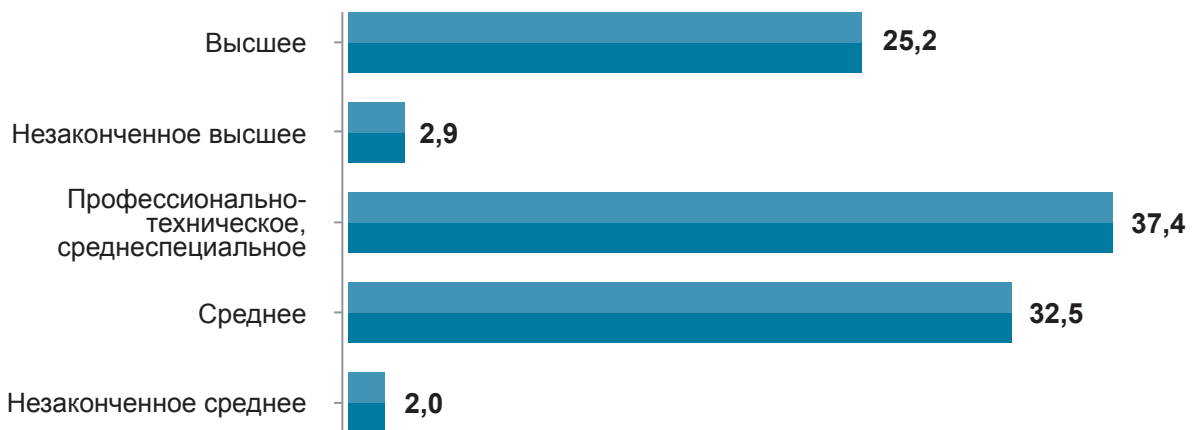
Диаграмма 5. Распределение ответов на вопрос: «В среднем каков доход в Вашей семье на одного человека в месяц?», в %

Основная часть опрошенных имеет среднее специальное (37,4%) или среднее образование (32,5%). Высшее образование имеют 25,2% респондентов.

Доля обладателей незаконченного высшего и незаконченного среднего образования составила 2,9% и 2,0% соответственно (Диаграмма 6).

Диаграмма 6. Распределение ответов на вопрос: «Ваше образование?», в %

Доля верующих среди опрошенных составила 53,5% (совокупный показатель вариантов ответа «верующий (-ая) и «верующий (-ая), считаю религию важным аспектом в жизни»). 36,1%

респондентов назвали себя неверующими, однако считают религию важным аспектом в жизни. Доля атеистов составила 2,1% и еще 6,6% безразличны к религии (Таблица 3).

Таблица 3. Распределение ответов на вопрос: «Укажите, пожалуйста, как Вы относитесь к религии?», в %

	%
Верующий (-ая)	38,4
Верующий (-ая), считаю религию важным аспектом в жизни	15,1
Не верующий, но все равно считаю религию важным аспектом в жизни	36,1
Не верующий (-ая), считаю религию бесполезным аспектом в жизни	2,1
Мне все равно	6,6
Затрудняюсь ответить	1,8

Основными сферами трудовой занятости опрошенных является частный сектор (22,6%), бюджетные организации (16,7%) и государственная служба (13,5%). 14,5% респондентов – пенсио-

неры, 11,3% - домохозяйки, 7,0% - безработные. Доля граждан, занимающихся индивидуальной трудовой деятельностью, составила 4,9%. Остальные распределения представлены в таблице 4.

Таблица 4. Распределение ответов на вопрос: «Укажите, пожалуйста, сферу, в которой Вы работаете (подрабатываете)?», в %

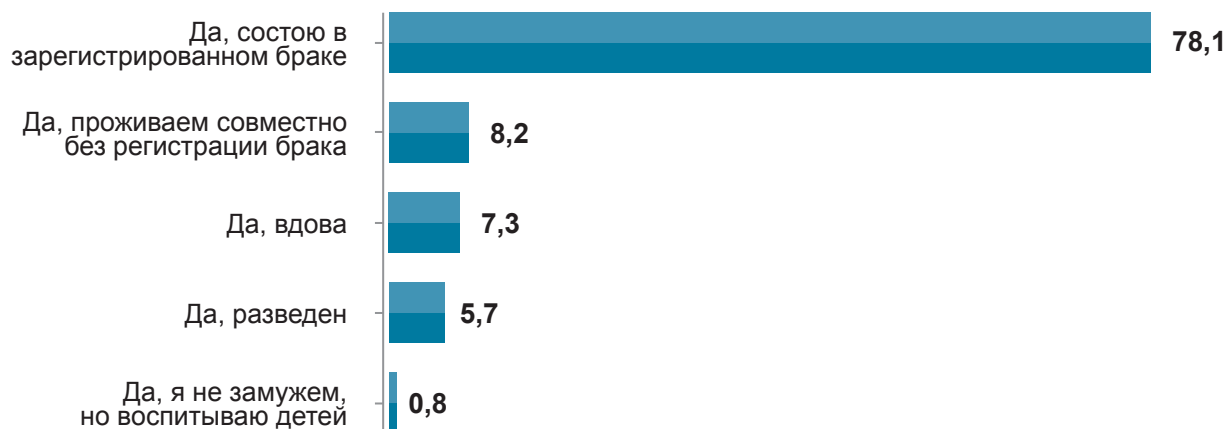
	%
Госслужащий	13,5
Работаю в бюджетной организации	16,7
Работаю в частной сфере	22,6

	%
Собственный бизнес с привлечением наемных работников	1,9
Индивидуальная трудовая деятельность	4,9
Фрилансер (работник на договорах услуг)	0,8
Занятые в личном подсобном хозяйстве, семейном предприятии	4,3
Пенсионер	14,5
Студент	1,5
Домохозяйка	11,3
Безработный	7,0
Не работаю по причине инвалидности	0,3
Сфера торговли	0,3
Самозанятый	0,3
В декретном отпуске	0,1

78,1% респондентов состоят в зарегистрированном браке, 8,2% проживают совместно без регистрации брака. Доля разведенных – 5,7%,

доля вдовых – 7,3%, 0,8% респондентов не состоят в браке, воспитывая при этом детей (Диаграмма 7).

Диаграмма 7. Распределение ответов на вопрос: «Имеете ли Вы опыт семейной жизни?», в %

1.2 Удовлетворенность семейной жизнью

В данной главе рассмотрен важный аспект функционирования института семьи в Казахстане – удовлетворенность жизнью, который, кроме прямого вопроса об уровне довольства респондентами своей семейной жизнью, включает рассмотрение ценностных ориентиров сельских семей, проблемы и факторы конфликтов в семье, качество питания, миграционные установки

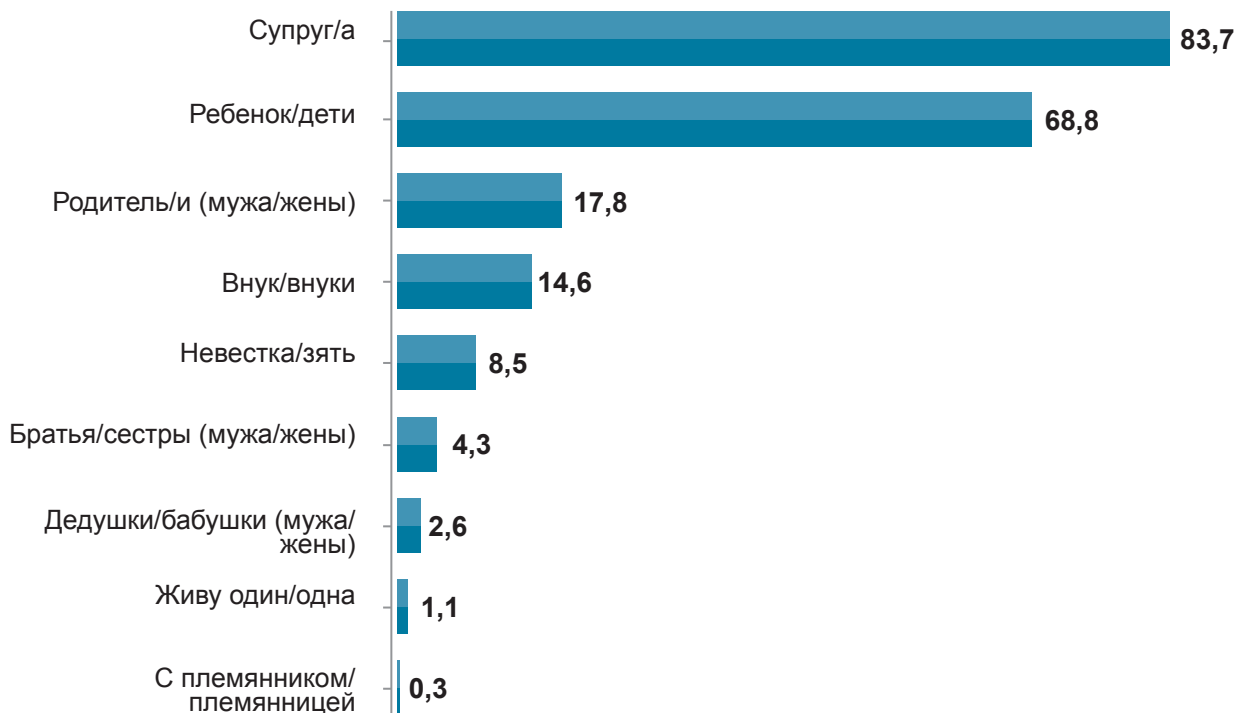
и влияние пандемии на изменение психологического климата в семьях.

Как показывает исследование, большая часть сельских семей в Казахстане живет в формате нуклеарной семьи, когда семья состоит из родителей и детей или только из супругов. 83,7% респондентов отметили, что проживают с супругом/супругой, совместно с детьми проживают 68,8% опрошенных. Расширенный тип семьи, в состав которой входят несколько супружеских

пар или несколько поколений взрослых людей не столь распространен в сельских семьях. Так, по результатам исследования выяснилось, что живут под одной крышей с родителями мужа/

жены 17,8% участников исследования, с внуками – 14,6%, с невесткой/зятем – 8,5%, братьями/сестрами супруга/и – 4,3%, дедушками, бабушками – 2,6% (Диаграмма 8).

Диаграмма 8. Распределение ответов на вопрос: «С кем из членов семьи Вы проживаете под одной крышей?», в %

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

Анализ данных в разрезе социально-демографических характеристик опрошенных показал, что расширенный тип семьи преобладает среди казахов, проживающих в южных и западных регионах Казахстана. Так, 19,4% казахов и 12,7% русских отметили, что проживают с родителями. В разрезе регионов факт совместного проживания с родителями указали в большей степени жители Атырауской (52,3%), Кызылординской (31,3%), Актюбинской (26,8%), Западно-Казахстанской (26,4%), Алматинской (26,1%) областей. Остальные регионы в этом отношении имеют меньшие показатели, особенно северные области страны – менее 10%.

Доминирующими ценностями в казахстанских семьях являются базовые семейные ценности – уважение и к старшим, и к младшим (63,9%), уважение и соблюдение традиций и обычаев (41%), любовь, доброта друг к другу (37,4%). Также казахстанцы придерживаются таких семейных ценностей, как верность (23,1%), взаимопонимание (18,8%), взаимопомощь (16,9%), честность (16,1%), доверительное общение (15,4%). Ценности консервативного характера – патриархальный уклад жизни, многодетность – получили наименьший отклик в ответах респондентов, не более 3% (Диаграмма 9). Стоит отметить, в региональном разрезе о важности многодетности больше говорили жители Туркестанской (7,6%) и Кызылординской (7,5%) областей.

вые семейные ценности – уважение и к старшим, и к младшим (63,9%), уважение и соблюдение традиций и обычаев (41%), любовь, доброта друг к другу (37,4%). Также казахстанцы придерживаются таких семейных ценностей, как верность (23,1%), взаимопонимание (18,8%), взаимопомощь (16,9%), честность (16,1%), доверительное общение (15,4%). Ценности консервативного характера – патриархальный уклад жизни, многодетность – получили наименьший отклик в ответах респондентов, не более 3% (Диаграмма 9). Стоит отметить, в региональном разрезе о важности многодетности больше говорили жители Туркестанской (7,6%) и Кызылординской (7,5%) областей.

Диаграмма 9. Распределение ответов на вопрос: «Каких семейных ценностей Вы придерживаетесь?», в %

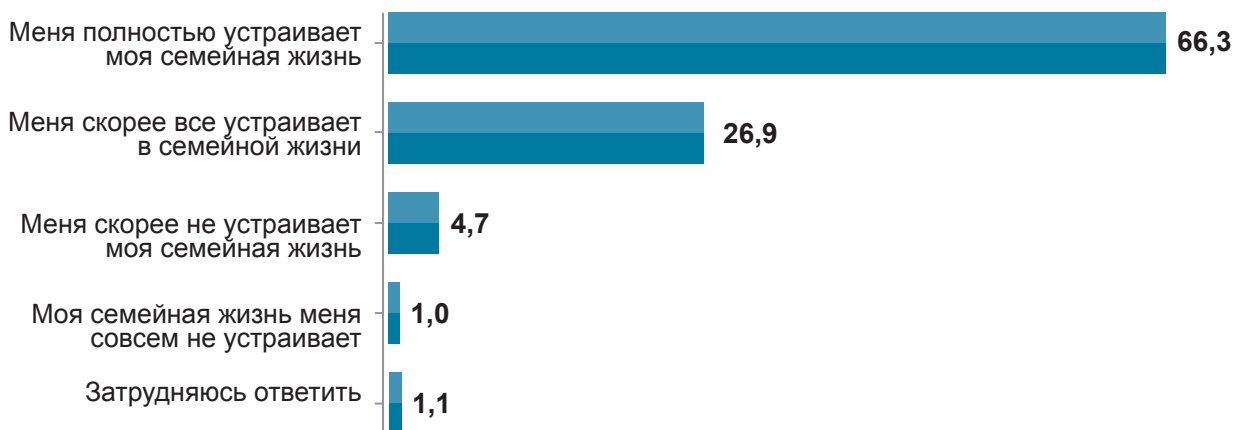
*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

Согласно результатам опроса, большая часть казахстанских семей, проживающих в сельской местности полностью удовлетворены своей семейной жизнью - 66,3%. Еще 26,9% респондентов отметили, что их скорее все устраивает в семейной жизни. В совокупности процент удовлетворенности семейной жизнью среди сельских семей составил 93,2%.

Процент неудовлетворенных тем, как складывается их семейная жизнь,

составил 5,7% (совокупный показатель вариантов ответа «Меня скорее не устраивает моя семейная жизнь» и «Моя семейная жизнь меня совсем не устраивает»). Причем среди тех, кто не удовлетворен своей семейной жизнью, высока доля представителей Западно-Казахстанской области, каждый четвертый опрошенный в этом регионе указал, что его не устраивает семейная жизнь (24,5%) (Диаграмма 10).

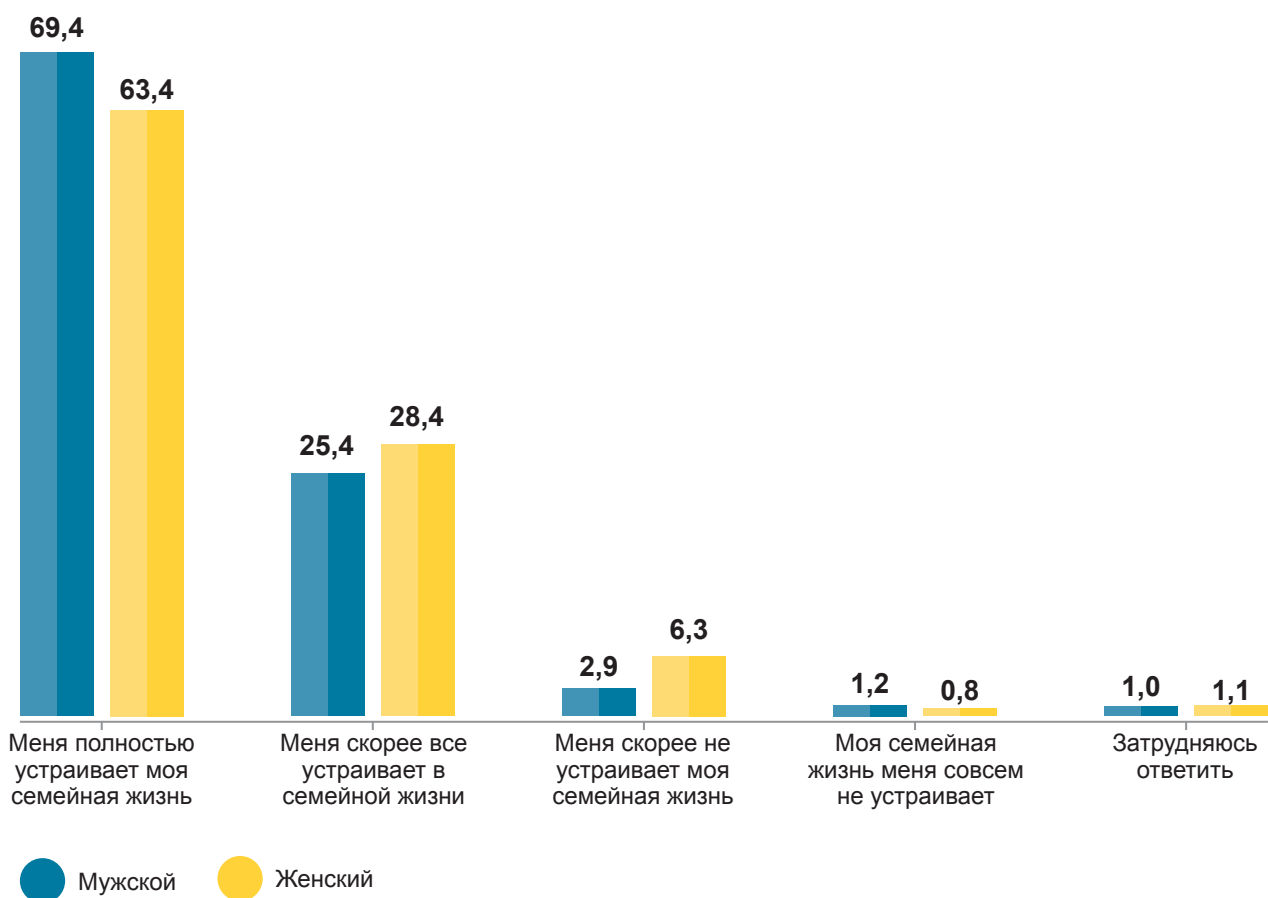
Диаграмма 10. Распределение ответов на вопрос: «Все ли Вас устраивает в Вашей семейной жизни?», в %

Также наблюдается разница в ответах мужчин и женщин. В процентном соотношении женщины, в отличие от мужчин, менее удовлетворены своей семейной жизнью. Так, доля женщин,

полностью удовлетворенных семейной жизнью, составляет 63,4 % от общего числа опрошенных женщин. При этом 69,4% опрошенных мужчин полностью все устраивает (Диаграмма 11).

Диаграмма 11. Распределение ответов на вопрос: «Все ли Вас устраивает в Вашей семейной жизни?» (в разрезе гендерной принадлежности), в %

Анализ данных в разрезе материального положения опрошенных позволяет предположить, что неудовлетворенность семейной жизнью напрямую связана с низким уровнем финансового благополучия семьи. Так, доля неудовлетворенных значительно возрастает в группе доходов «от 30 001 до 60 000 тенге» на одного члена семьи (6,0%) и «до 30 000 тенге» (8,5%). Также пока-

затель неудовлетворенности семейной жизнью высок среди тех, кто характеризует свое материальное положение такими вариантами ответа как «денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг» (11,3%) и «денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг» (21,1%) (Таблица 5).

Таблица 5. Распределение ответов на вопрос: «Все ли Вас устраивает в Вашей семейной жизни?» (в разрезе уровня среднедушевого дохода), в %

	До 30 000 тенге	От 30 001 до 60 000 тенге	От 60 001 до 100 000 тенге	От 100 001 до 300 000 тенге	От 350 000 тенге и более	Затрудняюсь ответить
Меня полностью устраивает моя семейная жизнь	63,8	69,2	62,8	61,4	77,8	76,4
Меня скорее все устраивает в семейной жизни	27,1	23,9	31,9	35,4	22,2	16,4
Меня скорее не устраивает моя семейная жизнь	6,5	5,4	3,1	2,4	0	2,7
Моя семейная жизнь меня совсем не устраивает	2,0	0,6	0,4	0	0	1,8
Затрудняюсь ответить	0,6	0,9	1,8	0,8	0	2,7

Результаты ответов на вопрос «**По каким причинам в Вашей семье происходят конфликты чаще всего?**» подтверждают наличие связи между неудовлетворенностью семейной жизнью и неблагоприятным материальным положением семьи. Респонденты ответили, что чаще всего конфликты в их семьях происходят из-за нехватки денег (32,2%). Кроме этого, конфликты в сельских семьях случаются вследствие бытовых причин (31,2%). Имеет место в причинном ряду конфликтов такой фактор как разногласия по поводу воспитания детей – 8,5%. В 6,3% случаях конфликты в сельских семьях происходят из-за вмешательства дру-

гих членов семьи, родственников в жизнь семьи. 4,8% опрошенных отметили, что причинами конфликтов в их семьях выступает отсутствие совместного времяпровождения, 4,3% – эмоциональная нестабильность кого-либо из членов семьи. Наименее распространенными причинами конфликтов в сельских семьях являются следующие факторы: конфликты на фоне тяжелой работы супругов (2,8%), разные интересы между членами семьи (2,7%), употребление алкогольных напитков, наркотических веществ одним из супругов (2,6%), измена одного из супругов или подозрение в ней (1%), сексуальная неудовлетворенность (0,2%).

Стоит отметить, что достаточно большое число опрошенных (40,9% от общего числа), отвечая на данный вопрос, указали, что в их семьях не бывает конфликтов (Таблица 6).

Анализ корреляций показывает некоторые особенности конфликтогенности сельских семей в зависимости от возраста респондентов. Чаще остальных отмечали отсутствие конфликтов в семье респонденты в возрасте 61 год и старше (52,1%). О вмешательстве родственников в жизнь семьи чаще говорили опрошенные молодого возраста (10,8%). Конфликты из-за финансовых сложностей случаются в основном в семьях трудоспособных респондентов

(18-60 лет) – более 34% по каждой из трех возрастных групп.

В разрезе материального положения респондентов обнаружена следующая взаимосвязь: высокообеспеченные казахстанцы чаще других говорят о том, что в их семьях конфликты не происходят (56%). В то же время финансовый фактор возникновения конфликтов чаще прослеживается в ответах респондентов с неудовлетворительным материальным статусом – только 21,1% среди тех, кому «денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг», указали, что в их семьях нет конфликтов.

Таблица 6. Распределение ответов на вопрос: «По каким причинам в Вашей семье происходят конфликты чаще всего?», в %

	%
Материальные причины, нехватка денег	32,2
Бытовые причины	31,2
Разногласия по воспитанию детей	8,5
Вмешательство других членов семьи, родственников в жизнь семьи	6,3
Отсутствие совместного времяпровождения	4,8
Эмоциональная нестабильность кого-либо из членов семьи	4,3
Конфликты на фоне тяжелой работы одного из супругов	2,8
Разные интересы между супругами, между родителями и детьми	2,7
Употребление алкогольных напитков, наркотических веществ одним	2,6
Измена одного из супругов или подозрение в ней	1,0
Сексуальная неудовлетворенность	0,2
В нашей семье не бывают конфликтов	40,9
Недопонимание между детьми и родителями	0,1
Затрудняюсь ответить	1,9

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

В качестве основных проблем, которые волнуют казахстанские сельские семьи, можно отметить 3 главных:

- 50,1% – материальные (низкая зарплата, нехватка денег),
- 31,7% – жилищно-бытовые условия,
- 14,6% – проблемы с трудоустройством.

Почти каждый десятый опрошен-

ный указал, что его беспокоит недоступность медицинского обслуживания (8,3%), отсутствие возможности совместного отдыха (8,3%) и вопросы воспитания детей (8,2%).

По 5% сельских семей волнуют проблемы распределения обязанностей в семье, недоступность для детей секций, кружков, вмешательство

в семью со стороны родственников.

Остальные проблемы, указанные в анкете, имеют наименьшую актуальность для респондентов. В число таких проблем входят алкогольная/наркотическая зависимость, качество питания, увлечение азартными играми, рукоприкладство со стороны членов семьи, физическое наказание детей, морально-психологическое насилие со стороны членов семьи, эти варианты ответа выбрали не более 2% опрошенных.

Лишь 6,2% участников опроса отметили, что у них нет никаких проблем (Таблица 7).

В региональном разрезе отмечают следующие особенности: на актуальность материальных проблем чаще остальных указывают сельские жители Мангистауской (71,2%), Туркестанской

(68,2%) Западно-Казахстанской (66,0%) и Костанайской (64,2%) областей.

Жилищно-бытовые условия беспокоят каждого второго респондента в Жамбылской (48,0) и Мангистауской (52,5%) областях.

Недоступность для детей секций и кружков отмечается в Восточно-Казахстанской (15,6%) и Атырауской (15,9%) областях.

Недоступность медицинского обслуживания чаще других фигурирует в ответах респондентов из Атырауской области (36,4%).

Проблемы с трудоустройством выделили как основную проблему сельские жители Атырауской (36,4%), Кызылординской (22,4%), Жамбылской (18,0%), Туркестанской (18,4%), Восточно-Казахстанской (20,0%) и Акмолинской (17,6%) областей.

Таблица 7. Распределение ответов на вопрос: «Выделите основные проблемы Вашей семьи?», в %

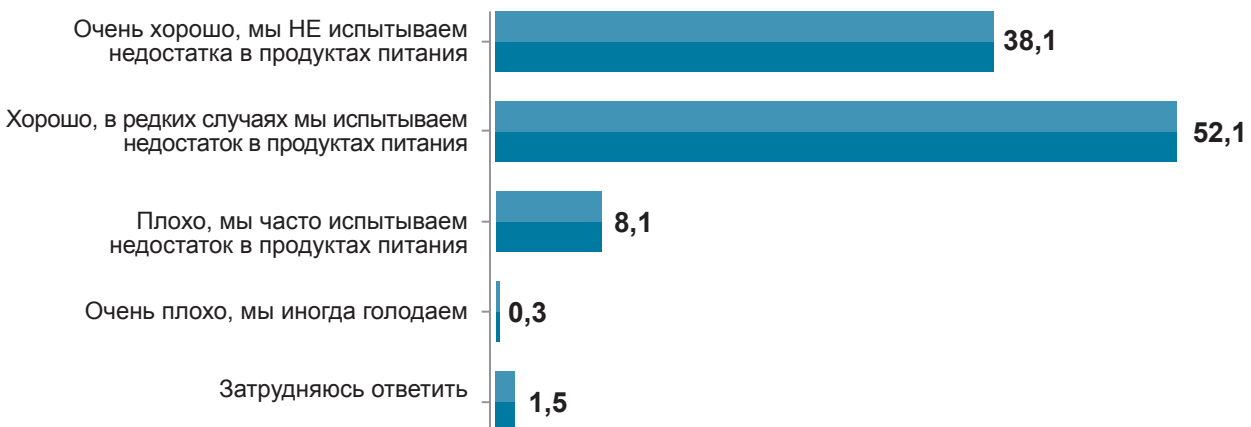
	%
Материальные (низкая зарплата, нехватка денег)	50,1
Жилищно-бытовые условия	31,7
Проблемы с трудоустройством	14,6
Недоступность медицинского обслуживания	8,3
Отсутствие возможности совместного отдыха	8,3
Вопросы воспитания детей	8,2
Распределение обязанностей в семье	5,2
Недоступность для детей секций, кружков	5,2
Вмешательство, контроль со стороны родственников	4,9
В сфере образования	4,4
Проблемы, связанные с ведением предпринимательства	3,0
Алкогольная/наркотическая зависимость	1,4
Проблема качества питания	1,3
Увлечение азартными играми	0,3
Рукоприкладство со стороны членов семьи	0,5
Физическое наказание детей	0,2
Морально-психологическое насилие со стороны членов семьи	0,5
У нас нет проблем	6,2
Проблемы со здоровьем	0,1
Проблема качества воды	0,1
Необходимость в проведении газа в дом	0,2
Затрудняюсь ответить	9,0

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

Для определения качества питания сельских семей в анкету был включен вопрос «Как питается Ваша семья?». Так, качество питания большинства казахстанских сельских семей определяется как «хорошее» - 52,1%, данная группа респондентов питается хорошо, в редких случаях испытывает недостаток в продуктах питания. Еще 38,1% опрошенных питаются очень хорошо, никогда не испытывают

недостатка в продуктах питания. Неблагополучное положение относительно заданного критерия фиксируется в 8,4% случаях опрошенных, эта группа сельских жителей часто испытывает недостаток в продуктах питания (суммарный показатель вариантов ответа «плохо, мы часто испытываем недостаток в продуктах питания» и «очень плохо, мы иногда голодаем») (Диаграмма 12).

Диаграмма 12. Распределение ответов на вопрос: «Как питается Ваша семья?», в %

Очевидно, что проблемы с качеством питания связаны с финансовым благополучием граждан. Чем ниже материальный статус – тем выше показатель тех, кто испытывает недостаток

в продуктах питания. В группе обеспеченных опрошенных этот показатель равен нулю, в группе граждан, проживающих за чертой бедности, – 52,6% (Таблица 8).

Таблица 8. Распределение ответов на вопрос: «Как питается Ваша семья?» (в разрезе материального положения), в %

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
Очень хорошо, мы НЕ испытываем недостатка в продуктах питания	85,3	43,6	36,5	20,4	15,8	22,7
Хорошо, в редких случаях мы испытываем недостаток в продуктах питания	10,7	52,9	54,9	59,9	31,6	54,5

Плохо, мы часто испытываем недостаток в продуктах питания	0	3,5	7,7	15,5	42,1	9,1
Очень плохо, мы иногда голодаем	0	0	0,1	0	10,5	0
Затрудняюсь ответить	4,0	0	0,8	4,2	0	13,6

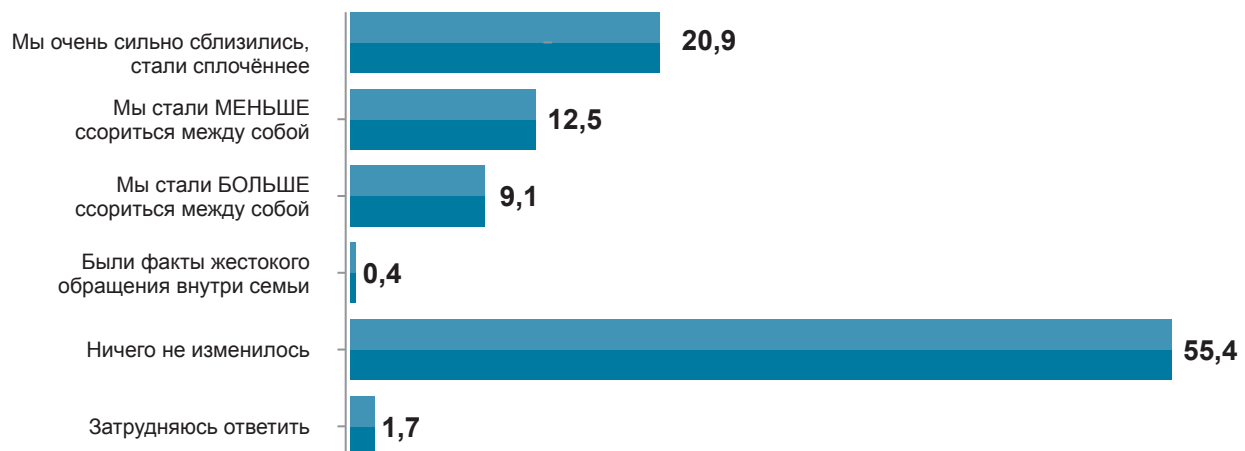
В региональном аспекте проблемы с качеством питания испытывают чаще респонденты в Жамбылской (18,0%), Западно-Казахстанской (15,1%) и Северо-Казахстанской (15,1%) областях (в сумме ответов «Плохо, мы часто испытываем недостаток в продуктах питания» и «Очень плохо, мы иногда голодаем»).

В ходе настоящего опроса респонденты ответили на вопрос, как изменился психологический климат в их семьях с введением карантинных мер. Как показывает официальная статистика, ситуация в режиме борьбы с COVID-19 существенно повлияла на институт семьи: увеличилось число разводов, участились случаи бытового насилия в семьях и т.д. Существующая в Казахстане одна из горячих линий (150), которая оказывает помощь женщинам, пострадавшим от бытового насилия, информирует, что количество поступивших звонков в первой

половине апреля по сравнению с февралем 2020 года увеличилось на 50%, на горячую линию Союза кризисных центров по фактам бытового насилия обратилось 300 женщин. В республике с марта по июль 2020 года зафиксировано 237 правонарушений, это больше на 41,7%, чем за аналогичный период прошлого года².

Согласно полученным данным, в 55,4% случаев карантин не повлиял на климат в сельских семьях. В каждом третьем случае введение карантинных мер вызвало положительный эффект, из них 20,9% сильно сблизилась, стали сплоченнее, 12,5% – стали меньше ссориться между собой. Однако в 9,5% случаев пандемия коронавируса оказала негативное влияние на ситуацию в казахстанских сельских семьях: 9,1% – стали больше ссориться, 0,4% – отмечают наличие фактов жестокого обращения внутри семьи (Диаграмма 13).

Диаграмма 13. Распределение ответов на вопрос: «Как изменился психологический климат в Вашей семье с введением карантинных мер?», в %

² В Казахстане всплеск бытового насилия во время карантина/www.informburo.kz

Корреляции по социально-демографическим характеристикам показывают, что изменение психологического климата в сельских семьях в отрицательную сторону больше отмечается в молодых семьях и семьях с неблагоприятным финансовым положением. Так, об ухудшении ситуации в семье сказали лишь 1,3%

опрошенных из числа обеспеченных граждан и 15,8% из числа тех, кто проживает за чертой бедности. Это обстоятельство позволяет предположить, что конфликты в семьях в условиях пандемии большей частью происходят из-за материальных проблем (Таблица 9).

Таблица 9. Распределение ответов на вопрос: «Как изменился психологический климат в Вашей семье с введением карантинных мер?» (в разрезе материального положения), в %

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
Мы очень сильно сблизились, стали сплоченнее	33,3	25,7	19,7	16,2	26,3	9,1
Мы стали МЕНЬШЕ ссориться между собой	1,3	16,4	13,0	13,4	10,5	0
Мы стали БОЛЬШЕ ссориться между собой	0	8,8	8,5	15,5	15,8	18,2
Были факты жестокого обращения внутри семьи	1,3	0,6	0,3	0,7	0	0
Ничего не изменилось	62,7	47,4	57,5	49,3	47,4	63,6
Затрудняюсь ответить	1,3	1,2	1,0	4,9	0	9,1

В региональном разрезе ухудшение семейных взаимоотношений отмечается сельскими жителями Мангистауской (28,8%), Северо-Казахстанской (20,8%), Западно-Казахстанской (13,2%) и Алма-тинской (12,7%) областей (в сумме ответов «Мы стали больше ссориться между собой» и «Были факты жестокого обращения внутри семьи»).

1.3 Социально-экономическое положение сельской семьи

Данный параграф посвящен вопросам социально-экономического положения сельских семей в Казахстане. Важность изучения социально-экономического ста-

туса семей обусловлена, во-первых, тем, что положение семьи служит барометром состояния общества, показывает степень его продвижения по пути предоставления гражданам реальных возможностей для развития. Чем выше уровень жизни семьи, тем выше уровень развития общества. Во-вторых, социально-экономическое положение семьи влияет на выполнение ею основных функций и жизнедеятельность семьи в целом.

Каков социально-экономический статус казахстанской семьи, проживающей в сельской местности? Чтобы ответить на этот вопрос, рассмотрим составляющие социально-экономического статуса:

источники дохода семьи, наличие жилья, наличие сбережений, основная линейка расходов, необходимость в государственной поддержке и т.д.

Как показывает опрос, большая часть семей на селе живет на заработную плату - 63,5%. Имеют дополнительный источник дохода к заработной плате еще 11,3%. Доходы от личного подсобного хозяйства имеют 13,8% опрошенных. Значительная часть респондентов назвала своим источником дохода пенсию, стипендию – 23,4%. Пособия, социальные выплаты служат источником дохода для 7,4% сельских семей. 6,4% опрошенных перебиваются случайными заработками. Имеют доход от предпринимательской деятельности 5,9%. Остальные (2,6%) живут за счет помощи со стороны родственников, волонтеров (Диаграмма 14).

Примечательно, что показатели разнятся в зависимости от уровня образования и материального положения опрошенных. Так, стабильный дополнительный доход имеют граждане с высшим образованием и благополучным материальным статусом. Тогда как живут на случайные заработки респонденты со средним образованием и те, кому доходов не хватает даже на продукты питания.

В разрезе регионов дополнительный доход к зарплате чаще всего имеют жители Алматинской (22,6%) и Костанайской (22,4%) областей. Случайные заработки служат источником дохода для более чем каждого пятого респондента из Павлодарской (18,4%) и для более чем каждого седьмого респондента (13,2%) Северо-Казахстанской областей.

Диаграмма 14. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, что является основным источником дохода Вашей семьи?», в %

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

Жилищный вопрос в сельских семьях не стоит столь остро, как это отмечается в городах. Причина – в доступности и относительно дешевой цене жилья в сельской местности. Это подтверждают результаты опроса: большинство респондентов имеют собственное жилье – 78,1% (Диаграмма 15).

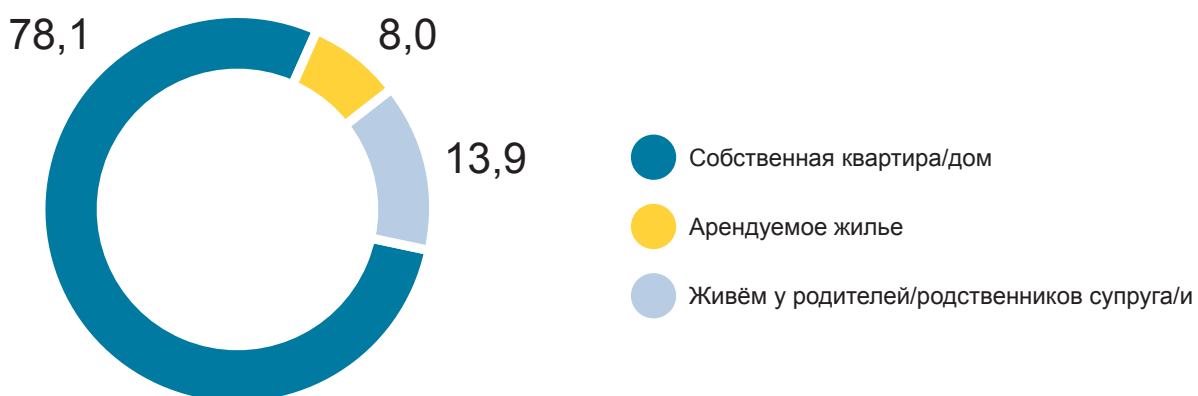
13,9% живут с родителями или родственниками одного из супругов, что объясняется, скорее всего, традиционными установками казахских семей, при которых дети, чаще – младший сын семьи, проживает с родителями. В разрезе регионов такой тип совместного проживания чаще отмечается на западе и юге Казахстана: Атырауская область (34,1%), Мангистауская область (15,3%), Западно-Казахстанская область (15,1%), Туркестанская область (22,1%), Кызылординская область (19,7%), Алматинская область (15,7%), что, по-видимому, объясняется превалированием казахского этноса в данных регионах.

С другой стороны, данные в разрезе материального положения пока-

зывают, что 36,8% опрошенных, проживающих с родителями или другими родственниками, характеризуют свое материальное положение категорией «денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг». Отсюда можно предположить, что проживание с родственниками в данном случае – вынужденная мера и с улучшением материального положения эта группа молодых семей, возможно, приобретет собственное жилье.

Полученные данные свидетельствуют, что 8% сельских семей в Казахстане арендуют жилье. Корреляционный анализ выявил следующую картину: большая часть арендующих жилье семей проживает в Акмолинской (20,9%), Павлодарской (13,2%) и Северо-Казахстанской (15,1%) областях. Арендуют жилье респонденты более молодых возрастов – 18-28 лет (10,4%) и 29-45 лет (9,4%). В разрезе материального статуса арендуют на селе жилье семьи с низким доходом, те, кому доходов хватает только на приобретение продуктов питания.

Диаграмма 15. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, где проживает Ваша семья?», в %

Доминирующая финансовая стратегия большинства сельских жителей в Казахстане сегодня проходит по следующему сценарию – «все что зарабатываю и получаю – трачу». Так, 55,5% респондентов отметили, что у них нет сбережений в случае потери основного

источника дохода семьи. Лишь 33,3% опрошенных в случае потери дохода смогут прожить некоторое время с сохранением приемлемого уровня жизни, из них 20,7% – до трех месяцев, 6,7% – до шести месяцев, 5,9% – более шести месяцев (Таблица 10).

Таблица 10. Распределение ответов на вопрос: «В случае потери основного источника дохода семьи, какое время Вы сможете прожить с сохранением приемлемого уровня жизни?», в %

	%
У нас нет сбережений или их хватит не более чем на месяц	55,5
До трех месяцев	20,7
До шести месяцев	6,7
Более шести месяцев	5,9
В случае потери основного дохода, найдем подработку	0,3
Затрудняюсь ответить	10,9

В разрезе социально-демографических характеристик выявлено следующее: чем выше уровень образования и чем выше уровень финансовой обес-

печенности, тем выше вероятность того, что респондент имеет накопления на «черный день» (Таблица 11,12).

Таблица 11. Распределение ответов на вопрос: «В случае потери основного источника дохода семьи, какое время Вы сможете прожить с сохранением приемлемого уровня жизни?» (в разрезе уровня материального положения), в %

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
У нас нет сбережений или их хватит не более чем на месяц	44,0	32,0	59,8	67,6	84,2	22,7
До трех месяцев	20,0	30,8	20,5	14,1	0	9,1
До шести месяцев	2,7	12,8	5,9	5,6	5,3	9,1
Более шести месяцев	21,3	14,0	3,4	3,5	0	0

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
В случае потери основного дохода, найдем подработку	1,3	0,6	0,1	0	5,3	0
Затрудняюсь ответить	10,7	9,9	10,3	9,2	5,3	59,1

Таблица 12. Распределение ответов на вопрос: «В случае потери основного источника дохода семьи, какое время Вы сможете прожить с сохранением приемлемого уровня жизни?» (в разрезе уровня образования), в %

	Незаконченное среднее	Среднее	Профессионально-техническое, среднеспециальное	Незаконченное высшее	Высшее
У нас нет сбережений или их хватит не более чем на месяц	83,3	59,9	53,0	62,9	50,3
До трех месяцев	12,5	17,5	24,9	20,0	19,2
До шести месяцев	0	5,7	6,0	5,7	9,6
Более шести месяцев	0	4,9	4,9	5,7	9,3
В случае потери основного дохода, найдем подработку	0	0	0,4	0	0,7
Затрудняюсь ответить	4,2	12,1	10,7	5,7	10,9

В региональном разрезе отсутствие финансовой подушки у сельского населения чаще всего было зафиксировано в Восточно-Казахстанской (83,3%), Атырауской (72,7%) и Мангистауской (89,8%) областях.

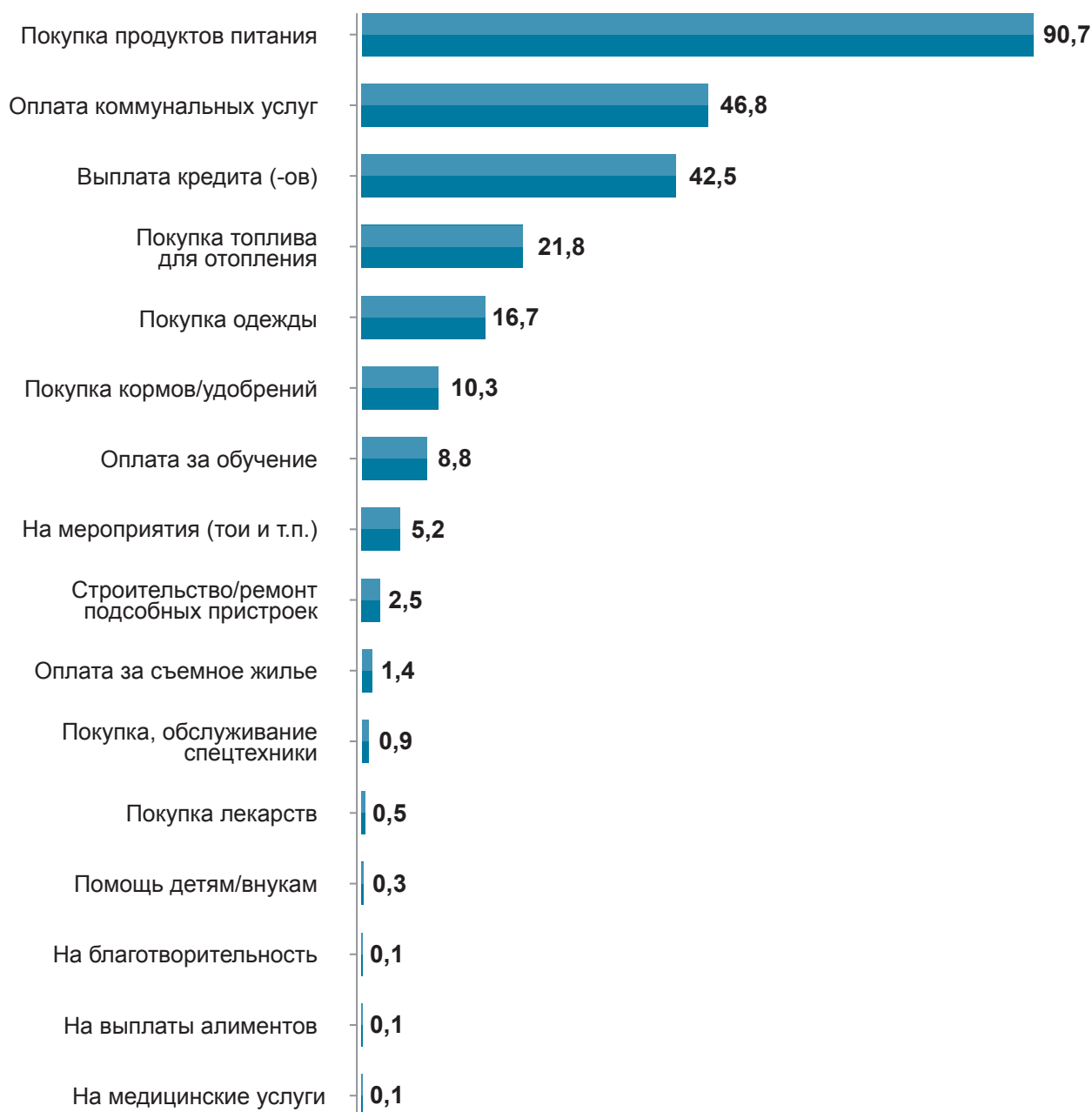
При анализе социально-экономического положения семьи важно изучить, кроме источников дохода, основные статьи расходов. Как показывает ис-

следование, семейный бюджет 90,7% сельских семей в Казахстане в первую очередь тратится на покупку продуктов питания. Во вторую очередь доходы домохозяйств уходят на оплату коммунальных услуг (46,8%). В третью очередь – на выплату кредитов (42,5%). Далее следуют такие статьи расходов, как покупка топлива для отопления (21,8%), покупка одежды (16,7%) и при-

обретение кормов для скота/удобрений для почвы (10,3%). Реже всего сельские семьи тратятся на оплату за обучение,

подарки на мероприятия, строительство (Диаграмма 16).

Диаграмма 16. Распределение ответов на вопрос: «На что в первую очередь уходит Ваш семейный бюджет?», в %

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

На вопрос о том, в какой помощи нуждаются сельские семьи в первую очередь, большая часть респондентов отметила, что им необходима материальная помощь от государства (37,9%). 16,7% нуждаются в помощи по трудоустройству. 13,7% нуждаются

в помощи по улучшению жилищных условий. 12,4% отмечают необходимость социальной поддержки от государства. 7,8% отметили необходимость в поддержке по ведению предпринимательства и развитию бизнеса.

Меньше всего сельчане нуждаются

в помощи от общественных организаций и простых граждан в виде одежды, продуктов питания (3,8%).

Каждый третий (27,0%) отметил, что их семья не нуждается ни в какой помощи (Таблица 13).

В разрезе регионов в материальной помощи государства больше остальных нуждаются жители Северо-Казахстанской (66,0%), Туркестанской (62,2%) и Жамбылской (44,0%) областей.

В социальной поддержке от государства более всего нуждаются сельские жители Жамбылской (37,0%), Карагандинской (23,4%), Акмолинской (25,0%) и Северо-Казахстанской (26,4%) областей.

О том, что нужна помощь в трудоустройстве, сказали респонденты Ман-

гистауской (62,7%), Кызылординской (40,3%), Восточно-Казахстанской (26,7%) и Западно-Казахстанской (26,4%) областей.

Просят помощи в ведении предпринимательства больше всего сельские жители Туркестанской (12,6%), Северо-Казахстанской (18,9%), Восточно-Казахстанской (10,0%) областей.

Нуждается в улучшении жилищных условий практически каждый второй опрошенный в Атырауской области (45,5%).

Анализ данных в разрезе количества детей опрошенных показал, что многодетные семьи с количеством детей 4 и более больше других семей нуждаются в материальной помощи от государства (48,3%) и в улучшении жилищных условий (21,2%).

Таблица 13. Распределение ответов на вопрос: «В какой помощи нуждается Ваша семья в первую очередь?», в %

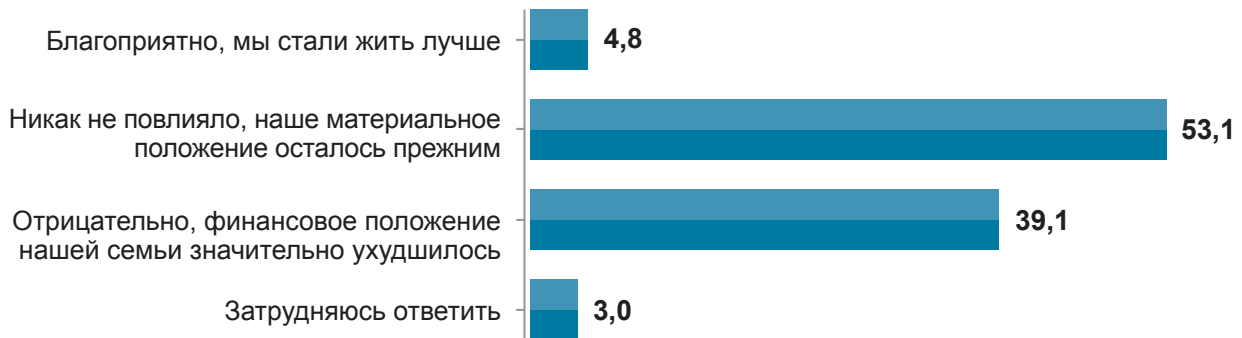
	%
В материальной помощи от государства	37,9
В социальной поддержке от государства	12,4
В благотворительной помощи от общественных организаций и простых граждан (одежда, продукты питания)	3,8
В помощи по трудоустройству	16,7
В поддержке ведения предпринимательства и развитии бизнеса	7,8
В улучшении жилищных условий	13,7
В психологической помощи специалиста	0,3
Не нуждаемся ни в какой помощи	27,0
В восстановлении документов	0,1
В улучшении инфраструктуры населенного пункта	0,3
Затрудняюсь ответить	3,3

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

В завершение блока о социально-экономическом положении сельских семей рассмотрим вопрос о влиянии пандемии и карантинных мер на материальное благополучие сельских семей. Более чем каждый второй ответивший (53,1%) указал, что введение карантина никак не

повлияло на материальное положение его семьи. Значимая доля респондентов отметила отрицательное влияние ограничительных мер на финансовое благополучие их семьи – 39,1%. И лишь 4,8% опрошенных отметили, что в период пандемии стали жить лучше (Диаграмма 17).

Диаграмма 17. Распределение ответов на вопрос: «Как повлияло введение карантинных мер на материальное благополучие Вашей семьи?», в %

В региональном разрезе об ухудшении своего финансового положения в период пандемии заявило абсолютное большинство опрошенных в Северо-Казахстанской (78,8%) и Мангистауской (91,5%) областях. Кроме этого, ощутили отрицательный эффект пандемии сельские семьи в Атырауской (45,5%) и Туркестанской (45,5%) регионах. Наоборот, стали жить лучше с введением карантинных мер 12,2% опрошенных в Актюбинской области

(максимальный показатель по стране).

Ситуация с коронавирусом и мероприятия по борьбе с пандемией сильно ударили по тем категориям населения, чье финансовое положение характеризуется низкими показателями. Так, об ухудшении финансового положения семьи отметили лишь 12% высокообеспеченных граждан и 73,7% тех респондентов, кому доходов не хватает даже на продукты питания (Таблица 14).

Таблица 14. Распределение ответов на вопрос: «Как повлияло введение карантинных мер на материальное благополучие Вашей семьи?», в % (в разрезе материального положения)

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
Благоприятно, мы стали жить лучше	12,0	7,0	4,2	2,8	0	0
Никак не повлияло, наше материальное положение осталось прежним	72,0	64,5	52,9	32,6	21,1	63,6

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
Отрицательно, финансовое положение нашей семьи значительно ухудшилось	12,0	24,4	40,5	61,0	73,7	27,3
Затрудняюсь ответить	4,0	4,1	2,3	3,5	5,3	9,1

Исходя из социального статуса опрошенных, негативное влияние карантинных мер ощутили на себе больше всех работники частного сектора

(52,8%), индивидуальные предприниматели (42,4%), безработные (65,1%) и домохозяйки (40,0%) (Таблица 15).

Таблица 15. Распределение ответов на вопрос: «Как повлияло введение карантинных мер на материальное благополучие Вашей семьи?», в % (в разрезе социального статуса)

	Госслужащий	Работаю в бюджетной организации	Работаю в частной сфере	Собственный бизнес	Индивидуальная трудовая деятельность	Фрилансер (работник на договорах услуг)	Занятые в личном подсобном хозяйстве, семейном предприятии	Пенсионер	Студент	Домохозяйка	Безработный
Благоприятно, мы стали жить лучше	3,7	6,0	4,1	17,4	10,2	10,0	5,8	3,5	16,7	3,0	1,2
Никак не повлияло, наше материальное положение осталось прежним	66,7	59,0	42,0	47,8	45,8	50,0	46,2	65,1	55,6	53,3	32,5
Отрицательно, финансовое положение нашей семьи значительно ухудшилось	27,8	32,0	52,8	30,4	42,4	40,0	34,6	26,7	22,2	40,0	65,1
Затрудняюсь ответить	1,9	3,0	1,1	4,3	1,7	0	13,5	4,7	5,6	3,7	1,2

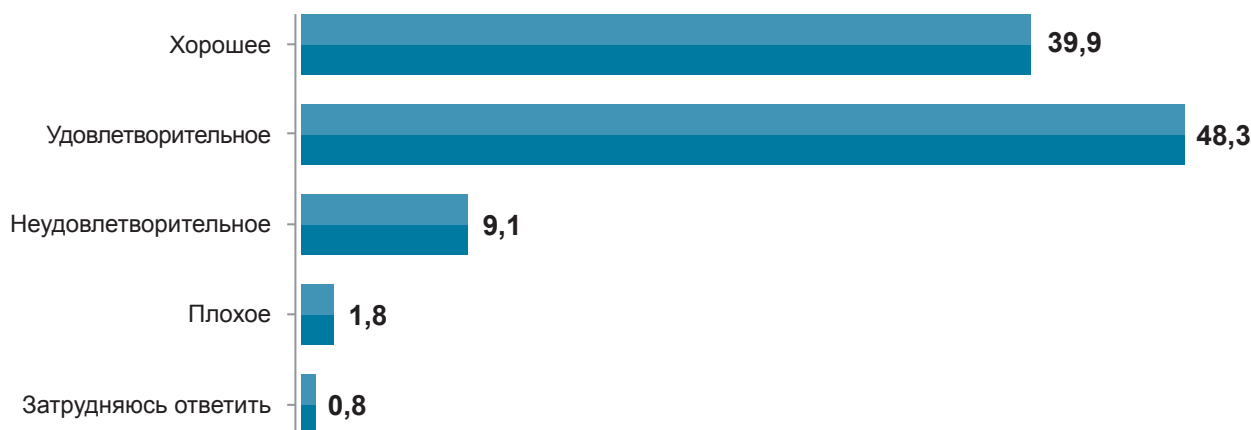
1.4 Состояние здоровья сельских семей

Одним из индикаторов качества жизни семьи является показатель оценки состояния здоровья. Согласно настоящему опросу, 39,9% опрошенных определяют свое здоровья как «хорошее». Большинство (48,3%)

оценивают свое здоровье как «удовлетворительное» (Диаграмма 18).

Каждый десятый опрошенный оценил свое здоровье как «неудовлетворительное» и «плохое». Чаще других об этом говорили жители Мангистауской (33,9%) и Северо-Казахстанской (28,3%) областей.

Диаграмма 18. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы оцениваете состояние своего здоровья?», в %

Оценка состояния здоровья сельских жителей напрямую зависит от уровня их материального положения. Обеспеченные казахстанцы («Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать») лишь в 2,7% случаях оценили свое здоровье как «неудов-

летворительное, тогда как среди граждан с неблагополучным материальным статусом («Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг») этот показатель значительно выше – 47,4% (Таблица 16).

Таблица 16. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы оцениваете состояние своего здоровья?» (в разрезе материального положения), в %

	Хорошее	Удовлетворительное	Неудовлетворительное	Плохое	Затрудняюсь ответить
Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	64,0	30,7	2,7	0	2,7
Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	43,9	50,3	5,3	0	0
Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды, оплаты коммунальных услуг, на накопления не остается	39,2	49,3	9,1	1,8	0,5

	Хорошее	Удовлетворительное	Неудовлетворительное	Плохое	Затрудняюсь ответить
Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	26,1	53,5	13,4	4,9	2,1
Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	26,3	26,3	42,1	5,3	0
Затрудняюсь ответить	54,5	40,9	4,5	0	0

Оценка состояния здоровья также зависит от возраста респондента. Чем моложе опрошенный, тем лучше он оценивает свое здоровье и наоборот. Так, среди респондентов в возрасте

18-28 лет оценили свое здоровье как неудовлетворительное или плохое только 3,0% опрошенных, среди респондентов в возрасте 61 и старше - 24,6% (Таблица 17).

Таблица 17. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы оцениваете состояние своего здоровья?» (в разрезе возрастных групп), в %

	18-28	29-45	46-60	61 год и старше
Хорошее	57,8	43,3	31,7	18,5
Удовлетворительное	39,2	47,8	53,2	55,4
Неудовлетворительное	2,2	7,2	12,1	19,0
Плохое	0,7	1,1	1,5	5,6
Затрудняюсь ответить	0	0,6	1,5	1,5

На состояние здоровья казахстанцев также влияет такой показатель как «количество детей в семье». Многодетные

семьи оценивают свое здоровье хуже, чем семьи с тремя детьми и менее (Таблица 18).

Таблица 18. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы оцениваете состояние своего здоровья?» (в разрезе количества детей), в %

	Один ребёнок	Двое детей	Трое детей	Четыре и более детей	Нет детей
Хорошее	43,9	44,0	41,5	56,4	28,7
Удовлетворительное	49,8	47,0	50,0	33,3	52,3
Неудовлетворительное	4,8	7,9	4,9	10,3	14,0
Плохое	1,1	0,8	3,5	0	3,0
Затрудняюсь ответить	0,4	0,4	0	0	2,0

Что касается проблем со здоровьем, треть сельских семей чаще всего сталкивается с частыми простудными заболеваниями (30,6%). Одну пятую часть опрошенных (19,5%) периодически беспокоит обострение хронических заболеваний. Из общего количества опрошенных 12,3% пожаловались на общее недомогание без установленного диагноза.

41,2% опрошенных граждан отметили, что не имеют проблем со здоровьем (Таблица 19). Причем высока доля среди них граждан с благополуч-

ным финансовым положением. Тогда как казахстанцы, кому не хватает доходов даже на продукты питания, вследствие некачественного питания часто болеют простудными заболеваниями, испытывают обострение хронических заболеваний, страдают депрессией.

Данные разнятся в зависимости от возраста опрошенных. Респонденты от 18 до 45 лет чаще болеют простудными заболеваниями, тогда как обострение хронических заболеваний беспокоит чаще респондентов в возрасте 46 лет и старше.

Таблица 19. Распределение ответов на вопрос: «С какими проблемами, касающимися здоровья членов Вашей семьи (Вы, супруг (-а), дети), Вы сталкиваетесь чаще всего?», в %

	%
Частые простудные заболевания	30,6
Периодическое обострение хронических заболеваний	19,5
Общее недомогание без установленного диагноза	12,3
Депрессия	2,0
У нас нет проблем со здоровьем	41,2
Гипертония	0,2
Проблемы со зрением	0,1
Сердечная недостаточность	0,1
Затрудняюсь ответить	1,8

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

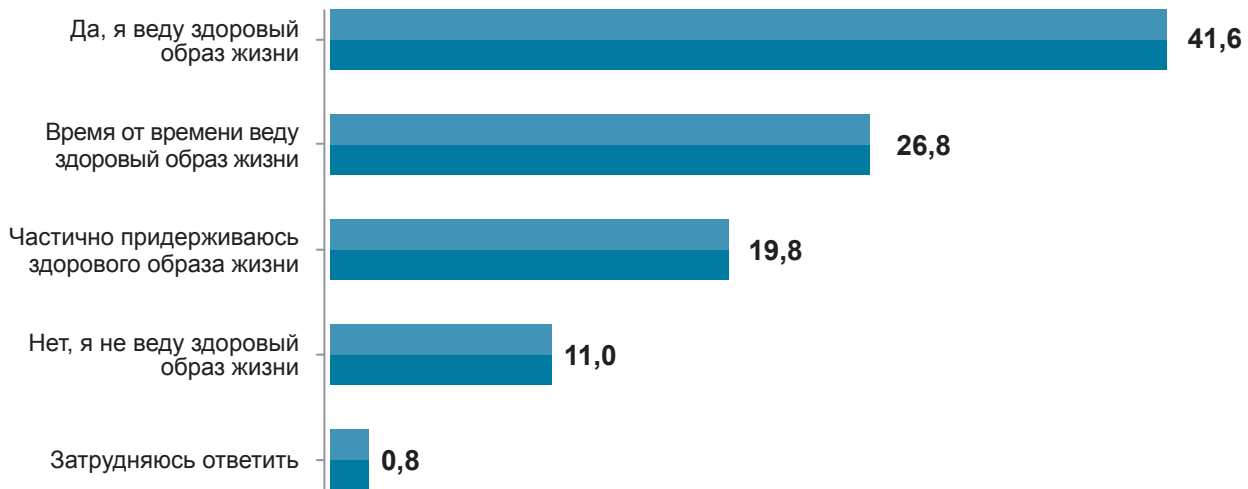
В завершение блока вопросов о здоровье респонденты ответили на вопрос о том, ведут ли они здоровый образ жизни. Большая часть опрошенных сельских жителей отметила, что придерживается принципов здорового образа жизни. При этом 41,6% опрошенных ведут здоровый образ жизни постоянно, 26,8% - время от времени. 19,8% частично придерживаются здорового образа жизни, 11,0% респондентов не ведут здоровый образ жизни. (Диаграмма 19).

В региональном разрезе здоровый образ жизни чаще ведут жители Павлодарской (100%), Туркестанской (93,8%), Мангистауской (96,6%), Кы-

зылординской (92,5%), Жамбылской (96,0%) и Атырауской (93,2%) областей (в сумме ответов «Да, я веду здоровый образ жизни», «Время от времени веду здоровый образ жизни» и «Частично придерживаюсь здорового образа жизни»).

Не ведут здоровый образ жизни в большей степени жители Западно-Казахстанской области (24,5%), по материальному статусу те граждане, кому не хватает средств даже на продукты питания (15,8%), менее образованные и представители старших возрастов. Таким образом придерживаются ЗОЖ в основном молодые обеспеченные образованные казахстанцы.

Диаграмма 19. Распределение ответов на вопрос: «Ведете ли Вы здоровый образ жизни (правильное питание, физические упражнения, спорт, отказ от вредных привычек и т.п.)?», в %

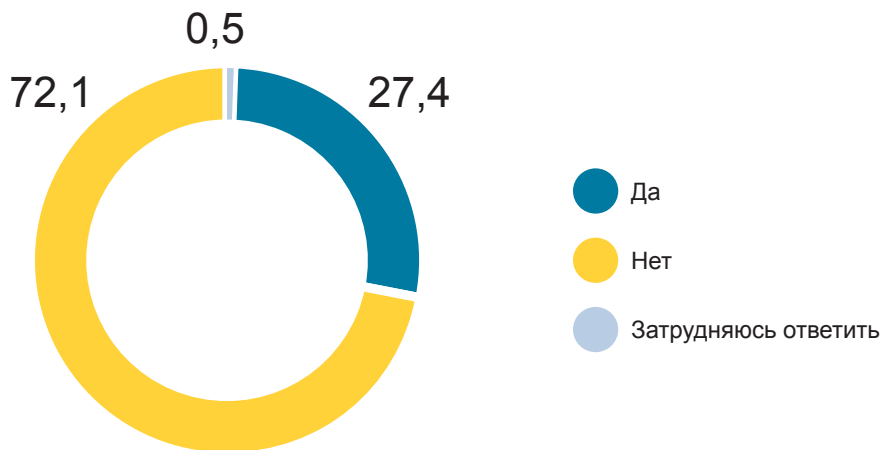
1.5 Причины и факторы миграционных настроений сельских семей

Изучение миграционных настроений является весьма актуальным в контексте исследования положения сельских семей, так как миграционные настроения являются индикатором удовлетворенности населения жизнью на селе. В большинстве случаев основным мотивом миграции является улучшение условий жизни. Если показатель желания переехать в город высок – значит жизнь в населенном пункте не позво-

ляет удовлетворять базовые потребности. Мы спросили у респондентов, имеется ли у них желание переехать в город.

Согласно полученным данным, миграционный потенциал составил 27,4%. Почти треть опрошенных сельских жителей хочет мигрировать в города (Диаграмма 20). Наиболее высокие доли желающих переехать в город фиксируются в Костанайской (53,7%), Атырауской (50,0%) и Северо-Казахстанской (41,5%) областях.

Диаграмма 20. Распределение ответов на вопрос: «Имеется ли у Вас желание переехать в город?», в %

Больше всего желают переехать в город те респонденты, кому не хвата-

ет доходов на удовлетворение базовых потребностей (57,9%) (Таблица 20).

Таблица 20. Распределение ответов на вопрос: «Имеется ли у Вас желание переехать в город?» (в разрезе материального положения), в %

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды, оплаты коммунальных услуг, на накопления не остается	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
Да	17,3	30,2	26,3	31,9	57,9	22,7
Нет	82,7	69,2	73,2	67,4	42,1	77,3
Затрудняюсь ответить	0	0,6	0,5	0,7	0	0

Анализ данных в разрезе возраста опрошенных выявил тенденцию: чем моложе респондент – тем выше миграционный потенциал. Так, если среди респондентов в возрасте 61 года и

старше хотят уехать в город 12,3%, то среди 18-28 летних – 37,4% (Таблица 21).

Большинство (72,1%) не изъявили желания куда-либо переезжать.

Таблица 21. Распределение ответов на вопрос: «Имеется ли у Вас желание переехать в город?» (в разрезе возрастных групп), в %

	18-28	29-45	46-60	61 год и старше
Да	37,4	29,9	24,2	12,3
Нет	61,9	69,2	75,8	87,7
Затрудняюсь ответить	0,8	0,9	0	0

Респонденты хотят мигрировать в город по трем главным причинам: образование, работа и возможности.

37,2% думают переехать в город с целью дать образование своим детям. 34,2% сказали, что их подталкивают к переезду проблемы с поиском работы на селе. 29,5% желают переехать ради новых возможностей, которых в городе на порядок больше, чем в их населенном пункте.

Другой группой факторов, подталкивающих население к миграции, является отдаленность от районного, областного центра (17,2%), отсутствие перспектив

(16,6%), наличие финансовых проблем из-за низкой зарплаты (15,7%).

Главными факторами миграционного настроения у сельских жителей возникает вследствие низкого уровня развития инфраструктуры сельской местности (12,9%) и проблем с здравоохранением (10,5%).

Остальные факторы, такие как трудности с организацией досуга, плохая экология, трудности получения качественного образования, нехватка детских садов являются наименее значимыми факторами, мотивирующими сельских жителей к переезду (Таблица 22).

Таблица 22. Распределение ответов на вопрос: «Какая причина подталкивает Вас к мысли о переезде в город?», в %

	%
Обучение детей в городе	37,2
Безработица, проблемы с трудоустройством	34,2
Открытие новых возможностей	29,5
Отдаленность от районного, областного центра	17,2
Отсутствие перспектив	16,6
Наличие финансовых проблем из-за низкой заработной платы	15,7
Низкий уровень развитости инфраструктуры сельской местности	12,9
Проблемы здравоохранения, нехватка врачей, оборудования и низкое	10,5
Трудности с организацией досуга	9,5
Плохая экология сельской местности	7,7
Трудности получения качественного среднего образования	5,8
Отсутствие или нехватка детских садов	1,2
Бездействие местных властей, коррупция, бюрократия	0,3
Проблемы в семье	0,3
Затрудняюсь ответить	2,5

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

Самым главным сдерживающим фактором миграции для опрошенных является отсутствие жилья в городе и недоступность приобретения жилья (71,2%). Также респонденты боятся потерять деньги в связи с переездом

(15,4%) и испытывают страх перед новым образом жизни (13,5%).

Менее значимые факторы, способствующие удержанию жителей на селе, представлены в Таблице 23.

Таблица 23. Распределение ответов на вопрос: «Что останавливает Вас от переезда в город?», в %

	%
Отсутствие жилья в городе и недоступность приобретения	71,2
Потеря денег в связи с переездом	15,4
Страх перед новым образом жизни, неуверенность в своих силах	13,5
Отсутствие поддержки родственников после переезда в город	6,6
Нежелание менять привычный образ жизни	6,3
Отсутствие образования, необходимых навыков, компетенций для пои	5,6
Отсутствие работы в городе или низкооплачиваемая работа	4,1
Непривычный образ жизни для детей и высокая конкуренция среди их	3,1
Отсутствие решения акимата о переезде	2,2
Отсутствие желания переезда супруга (-и)	0,6
Ничего не останавливает	0,9
Наличие сельского хозяйства	0,3
Затрудняюсь ответить	6,0

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

ВЫВОДЫ ПО РАЗДЕЛУ I

Удовлетворенность семейной жизнью

1. Самой распространенной формой семьи является семья с обоими супругами (86,3%). 78,1 % респондентов состоят в зарегистрированном браке, доля проживающих с супругом совместно, без регистрации брака составляет 8,2%. 13,7% респондентов имеют неполную семью: 7,3% – вдовцы/вдовы, 5,7% – разведены, 0,8% респондентов воспитывают детей в одиночку вне брака.

2. Среди неполных семей женщин примерно в два раза больше, чем мужчин, при этом вдов почти в пять раз больше вдовцов.

3. Расширенный тип семьи, в состав которой входят несколько супружеских пар или несколько поколений взрослых людей, распространен среди сельских жителей в гораздо меньшей степени, чем нуклеарная семья. Чаще такой тип семьи встречается среди казахов, среди жителей южных и западных регионов Казахстана (Атырауской (52,3%), Кызылординской (31,3%), Актюбинской (26,8%), Западно-Казахстанской (26,4%) и Алматинской (26,1%) областях).

4. В казахстанских семьях преобладают базовые семейные ценности – уважение и к старшим, и к младшим (63,9%), уважение и соблюдение традиций и обычаев (41%), любовь, доброта друг к другу (37,4%). Ценности консервативного толка – патриархальный уклад жизни, многодетность – получили наименьший отклик в ответах респондентов, не более 3%.

5. Преобладающее число респондентов удовлетворены своей семейной жизнью (93,2%), при этом семейная жизнь устраивает полностью 66,3% респондентов. 5,7% опрошенных не удовлетворены тем, как складывается их семейная жизнь (совокупный показатель вариантов ответа «меня скорее

не устраивает моя семейная жизнь» и «моя семейная жизнь меня совсем не устраивает»). Причем среди них высока доля представителей Западно-Казахстанской области, каждый четвертый опрошенный в этом регионе указал, что его не устраивает семейная жизнь (24,5%). Анализ данных в разрезе социально-демографических характеристик показал, что неудовлетворенность семейной жизнью напрямую связана с низким уровнем финансового благополучия семьи.

6. 40,9% респондентов заявили, что в их семье конфликтов не бывает. Для остальных респондентов наиболее частыми причинами семейных конфликтов являются материальные (32,2%) и бытовые (31,2%) причины.

7. В топ основных проблем, которые волнуют казахстанские сельские семьи, входят: материальные проблемы (низкая зарплата, нехватка денег) (50,1%), жилищно-бытовые условия (31,7%) и проблемы с трудоустройством (14,6%).

8. 38,1% респондентов не испытывает никаких трудностей с питанием. Каждый второй респондент оценивает питание своей семьи как хорошее. 8,1% опрошенных питаются плохо, часто испытывая недостаток в продуктах питания. 0,3% респондентов иногда голодают.

9. При этом, чем ниже уровень финансового благополучия – тем выше показатель тех, кто испытывает недостаток в продуктах питания. В региональном аспекте проблемы с качеством питания испытывают чаще респонденты в Жамбылской (18,0%), Западно-Казахстанской (15,1%) и Северо-Казахстанской (15,1%) областях.

10. В 55,4% случаев введение карантинных мер не повлияло на психологический климат в сельских семьях.

В каждом третьем случае введение карантинных мер вызвало положительный эффект. В 9,5% случаев пандемия коронавируса оказала негативное влияние на ситуацию в казахстанских сельских семьях: стали больше ссориться, имеют место факты жестокого обращения внутри семьи. Анализ корреляций показывает, что изменение психологического климата в сельских семьях

в отрицательную сторону больше отмечается в молодых семьях и семьях с неблагоприятным финансовым положением. В региональном разрезе ухудшение семейных взаимоотношений отмечается в наибольшей степени жителями Мангистауской (28,8%), Северо-Казахстанской (20,8%), Западно-Казахстанской (13,2%) и Алматинской (12,7%) областей.

Социально-экономическое положение

1. Основным источником дохода для большинства сельских семей является заработная плата - более половины всех опрошенных (63,5%) живут только на заработную плату. Еще 11,3% респондентов в качестве основных источников дохода указали и заработную плату, и дополнительный доход. Примерно каждый четвертый респондент живет на пенсию.

2. Большинство опрошенных семей имеют собственное жилье – 78,1%. Около 22% сельских семей не имеют собственного жилья (проживают с родственниками, арендуют), большей частью это молодежь, не имеющая достаточных доходов на приобретение собственного жилья. Семьи, арендующие жилье, в основном проживают в Акмолинской (20,9%), Павлодарской (13,2%) и Северо-Казахстанской (15,1%) областях.

3. В случае потери основного источника дохода семьи более половины всех опрошенных (55,5%) не имеет сбережений и сможет прожить без дополнительного дохода не более месяца. В подобной ситуации каждый пятый респондент сможет использовать сбережения и прожить до трех месяцев. Только 5,9% респондентов смогут использовать свои сбережения, не имея основного источника дохода, чтобы жить на них более 6 месяцев. Наиболее уязвимыми с точки зрения отсутствия сбережений являются сельские жители Восточно-Казахстанской (83,3%),

Атырауской (72,7%) и Мангистауской (89,8%) областей.

4. Семейный бюджет 90,7% респондентов в первую очередь уходит на покупку продуктов питания. 46,8% опрошенных в первую очередь оплачивают коммунальные расходы, а 42,5% – выплачивают кредит. Каждый пятый респондент закупает топливо для отопления, каждый десятый – приобретает корм для скота и удобрения для почвы.

5. Говоря о том, в чем нуждаются сельские семьи на сегодняшний день, большая часть респондентов указала, что им необходима материальная помощь от государства (37,9%), помощь по трудоустройству (16,7%), помощь по улучшению жилищных условий (13,7%), социальная поддержка (12,4%). Многодетные семьи с количеством детей 4 и более больше других семей нуждаются в материальной помощи государства (48,3%) и улучшении жилищных условий (21,2%).

6. Значимая доля респондентов отметила негативное влияние введения карантинных мер на финансовое благополучие их семьи – 39,1%. В региональном разрезе об ухудшении финансового положения в период пандемии сказали подавляющее большинство опрошенных в Северо-Казахстанской (78,8%) и Мангистауской (91,5%) областях. Кроме этого, достаточно сильно ощутили отрицательный эффект пандемии семьи в Атырауской (45,5%) и Туркестанской (45,5%) областях.

Состояние здоровья сельских семей

1. 88,2% респондентов оценивают состояние своего здоровья как хорошее и удовлетворительное. При этом 41,2% респондентов не имеют каких-либо проблем со здоровьем. 30,6% опрошенных или члены их семей беспокоят частые простудные заболевания, 19,5% – периодическое обостре-

ние хронических заболеваний; 12,3% – общее недомогание без установленного диагноза.

2. При этом 41,2% однозначно заявили, что ведут здоровый образ жизни. 46,6% респондентов поддерживают частично или время от времени соблюдают правила здорового образа жизни.

Миграционные настроения

1. 27,4% респондентов намерены переехать в город. Среди них высока доля жителей Костанайской (53,7%), Атырауской (50,0%) и Северо-Казахстанской (41,5%) областей.

2. Главными «притягивающими» факторами потенциальной миграции в город выступают: образование детей (37,2%), работа (34,2%) и новые возможности (29,5%).

3. Главными «выталкивающими» фак-

торами миграции из села в город являются: отдаленность от районного, областного центра (17,2%), отсутствие перспектив (16,6%), наличие финансовых проблем из-за низкой зарплаты (15,7%).

4. Самым главным сдерживающим фактором миграции для опрошенных является отсутствие жилья в городе и недоступность его приобретения (71,2%).

РАЗДЕЛ II. ИНВЕСТИЦИИ В ДЕТЕЙ

2.1 Совместное времяпровождение родителей и детей

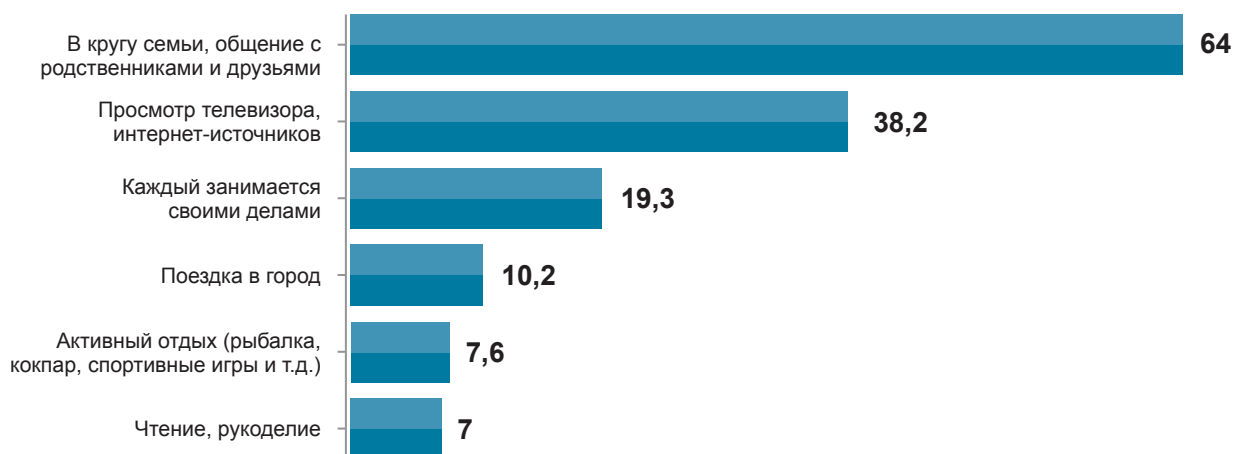
Век диджитализации и повсеместного использования цифровых технологий меняет образ жизни населения: в свободное время все большее предпочтение отдается не активным видам отдыха, а времяпровождению в режиме онлайн – социальные сети, онлайн-игры, просмотр видеоконтента и серфинг в Интернете и т.д. В связи с тем, что совместное времяпровождение детей и родителей сокращается, во многих семьях теряются обычаи: совместное приготовление и прием пищи, празднование мероприятий с бабушками, дедушками, близкими друзьями, вечерние прогулки, разговоры по душам. А ведь это имеет чрезвычайную важность, потому что наибольшее значение на развитие личности ребенка оказывает семья, в которой дети усваивают основные нравственные ценности, получают первичные знания, обретают основные навыки деятельности, общения и ведения здорового образа жизни. Согласно Play Well Report (2018), семьи, в которых родители принимают участие в играх детей, счастливее,

дружнее и в меньшей степени подвержены конфликтам³.

Несмотря на описанные выше тенденции, характерные для многих стран современного мира, данные исследования сельских семей в Казахстане показывают, что преобладающей формой семейного досуга является совместное времяпровождение. Большая часть опрошенных указали, что проводят свободное время в кругу семьи, общаются с родственниками и друзьями (64,0%). Вторым популярным видом свободного времяпровождения является просмотр телевизора, интернет-источников (38,2%). В 19,3% случаев каждый занимается своими делами. 10,2% в свободное время выезжают всей семьей в город. Менее популярен среди сельских семей активный отдых (рыбалка, кокпар, спортивные игры и т.д.) (7,6%) и чтение, рукоделие (7,0%), (Диаграмма 21).

Таким образом, несмотря на то, что в сельских семьях доминирует тенденция совместного времяпровождения досуга, доминирует пассивный совместный отдых – активный и творческий отдых имеют наименьшую распространенность.

Диаграмма 21. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, как Вы проводите досуг вместе с семьей?», в %

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

³ <https://parent-portal.ru/2018/09/13/sovместnye-igry-roditelej-s-detmi-zalog-druzhnoj-i-schastlivoj-semi/>

Анализ данных в разрезе материального положения опрошенных показал, что активные формы семейного отдыха чаще практикуют более обеспеченные казахстанцы.

Ценность совместного семейного досуга более высока в финансово обеспеченных семьях. Так, проводят свободное время в кругу семьи 67,3% тех опрошенных, кто ни в чем не нуждается и может позволить себе все, что угодно и 68,3% тех респондентов, кому покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает затруднений. Наименьшая доля респондентов, проводящих свое свободное время в кругу семьи, насчитывается в категории «денег не хватает даже на приобретение

продуктов питания, постоянно приходится жить в долг» – 54,5%. Такое обстоятельство может объясняться чрезмерной загруженностью родителей в менее обеспеченных семьях на работе, когда любая свободная минута используется для того, чтобы заработать и иметь возможность удовлетворять хотя бы базовые потребности семьи, что приводит к сокращению совместного досуга как явления в жизни семьи. При этом, в вышеназванной категории опрошенных в большей степени в отличие от других во время совместного семейного досуга каждый занимается своими делами, что говорит о низком значении совместного досуга в таких семьях – 36,4% (Таблица 24).

Таблица 24. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, как Вы проводите досуг вместе с семьей?» (в разрезе материального положения), в %

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
В кругу семьи, общение с родственниками и друзьями (семейные праздники и т.д.)	67,3	68,3	63,3	60,3	54,5	75,0
Активный отдых (рыбалка, кокпар, спортивные игры и т.д.)	12,2	8,3	7,0	6,4	9,1	25,0
Чтение, рукоделие	4,1	7,5	7,3	6,4	9,1	0
Просмотр телевизора, интернет-источников	34,7	45,0	37,2	42,3	9,1	25,0
Поездка в город	8,2	15,8	9,6	6,4	9,1	12,5
Каждый занимается своими делами	30,6	14,2	19,4	16,7	36,4	25,0

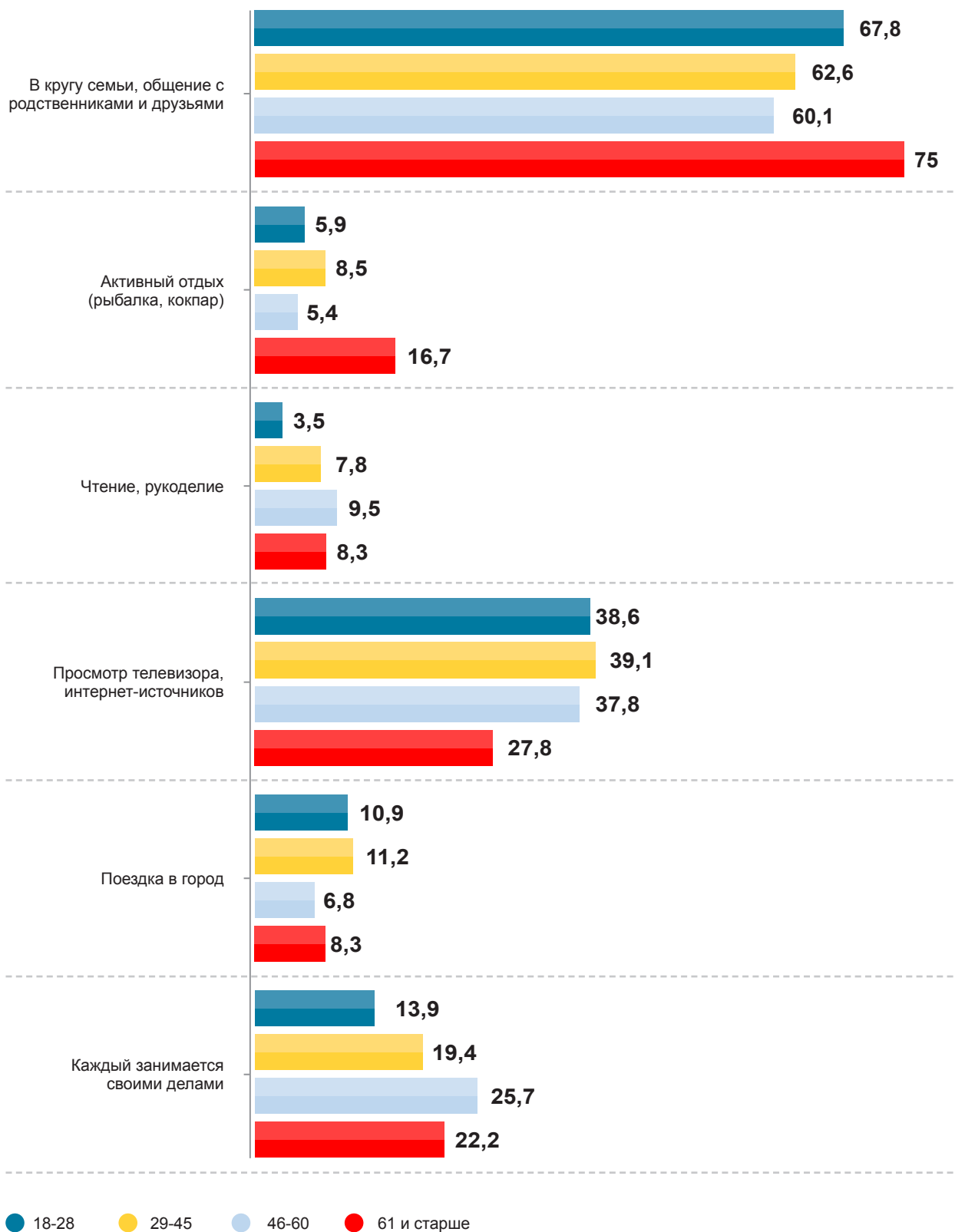
Разнятся данные в разрезе возраста опрошенных. Чаще всего проводит свой досуг вместе с семьей, включая общение с родственниками и семейные праздники,

население пожилого возраста. Так, 75,0% респондентов в возрасте 61 год и старше проводят досуг в кругу семьи, при этом достаточно высоки соответствующие пока-

затели и в остальных возрастных группах – по всем трем остальным группам они превышают 60%. Отметим, что на самую старшую возрастную категорию респон-

дентов приходится также максимальная доля предпочитающих активный семейный отдых (рыбалка, кокпар, спортивные игры и прочее) - 16,7% (Диаграмма 22).

Диаграмма 22. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, как Вы проводите досуг вместе с семьей?» (в разрезе возрастных групп), в %

Далее респонденты ответили на вопрос о том, как именно проводят свободное время их дети. 50,8% опрошенных сельских жителей сказали, что их дети играют на свежем воздухе, совершают прогулки. 36,0% ответивших указали, что дети смотрят кино, мультфильмы и другие виды видеоконтента. 26,9% детей помогают по домашнему хозяйству. Игры на телефоне, компьютере, игровых приставках 22,7% детей в селах, читают книги – 16,8%, сидят в социальных сетях – 16,2%, занимаются творчеством (рисование, рукоделие, изготовление поделок) – 12,4%. Наименее популярны среди детей занятия

в спортивных секциях и посещение кружков, клубов по интересам. Столь малое число детей, посещающих спортивные занятия, кружки и клубы по интересам, по-видимому, объясняется отсутствием либо слабой развитостью в сельской местности инфраструктуры дополнительного образования, что вынуждает родителей самостоятельно планировать и организовывать досуг своих детей. Данные показывают, что, как правило, досуг детей в селе проходит при минимальном (или при полном отсутствии) участии родителей, когда дети предоставлены сами себе (за исключением помощи по хозяйству) (Таблица 25).

Таблица 25. Распределение ответов на вопрос: «Как в основном проводят свое время Ваши дети?», в %

	%
Активные игры на свежем воздухе, прогулки	50,8
Просмотр кино, мультфильмов и другого видеоконтента	36,0
Помогают по домашнему хозяйству	26,9
Игры на мобильных устройствах, компьютере, игровых приставках	22,7
Чтение	16,8
Сидят в социальных сетях	16,2
Рисование, рукоделие, изготовление поделок	12,4
Занятия в спортивных секциях	6,6
Посещение кружков, клубов по интересам	3,6
Мои дети еще маленькие	0,9
Ребенок спит	0,1
Затрудняюсь ответить	1,1

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

2.2. Инвестиции в образование детей

Внешкольная деятельность позволяет детям приобрести те навыки, которые не всегда могут быть получены

на уроках или в семье. В этом смысле особенно плодотворны структурированные внешкольные занятия. Они проходят под руководством опытных

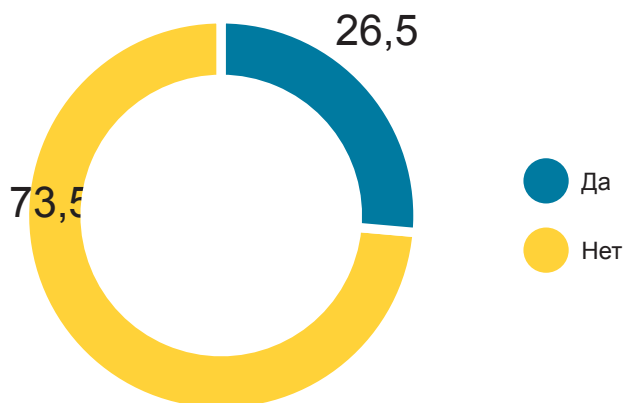
наставников, укладываются в определенное расписание и нацелены на развитие специфических способностей. Среди социализирующих навыков, которые формируют кружки, эксперты выделяют умение работать в команде, тайм-менеджмент, целеустремленность, самостоятельность и умение общаться.

Согласно результатам опроса, только 26,5% сельских детей в Казахстане посещают дополнительные занятия, кружки. Большая часть опрошенных (73,5%) ответили, что их дети не ходят в орга-

низации дополнительного образования (Диаграмма 23).

Среди регионов страны, в которых сельские дети в наибольшей степени охвачены дополнительным образованием, лидирует Мангистауская область. Так, 70,9% жителей Мангистауской области отметили, что их дети посещают кружки. Наименьший охват фиксируется в Павлодарской (100%), Северо-Казахстанской (84,0%) и Алматинской (84,1%) областях, здесь дополнительные занятия не посещают более 80% детей.

Диаграмма 23. Распределение ответов на вопрос: «Посещают ли Ваши дети дополнительные занятия, кружки?», в %

В данном случае имеет место и материальный фактор. Так, среди тех респондентов, кто проживает за чертой бедно-

сти, уровень непосещения организаций дополнительного образования составил 90,9% (Таблица 26).

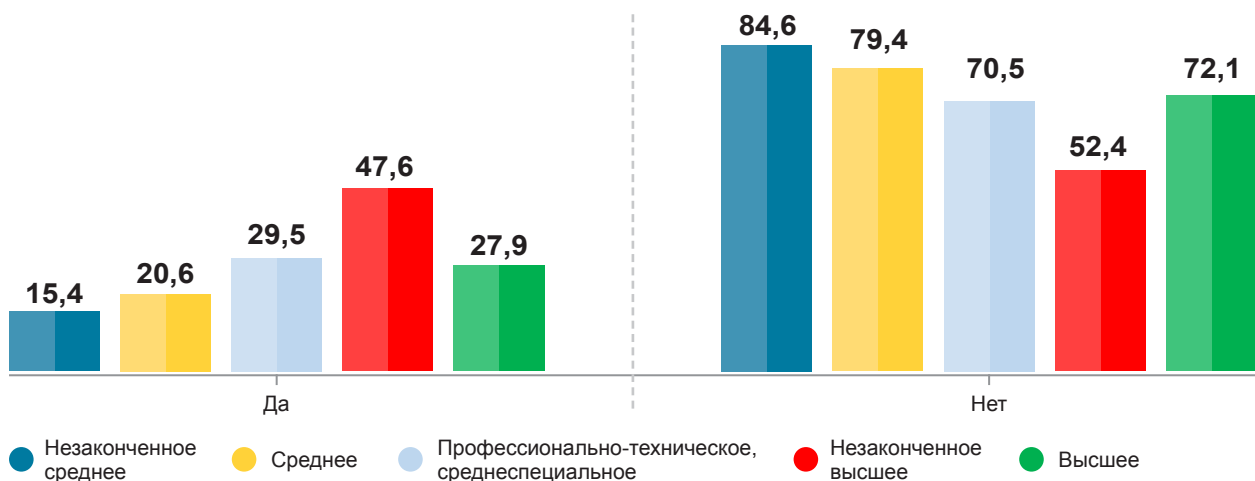
Таблица 26. Распределение ответов на вопрос: «Посещают ли Ваши дети дополнительные занятия, кружки?» (в разрезе материального положения), в %

	Да	Нет
Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	28,6	71,4
Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает	26,7	73,3
Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов	27,0	73,0
Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	23,1	76,9
Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	9,1	90,9
Затрудняюсь ответить	37,5	62,5

Данные разнятся в зависимости от уровня образования опрошенных. Выяснилось, что дети более образованных родителей чаще посещают кружки. Так, процент посещения детьми дополнительных занятий среди

обладателей среднего образования составил 20,6%, среди тех, кто имеет незаконченное высшее образование – 47,6%, а среди респондентов с высшим образованием – 27,9% (Диаграмма 24).

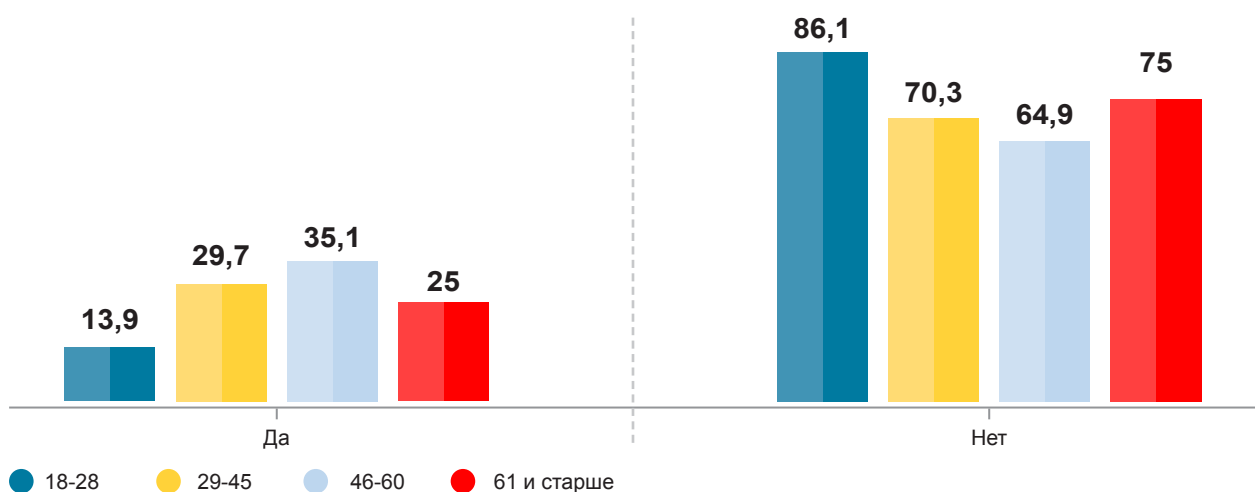
Диаграмма 24. Распределение ответов на вопрос: «Посещают ли Ваши дети дополнительные занятия, кружки?» (в разрезе уровня образования), в %

В разрезе возраста опрошенных выявлена корреляция: дети более молодых респондентов посещают кружки реже, чем дети респондентов в возрасте старше 30 лет, что объясняется возрастными особенностями детей. Дети респондентов до 30 лет еще слишком малы, чтобы посещать организации дополнительного образования (Диаграмма 25). Максимальная доля респондентов, чьи дети посещают дополнительные занятия/кружки,

приходится на возрастную категорию 46-60 лет. Можно предположить, что родители более старших возрастов в большей степени осознают необходимость дополнительных инвестиций в своих детей. Кроме того, среди респондентов в возрасте 46-60 лет наверняка была велика доля бабушек/дедушек, которые располагают большим временем для организации для своих внуков дополнительного обучения.

Диаграмма 25. Распределение ответов на вопрос: «Посещают ли Ваши дети дополнительные занятия, кружки?» (в разрезе возрастных групп), в %

Главной причиной низкого вовлечения детей из сельских семей в организации дополнительного образования является отсутствие инфраструктуры дополнительного образования в селах (об этом заявили 44,4% опрошенных). Другой важной причиной того, почему дети не посещают кружки, выступает отсутствие интереса к дополнительным занятиям со стороны детей (17,0%). 16,1% объясняют непосещение детей отсутствием финансов на

оплату дополнительных занятий (Таблица 27).

Чаще всего отсутствие инфраструктуры дополнительного образования в их населенном пункте отмечали жители Атырауской (78,3%), Восточно-Казахстанской (64,7%) и Костанайской (58,1%) областей. Нехватку финансовых средств для оплаты кружков чаще других отмечали респонденты в Мангистауской (50%), Северо-Казахстанской (38,1%) и Туркестанской (31,3%) областях.

Таблица 27. Распределение ответов на вопрос: «Почему Ваши дети не посещают дополнительные занятия, кружки?», в %

	%
Там, где мы проживаем, нет дополнительных занятий и кружков	44,4
Дополнительные занятия и кружки, имеющиеся в нашем поселке, селе, ребенку не интересны	17,0
Нет денег на оплату дополнительных занятий и кружков	16,1
Мои дети еще маленькие	11,2
Кружки закрыты в связи с карантином	1,9
Дети уже взрослые	0,5
Нет возможности провозить ребенка	0,2
Затрудняюсь ответить	8,7

Из общего числа опрошенных 74,7% респондентов имеют детей, которые посещают детские дошкольные учреждения. В ходе опроса данная группа респондентов оценила работу дошкольных организаций по следующим параметрам: качество занятий, состояние помещений, количество дополнительных занятий с детьми, сложность поступления в детский сад, репутация детского сада, доступность цены, качество питания, подготовка к школе, уход за детьми.

Выше всего респонденты оценили такие параметры как «уход за детьми в целом», «качество питания» и «подготовка к школе», средние значения данных показателей – 3,92 балла, 3,80 баллов и 3,74 балла соответственно.

Среднюю позицию занимают такие составляющие деятельности детских дошкольных учреждений как «престиж

детского сада», «квалификация воспитателей и преподавателей», «количество дополнительных занятий с детьми», «доступность цены за содержание ребенка» и «состояние помещений, мебели и т.п.», средние значения указанных характеристик составили 3,70 баллов, 3,69 баллов, 3,54 балла, 3,55 баллов и 3,51 балл соответственно (Таблица 28).

Самую низкую оценку респонденты дали такому критерию как «сложность поступления в детский сад», здесь средняя оценка составила 3,27 балла. Вероятно это обусловлено нехваткой мест в детских дошкольных учреждениях и неумением пользования электронной системой «Индиго», которая требует принятия усилий по регистрации в системе, отслеживанию мест, выбору детского сада и получению места в детском саду.

Таблица 28. Распределение ответов на вопрос: «Оцените детское дошкольное учреждение, которое посещает Ваш ребенок по следующим характеристикам (по пятибалльной шкале)», в % и среднее значение

	Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/0	Среднее значение
Качество занятий с детьми в целом, квалификация воспитателей и преподавателей	1,2	8,7	26,5	36,1	19,0	8,7	3,69
Состояние помещений, мебели и т.п.	3,6	9,1	29,7	36,0	13,9	7,7	3,51
Количество дополнительных занятий с детьми	4,6	10,8	22,3	38,1	15,3	8,9	3,54
Сложность поступления в детский сад	6,5	16,3	28,8	24,8	14,4	9,1	3,27
Престиж, репутация детского сада в целом	3,6	7,5	23,1	34,6	21,4	9,9	3,70
Доступность цены за содержание ребенка	1,0	11,5	33,6	26,1	18,7	9,1	3,55
Качество питания	0,7	7,5	23,1	38,2	21,6	8,9	3,80
Подготовка к школе	0,7	6,7	26,7	39,2	18,3	8,4	3,74
Уход за детьми в целом	0,7	3,4	21,6	42,9	23,0	8,4	3,92

Далее родители, имеющие детей школьного возраста, оценили деятельность школ, которые посещает их ребенок по следующим параметрам: качество образования, качество воспитания, состояние помещений, мебели, спортивных сооружений, безопасность, педагогический коллектив, взаимодействие учителя с учениками. В целом дали оценку школьным учреждениям 86% респондентов.

Необходимо отметить, что организации школьного образования респонденты оценили выше, чем организации дошкольного образования. В первом случае оценка по изучаемым параметрам не падала ниже 3,57 баллов, тог-

да как в ситуации с детскими садами встречались оценки в 3,27 балла.

Выше всего в деятельности школ респонденты оценили такие характеристики как «взаимодействие учителя с учениками» и «педагогический коллектив», 3,98 баллов и 3,96 баллов соответственно. Срединную позицию заняли следующие параметры: «качество воспитания» (3,84 балла), «качество образования» (3,78 баллов) и «безопасность» (3,77 баллов). Ниже всего в работе школьных учреждений респонденты оценили состояние помещений, мебели, спортивных сооружений, среднее значение которых составило 3,57 баллов (Таблица 29).

Таблица 29. Распределение ответов на вопрос: «Оцените деятельность школы, которую посещает Ваш ребенок по следующим характеристикам», в % и среднее значение

	Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/0	Среднее значение
Качество образования	1,4	5,4	24,6	48,7	17,8	2,1	3,78
Качество воспитания	0,8	6,0	21,1	49,5	20,2	2,4	3,84
Состояние помещений, мебели, спортивных сооружений	4,1	6,0	32,4	39,0	15,2	3,2	3,57
Безопасность	1,9	5,6	23,8	47,0	18,4	3,3	3,77

	Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/о	Среднее значение
Педагогический коллектив	0,6	5,9	17,6	46,3	27,0	2,5	3,96
Взаимодействие учителя с учениками	0,8	5,4	17,8	44,5	28,8	2,7	3,98

Ценность образования с годами только растет, как и его стоимость. В Казахстане высшее образование можно получить за счет государственного бюджета и на коммерческой основе, однако поступить на грант удается далеко не всем, поэтому некоторые родители начинают задумываться о накоплениях на учебу намного раньше, чем дети идут в школу. В результате исследования выяснилось, что 33% казахстанских семей уже начали предпринимать действия по накоплению денежных средств, чтобы дать образование детям. Из них 12% копят сэкономленные деньги и хранят их дома, еще 12,1% разводят хозяйство, чтобы в будущем его продать и обучить детей, 7,8% - откладывают деньги в образовательный накопительный депозит в банк, 1% инвестируют в недвижимость, чтобы в будущем получать доход на образование (Таблица 30).

При этом 69,8% опрошенных не ведут накопления денежных средств на образование детей, большая часть из них по причине нехватки средств на накопления (56,1%), другие (13,4%)

рассчитывают получить грант на обучение, остальные (0,3%) еще не задумывались об этом.

В разрезе регионов не имеют возможности накапливать на образование детей в основном жители Мангистауской (98,2%), Северо-Казахстанской (84,0%), Карагандинской (75,0%), Акмолинской (65,4%) и Костанайской (64,3%) областей.

Очевидно, что о невозможности вести накопления на образование говорили менее обеспеченные казахстанцы. Так, среди тех, кто ни в чем не нуждается, этот показатель составил 10,2%, среди тех, кто проживает за чертой бедности показатель выше в 8 раз - 81,8%.

Анализ данных в разрезе возрастной принадлежности опрошенных показал: чем моложе респондент – тем выше вероятность, того, что он не делает накопления на образование детей.

В разрезе социального статуса чаще остальных имеют накопления денежных средств на образование детей бизнесмены. Обратная ситуация характерна для студентов, безработных и домохозяйек.

Таблица 30. Распределение ответов на вопрос: «Ведете ли Вы накопления денежных средств на образование детей?», в %

	%
Да, все сэкономленные деньги копит и храним дома	12,1
Да, откладываем в образовательный накопительный депозит в банк	7,8
Да, разводим скот, в будущем продадим, чтобы дети получили образование	12,1
Да, инвестируем в недвижимость, чтобы в будущем получать доход на образование	1,0
Нет, не хватает средств на накопления	56,1
Нет, рассчитываем получить грант на обучение	13,4
Еще не задумывались об этом	0,3
Затрудняюсь ответить	3,3

2.3 Принципы сельских родителей во взаимодействии с детьми

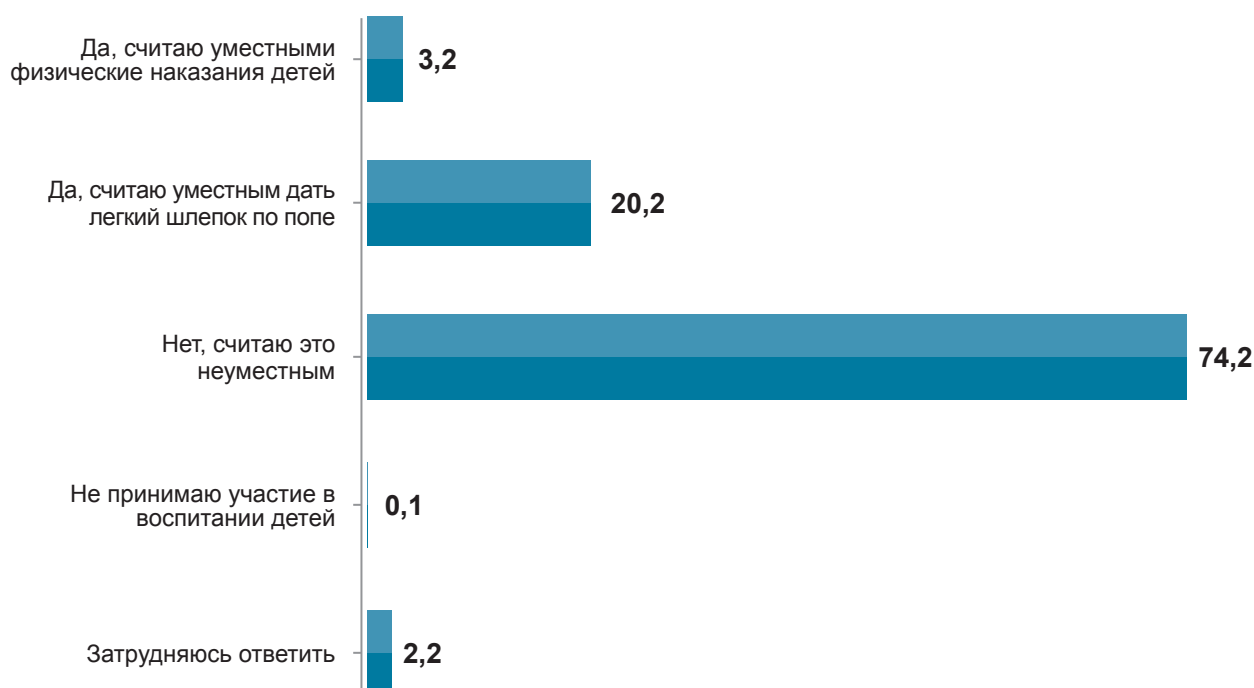
Обсуждение проблемы насилия над детьми до недавнего времени было своего рода табу. Закрытой была тема внутрисемейных конфликтов, считалось неприличным вмешиваться в семейные отношения. Вопрос домашнего насилия был активизирован в Европе около столетия назад и в нынешнее время каждый из видов насилия предусматривает наказание от административного до тюремного заключения. Самые суровые наказания – в Северной Европе. Например, в Швеции криминализованы все формы домашнего насилия.

В Казахстане уже 10 лет действует закон о профилактике бытового насилия, однако уровень насилия за это время в стране не снизился. Согласно официальным данным КПСиСУ ГП РК

зарегистрированные уголовные преступления в семейно-бытовой сфере имеют характер возрастания. Так, количество уголовных правонарушений в семейно-бытовой сфере за 2017 год составило 443 случаев, за 2018 год – 898, за 2019 год – 1030 и за 6 месяцев 2020 года – 500 случаев.

В ходе настоящего исследования респондентов спросили на предмет того, считают ли они уместным применять силу в воспитании детей. 74,2% опрошенных сказали, что считают это не уместным. 20,2% считают позволительным дать легкий шлепок по попе своим детям. Считают уместными физические наказания детей 3,2% респондентов (Диаграмма 26). В региональном аспекте такого мнения придерживаются чаще жители Алматинской (8,2%) и Жамбылской (9,1%) областей.

Диаграмма 26. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, считаете ли Вы уместным применять силу в воспитании детей?», в %

В разрезе возраста опрошенных наблюдается некоторая зависимость: представители возрастной когорты 61 год и старше чаще поддерживают допустимость применения силы в вос-

питании детей (вариантом ответа «да, считаю уместным дать легкий шлепок по попе»), чем другие возрастные группы (Таблица 31).

Таблица 31. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, считаете ли Вы уместным применять силу в воспитании детей?» (в разрезе возрастных групп), в %

	18-28	29-45	46-60	61 и старше
Да, считаю уместными физические наказания детей	4,0	3,6	0,7	5,3
Да, считаю уместным дать легкий шлепок по попе	18,3	21,5	16,2	31,6
Нет, считаю это неуместным	74,8	73,7	79,7	55,3
Не принимаю участие в воспитании детей	0,5	0	0	0
Затрудняюсь ответить	2,5	1,2	3,4	7,9

Различий данных относительно пола, материального положения, уровня образования и социального статуса не обнаружено.

Во взаимоотношениях с детьми казахстанцев больше всего волнует непослушание (15,6%), недостаток времени на общение с детьми (14,8%) и отсутствие доверия (12,2%). В меньшей степени

в сельских семьях актуальны такие проблемы как борьба детей между собой за внимание родителей, отсутствие заботы детей друг о друге и отсутствие общих интересов с детьми, 5,8%, 5,5% и 5,5% соответственно.

54,3% опрошенных отметили, что их ничего не волнует во взаимоотношениях с детьми (Таблица 32).

Таблица 32. Распределение ответов на вопрос: «Что больше всего волнует Вас во взаимоотношениях с Вашими детьми?», в %

	%
Непослушание	15,6
Недостаток времени на общение с детьми	14,8
Отсутствие доверия	12,2
Борьба детей между собой за внимание родителей	5,8
Отсутствие заботы детей друг о друге	5,5
Отсутствие общих интересов с детьми	5,5
Ничего не волнует	54,3
Увлечение детей гаджетами, Интернет	0,4
Затрудняюсь ответить	2,0

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

ВЫВОДЫ ПО РАЗДЕЛУ II

Совместное времяпровождение родителей и детей

1. Самый распространенный вид досуга в семье – это общение с родственниками и семейные праздники (64,0%), еще 38,2% респондентов смотрят ТВ или проводят время в Интернете. Примерно каждый пятый респондент указал, что каждый в семье занят своими делами. Анализ таблиц сопряженности показывает, что активные формы семейного отдыха чаще практикуют более обеспеченные казахстанцы, в них же более высока ценность совместного семейного досуга.

2. В свободное время большинство детей в сельских семьях предоставлены сами себе. Половина респондентов ответили, что их дети в основном играют на свежем воздухе, у 36,0% респондентов дети в свободное время смотрят кино и мультфильмы, 22,7% – играют на мобильных устройствах, компьютере, игровых приставках, 16,2% – сидят в социальных сетях. 26,9% респондентам дети помогают в хозяйстве.

Инвестиции в образование детей

1. Только 26,5% сельских детей в Казахстане посещают дополнительные занятия, кружки. Наиболее острая с дополнительным образованием ситуация наблюдается в Павлодарской, Северо-Казахстанской и Алматинской областях, здесь дополнительные занятия не посещают более 80% детей. Причем уровень непосещения организаций дополнительного образования высок среди наименее обеспеченных семей. Основными причинами того, что дети не занимаются дополнительно в кружках или секциях, являются отсутствие в селе таких кружков и секций (44,4%) и недостаток денег на оплату этих занятий (16,1%).

2. Выше всего респонденты оценили такие параметры деятельности дошкольных организаций как «уход за детьми в целом», «качество питания» и «подготовка к школе», средние значения данных показателей – 3,92 балла, 3,80 баллов и 3,74 балла соответственно.

3. Самую низкую оценку респондент

ты дали такому параметру как «сложность поступления в детский сад», здесь средняя оценка составила 3,27 балла.

4. Выше всего в деятельности школ респонденты оценили такие характеристики как «взаимодействие учителя с учениками» и «педагогический коллектив», 3,98 баллов и 3,96 баллов соответственно.

5. Ниже всего в работе школьных учреждений респонденты оценили состояние помещений, мебели, спортивных сооружений, среднее значение составило 3,57 баллов.

6. Более чем половине респондентам (56,1%) не хватает средств для накоплений на будущее образование своих детей. 13,4% опрошенных рассчитывают только на получение гранта на обучение. 33,0% предпринимают различные накопительные образовательные стратегии: по 12,1% копят деньги на обучение детей и разводят скот для продажи; 7,8% – имеют образовательный накопительный депозит.

Принципы сельских родителей во взаимодействии с детьми

1. Большинство респондентов (74,2%) считают не уместным применять физическую силу в воспитании детей. Каждый пятый респондент считает приемлемым шлепок. Доля тех, кто одобряет физические наказания детей, незначительна, но вызывает настороженность сам факт ее наличия – 3,2%. Кроме того, учитывая вероятность социально одобряемых ответов со стороны ре-

спондентов, данный показатель в действительности может быть еще выше.

2. 54,3% респондентов не имеют каких-либо проблем во взаимоотношениях с детьми. 15,6% респондентов беспокоит непослушание детей, отсутствие доверия с их стороны (12,2%). 14,8% респондентов считают, что им не хватает времени на общение с детьми.

РАЗДЕЛ III. ИНФОРМИРОВАННОСТЬ О ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКЕ. ОЦЕНКА РАБОТЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ, КАЧЕСТВА ИНФРАСТРУКТУРЫ И ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

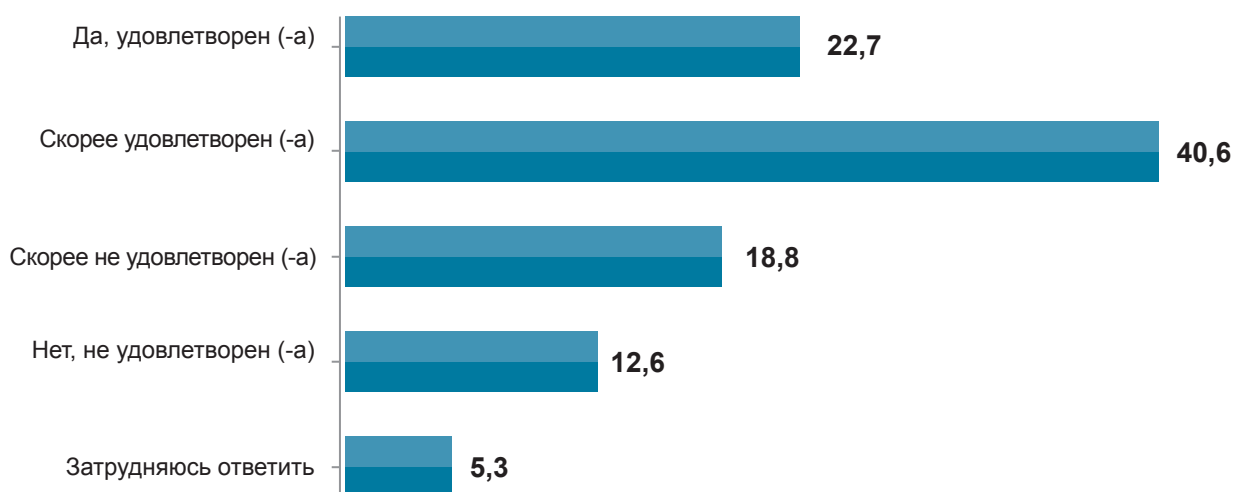
3.1 Уровень информированности сельских семей о государственной поддержке

В Казахстане существует немалое количество различных государственных социальных пособий и выплат для различных категорий граждан на всех этапах жизни, учитывающих разные жизненные ситуации. Социальная поддержка в стране оказывается пяти категориям семей. Первая категория – это матери и семьи, имеющие детей до одного года, вторая категория – многодетные семьи, далее идут семьи, имеющие детей-инвалидов, четвертая – малообеспеченные семьи и пятая категория – семьи, потерявшие кормильца или взявшие детей под опеку и попечительство. В данной главе рассмотрим, насколько информированы

сельские семьи о государственной поддержке.

Для определения уровня удовлетворенности социальной поддержки государством, респондентам был задан соответствующий вопрос: **«Удовлетворены ли Вы уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане?»**. Согласно полученным ответам, 63,3% опрошенных удовлетворены уровнем социальной поддержки, оказываемой семьям в Казахстане (совокупный показатель вариантов ответа «да, удовлетворен (-а)» и «скорее удовлетворен (-а)»). Неудовлетворенность уровнем социальной поддержки семьи выразил каждый третий – 31,4% (совокупный показатель вариантов ответа «скорее не удовлетворен (-а)» и «не удовлетворен (-в)») (Диаграмма 27).

Диаграмма 27. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане?», в %

Анализ результатов исследования в разрезе социально-демографических характеристик показал, что наибольшую удовлетворенность уровнем социальной поддержки семьи отмечает молодежь (69,2%), наиболее обеспеченные слои населения (81,3%), государственные служащие (74,5%) и работники бюджет-

ных организаций (71,4%). В наименьшей степени удовлетворены уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане в большей степени респонденты в возрасте 46-60 лет (58,9%), проживающие на грани бедности (10,5%), работники частного сектора (51,7%), бизнесмены (65,2%), индивидуальные предпринима-

тели (61,0%) и безработные (54,8%), хотя уровень удовлетворенности в 50 и более

процентов нельзя назвать низким (Таблица 33,34,35).

Таблица 33. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане?» (в разрезе возрастных групп), в %

	18-28	29-45	46-60	61 год и старше
Да, удовлетворен (-а)	27,1	20,0	21,1	25,1
Скорее удовлетворен (-а)	42,1	40,1	37,7	43,6
Скорее не удовлетворен (-а)	13,2	20,5	22,3	17,9
Нет, не удовлетворен (-а)	10,5	14,5	15,5	7,2
Затрудняюсь ответить	7,1	4,9	3,4	6,2

Таблица 34. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане?» (в разрезе материального положения), в %

	Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает	Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов	Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не	Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	Затрудняюсь ответить
Да, удовлетворен (-а)	49,3	20,3	22,2	15,0	5,3	31,8
Скорее удовлетворен (-а)	32,0	52,9	41,3	33,6	5,3	22,7
Скорее не удовлетворен (-а)	6,7	16,9	18,9	25,0	47,4	9,1
Нет, не удовлетворен (-а)	8,0	4,7	12,5	22,1	36,8	13,6
Затрудняюсь ответить	4,0	5,2	5,1	4,3	5,3	22,7

Таблица 35. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане?» (в разрезе социального статуса), в %

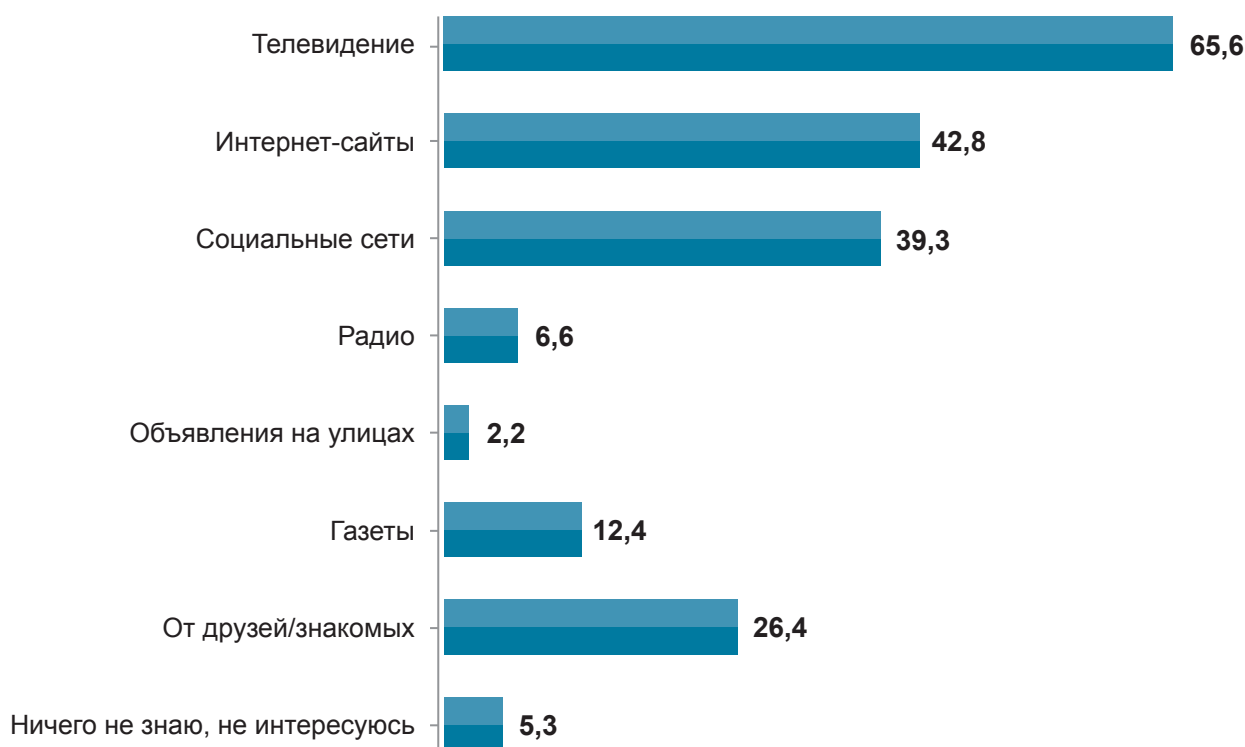
	Госслужащий	Работаю в бюджетной организации	Работаю в частной сфере	Собственный бизнес с привлечением наемных работников	Индивидуальная трудовая деятельность	Фрилансер	Заняты в личном подсобном хозяйстве, семейном предпринятии	Пенсионер	Студент	Домохозяйка	Безработный
Да, удовлетворен (-а)	31,1	25,1	15,4	17,4	23,7	30,0	23,1	27,2	16,7	23,7	15,5
Скорее удовлетворен(-а)	43,5	46,2	36,3	47,8	37,3	30,0	38,5	39,9	61,1	37,0	39,3
Скорее не удовлетворен (-а)	11,2	16,1	26,6	8,7	16,9	20,0	25,0	18,5	5,6	17,8	20,2
Нет, не удовлетворен(-а)	9,9	6,5	16,9	13,0	15,3	20,0	9,6	8,1	11,1	17,0	20,2
Затрудняюсь ответить	4,3	6,0	4,9	13,0	6,8	0	3,8	6,4	5,6	4,4	4,8

В разрезе регионов наибольшую удовлетворенность тем, как государство поддерживает семьи, демонстрируют жители Мангистауской (93,1%), Жамбылской (91,0%), Актюбинской (82,9%), Восточно-Казахстанской (81,1%) областей, наименьшую – жители Западно-Казахстанской (35,8%), Акмолинской (35,3%) и Северо-Казахстанской (30,2%) областей.

Главным источником информации о государственных программах для казахстанцев, проживающих в сельской мест-

ности, является телевидение (65,6%). Вторую и третью позицию занимают интернет-сайты (42,8%) и социальные сети (39,3%). Более чем каждый четвертый опрошенный узнает о государственных программах через друзей и знакомых (26,4%). Замыкают топ-5 источников получения информации о государственных программах газеты – 12,4%. Реже всего казахстанцы узнают о государственных программах посредством радио и объявлений на улице, 6,6% и 2,2% соответственно (Диаграмма 28).

Диаграмма 28. Распределение ответов на вопрос: «Из каких источников Вы получаете информацию о государственных программах?», в %

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

Наблюдаются различия в данных в зависимости от возраста опрошенных. Так, уровень популярности традиционных СМИ растет вместе с возрастом опрошенных. Популярность новых медиа (интернет-сайты, социальные сети), наоборот, растет обратно про-

порционально возрасту респондентов. Молодежь получает чаще информацию о государственных программах через интернет, социальные сети, респонденты постарше – посредством телевидения (Таблица 36).

Таблица 36. Распределение ответов на вопрос: «Из каких источников Вы получаете информацию о государственных программах?» (в разрезе возрастных групп), в %

	18-28	29-45	46-60	61 и старше
Телевидение	49,4	62,8	76,4	79,5
Интернет-сайты	57,3	48,1	37,1	17,9
Социальные сети	49,1	46,6	33,0	16,9
Радио	4,1	5,8	7,9	10,3
Объявления на улицах	0,4	2,8	3,0	2,1
Газеты	7,1	10,5	16,1	19,0
От друзей/знакомых	27,3	25,2	27,7	26,2
Ничего не знаю, не интересуюсь	6,0	3,8	5,2	7,7

В разрезе регионов узнают о государственных программах по телевидению чаще жители Павлодарской (100%) и Актыбинской (95,1%) областей. Выбирают интернет-сайты как источник информации о государственных программах чаще жители Мангистауской области (75,9%), Карагандинской области (61,7%), Атырауской области (59,1%) и Актыбинской области (58,5%). Через социальные сети узнают о государственных программах чаще другие жители Актыбинской (85,4%) Атырауской (65,9%) и Западно-Казахстанской (62,3%) областей.

В ходе исследования выяснилось, что самыми популярными государственными программами/мерами по поддержке среди сельских семей являются следующие:

- Пособие по уходу за ребенком до 1 года – уровень информированности 82,6% (совокупный показатель вариантов ответа «что-то слышал (-а)», «хорошо знаю, но не участвовал (-а)», «знаю, участвовал (-а)»);
- Единовременное пособие при рождении ребенка – уровень информированности 82,3%;
- Выплата по беременности и родам – уровень информированности 80,9%
- Ежемесячное государственное пособие многодетным матерям – уровень информированности 78,9%;
- Отпуск по беременности и родам – уровень информированности 78,1%

Меньше всего казахстанцы, проживающие в селах, знают о таких государственных программах как:

- Государственная программа развития регионов на 2020-2025 годы – о программе ничего не знают и не слышали 50% опрошенных;
- Государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы «Еңбек» – не знают о программе 46,5%;
- Программа «Ауыл – ел бесігі» – не знают о программе 45,6%;
- Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017-2021 годы (кредитование в сфере агропромышленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.), уровень не информированности населения – 45,5%.

Уровень участия сельского населения высок в следующих государственных программах/мерах поддержки: единовременное пособие при рождении ребенка (31,8%), пособие по уходу за ребенком до 1 года (30,3%), выплата по беременности и родам (29,8%), отпуск по беременности и родам (23,8%), ежемесячное государственное пособие многодетным матерям (18,5%), адресная социальная помощь (12,0%).

Наименьший уровень участия сельского населения был выявлен в отношении таких государственных про-

грамм как государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 - 2021 годы «Еңбек» (3,8%), государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017-2021 годы (кредитование в сфере агропромыш-

ленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.) (4,0%), государственная программа жилищно-коммунального развития «Нұрлы жер» на 2020 - 2025 годы (арендное жилье без права выкупа, предоставление земельного участка для ИЖС) (4,2%) (Таблица 37).

Таблица 37. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, какие государственные программы/меры по поддержке сельских семей Вы знаете, слышали либо участвовали?», в %

Государственные программы/меры	Что-то слышал(-а)	Хорошо знаю, но не участвовал (-а)	Знаю, участвовал (-а)	Ничего не знаю, не слышал (-а)
Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017 – 2021 годы (кредитование в сфере агропромышленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.)	29,7	20,9	4,0	45,5
Государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 - 2021 годы «Еңбек»	29,3	20,4	3,8	46,5
Государственная программа развития регионов на 2020-2025 годы	26,1	19,2	4,8	50,0
Программа «Ауыл – ел бесігі»	29,5	19,9	4,9	45,6
Государственная программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2025»	32,4	22,3	5,2	40,1
Программа «С дипломом в село!»	32,1	28,1	8,0	31,8
Дорожная карта занятости на 2020-2021 годы	31,1	23,2	7,6	38,1
Государственная программа жилищно-коммунального развития «Нұрлы жер» на 2020-2025 годы (арендное жилье без права выкупа, предоставление земельного участка для ИЖС)	32,2	24,5	4,2	39,2
Адресная социальная помощь	35,3	26,3	12,0	26,5
Единовременное пособие при рождении ребенка	27,6	22,9	31,8	17,8
Выплата по беременности и родам	27,9	23,3	29,8	19,1
Пособие по уходу за ребенком до 1 года	28,3	24,1	30,3	17,4
Ежемесячное государственное пособие многодетным матерям	32,8	27,6	18,5	21,1
Отпуск по беременности и родам	29,0	25,4	23,8	21,9

В разрезе регионов наиболее низкий уровень информированности о государственных программах демонстрируют жители Карагандинской и Павлодарской областей. Кроме этого, в ряду наименее информированных о государственных

программах значатся жители Северо-Казахстанской и Кызылординской областей – в этих регионах более 60% сельского населения ничего не знает о государственных программах в сфере поддержки семьи (Таблица 38).

Таблица 38. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, какие государственные программы/меры по поддержке сельских семей Вы знаете, слышали либо участвовали?» (вариант ответа «ничего не знаю, не слышал (-а)») (в разрезе регионов), в %

Государственные программы/меры/ Регионы	Акмолинская	Актюбинская	Алматинская	Атырауская	Западно- Казахстанская	Жамбылская	Карагандинская	Костанайская	Кызылординская	Мангистауская	Туркестанская	Павлодарская	Северо- Казахстанская	Восточно- Казахстанская
Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017 – 2021 годы (кредитование в сфере агропромышленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.)	50,7	41,5	51,0	22,7	28,3	2,0	87,2	25,4	61,2	62,7	43,3	84,2	67,9	43,3
Государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы «Еңбек»	57,4	51,2	51,8	29,5	34,0	2,0	83,0	23,9	67,2	54,2	43,5	78,9	64,2	47,8
Государственная программа развития регионов на 2020-2025 годы	55,9	58,5	57,4	59,1	30,2	3,0	80,9	28,4	67,2	37,3	47,8	100	56,6	56,7
Программа «Ауыл – ел бесігі»	38,2	58,5	51,8	51,2	30,2	4,0	72,3	31,3	62,7	30,5	46,4	89,5	69,8	40,0
Государственная программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2025»	48,5	34,1	45,8	34,1	15,1	4,0	44,7	25,4	47,8	45,8	40,6	73,7	62,3	48,9
Программа «С дипломом в село!»	48,5	17,1	34,9	4,5	18,9	4,0	40,4	20,9	28,4	37,3	32,6	50,0	67,9	41,1
Дорожная карта занятости на 2020-2021 годы	52,9	19,5	43,4	43,2	18,9	2,0	31,9	22,4	44,8	40,7	39,0	78,9	60,4	45,6
Государственная программа жилищно-коммунального развития «Нұрлы жер» на 2020-2025 годы (арендное жилье без права выкупа, предоставление земельного участка для ИЖС)	51,5	17,1	38,6	22,7	15,1	4,0	74,5	26,9	58,2	45,8	40,6	65,8	52,8	52,2
Адресная социальная помощь	39,7	17,1	22,1	18,2	3,8	3,0	23,4	22,4	35,8	37,3	37,9	15,8	37,7	36,7
Единовременное пособие при рождении ребенка	29,4	4,9	16,1	4,5	5,7	3,0	2,1	16,4	22,4	30,5	23,2	5,3	34,0	28,9
Выплата по беременности и родам	29,4	4,9	16,5	9,1	5,7	1,0	0,0	16,4	22,4	30,5	29,5	5,3	35,8	30,0
Пособие по уходу за ребенком до 1 года	23,5	2,4	14,9	2,3	3,8	3,0	2,1	13,4	20,9	37,3	27,7	5,3	32,1	24,4
Ежемесячное государственное пособие многодетным матерям	30,9	2,5	15,3	4,5	5,7	6,0	0,0	17,9	25,4	45,8	32,1	13,2	41,5	30,0
Отпуск по беременности и родам	25,0	2,5	19,7	2,3	5,7	1,0	0	16,4	23,9	44,1	35,7	23,7	39,6	30,0

3.2 Удовлетворенность работой государственных органов

В настоящем параграфе рассмотрим вопрос относительно того, как оценивают сельские жители работу государственных органов в их населенных пунктах. Респонденты оценивали деятельность акимата, НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан» (ЦОН), государственного архива, районного суда, прокуратуры, органов внутренних дел и Государственного центра по выплате пенсий (ГЦВП) по пятибалльной шкале. Согласно полученным ответам,

из всех перечисленных государственных структур выше всего респонденты оценили работу Государственного центра по выплате пенсий и НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан», средняя оценка в данных случаях составила 3,62 балла и 3,59 баллов соответственно. Срединную позицию в рейтинге занимают органы внутренних дел (3,55 балла), государственный архив района (3,51 балла), районный суд (3,51 балла) и прокуратура (3,51 балла). Ниже всего опрошенные оценили работу акиматов – 3,45 баллов (Таблица 39).

Таблица 39. Распределение ответов на вопрос: «Оцените работу следующих государственных структур в Вашем районном центре», в % и среднее значение

	Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/о	Среднее значение
Акимат (отдел сельского хозяйства, отдел занятости и социальных программ, отдел предпринимательства и промышленности, отдел образования и т.п.)	3,5	12,1	30,7	31,2	14,9	7,7	3,45
НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан» (ЦОН)	2,0	9,9	29,1	32,6	17,5	8,8	3,59
Государственный архив района	2,5	7,9	26,6	31,9	10,8	20,3	3,51
Районный суд	2,8	8,4	26,4	31,9	11,8	18,7	3,51
Прокуратура	2,9	8,2	27,0	30,8	12,2	18,9	3,51
Органы внутренних дел (участковый инспектор полиции, участковый инспектор ювенальной полиции и т.п.)	3,4	7,4	28,6	33,8	14,1	12,7	3,55
Государственный центр по выплате пенсий	2,6	7,5	23,9	34,2	15,3	16,5	3,62

В региональном разрезе выявлены следующие особенности: высоко оценили работу акиматов в Кызылординской (4,21 баллов), Актюбинской (4,12 баллов) и Карагандинской (3,98 баллов) областях. Наоборот, самая низкая оценка работы акимата зафиксирована в Акмолинской (2,94 балла) и Мангистауской (2,95 баллов) регионах.

Деятельность НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан» высоко отмечена респондентами в Атырауской (4,29 баллов), Кызылор-

динской (4,30 баллов) и Павлодарской (4,25 баллов) областях.

Работу государственного архива положительно оценили в Атырауской (4,62 балла) и Кызылординской (4,57 баллов) областях. Обратная ситуация – в Северо-Казахстанской области (2,94 балла).

Высокая оценка работы районных судов отмечена жителями Атырауской (4,38 баллов) и Кызылординской (4,11 баллов) областей.

Максимальный показатель оценки работы прокуратуры в разрезе регионов

наблюдается в Атырауской области (4,40 баллов).

Согласно мнению опрошенных, наилучшими результатами работы отличаются органы внутренних дел в Актюбинской (4,23 балла), Атырауской (4,10 баллов) и Мангистауской (4,09 баллов) областях.

Деятельность Государственного центра по выплате пенсий наиболее высоко оценивается жителями Атырауской (4,44 балла), Кызылординской (4,40 баллов), Павлодарской (4,33 балла) и Актюбинской (4,18 баллов) областей (Таблица 40).

Таблица 40. Распределение ответов на вопрос: «Оцените работу следующих государственных структур в Вашем районном центре» (средние значения в разрезе регионов), в %

Регионы	Акимат	ЦОН	Гос. архив	Районный суд	Прокуратура	ОВД	ГЦВП
Акмолинская	2,94	3,11	3,20	3,17	3,21	3,15	3,21
Актюбинская	4,12	4,08	4,11	4,00	3,95	4,23	4,18
Алматинская	3,31	3,36	3,28	3,20	3,17	3,20	3,29
Атырауская	3,70	4,29	4,62	4,38	4,40	4,10	4,44
Западно-Казахстанская	3,66	3,57	3,52	3,53	3,56	3,60	3,63
Жамбылская	3,47	3,73	3,90	4,00	4,02	3,76	3,94
Карагандинская	3,98	3,79	3,40	3,36	3,36	3,83	4,00
Костанайская	3,45	3,74	3,50	3,55	3,52	3,55	3,83
Кызылординская	4,21	4,30	4,57	4,11	4,09	3,98	4,40
Мангистауская	2,95	3,83	3,63	3,91	4,06	4,09	3,37
Туркестанская	3,27	3,19	3,26	3,31	3,33	3,30	3,53
Павлодарская	3,16	4,25	4,00	3,75	3,63	3,93	4,33
Северо-Казахстанская	3,25	3,21	2,94	3,08	3,06	3,23	2,90
Восточно-Казахстанская	3,71	3,71	3,56	3,64	3,62	3,75	3,76

Кроме оценки работы государственных органов, респонденты также ответили на вопрос: «**С какой формой недобросовестного отношения к своим обязанностям со стороны работников государственных органов Вы сталкивались?**». Значимая часть опрошенных не сталкивалась с недобросовестным отношением к своим обязанностям со стороны работников государственных структур (73,7%). В качестве наиболее частой практики проявления недобросовестного отношения к работе среди государственных служащих респонденты отмечают семейственность и родственные связи (11,3%). Такие явления как взяточничество, оказание услуг с использованием служебного положения, нецелевое ис-

пользование государственных средств, предоставление неоправданных льгот и привилегий встречаются респондентами достаточно редко, не более 6% случаев по каждому явлению (Таблица 41).

В разрезе регионов о случаях взяточничества чаще говорили жители Акмолинской (11,8%), Алматинской (11,6%), Карагандинской (12,8%) и Северо-Казахстанской (15,1%) областей. Сталкивались со случаями нецелевого использования государственных средств чаще жители Жамбылской (13,0%) и Северо-Казахстанской (13,2%) областей. Сталкивались с семейственностью и родственными связями в работе государственных органов чаще всего жители Мангистауской области (40,7%).

Таблица 41. Распределение ответов на вопрос: «С какой формой недобросовестного отношения к своим обязанностям со стороны работников государственных органов Вы сталкивались?», в %

	%
Взятничество	6,0
Оказание услуг с использованием служебного положения	5,0
Нецелевое использование государственных средств	4,8
Предоставление неоправданных льгот и привилегий	3,0
Семейственность, родственные связи	11,3
Не сталкивался	73,7
Непрофессионализм сотрудников	0,2
Затрудняюсь ответить	3,7

*Сумма ответов превышает 100%, так как респондент мог выбрать несколько вариантов ответа

3.3 Оценка качества инфраструктуры и окружающей среды

В заключении рассмотрим то, как сельские жители оценивают качество инфраструктуры в их населенном пункте. В целом респонденты оценивали качество следующих инфраструктурных объектов: объекты социально-культурного назначения; объекты жилищно-коммунального хозяйства, объекты здравоохранения, образовательные учреждения, предприятия розничной торговли, предприятия общественного питания, спортивные и оздо-

ровительные учреждения, пассажирский транспорт, финансовые учреждения, мобильная связь, интернет, автомобильные дороги. Из всех перечисленных объектов в среднем по стране выше всего оценивается качество работы образовательных учреждений (3,72 балла из пяти возможных) и предприятий розничной торговли (3,64 балла). Ниже всего сельские жители оценивают качество автомобильных дорог (3,00 балла). Остальные объекты инфраструктуры получили оценку от 3,20 до 3,50 баллов (Таблица 42).

Таблица 42. Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, качество работы инфраструктурных объектов в Вашем селе/поселке», в % и среднее значение

Инфраструктурные объекты	Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	Отсутствуют объекты	3/0	Среднее значение
Объекты социально-культурного назначения: дома культуры и другие развлекательные заведения	8,5	6,8	20,7	22,5	14,4	23,0	4,1	3,38
Объекты жилищно-коммунального хозяйства: все, что связано с ЖКХ (водопровод, канализация, качество и тарифная политика электроснабжения и т.п)	6,9	9,7	24,1	24,4	14,1	17,3	3,5	3,37
Объекты здравоохранения: больницы, поликлиники, станции скорой помощи и т.д.	5,8	9,8	28,3	31,5	15,8	6,2	2,7	3,46

Образовательные учреждения: ясли, детские сады, школы	3,0	6,7	24,3	34,0	21,7	2,9	7,4	3,72
Предприятия розничной торговли: магазины, киоски, супермаркеты	3,0	9,2	28,5	30,0	22,3	5,1	1,9	3,64
Предприятия общественного питания: кафе, рестораны, закусочные	7,6	7,0	21,3	18,4	10,3	32,0	3,3	3,26
Спортивные и оздоровительные учреждения: стадионы, клубы, площадки	5,8	9,8	25,3	21,8	10,0	22,7	4,8	3,28
Пассажирский транспорт	8,0	9,8	26,3	21,4	13,1	18,9	2,5	3,28
Финансовые учреждения: банки, сберкассы	6,4	7,2	20,5	17,8	7,4	38,0	2,8	3,21
Мобильная связь, интернет	8,8	11,7	32,2	28,5	14,5	1,4	2,9	3,30
Автомобильные дороги	13,0	17,5	29,9	23,4	10,2	3,8	2,2	3,00

В региональном разрезе качество работы объектов социально-культурного назначения высоко оценили в Актюбинской (4,58 баллов) и Атырауской (4,64 балла) областях. Низкую оценку качеству работы домов культуры и других развлекательных заведений дали жители Костанайской (2,06 баллов) и Акмолинской (2,77 баллов) регионов.

Положительно оценили работу ЖКХ в основном жители Актюбинской (4,43 балла) и Атырауской (4,64 балла) областей. Наиболее низкие оценки деятельности ЖКХ были даны респондентами в Акмолинской (2,64 балла), Алматинской (2,82 балла) и Костанайской (2,57 баллов) областях.

Наиболее высокую оценку качеству работы объектов здравоохранения дали опрошенные в Атырауской области (4,59 баллов), наименее высокую - в Алматинской (2,91 балл) и Северо-Казахстанской (2,94 балла) областях.

Образовательные учреждения и предприятия розничной торговли, отличились удовлетворительным качеством работы во всех регионах, ни в одном регионе оценка не опустилась ниже 3,00 баллов.

Качество работы предприятий общественного питания наиболее высоко оценили в Атырауской (4,73 балла) и Западно-Казахстанской (4,40 баллов) областях. Низкая оценка качества работы кафе и ресторанов зафиксирована в Акмолин-

ской (2,53 балла), Карагандинской (2,91 балл), Северо-Казахстанской (2,60 баллов) и Восточно-Казахстанской (2,04 балла) областях.

Спортивные и оздоровительные учреждения отмечены положительными оценками в Актюбинской (4,25 баллов), Атырауской (4,28 баллов) и Павлодарской (4,17 баллов) областях. Низкие оценки преобладают в ответах жителей Акмолинской (2,76 баллов), Алматинской (2,75 баллов), Карагандинской (2,90 баллов) и Костанайской (2,72 балла) областях.

Качество работы пассажирского транспорта оценили высокими оценками в Актюбинской (4,54 балла) и Атырауской (5,00 баллов) областях. Ниже всего оценили качество работы пассажирского транспорта в Павлодарской области – 1,97 баллов по пятибалльной шкале.

Наиболее положительно оценили деятельность финансовых учреждений респонденты в Атырауской области (4,75 баллов). Отрицательные оценки преобладают в ответах жителей Акмолинской (2,36 баллов), Северо-Казахстанской (2,66 баллов) и Восточно-Казахстанской (2,41 балл) областей.

О высоком качестве мобильной связи и интернета сказали в Актюбинской (4,66 баллов) и Атырауской (4,40 баллов) областях. О низком качестве мобильной связи и интернета сказали жители Туркестанской (2,85 баллов), Северо-Казахстан-

ской (2,81 балл) и Восточно-Казахстанской (2,62 балла) областей.

На качество автомобильных дорог жалуются практически во всех регионах. Ис-

ключение составили – Актюбинская (4,34 балла) и Атырауская (4,95 баллов) области, жителями которых были даны максимальные оценки по стране (Таблица 43).

Таблица 43. Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, качество работы инфраструктурных объектов в Вашем селе/поселке» (средние значения в разрезе регионов)

Область	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Акмолинская	2,77	2,64	3,15	3,43	3,24	2,53	2,76	2,91	2,36	3,31	2,85
Актюбинская	4,58	4,43	3,76	4,50	4,46	4,08	4,25	4,54	4,07	4,66	4,34
Алматинская	3,02	2,82	2,91	3,23	3,29	3,10	2,75	2,96	2,96	3,03	2,83
Атырауская	4,64	4,64	4,59	4,82	4,86	4,73	4,28	5,00	4,75	4,40	4,95
Западно-Казахстанская	3,43	3,94	4,05	4,13	4,29	4,40	3,32	3,26	2,50	3,67	2,56
Жамбылская	3,92	3,91	4,13	4,20	3,92	4,08	3,90	4,01	4,18	3,88	3,78
Карагандинская	3,30	3,51	3,51	3,74	3,87	2,91	2,90	3,43	3,44	3,83	2,30
Костанайская	2,06	2,57	3,65	3,73	4,05	3,03	2,72	2,80	3,06	3,37	2,88
Кызылординская	3,78	3,91	3,61	4,33	3,86	3,91	3,90	3,61	4,15	3,58	2,73
Мангистауская	4,11	3,91	3,88	3,47	3,61	3,53	3,55	3,57	3,49	3,68	3,10
Туркестанская	3,11	3,17	3,36	3,54	3,38	3,22	3,25	3,21	3,08	2,85	3,00
Павлодарская	3,22	3,62	3,31	4,08	4,16	-	4,17	1,97	-	3,03	2,82
Северо-Казахстанская	3,06	3,00	2,94	3,39	3,08	2,60	3,04	2,53	2,66	2,81	2,40
Восточно-Казахстанская	3,58	3,45	3,87	3,99	3,59	2,04	3,25	3,08	2,41	2,62	2,87

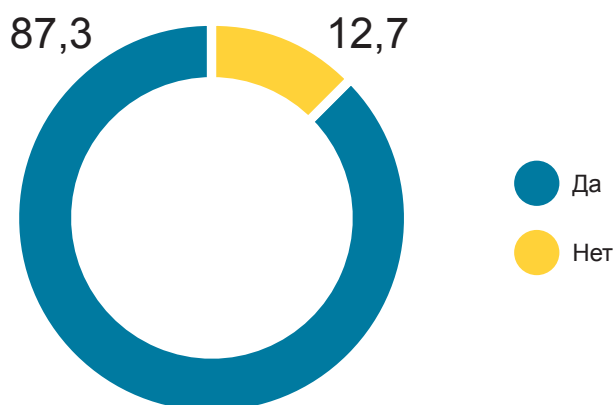
Примечание: 1 – Объекты социально-культурного назначения; 2 – Объекты ЖКХ; 3 – Объекты здравоохранения; 4 – Образовательные учреждения; 5 – Предприятия розничной торговли; 6 – Предприятия общественного питания; 7 – Спортивные и оздоровительные учреждения; 8 – Пассажирский транспорт; 9 – Финансовые учреждения; 10 – Мобильная связь, интернет; 11 – Автомобильные дороги

Доступ к питьевой воде имеется у большинства казахстанцев, проживающих в селах (87,3%). Не имеют доступа к питьевой воде 12,7% жителей сельской местности (Диаграмма 29).

Наиболее напряженная обстановка

с питьевой водой наблюдается в Акмолинской, Костанайской, Северо-Казахстанской и Восточно-Казахстанской областях, здесь об отсутствии доступа к питьевой воде сказали 29,4%, 41,8%, 32,1%, 31,1% респондентов соответственно.

Диаграмма 29. Распределение ответов на вопрос: «Имеется ли доступ к питьевой воде в населенном пункте, в котором Вы проживаете?», в %

При этом если сравнивать между собой показатели качества питьевой воды и степень чистоты атмосферного воздуха,

респонденты выше оценивают качество атмосферного воздуха – 3,99 баллов против 3,62 баллов (Таблица 44).

Таблица 44. Распределение ответов на вопрос: «Оцените пожалуйста, качество питьевой воды и степень чистоты атмосферного воздуха в Вашем селе/поселке», в % и среднее значение

	Очень низкое	2	3	4	Очень высокое	3/о	Среднее значение
Качество питьевой воды	10,7	9,2	18,1	30,5	30,8	0,8	3,62
Степень чистоты атмосферного воздуха	3,1	6,8	16,7	33,6	38,3	1,5	3,99

В разрезе регионов о низком качестве питьевой воды сказали жители Акмолинской (2,87 баллов) и Костанайской (2,85 баллов) областей. Наилучшее качество питьевой воды было отмечено в Актюбинской (4,73 балла), Атырауской (4,43 балла) и Жамбылской (4,13 баллов) регионах.

На качество атмосферного воздуха

больше всего жаловались жители сельских населенных пунктов в Мангистауской области, среднее значение оценки качества воздуха составило 2,63 балла по пятибалльной шкале. Выше всего оценили качество воздуха в Павлодарской (4,89 баллов), Актюбинской (4,56 баллов) и Жамбылской (4,47 баллов) областях (Таблица 45).

Таблица 45. Распределение ответов на вопрос: «Оцените пожалуйста, качество питьевой воды и степень чистоты атмосферного воздуха в Вашем селе/поселке» (средние значения в разрезе регионов), в %

Регионы	Качество питьевой воды	Степень чистоты атмосферного воздуха
Акмолинская	2,87	3,90
Актюбинская	4,73	4,56
Алматинская	3,49	4,16
Атырауская	4,43	3,23
Западно-Казахстанская	3,58	3,58
Жамбылская	4,13	4,47
Карагандинская	3,91	3,83
Костанайская	2,85	3,78
Кызылординская	3,80	3,60
Мангистауская	3,90	2,63
Туркестанская	3,45	3,94
Павлодарская	3,68	4,89
Северо-Казахстанская	3,32	4,21
Восточно-Казахстанская	3,71	4,35

ВЫВОДЫ ПО РАЗДЕЛУ III

Уровень информированности сельских семей о государственной поддержке

1. Среди всех государственных программ и мер по поддержке сельских семей респонденты чаще информированы и принимали личное участие (от 18 до 31% для разных программ) в: единовременное пособие при рождении ребенка; выплата по беременности и родам; пособие по уходу за ребенком до 1 года; пособие многодетным матерям; отпуск по беременности и родам.

2. 63,3% опрошенных удовлетворены уровнем социальной поддержки семьи в Казахстане, доля тех, кто не удовлетворен тем, как государство поддерживает семью, составляет 17,9%.

3. Почти половина всех опрошенных ничего не знают и не слышали о таких программах, как Программа агропро-

мышленного комплекса, Программа развития продовольственной занятости, Программа развития регионов на 2020-2025 годы, Программа «Ауыл – Ел бесігі».

4. Главным источником информации о государственных программах для казахстанцев, проживающих в сельской местности, является телевидение (65,6%). Вторую и третью позицию занимают интернет-сайты (42,8%) и социальные сети (39,3%).

5. В разрезе регионов самый низкий уровень информированности о государственных программах демонстрируют жители Карагандинской, Павлодарской, Северо-Казахстанской и Кызылординской областей.

Удовлетворенность работой государственных органов

1. Из представленных государственных структур выше всего респонденты оценили работу Государственного центра по выплате пенсий и НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан», средняя оценка в данных случаях составила 3,62 балла и 3,59 баллов соответственно. Ниже всего опрошенные оценили работу акиматов – 3,45 баллов.

2. При этом, наиболее высокую оценку работы акиматов дали сельские жители Кызылординской (4,21 балл), Актюбинской (4,12 баллов) и Карагандинской (3,98 баллов) областей, самую низкую - Акмолинской (2,94 бал-

ла) и Мангистауской (2,95 баллов) областей.

3. 73,7% респондентов отметили, что не сталкивались никогда с недобросовестным отношением к своим обязанностям со стороны работников государственных органов. Противоположную точку зрения имеют 30,4%. Среди них 11,3% респондентов отметили «семейственность, родственные связи», 6,0% – взяточничество, 5,0% – оказание услуг с использованием служебного положения, 4,8% – нецелевое использование государственных средств.

Оценка качества инфраструктуры и окружающей среды

1. В среднем по Казахстану выше всего оценивается качество работы образовательных учреждений (3,72 балла) и предприятий розничной торговли

(3,64 балла). Ниже всего сельские жители оценивают качество автомобильных дорог (3,00 балла). На качество автомобильных дорог жалуются практиче-

ски во всех регионах за исключением Актюбинской (качество автомобильных дорог оценено в 4,34 балла из 5-ти) и Атырауской (4,95 баллов) областей.

2. 12,7% респондентов, проживающих преимущественно в Костанайской, Туркестанской ВКО, СКО и Акмолинской областях, не имеют доступа к питьевой воде. О низком и очень низ-

ком качестве питьевой воды (19,8%) в своем населенном пункте заявили респонденты Алматинской и Туркестанской областей. Об очень загрязненном атмосферном воздухе (9,9%) в месте своего проживания высказались респонденты Кызылординской, Мангистауской и Туркестанской областей.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Семья, выступая единственным источником естественного воспроизводства населения, сегодня является одним из основных институтов общества, роль которого трудно переоценить. Семья, обладая большим экономическим и интеллектуальным потенциалом, выполняет не только репродуктивную, экономическую, воспитательную, досуговую, рекреационную функции, но и является источником накопления, сохранения, передачи человеческого капитала, ценностей, образа жизни, служит мощным фактором сохранения этнической идентичности населения.

Социологический анализ особенностей функционирования сельских семей в Казахстане позволяет сформировать портрет сельской семьи. Начнем с **социально-демографических штрихов**.

- Самой распространенной формой семьи является полная семья – с обоими супругами (86,3%). 78,1 % респондентов состоят в зарегистрированном браке, доля тех, кто проживает с супругом совместно, но без регистрации брака составляет 8,2%.

- 13,7% респондентов имеют неполную семью: 7,3% – вдовцы/вдовы, 5,7% – разведены, 0,8% респондентов воспитывают детей в одиночку вне брака. Среди неполных семей женщин примерно в два раза больше, чем мужчин, при этом количество вдов почти в пять раз больше количества вдовцов.

- 67,0% респондентов имеют в своей семье несовершеннолетних детей. Еще 14,6% респондентов отметили, что

проживают вместе с внуками (внучками). Большая часть семей является не многодетной. Чаще всего в семье есть один или два ребенка (22,8% и 22,3%, соответственно). 12,0% респондентов имеют в семье троих детей, только в каждой десятой сельской семье есть четыре ребенка и более. Таким образом, можно констатировать изменение установок на детность в сельских семьях в сторону сокращения количества детей в семье.

- Каждая вторая сельская семья разговаривает исключительно на казахском языке (56%), каждая четвертая – на русском (25,4%), на двух языках (русский, казахский) разговаривают в 13,8% сельских семей в Казахстане.

- Образовательный уровень сельских жителей зачастую определяется средним (32,5%) или средним специальным (37,4%) образованием. 25,2% опрошенных имеют высшее образование.

- Сельские жители трудятся в основном в частном секторе (22,6%), бюджетных организациях (16,7%) или на государственной службе (13,5%).

- Наиболее распространенным типом семьи на селе на сегодняшний день являются нуклеарные семьи, в которых преобладают базовые семейные ценности – уважение и к старшим, и к младшим (63,9%), соблюдение традиций и обычаев (41%), любовь, доброта друг к другу (37,4%). При этом религия считается важным аспектом жизни с точки зрения сельского жителя.

Экономические штрихи

- Основным источником дохода для большинства сельских семей является заработная плата – более половины всех опрошенных (63,5%) живут именно на нее. Еще 11,3% респондентов в качестве основных источников дохода указали заработную плату и дополнительный доход. Примерно каждый четвертый респондент живет на пенсию. На доходы от личного подсобного хозяйства живут 13,8% респондентов. 5,9% имеют в качестве основного источника – доход от собственной предпринимательской деятельности.

- В случае потери основного источника дохода более половины сельских семей не имеют сбережений и смогут прожить без заработка не более месяца. В подобной ситуации каждый пятый респондент сможет использовать сбережения и прожить до трех месяцев. Только 5,9% респондентов смогут использовать свои сбережения, не имея основного источника дохода, в течение 6 месяцев.

- Не имеют возможности делать накопления 77,6% респондентов из сельских семей, при этом 1,6% из них постоянно живут в долг; у 11,8% респондентов денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг; самая многочисленная группа респондентов – 64,2% – может приобретать только необходимые продукты и одежду, оплачивать коммунальные услуги.

- Только 6,3% респондентов могут позволить себе любые покупки. Еще

14,3% могут позволить себе покупку большинства товаров длительного пользования.

- Основными источниками доходов для сельских семей являются заработная плата (63,5%), доходы от личного подсобного хозяйства (13,8%) и государственные выплаты в виде пенсии, стипендии (23,4%), социальных пособий (7,4%).

- Семейный бюджет 90,7% респондентов в первую очередь уходит на покупку продуктов питания. 46,8% опрошенных в первую очередь оплачивают коммунальные расходы, а 42,5% – выплачивают кредит. Каждый пятый респондент закупает топливо для отопления, каждый десятый – приобретает корм для скота и удобрения для почвы. Только 8,8% респондентов оплачивают обучение своих детей.

- 78,1% респондентов имеют собственное жилье. 17,9% респондентов проживают со своей семьей у родителей или родственников. В арендуемом жилье проживают 8,0% респондентов.

- 38,1% респондентов не испытывает никаких трудностей с питанием. Каждый второй респондент оценивает питание своей семьи как хорошее. 8,1% опрошенных питаются плохо, часто испытывая недостаток в продуктах питания. 0,3% респондентов иногда голодают.

- Состояние здоровья большей части опрошенных семей характеризуется как «хорошее» и «удовлетворительное» (в сумме 88,2%).

Социальные штрихи

- Преобладающее число респондентов удовлетворены своей семейной жизнью (93,2%), при этом семейная жизнь устраивает полностью 66,3% респондентов.

- 40,9% респондентов заявили, что

в их семье конфликтов не бывает. Для остальных респондентов наиболее частыми причинами семейных конфликтов являются материальные (32,2%) и бытовые (31,2%) причины.

- Большинство респондентов (74,2%)

считают не уместным применять силу в воспитании детей. Каждый пятый респондент считает приемлемым шлепок. Доля тех, кто одобряет физические наказания детей, составляет 3,2%, хотя в реальности эта цифра может быть еще выше.

- Высокий уровень безработицы, узкая спецификация деятельности труда, отсутствие перспектив ведут к тому, что сельские семьи стремятся в города. 27,4% респондентов намерены переехать в город, чтобы решить вопрос с обучением детей (37,2%), трудоустройством (34,2%) и поиском

новых возможностей (29,5%). Основной причиной, по которой люди еще не переехали в город, является отсутствие жилья в городе и недоступность его приобретения (71,2%).

- Только 26,5% сельских детей в Казахстане посещают дополнительные занятия, кружки. Главными причинами непосещения детьми организаций дополнительного образования является отсутствие инфраструктуры дополнительного образования в селах (44,4%) и отсутствие финансов на оплату дополнительных занятий (16,1%).

Информированность о государственной поддержке

- 63,3% опрошенных удовлетворены уровнем социальной поддержки, оказываемой семьям в Казахстане.

- Сельские семьи хорошо информированы о государственных мерах поддержки семей (пособия при рождении ребенка, по уходу за ребенком, пособия многодетным матерям, выплаты по беременности и родам, отпуск по беременности и родам), но мало информированы о государственных программах республиканского мас-

штаба («Нурлы жер», «Енбек», ПРР, программа развития агропромышленного комплекса и т.д.), здесь же отмечается низкий уровень вовлеченности населения в государственные программы.

- В разрезе регионов низкий уровень информированности о государственных программах демонстрируют жители Карагандинской, Павлодарской, Северо-Казахстанской и Кызылординской областей.

Проблемы и потребности сельских семей

- Сельские семьи волнуют 3 главные проблемы: материальные (низкая зарплата, нехватка денег) - 50,1%, жилищно-бытовые условия (31,7%) и проблемы с трудоустройством (14,6%).

- Существующая на сегодняшний день и постепенно сокращающаяся социальная инфраструктура сельской местности влияет на качество жизни жителей села. Наиболее низкие оценки сельские жители дают качеству автомобильных дорог, состоянию помещений, мебели, спортивных сооружений в школах. Что касается работы дошкольных учреждений, главную проблему системы дошкольного воспитания сельские жители видят

в сложности поступления в дошкольные организации.

- 12,7% респондентов, проживающих преимущественно в Костанайской, Туркестанской ВКО, СКО и Акмолинской областях, не имеют доступа к питьевой воде. О низком и очень низком качестве питьевой воды (19,8%) в своем населенном пункте заявили респонденты Алматинской и Туркестанской областей.

- Рассматривая возможности досуга в сельской местности, отметим, что согласно данным опроса, 23,0% респондентов сообщили, что в их населенном пункте нет объектов социально-культурного назначения (ряд районов Ак-

молинской, Алматинской, Атырауской, Туркестанской, Кустанайской, Карагандинской областей и ЗКО) и 22,7% респондентов тех же областей, включая еще Павлодарскую область, не имеют в своем селе спортивных и оздоровительных учреждений.

- 27,0% респондентов не нуждаются в какой-либо помощи. Остальные

63,0% опрошенных нуждаются в той или иной помощи. Так, 37,9% нужна материальная помощь от государства, 16,7% – нужна помощь по трудоустройству, 13,7% респондентов рассчитывают на помощь по улучшению жилищных условий, а 12,4% заинтересованы в социальной поддержке от государства.

РЕКОМЕНДАЦИИ

Резюмируя можно отметить, что сельские семьи в Казахстане в условиях изменения традиционного уклада жизни, падения темпов сельскохозяйственного производства, безработицы, сокращения объектов социальной инфраструктуры оказались в нелегком положении. Среднестатистическая сельская семья в Казахстане, существуя в условиях перманентного социально-экономического кризиса, характеризуется неудовлетворительным социально-экономическим положением, который отражается на здоровье членов семьи, качестве жизни, образовательных траекториях детей, психологическом климате в семье.

Социологический анализ показал чрезвычайную необходимость улучшения качества жизни сельских семей посредством следующих мер:

1. Меры по поддержке занятости на селе должны включать в себя создание рабочих мест, упрощение условий участия в программах по сельхозкредитованию, введение обязательной практики индексации заработной платы в частных учреждениях.

2. Как показало исследование, принимаемые государством меры оказываются недостаточными по улучшению качества жизни сельского населения. Главная проблема государственных программ – низкий уровень информированности среди сельского населения. При этом население лучше информировано о мерах поддержки

семьи, которые оказываются всем семьям при рождении ребенка, – пособия, отпуск, выплаты. Особенностью этих мер поддержки также является то, что они оказываются в проактивном режиме. Другими словами, государство само предлагает гражданам государственную услугу. Отсюда рекомендуется применять проактивные методы оказания государственных услуг и в отношении государственных программ.

3. 22% сельских семей не имеют собственного жилья. Включение сельских населенных пунктов в жилищные программы кредитования позволит не только решить жилищный вопрос казахстанских сельчан, но и, учитывая усиливающиеся миграционные тенденции по направлению село-город и темпы урбанизации, послужит сдерживающим фактором миграции для этой категории граждан.

4. Требуют пристального внимания и объекты социальной инфраструктуры на селе. В частности, автомобильные дороги, состояние образовательных учреждений требуют капитального ремонта и реконструкции практически в каждом сельском населенном пункте.

5. В силу отсутствия инфраструктуры дополнительного образования дети в сельских семьях не имеют возможности посещать кружки, секции, которые развивают не только умственно, но и способствуют приобретению жизненно важных навыков,

развитию практического интеллекта. В этой связи рекомендуется предоставление обучающимся из сельских школ возможности пользоваться услугами образовательных организаций всего района через создание муниципальной сети учреждений, обеспечивающей дополнительное образование детей. Проблему транспортного сообщения между учреждениями сети можно решить через создание мобильных (транспортных) передвижных форм для педагогических и детских коллективов. Кроме этого, расширение услуг дополнительного образования для сельских детей возможно через создание передвижных ресурсных центров,

обучение по дистанционным программам.

6. В целях формирования и расширения возможностей для культурного досуга сельского населения рекомендуется в те населенные пункты, где отсутствуют клубные учреждения, предусмотреть выезд передвижного многофункционального культурного центра (автоклуба), оснащенного сценой-трансформером, звуковым, световым и видеооборудованием для предоставления комплекса услуг (культурно-досуговых, библиотечных, информационных, выставочных), проведения массовых мероприятий на открытых площадках.

АНКЕТА ДЛЯ МАССОВОГО ОПРОСА НАСЕЛЕНИЯ

№ анкеты _____ Район _____
 Область _____ Село _____

ИМЕЕТЕ ЛИ ВЫ ОПЫТ СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ?

1. Нет, я не замужем (холост), детей нет ----- ОКОНЧАНИЕ ОПРОСА
2. Да, состою в зарегистрированном браке
3. Да, проживаем совместно без регистрации брака
4. Да, я не замужем (холост), но воспитываю детей
5. Да, разведен(а)
6. Да, вдова(-ец)

1. УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНЬЮ

1. КАКИХ СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ ВЫ ПРИДЕРЖИВАЕТЕСЬ? (НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Уважение – и к старшим, и к младшим
2. Уважение и соблюдение традиций и обычаев
3. Любовь, доброта друг к другу
4. Доверительное общение
5. Взаимопомощь, отзывчивость
6. Верность
7. Честность
8. Взаимопонимание
9. Ответственность за свои поступки
10. Патриархальный уклад жизни (мужчина - главный в семье)
11. Многодетность
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

2. С КЕМ ИЗ ЧЛЕНОВ СЕМЬИ ВЫ ПРОЖИВАЕТЕ ПОД ОДНОЙ КРЫШЕЙ? (ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Супруг/а
2. Невестка/зять
3. Ребенок/дети
4. Внук/внуки
5. Родитель/и (мужа/жены)
6. Дедушки/бабушки (мужа/жены)
7. Братья/сестры (мужа/жены)
8. Другие родственники (УКАЖИТЕ) _____

3. ВСЕ ЛИ ВАС УСТРАИВАЕТ В ВАШЕЙ СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Меня полностью устраивает моя семейная жизнь
2. Меня скорее все устраивает в семейной жизни

3. Меня скорее не устраивает моя семейная жизнь
 4. Моя семейная жизнь меня совсем не устраивает
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

4. ПО КАКИМ ПРИЧИНАМ В ВАШЕЙ СЕМЬЕ ПРОИСХОДЯТ КОНФЛИКТЫ ЧАЩЕ ВСЕГО? (НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Материальные причины, нехватка денег
 2. Бытовые причины
 3. Разногласия по воспитанию детей
 4. Отсутствие совместного времяпровождения
 5. Конфликты на фоне тяжелой работы одного из супругов
 6. Вмешательство других членов семьи, родственников в жизнь семьи
 7. Употребление алкогольных напитков, наркотических веществ одним из супругов
 8. Измена одного из супругов или подозрение в ней
 9. Сексуальная неудовлетворенность
 10. Эмоциональная нестабильность кого-либо из членов семьи (вспыльчивость характера, раздражительность, агрессивность и т.д.)
 11. Разные интересы между супругами, между родителями и детьми
 12. В нашей семье не бывают конфликты
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

5. ВЫДЕЛИТЕ ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВАШЕЙ СЕМЬИ? (НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Материальные (низкая зарплата, нехватка денег)
 2. Жилищно-бытовые условия
 3. В сфере образования (отсутствие возможности оплачивать учебу в вузах, колледжах и т.д.)
 4. Вопросы воспитания детей
 5. Распределение обязанностей в семье
 6. Отсутствие возможности совместного отдыха
 7. Недоступность для детей секций, кружков
 9. Недоступность медицинского обслуживания
 10. Проблемы с трудоустройством
 11. Проблемы, связанные с ведением предпринимательства
 12. Проблема качества питания
 13. Вмешательство, контроль со стороны родственников
 14. Алкогольная/наркотическая зависимость
 15. Увлечение азартными играми
 16. Рукоприкладство со стороны членов семьи
 17. Физическое наказание детей
 18. Морально-психологическое насилие со стороны членов семьи
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

6. КАК ПИТАЕТСЯ ВАША СЕМЬЯ?

1. Очень хорошо, мы НЕ испытываем недостатка в продуктах питания
 2. Хорошо, в редких случаях мы испытываем недостаток в продуктах питания
 3. Плохо, мы часто испытываем недостаток в продуктах питания
 4. Очень плохо, мы иногда голодаем
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

7. КАК ИЗМЕНИЛСЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ КЛИМАТ В ВАШЕЙ СЕМЬЕ С ВВЕДЕНИЕМ КАРАНТИННЫХ МЕР? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Мы очень сильно сблизились, стали сплоченнее
2. Мы стали МЕНЬШЕ ссориться между собой
3. Мы стали БОЛЬШЕ ссориться между собой
4. Были факты жестокого обращения внутри семьи
5. Ничего не изменилось
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

2. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ СЕМЬИ

8. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, ЧТО ЯВЛЯЕТСЯ ОСНОВНЫМ ИСТОЧНИКОМ ДОХОДА ВАШЕЙ СЕМЬИ? (ОТМЕТЬТЕ ВСЕ НАЗВАННОЕ РЕСПОНДЕНТОМ)

1. Живем на заработную плату
2. Живем на заработную плату и имеем дополнительный доход
3. Живем на доходы от собственной предпринимательской деятельности
4. Живем на доходы от личного подсобного хозяйства (разведение скота, выращивание овощей/фруктов на продажу и т.п)
5. Живем случайными заработками
6. Живем на пособия, социальные выплаты
7. Живем на пенсию, стипендию
8. Живем на материальную помощь родственников
9. Живем благодаря помощи неравнодушных людей, волонтеров
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

9. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, ГДЕ ПРОЖИВАЕТ ВАША СЕМЬЯ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Собственная квартира/дом
2. Арендуемое жилье
3. Общежитие/коммунальное жилье
4. Живём у родителей/родственников супруга/и
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____

10. В СЛУЧАЕ ПОТЕРИ ОСНОВНОГО ИСТОЧНИКА ДОХОДА СЕМЬИ (ЗАРАБОТНАЯ ПЛАТА, ДОХОД ОТ БИЗНЕСА И ДР.), КАКОЕ ВРЕМЯ ВЫ СМОЖЕТЕ ПРОЖИТЬ С СОХРАНЕНИЕМ ПРИЕМЛЕМОГО УРОВНЯ ЖИЗНИ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. У нас нет сбережений или их хватит не более чем на месяц
2. До трех месяцев
3. До шести месяцев
4. Более шести месяцев
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

11. НА ЧТО В ПЕРВУЮ ОЧЕРЕДЬ УХОДИТ ВАШ СЕМЕЙНЫЙ БЮДЖЕТ? (НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Покупка продуктов питания
2. Выплата кредита (-ов)
3. Оплата за обучение
4. Оплата коммунальных услуг

5. Покупка топлива для отопления (уголь, дрова)
6. Покупка одежды
7. На мероприятия (тои, семейные праздники и т.п.)
8. Приобретение кормов для скота/удобрений для почвы
9. Строительство/ремонт подсобных пристроек (сарай, загоны, гаражи и т.д.)
10. Покупка, обслуживание спецтехники (трактора, поливочные системы и т.п.)
11. Оплата за съемное жилье
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____

12. В КАКОЙ ПОМОЩИ НУЖДАЕТСЯ ВАША СЕМЬЯ В ПЕРВУЮ ОЧЕРЕДЬ? (НЕ БОЛЕЕ ДВУХ ОТВЕТОВ)

1. В материальной помощи от государства (денежные выплаты, пособия, субсидии и т.д.)
2. В социальной поддержке от государства (льготы в детский сад, бесплатное питание/проезд и т.д.)
3. В благотворительной помощи от общественных организаций и простых граждан (одежда, продукты питания)
4. В помощи по трудоустройству
5. В поддержке ведении предпринимательства и развитии бизнеса
6. В улучшении жилищных условий
7. В психологической помощи специалиста
8. Не нуждаемся ни в какой помощи
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

13. КАК ПОВЛИЯЛО ВВЕДЕНИЕ КАРАНТИННЫХ МЕР НА МАТЕРИАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ ВАШЕЙ СЕМЬИ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Благоприятно, мы стали жить лучше
2. Никак не повлияло, наше материальное положение осталось прежним
3. Отрицательно, финансовое положение нашей семьи значительно ухудшилось
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

3. ИНВЕСТИЦИИ В ДЕТЕЙ И ВОСПИТАНИЕ

14. СКОЛЬКО У ВАС НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ДЕТЕЙ (МЛАДШЕ 18 ЛЕТ)? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Один ребёнок
2. Двое детей
3. Трое детей
4. Четыре и более детей
5. Нет детей ----- ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №24

15. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАК ВЫ ПРОВОДИТЕ ДОСУГ ВМЕСТЕ С СЕМЬЕЙ? (НЕ БОЛЕЕ ДВУХ ОТВЕТОВ)

1. В кругу семьи, общение с родственниками и друзьями (семейные праздники и т.д.)
2. Активный отдых (рыбалка, кокпар, спортивные игры и т.д.)
3. Чтение, рукоделие
4. Просмотр телевизора, интернет-источников
5. Поездка в город
6. Каждый занимается своими делами
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____

16. КАК В ОСНОВНОМ ПРОВОДЯТ СВОЕ ВРЕМЯ ВАШИ ДЕТИ?
(НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Активные игры на свежем воздухе, прогулки
 2. Чтение
 3. Рисование, рукоделие, изготовление поделок
 4. Занятия в спортивных секциях
 5. Посещение кружков, клубов по интересам
 6. Игры на мобильных устройствах, компьютере, игровых приставках и т.п.
 7. Просмотр кино, мультфильмов и другого видеоконтента
 8. Сидят в социальных сетях
 9. Помогают по домашнему хозяйству
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

17. ПОСЕЩАЮТ ЛИ ВАШИ ДЕТИ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ЗАНЯТИЯ, КРУЖКИ?
(ОДИН ОТВЕТ)

1. Да ----- ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №19
2. Нет

18. ПОЧЕМУ ВАШИ ДЕТИ НЕ ПОСЕЩАЮТ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ЗАНЯТИЯ, КРУЖКИ?
(ОДИН ОТВЕТ)

1. Нет денег на оплату дополнительных занятий и кружков
 2. Дополнительные занятия и кружки, имеющиеся в нашем поселке/селе, ребенку не интересны
 3. Там, где мы проживаем, нет дополнительных занятий и кружков для детей
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

19. ОЦЕНИТЕ ДЕТСКОЕ ДОШКОЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ, КОТОРОЕ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК ПО СЛЕДУЮЩИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ: (отметьте ПО ОДНОМУ ОТВЕТУ в КАЖДОЙ строке по пятибалльной шкале, где «1» – очень низкая оценка, «5» – очень высокая оценка, «99» – затрудняюсь ответить)

		Очень низкая				Очень высокая	3/о
1	Качество занятий с детьми в целом, квалификация воспитателей и преподавателей	1	2	3	4	5	(99)
2	Состояние помещений, мебели и т.п.	1	2	3	4	5	(99)
3	Количество дополнительных занятий с детьми	1	2	3	4	5	(99)
4	Сложность поступления в детский сад	1	2	3	4	5	(99)
5	Престиж, репутация детского сада в целом	1	2	3	4	5	(99)
6	Доступность цены за содержание ребенка	1	2	3	4	5	(99)
7	Качество питания	1	2	3	4	5	(99)
8	Подготовка к школе	1	2	3	4	5	(99)
9	Уход за детьми в целом	1	2	3	4	5	(99)
(96)	У меня нет детей, которые посещают детское дошкольное учреждение						

20. ОЦЕНИТЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЫ, КОТОРУЮ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК ПО СЛЕДУЮЩИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ: (отметьте ПО ОДНОМУ ОТВЕТУ в КАЖДОЙ строке по пятибалльной шкале, где «1» - очень низкая оценка, «5» - очень высокая оценка, «99» - затрудняюсь ответить)

		Очень низкая				Очень высокая	З/о
1	Качество образования	1	2	3	4	5	(99)
2	Качество воспитания	1	2	3	4	5	(99)
3	Состояние помещений, мебели, спортивных сооружений	1	2	3	4	5	(99)
4	Безопасность	1	2	3	4	5	(99)
5	Педагогический коллектив	1	2	3	4	5	(99)
6	Взаимодействие учителя с учениками	1	2	3	4	5	(99)
(96)	У меня нет детей-школьников						

21. ВЕДЕТЕ ЛИ ВЫ НАКОПЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ НА ОБРАЗОВАНИЕ ДЕТЕЙ? (ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Да, все сэкономленные деньги копим и храним дома
 2. Да, откладываем в образовательный накопительный депозит в банк
 3. Да, разводим скот, в будущем продадим, чтобы дети получили образование
 4. Да, инвестируем в недвижимость, чтобы в будущем получать доход на образование
 5. Нет, не хватает средств на накопления
 6. Нет, рассчитываем получить грант на обучение
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

22. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, СЧИТАЕТЕ ЛИ ВЫ УМЕСТНЫМ ПРИМЕНЯТЬ СИЛУ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, считаю уместными физические наказания детей
 2. Да, считаю уместным дать легкий шлепок по попе
 3. Нет, считаю это неуместным
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

23. ЧТО БОЛЬШЕ ВСЕГО ВОЛНУЕТ ВАС ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ С ВАШИМИ ДЕТЬМИ? (НЕ БОЛЕЕ ДВУХ ОТВЕТОВ)

1. Отсутствие доверия
 2. Отсутствие заботы детей друг о друге
 3. Борьба детей между собой за внимание родителей
 4. Недостаток времени на общение с детьми
 5. Непослушание
 6. Отсутствие общих интересов с детьми
 7. Ничего не волнует
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

4. УРОВЕНЬ ИНФОРМИРОВАННОСТИ О ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКЕ И ОЦЕНКА РАБОТЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ

24. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАКИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ПРОГРАММЫ/МЕРЫ ПО ПОДДЕРЖКЕ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ ВЫ ЗНАЕТЕ, СЛЫШАЛИ ЛИБО УЧАСТВОВАЛИ? (ВЫБРАТЬ ОТВЕТ ПО КАЖДОЙ СТРОКЕ)

	Государственные программы/меры	Что-то слышал (-а)	Хорошо знаю, но не участвовал (-а)	Знаю, участвовал (-а)	Ничего не знаю, не слышал (-а)
1	Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017 – 2021 годы (кредитование в сфере агропромышленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.)	1	2	3	4
2	Государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 - 2021 годы «Еңбек»	1	2	3	4
3	Государственная программа развития регионов на 2020 - 2025 годы	1	2	3	4
4	Программа «Ауыл - ел бесігі»	1	2	3	4
5	Государственная программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2025»	1	2	3	4
6	Программа «С дипломом в село!»	1	2	3	4
7	Дорожная карта занятости на 2020 - 2021 годы	1	2	3	4
8	Государственная программа жилищно-коммунального развития «Нұрлы жер» на 2020 - 2025 годы (арендное жилье без права выкупа, предоставление земельного участка для ИЖС)	1	2	3	4
9	Адресная социальная помощь	1	2	3	4
10	Единовременное пособие при рождении ребенка	1	2	3	4
11	Выплата по беременности и родам	1	2	3	4
12	Пособие по уходу за ребенком до 1 года	1	2	3	4
13	Ежемесячное государственное пособие многодетным матерям	1	2	3	4
14	Отпуск по беременности и родам	1	2	3	4

25. ИЗ КАКИХ ИСТОЧНИКОВ ВЫ ПОЛУЧАЕТЕ ИНФОРМАЦИЮ О ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММАХ? (ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Телевидение
2. Интернет-сайты
3. Социальные сети (инстаграм, фейсбук и т.д.)
4. Радио
5. Объявления на улицах
6. Газеты
7. От друзей/знакомых
8. Ничего не знаю, не интересуюсь
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____

26. УДОВЛЕТВОРЕННЫ ЛИ ВЫ УРОВНЕМ СОЦИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЬИ В КАЗАХСТАНЕ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да
2. Скорее удовлетворен (-а)
3. Скорее не удовлетворен (-а)
4. Нет
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

27. ОЦЕНИТЕ РАБОТУ СЛЕДУЮЩИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СТРУКТУР В ВАШЕМ РАЙОННОМ ЦЕНТРЕ: (отметьте ПО ОДНОМУ ОТВЕТУ в КАЖДОЙ строке по пятибалльной шкале, где «1» - очень низкая оценка, «5» - очень высокая оценка, «99» - затрудняюсь ответить)

		Очень низкая				Очень высокая	3/0
1	Акимат (отдел сельского хозяйства, отдел занятости и социальных программ, отдел предпринимательства и промышленности, отдел образования и т.п.)	1	2	3	4	5	(99)
2	НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан» (ЦОН)	1	2	3	4	5	(99)
3	Государственный архив района	1	2	3	4	5	(99)
4	Районный суд	1	2	3	4	5	(99)
5	Прокуратура	1	2	3	4	5	(99)
6	Органы внутренних дел (участковый инспектор полиции, участковый инспектор ювенальной полиции и т.п.)	1	2	3	4	5	(99)
7	Государственный центр по выплате пенсий	1	2	3	4	5	(99)

28. С КАКОЙ ФОРМОЙ НЕДОБОРОСОВОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К СВОИМ СЛУЖЕБНЫМ ОБЯЗАННОСТЯМ СО СТОРОНЫ РАБОТНИКОВ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ В ВАШЕМ НАСЕЛЕННОМ ПУНКТЕ ВЫ СТАЛКИВАЛИСЬ? (НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Взятничество
2. Оказание услуг с использованием служебного положения
3. Нецелевое использование государственных средств
4. Предоставление неоправданных льгот и привилегий
5. Семейственность, родственные связи
6. Не сталкивался (-ась)
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

5. СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ

29. КАК ВЫ ОЦЕНИВАЕТЕ СОСТОЯНИЕ СВОЕГО ЗДОРОВЬЯ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Хорошее
2. Удовлетворительное
3. Неудовлетворительное
4. Плохое
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

30. С КАКИМИ ПРОБЛЕМАМИ, КАСАЮЩИМИСЯ ЗДОРОВЬЯ ЧЛЕНОВ ВАШЕЙ СЕМЬИ (ВЫ, СУПРУГ (-А), ДЕТИ), ВЫ СТАЛКИВАЕТЕСЬ ЧАЩЕ ВСЕГО? (ЛЮБОЕ КОЛИЧЕСТВО ОТВЕТОВ)

1. Частые простудные заболевания
 2. Периодическое обострение хронических заболеваний
 3. Общее недомогание (усталость, слабость, апатия) без установленного диагноза
 4. Депрессия
 5. У нас нет проблем со здоровьем
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

31. ВЕДЕТЕ ЛИ ВЫ ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ (ПРАВИЛЬНОЕ ПИТАНИЕ, ФИЗИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ, СПОРТ, ОТКАЗ ОТ ВРЕДНЫХ ПРИВЫЧЕК И Т.П.)? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да, я веду здоровый образ жизни
 2. Время от времени веду здоровый образ жизни
 3. Частично придерживаюсь здорового образа жизни
 4. Нет, я не веду здоровый образ жизни
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

6. ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ИНФРАСТРУКТУРЫ И ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

32. ОЦЕНИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАЧЕСТВО РАБОТЫ ИНФРАСТРУКТУРНЫХ ОБЪЕКТОВ В ВАШЕМ СЕЛЕ/ПОСЕЛКЕ (отметьте ПО ОДНОМУ ОТВЕТУ в КАЖДОЙ строке по пятибалльной шкале, где «1» - очень низкая оценка, «5» - очень высокая оценка, «99» - затрудняюсь ответить)

	Инфраструктурные объекты	Очень низкая				Очень высокая	Отсутствуют объекты	3/о
1	Объекты социально-культурного назначения: дома культуры и другие развлекательные заведения	1	2	3	4	5	(94)	(99)
2	Объекты жилищно-коммунального хозяйства: все, что связано с ЖКХ (водопровод, канализация, качество и тарифная политика электроснабжения и т.п)	1	2	3	4	5	(94)	(99)
3	Объекты здравоохранения: больницы, поликлиники, станции скорой помощи и т.д.	1	2	3	4	5	(94)	(99)
4	Образовательные учреждения: ясли, детские сады, школы	1	2	3	4	5	(94)	(99)
5	Предприятия розничной торговли: магазины, киоски, супермаркеты	1	2	3	4	5	(94)	(99)
6	Предприятия общественного питания: кафе, рестораны, закусочные	1	2	3	4	5	(94)	(99)
7	Спортивные и оздоровительные учреждения: стадионы, клубы, площадки	1	2	3	4	5	(94)	(99)
8	Пассажирский транспорт	1	2	3	4	5	(94)	(99)
9	Финансовые учреждения: банки, сберкассы	1	2	3	4	5	(94)	(99)
10	Мобильная связь, интернет	1	2	3	4	5	(94)	(99)
11	Автомобильные дороги	1	2	3	4	5	(94)	(99)

33. ИМЕЕТСЯ ЛИ ДОСТУП К ПИТЬЕВОЙ ВОДЕ В НАСЕЛЕННОМ ПУНКТЕ, В КОТОРОМ ВЫ ПРОЖИВАЕТЕ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да
2. Нет
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____

34. ОЦЕНИТЕ ПОЖАЛУЙСТА, КАЧЕСТВО ПИТЬЕВОЙ ВОДЫ И СТЕПЕНЬ ЧИСТОТЫ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА В ВАШЕМ СЕЛЕ/ПОСЕЛКЕ (отметьте ПО ОДНОМУ ОТВЕТУ в КАЖДОЙ строке по пятибалльной шкале, где «1» - очень низкая оценка, «5» - очень высокая оценка, «99» - затрудняюсь ответить)

		Очень низкая				Очень высокая	З/о
1	Качество питьевой воды	1	2	3	4	5	(99)
2	Степень чистоты атмосферного воздуха	1	2	3	4	5	(99)

7. МИГРАЦИОННОЕ НАСТРОЕНИЕ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ

35. ИМЕЕТСЯ ЛИ У ВАС ЖЕЛАНИЕ ПЕРЕЕХАТЬ В ГОРОД? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Да
2. Нет -----ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ D1
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

36. КАКАЯ ПРИЧИНА ПОДТАЛКИВАЕТ ВАС К МЫСЛИ О ПЕРЕЕЗДЕ В ГОРОД? (НЕ БОЛЕЕ ТРЕХ ОТВЕТОВ)

1. Отдаленность от районного, областного центра
2. Безработица, проблемы с трудоустройством
3. Наличие финансовых проблем из-за низкой заработной платы
4. Открытие новых возможностей
5. Обучение детей в городе
6. Низкий уровень развитости инфраструктуры сельской местности
7. Плохая экология сельской местности
8. Трудности с организацией досуга
9. Проблемы здравоохранения, нехватка врачей, оборудования и низкое качество медицинских услуг
10. Отсутствие или нехватка детских садов
11. Трудности получения качественного среднего образования
12. Бездействие местных властей, коррупция, бюрократия
13. Отсутствие перспектив
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

37. ЧТО ОСТАНАВЛИВАЕТ ВАС ОТ ПЕРЕЕЗДА В ГОРОД? (НЕ БОЛЕЕ ДВУХ ОТВЕТОВ)

1. Отсутствие жилья в городе и недоступность приобретения

2. Отсутствие поддержки родственников после переезда в город
 3. Потеря денег в связи с переездом
 4. Отсутствие образования, необходимых навыков, компетенций для поиска работы, дохода в городе
 5. Отсутствие работы в городе или низкооплачиваемая работа
 6. Непривычный образ жизни для детей и высокая конкуренция среди их сверстников в плане обучения и материального достатка
 7. Страх перед новым образом жизни, неуверенность в своих силах
 8. Нежелание менять привычный образ жизни
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ СООБЩИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, НЕКОТОРЫЕ ДАННЫЕ О СЕБЕ

D1. ВАШ ПОЛ: 1. Мужской 2. Женский

D2. УКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, СКОЛЬКО ВАМ ПОЛНЫХ ЛЕТ? _____

D3.	ВАША ЭТНИЧЕСКАЯ ПРИНАДЛЕЖНОСТЬ (национальность)?	ЭТНИЧЕСКАЯ ПРИНАДЛЕЖНОСТЬ (национальность) ВАШЕГО СУПРУГА/СУПРУГИ?
	1. Казах/казашка	1. Казах/казашка
	2. Русский/русская	2. Русский/русская
	(98) Другое (НАПИШИТЕ) _____	(98) Другое (НАПИШИТЕ) _____
		97. Нет супруга/супруги

D4. НА КАКОМ ЯЗЫКЕ ВЫ РАЗГОВАРИВАЕТЕ ДОМА? (ОДИН ОТВЕТ)

1. На казахском
 2. На русском
 3. На двух языках (казахский, русский)
- (98) Другое (НАПИШИТЕ) _____

D5. КАК БЫ ВЫ ОЦЕНИЛИ ВАШУ ПОКУПАТЕЛЬНУЮ СПОСОБНОСТЬ? (ОДИН ОТВЕТ)

1. Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать
 2. Покупка большинства товаров длительного пользования (холодильник, телевизор и т.д.) не вызывает трудностей
 3. Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды, оплаты коммунальных услуг, на накопления не остается
 4. Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг
 5. Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

D6. В СРЕДНЕМ КАКОВ ДОХОД В ВАШЕЙ СЕМЬЕ НА ОДНОГО ЧЕЛОВЕКА В МЕСЯЦ? (СУММИРУЙТЕ ВСЕ ПОСТУПАЮЩИЕ ДОХОДЫ В МЕСЯЦ И РАЗДЕЛИТЕ НА ОБЩЕЕ КОЛИЧЕСТВО ЧЛЕНОВ СЕМЬИ)

1. До 30 000 тенге
 2. От 30 001 до 60 000 тенге
 3. От 60 001 до 100 000 тенге
 4. От 100 001 до 300 000 тенге
 5. От 350 000 и более
- (98) Другое (ЗАПИШИТЕ) _____
- (99) Затрудняюсь ответить (НЕ ЗАЧИТЫВАТЬ)

D7.	а) Ваше образование? (ОДИН ОТВЕТ)	б) Образование Вашего супруга/супруги? (ОДИН ОТВЕТ)
	1. Незаконченное среднее	1. Незаконченное среднее
	2. Среднее	2. Среднее
	3. Профессионально-техническое, среднеспециальное	3. Профессионально-техническое, среднеспециальное
	4. Незаконченное высшее	4. Незаконченное высшее
	5. Высшее	5. Высшее
		97. Нет супруга/супруги

D8.	а) Укажите, пожалуйста, как Вы относитесь к религии? (ОДИН ОТВЕТ)	б) Укажите, пожалуйста, как относится к религии Ваш супруг/супруга (ОДИН ОТВЕТ)
	1. Верующий (-ая)	1. Верующий (-ая)
	2. Верующий (-ая), считают религию важным аспектом в жизни	2. Верующий (-ая), считает религию важным аспектом в жизни
	3. Не верующий (-ая), но все равно считаю религию важным аспектом в жизни	3. Не верующий (-ая), но все равно считает религию важным аспектом в жизни
	4. Не верующий (-ая), считаю религию бесполезным аспектом в жизни	4. Не верующий (-ая), считает религию бесполезным аспектом в жизни
	5. Мне все равно	5. Ему/ей все равно
	98. Другое (НАПИШИТЕ)	98. Другое (НАПИШИТЕ)
	99. Затрудняюсь ответить	99. Затрудняюсь ответить
		97. Нет супруга/супруги

D9.	а) Укажите, пожалуйста, сферу, в которой Вы работаете (подрабатываете)? (ОДИН ОТВЕТ)	б) Укажите, пожалуйста, сферу, в которой работает (подрабатывает) Ваш (-а) супруг/супруга? (ОДИН ОТВЕТ)
	1. Госслужащий	1. Госслужащий
	2. Работаю в бюджетной организации	2. Работает в бюджетной организации
	3. Работаю в частной сфере	3. Работает в частной сфере
	4. Собственный бизнес с привлечением наемных работников	4. Собственный бизнес с привлечением наемных работников
	5. Индивидуальная трудовая деятельность	5. Индивидуальная трудовая деятельность
	6. Фрилансер (работник на договорах услуг)	6. Фрилансер (работник на договорах услуг)
	7. Занятые в личном подсобном хозяйстве, семейном предприятии	7. Занятые в личном подсобном хозяйстве, семейном предприятии
	8. Пенсионер	8. Пенсионер
	9. Студент	9. Студент
	10. Домохозяйка	10. Домохозяйка
	11. Безработный	11. Безработный
	12. Не работаю по причине инвалидности	12. Не работает по причине инвалидности
	(98) Другое (НАПИШИТЕ)	(98) Другое (НАПИШИТЕ)
		97. Нет супруга/супруги

БЛАГОДАРИМ ВАС ЗА УЧАСТИЕ В ОПРОСЕ!

Наш телефон в городе Нур-Султан (7172) 64 85 27

Вы можете позвонить нам и задать свои вопросы.

Для контроля работы интервьюера после заполнения анкеты к вам могут позвонить в целях подтверждения проведения опроса. Для этого просим вас сообщить номер вашего телефона

ФИО интервьюера _____
 Дата опроса _____

№ интервьюера _____
 Подпись интервьюера _____

КОД _____ ВВОД _____

ТАБЛИЦЫ ЛИНЕЙНЫХ РАСПРЕДЕЛЕНИЙ

ИМЕЕТЕ ЛИ ВЫ ОПЫТ СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ?

	Количество	%
Нет, я не замужем, детей нет	0	0,0
Да, состою в зарегистрированном браке	937	78,1
Да, проживаем совместно без регистрации брака	98	8,2
Да, я не замужем, но воспитываю детей	10	0,8
Да, разведен	68	5,7
Да, вдова	87	7,3

1. КАКИХ СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ ВЫ ПРИДЕРЖИВАЕТЕСЬ?

	Количество	%
Уважение и к старшим, и к младшим	766	63,9
Уважение и соблюдение традиций и обычаев	491	41,0
Любовь, доброта друг к другу	448	37,4
Доверительное общение	185	15,4
Взаимопомощь, отзывчивость	203	16,9
Верность	277	23,1
Честность	193	16,1
Взаимопонимание	225	18,8
Ответственность за свои поступки	126	10,5
Патриархальный уклад жизни	37	3,1
Многодетность	41	3,4
Все перечисленное	7	0,6
Затрудняюсь ответить	7	0,6

2. С КЕМ ИЗ ЧЛЕНОВ СЕМЬИ ВЫ ПРОЖИВАЕТЕ ПОД ОДНОЙ КРЫШЕЙ?

	Количество	%
Супруг/а	999	83,7
Невестка/зять	102	8,5
Ребенок/дети	822	68,8
Внук/внуки	174	14,6
Родитель/и (мужа/жены)	213	17,8
Дедушки/бабушки (мужа/жены)	31	2,6
Братья/сестры (мужа/жены)	51	4,3
Живу один/одна	13	1,1
С племянником/племянницей	3	0,3

3. ВСЕ ЛИ ВАС УСТРАИВАЕТ В ВАШЕЙ СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ?

	Количество	%
Меня полностью устраивает моя семейная жизнь	795	66,3
Меня скорее все устраивает в семейной жизни	323	26,9
Меня скорее не устраивает моя семейная жизнь	56	4,7
Моя семейная жизнь меня совсем не устраивает	12	1,0
Затрудняюсь ответить	13	1,1

4. ПО КАКИМ ПРИЧИНАМ В ВАШЕЙ СЕМЬЕ ПРОИСХОДЯТ КОНФЛИКТЫ ЧАЩЕ ВСЕГО?

	Количество	%
Материальные причины, нехватка денег	386	32,2
Бытовые причины	374	31,2
Разногласия по воспитанию детей	102	8,5
Отсутствие совместного времяпровождения	57	4,8
Конфликты на фоне тяжелой работы одного из супругов	33	2,8
Вмешательство других членов семьи, родственников в жизнь семьи	75	6,3
Употребление алкогольных напитков, наркотических веществ одним из супругов	31	2,6
Измена одного из супругов или подозрение в ней	12	1,0
Сексуальная неудовлетворенность	2	0,2
Эмоциональная нестабильность кого-либо из членов семьи	52	4,3
Разные интересы между супругами, между родителями и детьми	32	2,7
В нашей семье не бывают конфликтов	490	40,9
Недопонимание между детьми и родителями	1	0,1
Затрудняюсь ответить	23	1,9

5. ВЫДЕЛИТЕ ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВАШЕЙ СЕМЬИ?

	Количество	%
Материальные (низкая зарплата, нехватка денег)	600	50,1
Жилищно-бытовые условия	380	31,7
В сфере образования	53	4,4
Вопросы воспитания детей	98	8,2
Распределение обязанностей в семье	62	5,2
Отсутствие возможности совместного отдыха	99	8,3
Недоступность для детей секций, кружков	62	5,2
Недоступность медицинского обслуживания	100	8,3
Проблемы с трудоустройством	175	14,6
Проблемы, связанные с ведением предпринимательства	36	3,0
Проблема качества питания	16	1,3
Вмешательство, контроль со стороны родственников	59	4,9
Алкогольная/наркотическая зависимость	17	1,4
Увлечение азартными играми	3	0,3
Рукоприкладство со стороны членов семьи	6	0,5
Физическое наказание детей	2	0,2
Морально-психологическое насилие со стороны членов семьи	6	0,5
У нас нет проблем	74	6,2
Проблемы со здоровьем	1	0,1
Проблема качества воды	1	0,1
Необходимость в проведении газа в дом	2	0,2
Затрудняюсь ответить	108	9,0

6. КАК ПИТАЕТСЯ ВАША СЕМЬЯ?

	Количество	%
Очень хорошо, мы НЕ испытываем недостатка в продуктах питания	456	38,1
Хорошо, в редких случаях мы испытываем недостаток в продуктах питания	624	52,1
Плохо, мы часто испытываем недостаток в продуктах питания	97	8,1
Очень плохо, мы иногда голодаем	3	0,3
Затрудняюсь ответить	18	1,5

7. КАК ИЗМЕНИЛСЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ КЛИМАТ В ВАШЕЙ СЕМЬЕ С ВВЕДЕНИЕМ КАРАНТИННЫХ МЕР?

	Количество	%
Мы очень сильно сблизились, стали сплочёнее	250	20,9
Мы стали МЕНЬШЕ ссориться между собой	150	12,5
Мы стали БОЛЬШЕ ссориться между собой	109	9,1
Были факты жестокого обращения внутри семьи	5	0,4
Ничего не изменилось	662	55,4
Затрудняюсь ответить	20	1,7

8. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, ЧТО ЯВЛЯЕТСЯ ОСНОВНЫМ ИСТОЧНИКОМ ДОХОДА ВАШЕЙ СЕМЬИ?

	Количество	%
Живем на заработную плату	761	63,5
Живем на заработную плату и имеем дополнительный доход	135	11,3
Живем на доходы от собственной предпринимательской деятельности	71	5,9
Живем на доходы от личного подсобного хозяйства	165	13,8
Живем случайными заработками	77	6,4
Живем на пособия, социальные выплаты	89	7,4
Живем на пенсию, стипендию	280	23,4
Живем на материальную помощь родственников	28	2,3
Живем благодаря помощи неравнодушных людей, волонтеров	4	0,3
Затрудняюсь ответить	10	0,8

9. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, ГДЕ ПРОЖИВАЕТ ВАША СЕМЬЯ?

	Количество	%
Собственная квартира/дом	934	78,1
Арендное жилье	96	8,0
Общедоступное/коммунальное жилье	0	0,0
Живём у родителей/родственников супруга/и	164	13,7
Живем у родителей	2	0,2

10. В СЛУЧАЕ ПОТЕРИ ОСНОВНОГО ИСТОЧНИКА ДОХОДА СЕМЬИ, КАКОЕ ВРЕМЯ ВЫ СМОЖЕТЕ ПРОЖИТЬ С СОХРАНЕНИЕМ ПРИЕМЛЕМОГО УРОВНЯ ЖИЗНИ?

	Количество	%
У нас нет сбережений или их хватит не более чем на месяц	665	55,5
До трех месяцев	248	20,7
До шести месяцев	80	6,7
Более шести месяцев	71	5,9
В случае потери основного дохода, найдем подработку	4	0,3
Затрудняюсь ответить	131	10,9

11. НА ЧТО В ПЕРВУЮ ОЧЕРЕДЬ УХОДИТ ВАШ СЕМЕЙНЫЙ БЮДЖЕТ?

	Количество	%
Покупка продуктов питания	1088	90,7
Выплата кредитов	509	42,5
Оплата за обучение	105	8,8
Оплата коммунальных услуг	561	46,8
Покупка топлива для отопления (уголь, дрова)	261	21,8
Покупка одежды	200	16,7
На мероприятия (тои, семейные праздники и т.п.)	62	5,2
Приобретение кормов для скота/удобрений для почвы	124	10,3
Строительство/ремонт подсобных пристроек	30	2,5
Покупка, обслуживание спецтехники	11	0,9
Оплата за съемное жилье	17	1,4
Покупка лекарств	6	0,5
Помощь детям/внукам	3	0,3
На медицинские услуги	1	0,1
На выплаты алиментов	1	0,1
На благотворительность	1	0,1

12. В КАКОЙ ПОМОЩИ НУЖДАЕТСЯ ВАША СЕМЬЯ В ПЕРВУЮ ОЧЕРЕДЬ?

	Количество	%
В материальной помощи от государства	454	37,9
В социальной поддержке от государства	149	12,4
В благотворительной помощи от общественных организаций и просты	46	3,8
В помощи по трудоустройству	200	16,7
В поддержке ведения предпринимательства и развитии бизнеса	93	7,8
В улучшении жилищных условий	164	13,7
В психологической помощи специалиста	4	0,3
Не нуждаемся ни в какой помощи	324	27,0
В восстановлении документов	1	0,1
В улучшении инфраструктуры населенного пункта	4	0,3
Затрудняюсь ответить	39	3,3

13. КАК ПОВЛИЯЛО ВВЕДЕНИЕ КАРАНТИННЫХ МЕР НА МАТЕРИАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ ВАШЕЙ СЕМЬИ?

	Количество	%
Благоприятно, мы стали жить лучше	57	4,8
Никак не повлияло, наше материальное положение осталось прежним	635	53,1
Отрицательно, финансовое положение нашей семьи значительно ухудшилось	468	39,1
Затрудняюсь ответить	36	3,0

14. СКОЛЬКО У ВАС НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ ДЕТЕЙ (МЛАДШЕ 18 ЛЕТ)?

	Количество	%
Один ребёнок	272	22,8
Двое детей	266	22,3
Трое детей	143	12,0
Четыре и более детей	118	9,9
Нет детей	394	33,0

15. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАК ВЫ ПРОВОДИТЕ ДОСУГ ВМЕСТЕ С СЕМЬЕЙ?

	Количество	%
В кругу семьи, общение с родственниками и друзьями (семейные праздники и т.д.)	511	64,0
Активный отдых (рыбалка, кокпар, спортивные игры и т.д.)	61	7,6
Чтение, рукоделие	56	7,0
Просмотр телевизора, интернет-источников	305	38,2
Поездка в город	81	10,2
Каждый занимается своими делами	154	19,3

16. КАК В ОСНОВНОМ ПРОВОДЯТ СВОЕ ВРЕМЯ ВАШИ ДЕТИ?

	Количество	%
Активные игры на свежем воздухе, прогулки	405	50,8
Чтение	134	16,8
Рисование, рукоделие, изготовление поделок	99	12,4
Занятия в спортивных секциях	53	6,6
Посещение кружков, клубов по интересам	29	3,6
Игры на мобильных устройствах, компьютере, игровых приставках	181	22,7
Просмотр кино, мультфильмов и другого видеоконтента	287	36,0
Сидят в социальных сетях	129	16,2
Помогают по домашнему хозяйству	215	26,9
Мои дети еще маленькие	7	0,9
Ребенок спит	1	0,1
Затрудняюсь ответить	9	1,1

17. ПОСЕЩАЮТ ЛИ ВАШИ ДЕТИ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ЗАНЯТИЯ, КРУЖКИ?

	Количество	%
Да	212	26,5
Нет	588	73,5

18. ПОЧЕМУ ВАШИ ДЕТИ НЕ ПОСЕЩАЮТ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ЗАНЯТИЯ, КРУЖКИ?

	Количество	%
Нет денег на оплату дополнительных занятий и кружков	91	16,1
Дополнительные занятия и кружки, имеющиеся в нашем поселке, селе, ребенку не интересны	96	17,0
Там, где мы проживаем, нет дополнительных занятий и кружков	251	44,4
Мои дети еще маленькие	63	11,2
Кружки закрыты в связи с карантином	11	1,9
Дети уже взрослые	3	0,5
Нет возможности провозить ребенка	1	0,2
Затрудняюсь ответить	49	8,7

19. ОЦЕНИТЕ ДЕТСКОЕ ДОШКОЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ, КОТОРОЕ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК

	Количество	%
У меня есть дети, которые посещают детское дошкольное учреждение	896	74,7
У меня нет детей, которые посещают детское дошкольное учреждение	304	25,3

19. ОЦЕНИТЕ ДЕТСКОЕ ДОШКОЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ, КОТОРОЕ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК ПО СЛЕДУЮЩИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ: КОЛИЧЕСТВО

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/0
1	Качество занятий с детьми в целом, квалификация воспитателей и преподавателей	5	37	113	154	81	37
2	Состояние помещений, мебели и т.п.	15	38	124	150	58	32
3	Количество дополнительных занятий с детьми	19	45	93	159	64	37
4	Сложность поступления в детский сад	27	68	120	103	60	38
5	Престиж, репутация детского сада в целом	15	31	96	144	89	41
6	Доступность цены за содержание ребенка	4	48	140	109	78	38
7	Качество питания	3	31	96	159	90	37
8	Подготовка к школе	3	28	111	163	76	35
9	Уход за детьми в целом	3	14	90	179	96	35

19. ОЦЕНИТЕ ДЕТСКОЕ ДОШКОЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ, КОТОРОЕ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК ПО СЛЕДУЮЩИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ: %

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/0
1	Качество занятий с детьми в целом, квалификация воспитателей и преподавателей	1,2	8,7	26,5	36,1	19,0	8,7
2	Состояние помещений, мебели и т.п.	3,6	9,1	29,7	36,0	13,9	7,7
3	Количество дополнительных занятий с детьми	4,6	10,8	22,3	38,1	15,3	8,9
4	Сложность поступления в детский сад	6,5	16,3	28,8	24,8	14,4	9,1
5	Престиж, репутация детского сада в целом	3,6	7,5	23,1	34,6	21,4	9,9
6	Доступность цены за содержание ребенка	1,0	11,5	33,6	26,1	18,7	9,1
7	Качество питания	0,7	7,5	23,1	38,2	21,6	8,9
8	Подготовка к школе	0,7	6,7	26,7	39,2	18,3	8,4
9	Уход за детьми в целом	0,7	3,4	21,6	42,9	23,0	8,4

20. ОЦЕНИТЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЫ, КОТОРУЮ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК

	Количество	%
У меня есть дети-школьники	1032	86,0%
У меня нет детей-школьников	168	14,0%

20. ОЦЕНИТЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЫ, КОТОРУЮ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК ПО СЛЕДУЮЩИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ: КОЛИЧЕСТВО

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/О
1	Качество образования	9	34	155	307	112	13
2	Качество воспитания	5	38	133	312	127	15
3	Состояние помещений, мебели, спортивных сооружений	26	38	204	246	96	20
4	Безопасность	12	35	150	296	116	21
5	Педагогический коллектив	4	37	111	292	170	16
6	Взаимодействие учителя с учениками	5	34	112	280	181	17

20. ОЦЕНИТЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШКОЛЫ, КОТОРУЮ ПОСЕЩАЕТ ВАШ РЕБЕНОК ПО СЛЕДУЮЩИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ: %

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/О
1	Качество образования	1,4	5,4	24,6	48,7	17,8	2,1
2	Качество воспитания	0,8	6,0	21,1	49,5	20,2	2,4
3	Состояние помещений, мебели, спортивных сооружений	4,1	6,0	32,4	39,0	15,2	3,2
4	Безопасность	1,9	5,6	23,8	47,0	18,4	3,3
5	Педагогический коллектив	0,6	5,9	17,6	46,3	27,0	2,5
6	Взаимодействие учителя с учениками	0,8	5,4	17,8	44,5	28,8	2,7

21. ВЕДЕТЕ ЛИ ВЫ НАКОПЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ НА ОБРАЗОВАНИЕ ДЕТЕЙ?

	Количество	%
Да, все сэкономленные деньги копим и храним дома	97	12,1%
Да, откладываем в образовательный накопительный депозит в банк	62	7,8%
Да, разводим скот, в будущем продадим, чтобы дети получили образование	97	12,1%
Да, инвестируем в недвижимость, чтобы в будущем получать доход на образование	8	1,0%
Нет, не хватает средств на накопления	449	56,1%
Нет, рассчитываем получить грант на обучение	107	13,4%
Еще не задумывались об этом	2	0,3%
Затрудняюсь ответить	26	3,3%

22. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, СЧИТАЕТЕ ЛИ ВЫ УМЕСТНЫМ ПРИМЕНЯТЬ СИЛУ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ?

	Количество	%
Да, считаю уместными физические наказания детей	26	3,2
Да, считаю уместным дать легкий шлепок по попе	162	20,2
Нет, считаю это не уместным	595	74,2
Не принимаю участие в воспитании детей	1	0,1
Затрудняюсь ответить	18	2,2

23. ЧТО БОЛЬШЕ ВСЕГО ВОЛНУЕТ ВАС ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ С ВАШИМИ ДЕТЬМИ?

	Количество	%
Отсутствие доверия	96	12,2
Отсутствие заботы детей друг о друге	43	5,5
Борьба детей между собой за внимание родителей	46	5,8
Недостаток времени на общение с детьми	117	14,8
Непослушание	123	15,6
Отсутствие общих интересов с детьми	43	5,5
Ничего не волнует	428	54,3
Увлечение детей гаджетами, Интернет	3	0,4
Затрудняюсь ответить	16	2,0

24. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАКИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ПРОГРАММЫ/МЕРЫ ПО ПОДДЕРЖКЕ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ ВЫ ЗНАЕТЕ, СЛЫШАЛИ ЛИБО УЧАСТВОВАЛИ? КОЛИЧЕСТВО

	Государственные программы/меры	Что-то слышал (-а)	Хорошо знаю, но не участвовал (-а)	Знаю, участвовал (-а)	Ничего не знаю, не слышал (-а)
1	Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017 – 2021 годы (кредитование в сфере агропромышленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.)	356	250	48	545
2	Государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 - 2021 годы «Еңбек»	351	245	45	558
3	Государственная программа развития регионов на 2020 - 2025 годы	313	230	57	600
4	Программа «Ауыл - ел бесігі»	354	239	59	547
5	Государственная программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2025»	389	268	62	481
6	Программа «С дипломом в село!»	385	337	96	382
7	Дорожная карта занятости на 2020 - 2021 годы	373	278	91	457
8	Государственная программа жилищно-коммунального развития «Нұрлы жер» на 2020 - 2025 годы (арендное жилье без права выкупа, предоставление земельного участка для ИЖС)	386	294	50	470

9	Адресная социальная помощь	423	315	144	318
10	Единовременное пособие при рождении ребенка	331	275	381	213
11	Выплата по беременности и родам	335	279	357	229
12	Пособие по уходу за ребенком до 1 года	339	289	363	209
13	Ежемесячное государственное пособие многодетным матерям	393	331	222	253
14	Отпуск по беременности и родам	348	304	285	262

24. СКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАКИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ПРОГРАММЫ/МЕРЫ ПО ПОДДЕРЖКЕ СЕЛЬСКИХ СЕМЕЙ ВЫ ЗНАЕТЕ, СЛЫШАЛИ ЛИБО УЧАСТВОВАЛИ? %

	Государственные программы/меры	Что-то слышал (-а)	Хорошо знаю, но не участвовал (-а)	Знаю, участвовал (-а)	Ничего не знаю, не слышал (-а)
1	Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017 – 2021 годы (кредитование в сфере агропромышленного комплекса, субсидирование в животноводстве и т.п.)	29,7	20,9	4,0	45,5
2	Государственная программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 - 2021 годы «Еңбек»	29,3	20,4	3,8	46,5
3	Государственная программа развития регионов на 2020 - 2025 годы	26,1	19,2	4,8	50,0
4	Программа «Ауыл - ел бесігі»	29,5	19,9	4,9	45,6
5	Государственная программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2025»	32,4	22,3	5,2	40,1
6	Программа «С дипломом в село!»	32,1	28,1	8,0	31,8
7	Дорожная карта занятости на 2020 - 2021 годы	31,1	23,2	7,6	38,1
8	Государственная программа жилищно-коммунального развития «Нұрлы жер» на 2020 - 2025 годы (арендное жилье без права выкупа, предоставление земельного участка для ИЖС)	32,2	24,5	4,2	39,2
9	Адресная социальная помощь	35,3	26,3	12,0	26,5
10	Единовременное пособие при рождении ребенка	27,6	22,9	31,8	17,8
11	Выплата по беременности и родам	27,9	23,3	29,8	19,1
12	Пособие по уходу за ребенком до 1 года	28,3	24,1	30,3	17,4
13	Ежемесячное государственное пособие многодетным матерям	32,8	27,6	18,5	21,1
14	Отпуск по беременности и родам	29,0	25,4	23,8	21,9

25. ИЗ КАКИХ ИСТОЧНИКОВ ВЫ ПОЛУЧАЕТЕ ИНФОРМАЦИЮ О ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПРОГРАММАХ?

	Количество	%
Телевидение	785	65,6
Интернет-сайты	512	42,8
Социальные сети	470	39,3
Радио	79	6,6
Объявления на улицах	26	2,2
Газеты	148	12,4
От друзей/знакомых	316	26,4
Ничего не знаю, не интересуюсь	63	5,3

26. УДОВЛЕТВОРЕННЫ ЛИ ВЫ УРОВНЕМ СОЦИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЬИ В КАЗАХСТАНЕ?

	Количество	%
Да, удовлетворен (-а)	271	22,7
Скорее удовлетворен (-а)	485	40,6
Скорее не удовлетворен (-а)	225	18,8
Нет, не удовлетворен (-а)	151	12,6
Затрудняюсь ответить	63	5,3

27. ОЦЕНИТЕ РАБОТУ СЛЕДУЮЩИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СТРУКТУР В ВАШЕМ РАЙОННОМ ЦЕНТРЕ: КОЛИЧЕСТВО

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	З/О
1	Акимат (отдел сельского хозяйства, отдел занятости и социальных программ, отдел предпринимательства и промышленности, отдел образования и т.п.)	42	145	367	373	178	92
2	НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан» (ЦОН)	24	119	349	391	210	106
3	Государственный архив района	30	95	318	382	129	243
4	Районный суд	34	101	317	382	141	224
5	Прокуратура	35	98	324	369	146	227
6	Органы внутренних дел (участковый инспектор полиции, участковый инспектор ювенальной полиции и т.п.)	41	89	343	405	169	152
7	Государственный центр по выплата пенсий	31	90	287	410	183	198

27. ОЦЕНИТЕ РАБОТУ СЛЕДУЮЩИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СТРУКТУР В ВАШЕМ РАЙОННОМ ЦЕНТРЕ: %

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	З/О
1	Акимат (отдел сельского хозяйства, отдел занятости и социальных программ, отдел предпринимательства и промышленности, отдел образования и т.п.)	3,5	12,1	30,7	31,2	14,9	7,7
2	НАО «Государственная корпорация «Правительство для граждан» (ЦОН)	2,0	9,9	29,1	32,6	17,5	8,8
3	Государственный архив района	2,5	7,9	26,6	31,9	10,8	20,3
4	Районный суд	2,8	8,4	26,4	31,9	11,8	18,7
5	Прокуратура	2,9	8,2	27,0	30,8	12,2	18,9

6	Органы внутренних дел (участковый инспектор полиции, участковый инспектор ювенальной полиции и т.п.)	3,4	7,4	28,6	33,8	14,1	12,7
7	Государственный центр по выплате пенсий	2,6	7,5	23,9	34,2	15,3	16,5

28. С КАКОЙ ФОРМОЙ НЕДОБРОСОВЕСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К СВОИМ СЛУЖЕБНЫМ ОБЯЗАННОСТЯМ СО СТОРОНЫ РАБОТНИКОВ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ В ВАШЕМ НАСЕЛЕННОМ ПУНКТЕ ВЫ СТАЛКИВАЛИСЬ?

	Количество	%
Взяточничество	72	6,0
Оказание услуг с использованием служебного положения	60	5,0
Нецелевое использование государственных средств	58	4,8
Предоставление неоправданных льгот и привилегий	36	3,0
Семейственность, родственные связи	136	11,3
Не сталкивался	884	73,7
Непрофессионализм сотрудников	2	0,2
Затрудняюсь ответить	44	3,7

29. КАК ВЫ ОЦЕНИВАЕТЕ СОСТОЯНИЕ СВОЕГО ЗДОРОВЬЯ?

	Количество	%
Хорошее	478	39,9
Удовлетворительное	578	48,3
Неудовлетворительное	109	9,1
Плохое	22	1,8
Затрудняюсь ответить	10	0,8

30. С КАКИМИ ПРОБЛЕМАМИ, КАСАЮЩИМИСЯ ЗДОРОВЬЯ ЧЛЕНОВ ВАШЕЙ СЕМЬИ (ВЫ, СУПРУГ (-А), ДЕТИ), ВЫ СТАЛКИВАЕТЕСЬ ЧАЩЕ ВСЕГО?

	Количество	%
Частые простудные заболевания	367	30,6
Периодическое обострение хронических заболеваний	234	19,5
Общее недомогание без установленного диагноза	147	12,3
Депрессия	24	2,0
У нас нет проблем со здоровьем	494	41,2
Гипертония	2	0,2
Проблемы со зрением	1	0,1
Сердечная недостаточность	1	0,1
Затрудняюсь ответить	22	1,8

31. ВЕДЕТЕ ЛИ ВЫ ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ (ПРАВИЛЬНОЕ ПИТАНИЕ, ФИЗИЧЕСКИЕ УПРАЖНЕНИЯ, СПОРТ, ОТКАЗ ОТ ВРЕДНЫХ ПРИВЫЧЕК И Т.П.)?

	Количество	%
Да, я веду здоровый образ жизни	499	41,6
Время от времени веду здоровый образ жизни	321	26,8
Частично придерживаюсь здорового образа жизни	238	19,8
Нет, я не веду здоровый образ жизни	132	11,0
Затрудняюсь ответить	10	0,8

32. ОЦЕНИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАЧЕСТВО РАБОТЫ ИНФРАСТРУКТУРНЫХ ОБЪЕКТОВ В ВАШЕМ СЕЛЕ/ПОСЕЛКЕ: КОЛИЧЕСТВО

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	Отсутствуют объекты	3/0
1	Объекты социально-культурного назначения: дома культуры и другие развлекательные заведения	101	81	246	268	171	274	49
2	Объекты жилищно-коммунального хозяйства: все, что связано с ЖКХ (водопровод, канализация, качество и тарифная политика электроснабжения и т.п)	83	116	289	293	169	208	42
3	Объекты здравоохранения: больницы, поликлиники, станции скорой помощи и т.д.	70	117	340	378	189	74	32
4	Образовательные учреждения: ясли, детские сады, школы	36	80	292	408	260	35	89
5	Предприятия розничной торговли: магазины, киоски, супермаркеты	36	110	342	359	267	61	23
6	Предприятия общественного питания: кафе, рестораны, закусочные	91	84	255	221	124	384	40
7	Спортивные и оздоровительные учреждения: стадионы, клубы, площадки	69	117	303	262	120	272	57
8	Пассажирский транспорт	96	117	316	257	157	227	30
9	Финансовые учреждения: банки, сберкассы	77	86	246	213	89	456	33
10	Мобильная связь, интернет	105	140	386	342	174	17	35
11	Автомобильные дороги	156	210	359	281	122	45	26

32. ОЦЕНИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАЧЕСТВО РАБОТЫ ИНФРАСТРУКТУРНЫХ ОБЪЕКТОВ В ВАШЕМ СЕЛЕ/ПОСЕЛКЕ: %

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	Отсутствуют объекты	3/0
1	Объекты социально-культурного назначения: дома культуры и другие развлекательные заведения	8,5	6,8	20,7	22,5	14,4	23,0	4,1
2	Объекты жилищно-коммунального хозяйства: все, что связано с ЖКХ (водопровод, канализация, качество и тарифная политика электроснабжения и т.п)	6,9	9,7	24,1	24,4	14,1	17,3	3,5
3	Объекты здравоохранения: больницы, поликлиники, станции скорой помощи и т.д.	5,8	9,8	28,3	31,5	15,8	6,2	2,7

4	Образовательные учреждения: ясли, детские сады, школы	3,0	6,7	24,3	34,0	21,7	2,9	7,4
5	Предприятия розничной торговли: магазины, киоски, супермаркеты	3,0	9,2	28,5	30,0	22,3	5,1	1,9
6	Предприятия общественного питания: кафе, рестораны, закусочные	7,6	7,0	21,3	18,4	10,3	32,0	3,3
7	Спортивные и оздоровительные учреждения: стадионы, клубы, площадки	5,8	9,8	25,3	21,8	10,0	22,7	4,8
8	Пассажирский транспорт	8,0	9,8	26,3	21,4	13,1	18,9	2,5
9	Финансовые учреждения: банки, сберкассы	6,4	7,2	20,5	17,8	7,4	38,0	2,8
10	Мобильная связь, интернет	8,8	11,7	32,2	28,5	14,5	1,4	2,9
11	Автомобильные дороги	13,0	17,5	29,9	23,4	10,2	3,8	2,2

33. ИМЕЕТСЯ ЛИ ДОСТУП К ПИТЬЕВОЙ ВОДЕ В НАСЕЛЕННОМ ПУНКТЕ, В КОТОРОМ ВЫ ПРОЖИВАЕТЕ?

	Количество	%
Да	1048	87,3
Нет	152	12,7

34. ОЦЕНИТЕ ПОЖАЛУЙСТА, КАЧЕСТВО ПИТЬЕВОЙ ВОДЫ И СТЕПЕНЬ ЧИСТОТЫ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА В ВАШЕМ СЕЛЕ/ПОСЕЛКЕ: КОЛИЧЕСТВО

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/0
1	Качество питьевой воды	128	110	217	366	369	10
2	Степень чистоты атмосферного воздуха	37	82	200	403	460	18

34. ОЦЕНИТЕ ПОЖАЛУЙСТА, КАЧЕСТВО ПИТЬЕВОЙ ВОДЫ И СТЕПЕНЬ ЧИСТОТЫ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА В ВАШЕМ СЕЛЕ/ПОСЕЛКЕ: %

		Очень низкая	2	3	4	Очень высокая	3/0
1	Качество питьевой воды	10,7	9,2	18,1	30,5	30,8	0,8
2	Степень чистоты атмосферного воздуха	3,1	6,8	16,7	33,6	38,3	1,5

35. ИМЕЕТСЯ ЛИ У ВАС ЖЕЛАНИЕ ПЕРЕЕХАТЬ В ГОРОД?

	Количество	%
Да	327	27,4
Нет	860	72,1
Затрудняюсь ответить	6	0,5

36. КАКАЯ ПРИЧИНА ПОДТАЛКИВАЕТ ВАС К МЫСЛИ О ПЕРЕЕЗДЕ В ГОРОД?

	Количество	%
Отдаленность от районного, областного центра	56	17,2
Безработица, проблемы с трудоустройством	111	34,2
Наличие финансовых проблем из-за низкой заработной платы	51	15,7

Открытие новых возможностей	96	29,5
Обучение детей в городе	121	37,2
Низкий уровень развитости инфраструктуры сельской местности	42	12,9
Плохая экология сельской местности	25	7,7
Трудности с организацией досуга	31	9,5
Проблемы здравоохранения, нехватка врачей, оборудования и низкое	34	10,5
Отсутствие или нехватка детских садов	4	1,2
Трудности получения качественного среднего образования	19	5,8
Бездействие местных властей, коррупция, бюрократия	1	0,3
Отсутствие перспектив	54	16,6
Проблемы в семье	1	0,3
Затрудняюсь ответить	8	2,5

37. ЧТО ОСТАНАВЛИВАЕТ ВАС ОТ ПЕРЕЕЗДА В ГОРОД?

	Количество	%
Отсутствие жилья в городе и недоступность приобретения	227	71,2
Отсутствие поддержки родственников после переезда в город	21	6,6
Потеря денег в связи с переездом	49	15,4
Отсутствие образования, необходимых навыков, компетенций для поиска работы, дохода в городе	18	5,6
Отсутствие работы в городе или низкооплачиваемая работа	13	4,1
Непривычный образ жизни для детей и высокая конкуренция среди их	10	3,1
Страх перед новым образом жизни, неуверенность в своих силах	43	13,5
Нежелание менять привычный образ жизни	20	6,3
Отсутствие желания переезда супруга (-и)	2	0,6
Ничего не останавливает	3	0,9
Отсутствие решения акимата о переезде	7	2,2
Наличие сельского хозяйства	1	0,3
Затрудняюсь ответить	19	6,0

D1. ВАШ ПОЛ:

	Количество	%
Мужской	580	48,3
Женский	620	51,7

D2. УКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, СКОЛЬКО ВАМ ПОЛНЫХ ЛЕТ?

	Количество	%
18-28	269	22,4
29-45	469	39,1
46-60	267	22,3
61 год и старше	195	16,3

D3.А) ВАША ЭТНИЧЕСКАЯ ПРИНАДЛЕЖНОСТЬ (НАЦИОНАЛЬНОСТЬ)?

	Количество	%
Казах/казашка	863	71,9
Русский/русская	205	17,1
Другие	132	11,0

D3.Б) Этническая ПРИНАДЛЕЖНОСТЬ (НАЦИОНАЛЬНОСТЬ) ВАШЕГО СУПРУГА/СУПРУГИ?

	Количество	%
Казах/казашка	782	65,2
Русский/русская	184	15,3
Другие	103	8,6
Нет супруга/супруги	131	10,9

D4. НА КАКОМ ЯЗЫКЕ ВЫ РАЗГОВАРИВАЕТЕ ДОМА?

	Количество	%
На казахском	672	56,0
На русском	305	25,4
На двух языках (казахский, русский)	165	13,8
На азербайджанском	2	0,2
На курдском	3	0,3
На чеченском	2	0,2
На узбекском	25	2,1
На турецком	2	0,2
На уйгурском	15	1,3
На таджикском	2	0,2
На трех (казахский, русский, курдский)	4	0,3
На трех (казахский, русский, турецкий)	2	0,2
На трех (казахский, русский, азербайджанский)	1	0,1

D5. КАК БЫ ВЫ ОЦЕНИЛИ ВАШУ ПОКУПАТЕЛЬНУЮ СПОСОБНОСТЬ?

	Количество	%
Денег хватает на все, чтобы ни в чем себе не отказывать	75	6,3
Покупка большинства товаров длительного пользования не вызывает трудностей	172	14,3
Денег достаточно для приобретения только необходимых продуктов и одежды, оплаты коммунальных услуг, на накопления не остается	770	64,2
Денег хватает только на приобретение продуктов питания, но уже не остается на оплату коммунальных услуг	142	11,8
Денег не хватает даже на приобретение продуктов питания, постоянно приходится жить в долг	19	1,6
Затрудняюсь ответить	22	1,8

D6. В СРЕДНЕМ КАКОВ ДОХОД В ВАШЕЙ СЕМЬЕ НА ОДНОГО ЧЕЛОВЕКА В МЕСЯЦ?

	Количество	%
До 30 000 тенге	355	29,7
От 30 001 до 60 000 тенге	351	29,3

От 60 001 до 100 000 тенге	226	18,9
От 100 001 до 300 000 тенге	127	10,6
От 350 000 тенге и более	27	2,3
Затрудняюсь ответить	110	9,2

D7.A) ВАШЕ ОБРАЗОВАНИЕ?

	Количество	%
Незаконченное среднее	29	2,4
Среднее	363	30,3
Профессионально-техническое, среднеспециальное	385	32,1
Незаконченное высшее	28	2,3
Высшее	253	21,1
Нет супруга/супруги	142	11,8

D7.B) ОБРАЗОВАНИЕ ВАШЕГО СУПРУГА/СУПРУГИ?

	Количество	%
Незаконченное среднее	29	2,4
Среднее	363	30,3
Профессионально-техническое, среднеспециальное	385	32,1
Незаконченное высшее	28	2,3
Высшее	253	21,1
Нет супруга/супруги	142	11,8

D8.A) УКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАК ВЫ ОТНОСИТЕСЬ К РЕЛИГИИ?

	Количество	%
Верующий (-ая)	460	38,4
Верующий (-ая), считаю религию важным аспектом в жизни	181	15,1
Не верующий, но все равно считаю религию важным аспектом в жизни	432	36,1
Не верующий (-ая), считаю религию бесполезным аспектом в жизни	25	2,1
Мне все равно	79	6,6
Затрудняюсь ответить	21	1,8

D8.B) УКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, КАК ОТНОСИТСЯ К РЕЛИГИИ ВАШ СУПРУГ/СУПРУГА

	Количество	%
Верующий (-ая)	392	32,7
Верующий (-ая), считаю религию важным аспектом в жизни	163	13,6
Не верующий, но все равно считаю религию важным аспектом в жизни	394	32,9
Не верующий (-ая), считаю религию бесполезным аспектом в жизни	22	1,8
Ему/ей все равно	63	5,3
Нет супруга/супруги	144	12,0
Затрудняюсь ответить	21	1,8

Д9.А) УКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, СФЕРУ, В КОТОРОЙ ВЫ РАБОТАЕТЕ (ПОДРАБАТЫВАЕТЕ)?

	Количество	%
Госслужащий	162	13,5
Работаю в бюджетной организации	200	16,7
Работаю в частной сфере	270	22,6
Собственный бизнес с привлечением наемных работников	23	1,9
Индивидуальная трудовая деятельность	59	4,9
Фрилансер (работник на договорах услуг)	10	0,8
Занятые в личном подсобном хозяйстве, семейном предприятии	52	4,3
Пенсионер	173	14,5
Студент	18	1,5
Домохозяйка	135	11,3
Безработный	84	7,0
Не работаю по причине инвалидности	3	0,3
Сфера торговли	3	0,3
Самозанятый	4	0,3
В декретном отпуске	1	0,1

Д9.Б) УКАЖИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, СФЕРУ, В КОТОРОЙ РАБОТАЕТ (ПОДРАБАТЫВАЕТ) ВАШ (-А) СУПРУГ/СУПРУГА?

	Количество	%
Госслужащий	125	10,5
Работаю в бюджетной организации	147	12,3
Работаю в частной сфере	225	18,9
Собственный бизнес с привлечением наемных работников	19	1,6
Индивидуальная трудовая деятельность	53	4,5
Фрилансер (работник на договорах услуг)	4	0,3
Занятые в личном подсобном хозяйстве, семейном предприятии	38	3,2
Пенсионер	107	9,0
Студент	16	1,3
Домохозяйка	198	16,6
Безработный	100	8,4
Не работаю по причине инвалидности	11	0,9
Самозанятый	4	0,3
В декретном отпуске	1	0,1
Нет супруга/супруги	143	12,0

